

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***“Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ
ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ &
ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ – SPA ΣΤΟΝ Ν.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ”***

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΓΟΥΡΝΙΑΝΑΚΗ ΓΑΛΑΤΕΙΑ
Α.Μ : 4287**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΑΥΓΕΛΗ ΒΑΣΩ

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
----------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1 Ο ορισμός του τουρισμού.....	9
1.2 Η έννοια του τουρίστα.....	12
1.3 Εννοιολογικά στοιχεία του τουρισμού.....	13
1.4 Πως αναπτύχθηκε ο τουρισμός – Η ιστορία του τουρισμού.....	13
1.5 Τουριστικά Φαινόμενα.....	15
1.6 Οι απαρχές του τουρισμού – Τα τέσσερα στάδια.....	16
1.6.1 Προϊστορικός τουρισμός.....	16
1.6.2 Μεταφορικά μέσα.....	16
1.6.3 Η περίοδος του Μεσοπολέμου.....	17
1.6.4 Η απογείωση της τουριστικής δραστηριότητας	17
1.7 Ιστορική αναδρομή : Η εξέλιξη του τουρισμού στον Ελλαδικό χώρο.....	19
1.8 Μαζικός Τουρισμός	24
1.9 Διεθνής τουριστική εξέλιξη	25
1.10 Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού.....	27
1.11 Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (Ε.Ο.Τ).....	27
1.12 Ο ελληνικός τουρισμός & οι προοπτικές του	29
1.13 Τουρισμός & Ευρωπαϊκή Ένωση.....	30
1.14 Ευρώπη : Η βασικότερη τουριστική περιοχή στον πλανήτη.....	32
1.15 Μελλοντικές Τάσεις	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1 Η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού	36
--	----

2.2	Εναλλακτικές μορφές τουρισμού	36
2.3	Ειδικές μορφές τουρισμού	39
2.4	Ειδικές μορφές τουρισμού κατά την αρχαιότητα	40
2.4.1	Πολιτιστικός – Πνευματικός τουρισμός	42
2.4.1.1	Έννοια του πολιτισμού	42
2.4.1.2	Χαρακτήρας του πολιτιστικού τουρισμού.....	43
2.4.1.3	Στόχος του πολιτιστικού τουρισμού	44
2.4.1.4	Συστατικά στοιχεία του πολιτιστικού τουρισμού	45
2.4.2	Μορφωτικός τουρισμός	45
2.4.3	Χειμερινός τουρισμός (winter tourism).....	46
2.4.4	Ορεινός τουρισμός (mountain tourism).....	47
2.4.5	Ορειβατικός τουρισμός (naturism tourism).....	47
2.4.6	Οικοτουρισμός (eco - tourism)	48
2.4.6.1	Έννοια του οικοτουρισμού	49
2.4.7	Αγροτουρισμός (agro - tourism)	50
2.4.8	Περιβαλλοντικός τουρισμός	51
2.4.9	Θαλάσσιος τουρισμός (marine tourism)	52
2.4.10	Αθλητικός τουρισμός (sports tourism).....	52
2.4.10.1	Κατηγορίες δραστηριοτήτων του αθλητικού τουρισμού	54
2.4.11	Ψυχαγωγία & Άθληση.....	54
2.4.12	Τουρισμός του Γκόλφ.....	55
2.4.13	Τουρισμός “περιπέτειας” (adventure tourism).....	56
2.4.14	Εκκεντρικός τουρισμός (extreme tourism).....	56
2.4.15	Κοινωνικός τουρισμός (social tourism).....	57
2.4.15.1	Οι δικαιούχοι του κοινωνικού τουρισμού	57
2.4.16	Τουρισμός υγείας (health tourism).....	58
2.4.17	Τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες	58
2.4.18	Τουρισμός ατόμων τρίτης ηλικίας	59
2.4.19	Τουρισμός παραχείμασης (snowbord tourism).....	60
2.4.20	Θρησκευτικός τουρισμός (religious tourism).....	61
2.4.21	Επαγγελματικός τουρισμός (business travel).....	62
2.4.21.1	Συνέπειες του επαγγελματικού τουρισμού	63
2.4.21.2	Συνεδριακός τουρισμός (congress & convention tourism).....	63
2.4.21.3	Συνεδριακά κέντρα – Συνέδρια.....	64

2.4.21.4 Εκθεσιακός τουρισμός (exhibition tourism).....	64
2.4.21.5 Τουρισμός κινήτρων (incentive tourism).....	65
2.4.22 Σεξουαλικός τουρισμός (sex tourism).....	66
2.4.23 Χρονομεριστικός τουρισμός (time – sharing tourism).....	66

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

3.1 Η ανάπτυξη του Ιαματικού τουρισμού	68
3.1.1 Ιαματικός τουρισμός ή θερμαλισμός (thermalism).....	69
3.2 Ιστορική αναδρομή	69
3.3 Ιαματικός – Θεραπευτικός τουρισμός – Γενικές Πληροφορίες	72
3.4 Η περίπτωση της Ελλάδας	76
3.4.1 Χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς	77
3.4.2 Κατευθύνσεις πολιτικής για την ανάπτυξη του τομέα	78
3.4.3 Νομοθετικό πλαίσιο ιαματικών πηγών	80
3.5 Οι συνέπειες του ιαματικού τουρισμού	82
3.6 Προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού υγείας	83

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΚΕΝΤΡΑ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ & SPA

4.1 Νερό : Σύμβολο της Ολιστικής αισθητικής	85
4.1.1 Το Νερό του οργανισμού μας.....	85
4.1.2 Καταπληκτικά γεγονότα για το Νερό	86
4.1.3 Επιδράσεις του Νερού	86
4.2 Θάλασσα...Πολύτιμος σύμμαχος της Υγείας	87
4.3 Θαλασσοθεραπεία	88
4.3.1 Ανάλυση του όρου “Θαλασσοθεραπεία”	88
4.3.2 2000 Χρόνια Θαλασσοθεραπείας	89
4.3.3 Μηχανισμός δράσης της θαλασσοθεραπείας.....	91
4.3.4 Ανάλυση στοιχείων θαλασσοθεραπείας.....	92
4.3.5 Θαλάσσιο Κλίμα	92
4.3.6 Επιδράσεις θαλάσσιου κλίματος.....	92
4.3.7 Γενικές ενδείξεις της θαλασσοθεραπείας	94
4.3.7.1 Στον τομέα της Ιατρικής	94

4.3.7.2 Στον τομέα της Αισθητικής	95
4.3.8 Γενικές αντενδείξεις θαλασσοθεραπείας	95
4.4 Ο δωδεκάλογος της θαλασσοθεραπείας	96
4.5 Εκλεκτικές επιδράσεις θαλασσοθεραπείας – Το δέρμα & η θάλασσα	96
4.6 Απαραίτητες προϋποθέσεις λειτουργίας κέντρων θαλασσοθεραπείας	99
4.7 Εξοπλισμός κέντρων θαλασσοθεραπείας	100
4.7.1 Η ιδανική μπανιέρα θαλασσοθεραπείας	100
4.8 Γλωσσάριο θαλασσοθεραπείας	102
4.9 Διαφοροποίηση κέντρων Θαλασσοθεραπείας – Spa	103
4.10 Κέντρα Spa	103
4.11 Το Φαινόμενο Spa.....	105
4.12 Γενική επισκόπηση της Αγοράς – Μορφές επιχειρήσεων	106
4.12.1 Τουριστικό Spa	106
4.12.2 Το Φαινόμενο Day Spa	106
4.13 Θεραπείες & Υπηρεσίες	107
4.14 Η Αγορά σε αριθμούς	108
4.14.1 Αριθμός επιχειρήσεων	108
4.14.2 Επιφάνειες	108
4.15 Το προφίλ των καταναλωτών υπηρεσιών Spa	109
4.16 Οι σύγχρονες τάσεις	110
4.17 Ζευγάρια & Σχέσεις	111
4.18 Οι παράγοντες επιλογής ενός Spa	111
4.19 Περισσότερα κέρδη απο τα ξενοδοχειακά Spa	112
4.20 Προσωπικό & Προσόντα	115
4.20.1 Μισθοί	116
4.20.2 Απειλές & Προοπτικές για την βιομηχανία	116
4.21 Η Ελληνική πραγματικότητα	117
4.22 Κέντρα θαλασσοθεραπείας στην Ελλάδα	118

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : AEGEO SPAS

5.1 Το κέντρο Θαλασσοθεραπείας Aegeo Spa	119
5.2 Η Αφροδίτη στο Aegeo Spas	120
5.2.1 Νους υγής εν σώματι υγιή	120
5.2.2 Και όλα υγιή.....	120
5.3 Θεραπείες	123
5.4 Άλλες θεραπείες αισθητικής σώματος	126

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΟ AEGEO SPAS – CASE STUDY	128
--	------------

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	133
-----------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	135
---------------------------	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1	137
Παράρτημα 2	142
Παράρτημα 3.....	145
Παράρτημα 4	146
Παράρτημα 5	150

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σύμφωνα με όλες τις προβλέψεις στις αρχές του 21^{ου} αιώνα οι μεγάλες και συνεχώς αναπτυσσόμενες βιομηχανίες και παραγωγικές διαδικασίες σε παγκόσμιο επίπεδο, θα είναι ο τουρισμός, οι μεταφορές, η πληροφορική και η βιοτεχνολογία.

Όπως διαφάνεται ο τουρισμός θα παίζει σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξη των οικονομιών πολλών περιοχών του κόσμου που τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα τις βοηθούν προς την κατεύθυνση αυτή¹.

Οι προβλέψεις για τη διακίνηση τουριστών σε όλο τον κόσμο για τα πρώτα 10 χρόνια του αιώνα που έρχεται, θα φτάσουν περίπου τα 2 δισεκατομμύρια. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό το κατά πόσο ο τουρισμός θα δώσει αναπτυξιακή ώθηση στις περιοχές που αποτελούν τους τουριστικούς προορισμούς μέσα από τη διαδικασία της απασχόλησης και της παραγωγής τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών σε ένα παγκόσμιο ανταγωνιστικό περιβάλλον με όλες τις συνέπειες που απορρέουν από τη διαδικασία ισχυροποίησης και επέκτασης των τουριστικών αγορών¹.

Ήδη στη χώρα μας, ο τουρισμός στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας συμβάλει κατά ορισμένες εκτιμήσεις σε ποσοστό μεγαλύτερο του 10% στη διαμόρφωση του εθνικού εισοδήματος και απασχολεί το 7% του ενεργητικού δυναμικού της.

Αναμφισβήτητα ο τουρισμός συμβάλλει καθοριστικά στην ταχύρυθμη οικονομική ανάπτυξη και στη δραστική μείωση της ανεργίας στη χώρα μας. Δεν είναι τυχαίο ότι συνεισφέρει περίπου το 18% του ΑΕΠ, αν ληφθούν υπόψη και οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του στο σύνολο της οικονομίας. Το σύνολο των εσόδων της χώρας μας από τον τουρισμό είναι μεγαλύτερο από το σύνολο της αξίας των εξαγωγών μας, τόσο προϊόντων όσο και υπηρεσιών, και καλύπτει περίπου το 40% του ελλείμματος του ισοζυγίου των εξωτερικών μας πληρωμών. Στον ελληνικό τουρισμό απασχολούνται άμεσα και έμμεσα περίπου 800.000 εργαζόμενοι, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων δραστηριοποιείται στην περιφέρεια και σε μικρού ή μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις¹.

Ωστόσο, για να μπορέσει ο τουρισμός να αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη δυναμική και να βοηθήσει ακόμη περισσότερο στην οικονομία της χώρας θα πρέπει εκτός από τον παραδοσιακό τουρισμό να αναπτύξει και άλλες μορφές τουρισμού μιας και η χώρα μας διαθέτει ένα μοναδικό τουριστικό προϊόν που στηρίζεται στα αναμφισβήτητα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα, διαθέτοντας μια μοναδική αρχαιολογική, πολιτιστική και καλλιτεχνική κληρονομιά, αξιόλογες φυσικές ομορφιές και έναν τρόπο ζωής ιδιαίτερα επιθυμητό στους επισκέπτες μας¹.

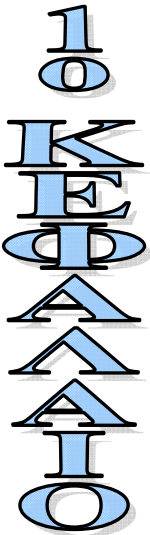
Αντικείμενο λοιπόν αυτού του συγγράματος είναι η ανάπτυξη των κέντρων θαλασσοθεραπείας – Spa στον νομό του Ηρακλείου. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να επισημάνω τη συμβολή που είχε για τη συγγραφή της πτυχιακής μου εργασίας, η βοήθεια που μου προσεφέρθηκε από το κέντρο θαλασσοθεραπείας Aegeo Spas και τον διευθυντή του κέντρου αυτού, κ. Ζαχαρία Χνάρη.

Τέλος θα ήθελα να αφιερώσω την εργασία αυτή στην μητέρα μου, Τάνια Θεοδωρούδη που δίχως την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε, η συγγραφή της θα ήταν αδύνατη .

Γουρνιανάκη Γαλάτεια

1.1 Ο Ορισμός του Τουρισμού

Ο τουρισμός σήμερα αποτελεί μια οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα που κινείται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο και για πολλές εθνικές οικονομίες η πρωταρχική παραγωγική διαδικασία που λειτουργεί σαν βασική πηγή εισοδήματος. Καλύπτει σχεδόν όλα τα εισοδηματικά στρώματα και προσπαθεί να ικανοποιήσει τη βασική πλέον ανάγκη του ανθρώπου που είναι η δυνατότητα αλλαγής περιβάλλοντος και τρόπου ζωής, για ένα χρονικό διάστημα, που σε ποιότητα και ποσότητα ποικίλλει ανάλογα με τη διάθεση και το μέγεθος της δαπάνης που ο κάθε άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει .

Η κίνηση αυτή δημιουργεί πολλά γεγονότα θετικού ή αρνητικού προβληματισμού.

Θετικά όσον αφορά τη δυνατότητα γνωριμίας με άλλες κοινωνικές ομάδες και αρνητικά όσον αφορά την απομάκρυνση για πολλούς από το μόνιμο περιβάλλον τους.

Το τι είναι τουρισμός, το πώς δημιουργείται, το πώς επηρεάζει την κοινωνία σε όλα τα επίπεδα και πόσο επηρεάζει τη ζωή των ανθρώπων που κινούνται στο χώρο του θα εξετάσουμε στη συνέχεια σε μία εισαγωγή στο αντικείμενο του τουρισμού ¹ .

Τι εννοούμε όμως με τον όρο “Τουρισμός”.

Απάντηση θα δοθεί από την παράθεση μερικών ορισμών του όρου που θα ακολουθήσουν μαζί με μια σύντομη ανάλυση - κριτική τους.

- **Τουρισμός, ορίζει η Διεθνής Ακαδημία Τουρισμού, είναι το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και οι δραστηριότητες που προκύπτουν από αυτές.** Δηλαδή ορίζεται ότι κάθε μετακίνηση γενικά του ανθρώπου εμπεριέχει την έννοια του τουρισμού και αφήνει

αδιευκρίνιστο το είδος των δραστηριοτήτων. Η γενική αυτή θεώρηση θα δούμε στη συνέχεια ότι καταρρίπτεται με τους περιορισμούς που υπάρχουν ώστε να θεωρηθεί μια μετακίνηση σαν τουρισμός¹.

- **Τουρισμός, μας εξηγεί ο Ν. Αιγηνίτης, καλείται η από χώρα σε χώρα, ή από τόπο σε τόπο μετάβαση ατόμων σε ομάδες ή μεμονωμένα, με σκοπό μικρή ή μεγάλη, όχι όμως μόνιμη, διαμονή, χωρίς άσκηση επαγγέλματος, για λόγους γενικά αναψυχής.** Με τον ορισμό αυτό αρχίζουν να εμφανίζονται αρκετοί περιοριστικοί όροι όσον αφορά το μετακινούμενο άτομο αλλά και τις ενέργειες του κατά την μετακίνηση αυτή. Έτσι έχουμε περιορισμό στην διάρκεια, στη δραστηριότητα και στο σκοπό πραγματοποίησης της μετακίνησης. Χρονικά περιορισμένη διαμονή στο άλλο μέρος (τόπος ή χώρα), απαγόρευση άσκησης επαγγέλματος με οικονομικά προφανώς οφέλη και την αναψυχή σαν μοναδικό σκοπό της μετακίνησης¹.
- **Τουρισμός κατά τον Στ. Καλφιώτη, καλείται η από το γεωγραφικό περιβάλλον της μόνιμης διαμονής σε άλλο, πρόσκαιρη διακίνηση ατόμων σε ομάδες ή μεμονωμένα, που αποσκοπεί στη μη τέρψη ικανοποίηση ψυχικής επιθυμίας ή πνευματικής περιέργειας γενικά και που προκαλεί τη δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων.** Εδώ έχουμε στοιχεία που αναφέρθηκαν στον προηγούμενο ορισμό, αλλά παρουσιάζονται και νέα όπως η εκπλήρωση της ψυχικής επιθυμίας ή περιέργειας και η δημιουργία συγκεκριμένων πλέον δραστηριοτήτων, των οικονομικών δηλαδή συναλλαγών¹.
- **Τουρισμός μας λέει ο Jean Medecin, είναι μια δραστηριότητα ευκαιρίας που συνίσταται στο να ταξιδεύει κανείς μακριά από τον τόπο της διαμονής του για διασκέδαση, για ανάπαυση, για εμπλουτισμό των εμπειριών του και την ανύψωση του πνευματικού επιπέδου από την παρουσίαση νέων μορφών ανθρώπινης δράσης και από τις εικόνες μιας άγνωστης φύσης. Η έννοια της ευκαιρίας δίνει μια άλλη διάσταση στον ορισμό αυτό.** Όταν λέμε ευκαιρία εννοούμε μια κατάσταση όπου όλοι οι παράγοντες είναι ευνοϊκοί για κάθε άτομο χωριστά, χρονικά διαφοροποιημένοι. Δηλαδή για να γίνει ένα ταξίδι θα πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα κάποιοι λόγοι που θα συνιστούν την ευκαιρία. Οι λόγοι αυτοί για την πραγματοποίηση του ταξιδιού δεν είναι άλλοι από την ταυτόχρονη ύπαρξη του ελεύθερου για διάθεση χρόνου και την οικονομικής δυνατότητας του ατόμου. Επομένως, ο χρόνος και το χρήμα, τα δύο Χ, είναι τα απαραίτητα και βασικά στοιχεία για να πραγματοποιήσει κάποιος κατ' αρχάς ένα τουριστικό ταξίδι. Τα στοιχεία αυτά δεν είναι αρκετά αν δεν υπάρχει και η ανάλογη διάθεση για μετακίνηση. Άλλη διαφοροποίηση του ορισμού είναι ότι εμπεριέχει μια σειρά δραστηριοτήτων που ο ταξιδιώτης μπορεί να προγραμματίσει και να πραγματοποιήσει¹.
- **Τουρισμός, σύμφωνα με τον De Meyer, καλείται το σύνολο των ανθρώπινων μετακινήσεων και οι δραστηριότητες που προκύπτουν από αυτές, που προκαλούνται από την εξωτερική και την πραγματοποίηση του πόθου, που αδρανεί σε διάφορο βαθμό και ένταση σε κάθε άτομο.** Στο πρώτο μέρος του ορισμού εμφανίζεται ο ήδη γνωστός ορισμός της

Διεθνούς Ακαδημίας Τουρισμού, συμπληρωμένος στη συνέχεια με την ψυχική διάθεση του κάθε ατόμου. Άρα όταν συνυπάρχουν τα δύο -X- χωρίς την ψυχική διάθεση, η τουριστική μετακίνηση δεν πραγματοποιείται σίγουρα. Οπότε ο πόθος είναι δυνατό να δημιουργήσει τις ευνοϊκές καταστάσεις του ελεύθερου χρόνου και της οικονομικής δυνατότητας που είναι απαραίτητα για την τουριστική μετακίνηση ¹.

- **Τουρισμός, σύμφωνα με την άποψη του Marrioti, είναι το σύνολο των σχέσεων και των γεγονότων που σχετίζονται με τη διαμονή των ξένων που ταξιδεύουν για αναψυχή, μόρφωση ή θεραπεία χωρίς κύριο σκοπό το κέρδος.** Σχέσεις και γεγονότα αναφέρει ο Marrioti. Τι είδους σχέσεις και γεγονότα είναι αυτά; Αναφέρονται στη διαδικασία προετοιμασίας της τουριστικής μετακίνησης, αναφέρονται στη διάρκεια της παραμονής μόνο ή κατά την επάνοδο στο μόνιμο περιβάλλον;

Προφανώς εννοεί το κάθε τι που λαμβάνει χώρα από τη στιγμή της απόφασης μέχρι τη στιγμή της πραγματοποίησης της τουριστικής διαδικασίας. Όσον αφορά τους λόγους του ταξιδιού, είναι σωστοί και φυσικά εδώ επαναλαμβάνεται το απαγορευτικό των κερδοφόρων ενεργειών σε οικονομικό πάντα επίπεδο ¹.

- **Τουρισμός, με την απόδοση του όρου από τον Schwihk, είναι η κίνηση των ανθρώπων που εγκαταλείπουν προσωρινά τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους για λόγους που αφορούν το πνεύμα, το σώμα ή το επάγγελμα.** Στον ορισμό αυτό η μετακίνηση αναφέρεται σαν εγκατάλειψη, που όμως δεν αποδίδει σωστά τον όρο της τουριστικής μετακίνησης. Οι λόγοι που αφορούν το πνεύμα, δηλαδή την εμπειρική μόρφωση από τις νέες παραστάσεις, το σώμα, με την έννοια της ανάπαυσης ή του θερμαλισμού και τέλος, το επάγγελμα με όχι άμεσα οικονομικά αποτελέσματα αλλά έμμεσα όπως συμμετοχή σε συνέδρια, σεμινάρια, εμπορικές αντιπροσωπίες και εκθέσεις ¹.
- **Τουρισμός, πιστεύει ο De Magistri, είναι η κίνηση ανθρώπων και πραγμάτων στην ξηρά, τη θάλασσα και τον αέρα, είναι ο ανθρώπινος πόθος για κίνηση για λόγους αναψυχής, μόρφωσης και υγείας, είναι η αναζήτηση πάντοτε νέων συγκινήσεων για σωματική και ψυχική αναγέννηση.** Ο τουρισμός αναφέρεται πάντα σε κίνηση ανθρώπων, επομένως κίνηση πραγμάτων δεν αρμόζει σε ορισμό του τουρισμού. Κατά τα άλλα ο ορισμός κινείται στα πλαίσια των προηγούμενων με σημαντική επισήμανση της ταυτόχρονης σωματικής και ψυχικής αναγέννησης ¹.
- **Τουρισμός, όπως αναφέρεται στο δίτομο του λεξικού Petite Larousse, είναι κάθε προσπάθεια για βελτίωση των ξενοδοχείων και την αύξηση του αριθμού τους, την ποιοτική βελτίωση και ποσοτική αύξηση των συγκοινωνιακών μέσων, τον εξωραϊσμό της χώρας, τη συστηματοποιημένη επίδειξη των διαφόρων προνομίων, φυσικών καλλονών, αξιοθεάτων, ιστορικών και αρχαιολογικών χώρων και ιαματικών πηγών, καθώς και την ίδρυση και οργάνωση λουτροπόλεων και θερέτρων.** Διαφορετικός από τους άλλους ορισμούς αναφέρεται

στη δημιουργία υποδομής, ανωδομής και προβολής μιας περιοχής. Δηλαδή τη δημιουργία πόλων έλξης για να χαρακτηριστεί μια περιοχή ή χώρα σαν τουριστική καθώς και τις δυνατότητες που προκύπτουν από την άσκηση μιας εποικοδομητικής τουριστικής πολιτικής που θα ασκηθεί ¹.

- **Τουρισμός, με τη γνώμη του Dr Stanislas Lesczycki, είναι η κίνηση στην οποία μετέχουν όσοι για ένα χρονικό διάστημα μένουν σε έναν τόπο. Είναι δε αυτοί ξένοι, των οποίων η διαμονή δεν έχει φιλοκερδή, ούτε υπηρεσιακό, ούτε στρατιωτικό χαρακτήρα.** Στον ορισμό αυτό τονίζεται ότι οι μετακινούμενοι για να θεωρηθούν ότι κάνουν τουρισμό δε θα πρέπει να έχουν οικονομικές απολαβές είτε σε επιχειρηματικό κέρδος, είτε με μισθό είτε οποιαδήποτε άλλη χρηματική αποζημίωση ¹.
- **Τουρισμός, δηλώνει ο Massimiliano Cardini, είναι μια σύνθετη έννοια που περιλαμβάνει κάθε μορφή ταξιδιού που γίνεται πεζοπορικά ή με τα ποικίλα μέσα μεταφοράς με σκοπό την υγεία, την αναψυχή ή τη μελέτη.** Πράγματι ο τουρισμός αποτελείται από πολλά στοιχεία και οι πολλοί παράγοντες που υπεισέρχονται από τη στιγμή της απόφασης μέχρι την πραγματοποίησή του, συνηγορούν στο ότι είναι σύνθετη έννοια ¹.
- **Τουρισμός, θεωρεί ο Hunziker, είναι το σύνολο των σχέσεων και των γεγονότων που δημιουργούνται από τη διαμονή των αλλοδαπών αν αυτή δεν έχει σαν αιτία πρόσκαιρες ή μόνιμες κερδοφόρες ενέργειες.** Η πραγματοποίηση μιας τουριστικής μετακίνησης είναι σύνθετη έννοια, λόγω του ότι υπάρχουν σχέσεις και γεγονότα τα οποία δημιουργούνται κατά τη διαμονή και όχι μόνο. Τα παραπάνω δε συσχετίζονται μόνο από τη φυσική παρουσία του τουρίστα αλλά και με ό,τι προηγήθηκε της εκτέλεσης του ταξιδιού. Σημασία έχει να παρατηρήσουμε ότι η αναφορά στα μετακινούμενα άτομα αφορά μόνο τους αλλοδαπούς και όχι όλα τα άτομα. Επίσης τονίζεται και εδώ η μη ύπαρξη της οικονομικής απολαβής σε στοιχείο για να θεωρηθεί μια μετακίνηση σαν τουρισμός ¹.

1.2 Η Έννοια του Τουρίστα

Οι ορισμοί που δώσαμε για τον τουρισμό αναφέρονται σχεδόν όλοι σε άτομα είτε μεμονωμένα είτε σε ομάδες. Τα άτομα αυτά που πραγματοποιούν τουριστικές μετακινήσεις ή όπως συνηθίζεται να λέγεται, κάνουν τουρισμό, τα ονομάζουμε τουρίστες ¹.

Είναι όμως όλοι όσοι μετακινούνται τουρίστες ή όχι;

Η Κοινωνία των Εθνών, ο σημερινός ΟΗΕ, στις 22-1-1937 σύστησε επιτροπή για να καθορίσει ποιοι ταξιδιώτες χαρακτηρίζονται σαν τουρίστες και ποιοι όχι.

Τουρίστες χαρακτηρίζονται :

- Τα άτομα που ταξιδεύουν για ψυχαγωγία, για οικογενειακούς λόγους υγείας κ.λ.π.
- Τα άτομα που ταξιδεύουν για συμμετοχή σε συνέδρια ή για συμμετοχή σε οποιαδήποτε επιστημονική, διπλωματική, θρησκευτική, αθλητική, καλλιτεχνική ή άλλη αντιπροσωπεία.
- Τα άτομα που ταξιδεύουν για επιχειρηματικούς σκοπούς.
- Τα άτομα που καταφθάνουν με θαλάσσιες περιηγήσεις και αποβιβάζονται στη στεριά.

Δεν χαρακτηρίζονται σαν τουρίστες οι παρακάτω :

- Τα άτομα που ταξιδεύουν με ή χωρίς συμβόλαιο εργασίας για να απασχοληθούν σε έναν άλλο τόπο.
- Τα άτομα που ταξιδεύουν για μόνιμη εγκατάσταση σε ένα τόπο.
- Οι φοιτητές ή σπουδαστές και νέοι γενικά που φοιτούν σε ιδρύματα ή σχολεία που είναι μακριά από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους.
- Οι μόνιμοι κάτοικοι παραμεθωρίων περιοχών που κατοικούν στη μία χώρα και μετακινούνται στην άλλη για να εργασθούν.
- Οι ταξιδιώτες που διέρχονται (tranzit) διαμέσου μιας χώρας χωρίς να σταματήσουν, ακόμη και αν η χρονική διάρκεια της διέλευσης είναι μεγαλύτερη από ένα 24ωρο ¹.

1.3 Εννοιολογικά στοιχεία του τουρισμού

Από τους ορισμούς που αναφέραμε προκύπτουν ορισμένα στοιχεία που είναι βασικά και απαραίτητα ώστε μια μετακίνηση να χαρακτηρίζεται σαν τουρισμός ¹.

Τα εννοιολογικά αυτά στοιχεία είναι τα εξής :

- Δύο διαφορετικοί γεωγραφικοί τόποι
- Το άτομο ή η ομάδα ατόμων
- Πρόσκαιρη παραμονή
- Η μη άσκηση επαγγέλματος
- Ο τουριστικός σκοπός
- Δημιουργία οικονομικών δραστηριοτήτων ¹

1.4 Πως αναπτύχθηκε ο τουρισμός - Η ιστορία του τουρισμού

Η ιστορία του τουρισμού είναι χρήσιμη όχι μόνο γιατί συμβάλει στην κατανόηση του, αλλά και επειδή στο παρελθόν μπορούν να εντοπιστούν οι σπόροι της μελλοντικής ανάπτυξης του. Πολλές ιστορικές εφευρέσεις και καινοτομίες επηρεάζουν τη σύγχρονη τουριστική δραστηριότητα. Εκεί εντοπίζονται πολλές υποδομές και ανωδομές, που δημιουργήθηκαν σε περιόδους παλαιότερης τουριστικής ανάπτυξης. Ένα μεγάλο μέρος της τουριστικής κληρονομιάς θεωρείται εξαιρετικά πολύτιμο, ιδιαίτερα όσον αφορά στη χωροταξία και την αρχιτεκτονική των τουριστικών θερέτρων. Η πόλη Bath, που αναπτύχθηκε ως τουριστικό κέντρο τον 18^ο αιώνα, θεωρείται θησαυρός για τη Μ. Βρετανία και την Ευρώπη ².

Ο Beau Nash, ο οποίος ευθύνεται για την κατασκευή της, θεωρείται χωρίς υπερβολή ο πρώτος επαγγελματίας “διευθυντής” τουριστικής επιχείρησης της χώρας, ο οποίος μάλιστα ήταν τόσο αποτελεσματικός, ώστε δημιούργησε μια εκπληκτική πόλη. Ας σημειωθεί ότι ο Nash δεν εργαζόταν για λογαριασμό της κοινότητας, αλλά της Assembly Rooms, μιας εξαιρετικά επιτυχημένης τουριστικής επιχείρησης ².

Ωστόσο, ο τουρισμός αποτελεί σύγχρονη εφεύρεση. Η ίδια η λέξη δεν υπήρχε στο αγγλικό λεξιλόγιο μέχρι τον περασμένο αιώνα, ενώ αργότερα απέκτησε αρνητικούς συνειρμούς, γιατί υποδήλωνε τα φτηνά ομαδικά ταξίδια και συνοδεύονταν από ένα είδος βρετανικής υπεροψίας απέναντι στους ξένους. Αντίθετα, οι λέξεις “ταξίδι” και “ταξιδιώτης” διατήρησαν τη θετική σημασία τους καθώς συνδέονταν με την εικόνα των πρώτων ταξιδευτών, οι οποίοι προέρχονταν από την πλούσια, μορφωμένη ή αριστοκρατική ελίτ. Επομένως το ταξίδι για ευχαρίστηση και αναψυχή είναι σχετικά καινούργια έννοια ².

Στο Μεσαίωνα και σχεδόν μέχρι το τέλος του 16^{ου} αιώνα, ο πληθυσμός των αγροτικών κοινοτήτων ήταν στατικός και σπάνια μετακινούνταν από το χωριό ή την περιφέρεια του. Ακόμα και μετά την έναρξη της βιομηχανικής επανάστασης, που οδήγησε δειλά δειλά τον 18^ο αιώνα προς την αστική και βιομηχανική ανάπτυξη, μόνο μια πλούσια ελίτ απολάμβανε ελεύθερο χρόνο και ταξίδια, ενώ οι εργάτες απασχολούνταν in situ. Μάλιστα, σύμφωνα με τον Pimlott (1947) όσο προχωρούσε η βιομηχανοποίηση της χώρας, ο ελεύθερος χρόνος ή οι ημέρες των διακοπών άρχισαν να μειώνονται, όπου υπήρχαν. Το 1761 η Τράπεζα της Αγγλίας έκλεισε για διακοπές σαράντα επτά ημέρες, όμως το 1834 μόνο τέσσερις ².

Αν και ανέκαθεν πραγματοποιούνταν ταξίδια εξαιτίας πολέμων ή για θρησκευτικούς λόγους από κυβερνητικούς αξιωματούχους, μεγαλοκτηματίες, κληρικούς, φοιτητές ή καθηγητές πανεπιστημίων, ο αριθμός τους ήταν πολύ μικρός, ενώ γίνονταν για ειδικό ή συγκεκριμένο σκοπό ².

Η ανάπτυξη του τουρισμού, σε συνδυασμό με την αύξηση του πληθυσμού και του πλούτου κατά τον 18^ο αιώνα, είναι απόρροια των κλασσικών παραγόντων της τουριστικής ζήτησης, τον ελεύθερο χρόνο, τα χρήματα και το ενδιαφέρον, πού πλέον περιγράφονταν με τον όρο καταναλωτική προτίμηση. Η ανάπτυξη αυτή διαιρείται σε τέσσερα ξεκάθαρα διαχωρισμένα στάδια (τα οποία αναλύονται πιο κάτω) κι επηρεάστηκε σημαντικά από τις αλλαγές στα μεταφορικά μέσα, τα οποία αποτελούν βασικό παράγοντα της επίσκεψης σε έναν νέο προορισμό. Η οργάνωση φτηνών και ασφαλών ταξιδιών, χάρη στη βιομηχανική τεχνολογία, καθώς και η κατακόρυφη μείωση του χρόνου μιας μετακίνησης, είχε σημαντική επίδραση στη ζωή των κατοίκων της Μ. Βρετανίας και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Στις νέες αποικίες της Βόρειας Αμερικής και των άλλων ηπείρων, τα μεταφορικά μέσα επηρέασαν τα ταξίδια ίσως σε μεγαλύτερο βαθμό από κάθε άλλη δύναμη που απελευθερώθηκε από την επανάσταση στην πλουτοπαραγωγική βιομηχανία ².

Ωστόσο η βελτίωση στις μεταφορές δεν δημιούργησε τον τουρισμό. Υπήρχε ήδη υποβόσκον ενδιαφέρον ή ζήτηση. Ο πλούτος με τη μορφή του καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος αποτελούσε βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τουρισμού, ενώ ο τρόπος ζωής ή η μόδα ήταν εξίσου σημαντικά στις απαρχές του τουρισμού όσο και σήμερα, ακόμα κι αν η ιδέα του μάρκετινγκ ήταν ακόμη ανύπαρκτη. Όπως θα δούμε, αν και οι πρωτεργάτες του τουριστικού εμπορίου δεν είχαν ποτέ ακούσει αυτό τον όρο, ήταν πολύ καλοί στην πρακτική εφαρμογή του μάρκετινγκ.

Στα πρώτα στάδια του τουρισμού, η παραμικρή εξέλιξη στα μεταφορικά μέσα σύντομα δημιουργούσε περισσότερη κίνηση απ' την αναμενόμενη και απ'ό,τι μπορούσαν να ικανοποιήσουν οι υπάρχοντες πόροι - ένα φαινόμενο που εμφανίζεται μέχρι τις μέρες μας ².

1.5 Τουριστικά Φαινόμενα

Κατά την επιστήμη της κοινωνιολογίας, κοινωνικό φαινόμενο είναι κάθε ομαδική ανθρώπινη εκδήλωση ή ενέργεια, άσχετα με τη μορφή και το περιεχόμενο της μέσα στα πλαίσια της ανθρώπινης κοινωνίας. Με βάση τον παραπάνω ορισμό και τον ορισμό του τουρισμού, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο τουρισμός αποτελεί πράγματι ένα κοινωνικό φαινόμενο. Είναι μια εκδήλωση, μια ενέργεια που πραγματοποιείται μέσα στα πλαίσια της ανθρώπινης κοινωνίας με ένα συγκεκριμένο σκοπό ¹.

Στη μελέτη του τουριστικού φαινομένου έχουν προσφέρει πολλοί επιστημονικοί κλάδοι όπως η κοινωνιολογία, η οικονομία, η στατιστική, το μάρκετινγκ, η γεωγραφία κ.ά. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην εμφάνιση του τουριστικού φαινομένου μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, όταν η ζήτηση για τουριστικές μετακινήσεις άρχισε να μην αφορά μόνο τους ανθρώπους των υψηλών κοινωνικών και εισοδηματικών τάξεων, αλλά όλους τους ανθρώπους στους οποίους προέβαλε σαν μία επιτακτική πλέον ανάγκη ¹.

Η οικονομική επιστήμη δίνει τον ακόλουθο ορισμό για το τι είναι ανάγκη. Ανάγκη είναι το αίσθημα της έλλειψης που συνοδεύεται από την επιθυμία της ικανοποίησης. Ο κάθε άνθρωπος έχει στη

ζωή του πολλές ανάγκες, που αξιολογούμενες ορθολοφικά ακολουθούν μια φυσιολογική σειρά ιεράρχησης με σκοπό την ικανοποίηση τους. Τα αγαθά και οι υπηρεσίες που θα ικανοποιήσουν τις ανάγκες του ή βρίσκονται σε αφθονία και ελεύθερα ή όπως συμβαίνει στις σημερινές κοινωνίες βρίσκονται σε στενότητα και απαιτούν οικονομική θυσία για να τα απολαύσει. Σύμφωνα με αυτά τα δεδομένα ο κάθε ορθά σκεπτόμενος άνθρωπος ιεραρχεί τις ανάγκες του και προσπαθεί να τις ικανοποιήσει¹.

Η τουριστική ανάγκη είναι η επιθυμία του ανθρώπου για αλλαγή περιβάλλοντος, από την οποία απορρέουν οι ανάγκες της μεταφοράς, της διαμονής, της διατροφής και της ψυχαγωγίας.

Το σύνολο αυτό των αναγκών στην τουριστική ορολογία όπως το έχουμε προαναφέρει αποδίδεται με τον όρο “τουριστικό πακέτο”¹.

Η εκδήλωση του κοινωνικού φαινομένου προϋποθέτει την ύπαρξη ορισμένων παραγόντων.

Οι παράγοντες αυτοί είναι :

1. Η τάση φυγής από την καθημερινότητα
2. Η επιθυμία γνωριμίας με νέους τόπους
3. Η ανθρώπινη επικοινωνία
4. Η μόδα ή ο συρμός

1.6 Οι απαρχές του τουρισμού - Τα τέσσερα στάδια

1.6.1 Προϊστορικός τουρισμός

Το πρώτο από τα τέσσερα στάδια της τουριστικής ανάπτυξης αντιστοιχεί στη μακρά περίοδο που μπορεί να χαρακτηριστεί προϊστορικός τουρισμός, τους μεσαιωνικούς χρόνους έως και τις αρχές του 17ου.αιώνα, όταν τα πρώτα δείγματα της βιομηχανικής ανάπτυξης ξεκίνησαν να επηρεάζουν τον τρόπο ζωής που είχε καθιερωθεί ανά τους αιώνες .Η σταδιακή αύξηση του πλούτου, η διεύρυνση της τάξης των εμπόρων, των επαγγελματιών, οι συνέπειες της Μεταρρύθμισης και η εκλαΐκευση της εκπαίδευσης τόνωσαν το ενδιαφέρον για τις ξένες χώρες και οδήγησαν στην αποδοχή του ταξιδιού ως εκπαιδευτικό μέσο².

1.6.2 Μεταφορικά μέσα

Η εποχή των σιδηροδρόμων αποτελεί το δεύτερο στάδιο τουριστικής ανάπτυξης, κατά το οποίο οι ατμομηχανές και τα ατμόπλοια ενίσχυσαν τις δυνατότητες για ταξίδια. Η ταχεία ανάπτυξη του πληθυσμού και του πλούτου δημιούργησε μια νέα, τεράστια αγορά σε σύντομο χρονικό διάστημα. Τότε επινοήθηκαν τα μαζικά ταξίδια, αναπτύχθηκαν οι τουριστικοί πόλοι αναψυχής και εγκαινιάστηκε το

ταξιδιωτικό εμπόριο από τα τουριστικά γραφεία και τα ταξιδιωτικά πρακτορεία. Τα τελευταία χρησιμοποιούσαν νέες μεθόδους μάρκετινγκ, όπως οργανωμένες εκδρομές, πακέτα ταξιδιών, αφίσες και φυλλάδια, οι οποίες παραμένουν τα βασικά εργαλεία του μάρκετινγκ μέχρι τις μέρες μας.

Παρόλο που τα μεταφορικά μέσα έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του τουρισμού, δεν ήταν ο μοναδικός παράγοντας που οδήγησε σε αυτή ².

Επιπλέον, η εξέλιξη τους συνοδεύτηκε και από ορισμένα προβλήματα, καθώς υπήρχε περιορισμένος ή ανεπαρκής συντονισμός ανάμεσα στα σχέδια ανάπτυξής τους και στην τουριστική πολιτική - όπως και σήμερα. Οι δύο αυτοί τομείς είναι ξεκάθαρα διαχωρισμένοι, αν και σχετίζονται μεταξύ τους, καθώς έχουν ορισμένες αλληλένδετες δραστηριότητες. Η ανάπτυξη των καταλυμάτων και της υποδομής των τουριστικών θερέτρων συνήθως ακολουθούσε την επέκταση των μεταφορικών μέσων με σχετική καθυστέρηση και αβεβαιότητα ².

1.6.3 Η περίοδος του μεσοπολέμου

Το τρίτο στάδιο της ανάπτυξης του τουρισμού αντιστοιχεί στην περίοδο του μεσοπολέμου, από το 1918 έως το 1939. Η πορεία προς την ακμή της εποχής των σιδηροδρόμων και του ατμού διακόπηκε απότομα εξαιτίας του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου το 1914. Ωστόσο, όπως συμβαίνει πάντοτε, ο πόλεμος λειτούργησε ως σημαντικό έναυσμα για ορισμένες τεχνολογικές εξελίξεις που αποδείχθηκαν ιδιαίτερα χρήσιμες μακροπρόθεσμα, όπως η ανάπτυξη των οδικών μεταφορών και των αερομεταφορών. Πάντως, η εποχή αυτή αποτέλεσε κατά βάση την περίοδο ανάπτυξης των αυτοκινήτων. Παράλληλα εμφανίστηκαν πολλές καινοτομίες. Στον τομέα του κοινωνικού τουρισμού η επέκταση της άδειας μετ' αποδοχών, η διεύρυνση της ποικιλίας των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων και των δραστηριοτήτων ελεύθερου χρόνου, τα κάμπινγκ και οι εκδρομές με τροχόσπιτα, η διάδοση των ξενώνων για νέους, οι φτηνές μεταφορές και οι εκδρομές με πούλμαν. Επιπλέον, αυξήθηκαν σημαντικά τα ταξίδια στο εξωτερικό, τα οποία συχνά διοργάνωναν μη κερδοσκοπικοί ή φιλανθρωπικοί οργανισμοί ².

Όμως, για μια ακόμα φορά, η επέκταση του τουρισμού κι ο πειραματισμός περιορίστηκαν λόγω της μεγάλης οικονομικής ύφεσης της δεκαετίας του '30 και τελικά διακόπηκαν εξαιτίας του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, το 1939-1945 ².

1.6.4 Η “απογείωση” της τουριστικής δραστηριότητας

Η περίοδος από το 1945, δηλαδή τα μεταπολεμικά χρόνια, μέχρι σήμερα αποτελεί το τέταρτο στάδιο της τουριστικής ανάπτυξης, που αντιστοιχεί στην “απογείωση” της τουριστικής δραστηριότητας. Αποτελεί περίοδο τεχνολογικών επαναστάσεων, μαζικής βιομηχανικής ανάπτυξης και αύξησης του καθαρού διαθέσιμου εισοδήματος. Οι ριζικές αλλαγές του τρόπου ζωής, της διαπροσωπικής και

συλλογικής επικοινωνίας άλλαξαν σημαντικά την κοινωνία, ενώ η ταχύτητα και η κλίμακα των αλλαγών αυτών αυξήθηκε σημαντικά ².

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της τουριστικής ζήτησης ευνοούσαν περισσότερο από κάθε άλλη φορά τις δαπάνες σε ταξίδια και αναψυχή. Η συνεχής αύξηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (Α.Ε.Π), που ξεπερνούσε το 3% ετησίως στα χρόνια ακμής της οικονομίας των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), έδωσε ώθηση στην αύξηση των ταξιδιών με ρυθμό μεγαλύτερο του 6% ετησίως.

Ο τουρισμός αποδείχτηκε ιδιαίτερα ελαστικός όσον αφορά στο εισόδημα. Ύστερα από ένα συγκεκριμένο όριο εισοδήματος, με το οποίο ικανοποιούνται οι βασικές ανάγκες, το καθαρό διαθέσιμο εισόδημα στις πιο πλούσιες χώρες συνήθως δαπανάται σε πράγματα που παλαιότερα θεωρούνταν πολυτέλειες και περιττές υπηρεσίες.

Σε αυτές τις χώρες, η αύξηση των ταξιδιωτικών δαπανών γίνεται με ρυθμό διπλάσιο ή και μεγαλύτερο από το ρυθμό ανάπτυξης του εθνικού εισοδήματος (ή ΑΕΠ). Φυσικά, αυτό δεν αποτελεί γενικό κανόνα, επειδή οι τάσεις στη ζήτηση και η μόδα μπορεί να αλλάξουν ριζικά και γρήγορα όμως, στην περίοδο απογείωσης του τουρισμού, ο νόμος αυτός φαίνεται να ισχύει με ελάχιστες εξαιρέσεις ².

Ωστόσο, η μαζική ανάπτυξη του τουρισμού παρατηρήθηκε κυρίως στις εκβιομηχανισμένες χώρες (τις χώρες – μέλη του ΟΟΣΑ), οι οποίες είναι περίπου 25 σε αριθμό και βρίσκονται στην πλειοψηφία τους στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τον WTO η διεθνής τουριστική ροή αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 7,32% από το 1950 μέχρι το 1991. Οι χώρες του ΟΟΣΑ όπου διαμένει λιγότερο από το 1/4 του παγκόσμιου πληθυσμού συγκέντρωσαν το 85% των διεθνών τουριστικών αφίξεων και περισσότερο από το 80% των παγκόσμιων τουριστικών δαπανών το 1991 ².

Η τεχνολογική πρόοδος στα μεταφορικά μέσα και στις άλλες μορφές επικοινωνίας ενίσχυσαν σημαντικά τους οικονομικούς παράγοντες που ευνοούσαν την επέκταση των τουριστικών δραστηριοτήτων. Η τηλεόραση, συγκεκριμένα, έκανε συνεχείς αναφορές στο ενδιαφέρον και στην ποικιλία που παρουσιάζουν τα μέρη ορισμένων χωρών ².

Σταδιακά η έλξη που ασκούσαν οι διεθνείς προορισμοί υπερκέρασε το ενδιαφέρον για το εγχώριο τουριστικό προϊόν ή για την παραμονή στον τόπο μόνιμης κατοικίας. Το πλουσιότερο τμήμα του πλανήτη ξεκίνησε να μετακινείται με εντατικούς ρυθμούς ².

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι πολίτες των εκβιομηχανισμένων χωρών άρχισαν να μετακινούνται μέσω ιδιόκτητων οχημάτων, τα οποία άλλαξαν ριζικά τον τρόπο ζωής.

Τα τρένα και τα λεωφορεία, που αποτελούσαν τη βάση των μέσων μαζικής μεταφοράς, έχασαν τον κεντρικό ρόλο τους, παρόλο που παρέμειναν σημαντικά μέσα μετακίνησης. Στις Ηνωμένες Πολιτείες ωστόσο τα ταξίδια με τρένο μειώθηκαν στο ελάχιστο. Η πλέον επαναστατική εξέλιξη στις μεταφορές ήταν στα αεροπορικά ταξίδια. Πριν από τον πόλεμο, οι αερογραμμές παρείχαν ελάχιστες υπηρεσίες, ενώ οι υπερατλαντικές αεροπορικές μεταφορές παρέμειναν όνειρο. Όμως, μετά το 1945, η τεχνολογική πρόοδος που συντελέστηκε εξαιτίας των πολεμικών αναγκών οδήγησε στη μαζική

επέκταση της αεροπορίας, η οποία παρείχε ταχεία και ασφαλή μεταφορά για μεγαλύτερες αποστάσεις, με συνεχώς χαμηλότερες τιμές. Έτσι δημιουργήθηκαν νέοι τουριστικοί προορισμοί, οι οποίοι αντικατέστησαν τα παλαιότερα τουριστικά θέρετρα που ήταν προσβάσιμα με το τρένο².

Τα ταξίδια σε μακρινούς προορισμούς σταδιακά έγιναν ιδιαίτερα δημοφιλή και προς το τέλος αυτής της περιόδου εξελίχθηκαν στο ταχύτερα αναπτυσσόμενο είδος ταξιδιών. Τα ταξίδια για επαγγελματικούς λόγους άλλαξαν χάρη σε ένα δίκτυο επιχειρηματικών ταξιδιών που αναπτύχθηκε μεταξύ των βασικών πόλεων της Ευρώπης και της Αμερικής, ενώνοντας τις δύο ηπείρους. Μάλιστα, σταδιακά εμφανίστηκαν νέες μορφές τέτοιων ταξιδιών, με την ευρεία ανάπτυξη των συνεδρίων, των εμπορικών εκθέσεων και του τουρισμού κινήτρων. Η δυνατότητα φτηνής μετακίνησης στην Ευρώπη για διακοπές, μέσω ναυλωμένων πτήσεων που συντονίζονταν μέσω των tour operators, έδωσε ώθηση σε μαζικές μετακινήσεις από τη Βόρεια Ευρώπη στη Μεσόγειο.

Τα ταξίδια με αυτοκίνητο από τον αστικό πληθυσμό συνέβαλαν στην επανάσταση όσον αφορά στις διακοπές, καθώς και στις αντίστοιχες τουριστικές επενδύσεις. Εκείνη την περίοδο η τουριστική κίνηση παρουσίαζε συνεχόμενη ανάπτυξη χρόνο με το χρόνο, με ελάχιστες διακοπές. Ωστόσο, η επανεμφάνιση κυκλικών περιόδων ή οικονομικής ύφεσης και προς το τέλος της περιόδου, οι διαρθρωτικές αλλαγές και η σχετική πολιτική αστάθεια άρχισαν να διαψεύδουν τις προσδοκίες για ανάπτυξη χωρίς όρια².

Ο τουρισμός ποτέ δεν είχε το κύρος μιας σημαντικής βιομηχανίας που αποτελεί εθνική προτεραιότητα. Μεγάλο μέρος της μαζικής του ανάπτυξης οφείλεται στις δυνάμεις της αγοράς, ενώ ο κρατικός παρεμβατισμός για τη ρύθμιση ή την ενθάρρυνση της τουριστικής δραστηριότητας υπήρξε περιορισμένος και μειωνόταν συνεχώς².

Στο τέλος αυτής της περιόδου, ξεκίνησαν να εμφανίζονται σημάδια αλλαγής, αβεβαιότητας και κριτικής ως προς την τουριστική ανάπτυξη, αλλά και αμφιβολίες για την οικονομική και κοινωνική σχέση κόστους – ωφέλειας του τουρισμού. Μάλιστα, ορισμένοι έκαναν λόγο για ανατροπή της τάσης τουριστικής ανάπτυξης κατά το 1990, εφόσον από την εποχή της κρίσης στον Κόλπο, η οικονομική ύφεση και οι δομικές αλλαγές οδήγησαν σε επανεξέταση της θέσης του τουρισμού, εμφανή πτώση στη ροή της μαζικής μετακίνησης, περιορισμούς στις επενδύσεις και μεταβολές στην εμπορική οργάνωση των τουριστικών δραστηριοτήτων².

1.7 Ιστορική Αναδρομή

Η εξέλιξη του τουρισμού στον Ελλαδικό χώρο

Οι πρώτες μετακινήσεις του ανθρώπου για λόγους τουριστικούς, με τη σημερινή έννοια του όρου, άρχισαν να εμφανίζονται στην περίοδο της αρχαίας Ελλάδας.

Η μετακίνηση σε άλλους τόπους μακριά από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους πραγματοποιείται για λόγους εμπορικούς, θρησκευτικούς, αθλητικούς και ικανοποίησης της έμφυτης περιέργειας του ανθρώπου για κάτι νέο ¹.

Στην αρχαία Ελλάδα το αίσθημα της ξενίας ήταν έντονα αναπτυγμένο. Αυτό το παρατηρούμε στα πολλά γραπτά κείμενα των αρχαίων συγγραφέων όπου οι αναφορές για ταξίδια είναι πάρα πολλές. Ο Ηρόδοτος έκανε περιηγήσεις στις ελληνικές πόλεις, ταξίδεψε στη Σικελία, στην Αίγυπτο και σε άλλες χώρες με σκοπό να γνωρίσει τα ήθη και τα έθιμα τους, τα ιστορικά μνημεία, τον πολιτισμό τους κ.ά. Πολλά άτομα επίσης ταξίδευαν για ευχαρίστηση αλλά και για να γνωρίσουν νέες φιλοσοφικές δοξασίες, άλλους ανθρώπους, νέες τεχνικές και γενικά να γνωρίσουν τον τρόπο ζωής άλλων κοινωνικών ομάδων που στηριζόταν σε άλλα συστήματα ¹.

Τουριστικές περιοχές γνωστές της εποχής εκείνης, με τα σημερινά δεδομένα, μπορούν να χαρακτηρισθούν η Ολυμπία, οι Δελφοί, η Επίδαυρος, η Αιδηψός δηλαδή περιοχές που αποτελούσαν πόλο έλξης ταξιδιωτών λόγω των διαφόρων γεγονότων που αποτελούσαν κατά διάφορες χρονικές στιγμές με διαφορετικά ενδιαφέροντα, όπως αθλητικές, θρησκευτικές εκδηλώσεις ή λόγω αποκατάστασης της υγείας. Παρόλα αυτά η συχνότητα των ταξιδιών και η συμμετοχή των ταξιδιωτών δεν πλησιάζει σε κανένα σημείο τη σημερινή κινητικότητα και συμμετοχή ¹.

Στα ρωμαϊκά και βυζαντινά χρόνια οι μετακινήσεις γίνονται περισσότερες και αρχίζουν να υπάρχουν κανόνες όσον αφορά την ασφάλεια του ταξιδιού και τα διάφορα καταλύματα που προσφέρονται για την εξυπηρέτηση των ταξιδιωτών, που είναι ο χαρακτηρισμός του μετακινούμενου της εποχής εκείνης ¹.

Στην περίοδο του μεσαίωνα και της αναγέννησης οι μετακινήσεις γίνονται περισσότερες σε μια προσπάθεια να γνωρίσουν οι άνθρωποι άλλους λαούς άλλες περιοχές αλλά πάντα με τις δυσκολίες της μετακίνησης της εποχής εκείνης. Υπήρχαν μετακινήσεις που είχαν σχέση με την ψυχαγωγία, τη μόρφωση, τη θρησκεία και επαγγέλματα ¹.

Μεγάλη βοήθεια στον τουρισμό έδωσαν τα διάφορα σωματεία που εμφανίστηκαν κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα στη Γαλλία, στην Αγγλία και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που στις δραστηριότητες τους περιλάμβαναν και τουριστικές μετακινήσεις, αποδεικνύοντας ότι άρχισε μια ανοδική πορεία για την εξέλιξη του τουρισμού. Η τουριστική εξέλιξη, παρατηρώντας τη διαχρονικά, διαπιστώνουμε ότι έχει μια βραδεία πορεία μέχρι το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου ¹.

Τα αίτια βρίσκονται στο ότι ο τουρισμός αποτελεί κοινωνικό φαινόμενο και σαν κοινωνικό φαινόμενο άρχισε να αναπτύσσεται στις οργανωμένες κοινωνίες και επόμενο ήταν να επιτευχθεί η ανάπτυξη αυτή συγχρόνως με την κοινωνική ¹.

Ξεκινώντας από την αρχαιότητα παρατηρούμε ότι η μετακίνηση των μεμονωμένων ατόμων ή σε πολλές περιπτώσεις και η μετακίνηση ομάδων ατόμων ήταν περιορισμένη και οι ανάγκες των ταξιδιωτών καλύπτονταν από μια υποτυπώδη παροχή αγαθών και υπηρεσιών γεγονός συνυφασμένο με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της εποχής εκείνης. Η περιορισμένη παιδεία, τα πενιχρά και μη ασφαλή μέσα συγκοινωνίας αποτελούσαν βασικά εμπόδια του τουρισμού. Η εξυπηρέτηση των μετακινούμενων σε περιορισμένο αριθμό ατόμων γινόταν με βάση το θεσμό της Ξενίας σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο. Όταν όμως η κίνηση των ατόμων για ταξιδιωτικούς λόγους αρχίζει να αυξάνεται, ο θεσμός της Ξενίας δεν αρκεί για να καλύψει τις ανάγκες και έτσι αναπτύσσεται η “εμπορία των ξένων” με την ίδρυση διαφόρων καταλυμάτων¹.

Η ανάπτυξη αυτή έγινε μετά την ανάπτυξη των μέσων συγκοινωνίας, δημιουργώντας έτσι ασφαλέστερες και ταχύτερες μετακινήσεις, οπότε παρουσιάζονται οι πρώτες ομαδικές μετακινήσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η συστηματική και μεθοδική κατασκευή οδικού δικτύου από τους Ρωμαίους έδωσε μια σημαντική για την εποχή εκείνη ώθηση στον τουρισμό.

Τη μορφή αυτή διατήρησε ο τουρισμός και κατά την εποχή του φεουδαρχισμού. Στην περίοδο αυτή, όπως και στην αρχαιότητα, τα μεμονωμένα μετακινούμενα άτομα ήταν κυρίως άτομα που ανήκαν στην τάξη των ευγενών. Όσιν αφορά τα μετακινούμενα σε ομάδες άτομα είχαν σαν σκοπό της μετακίνησης τους, τις θρησκευτικού περιεχομένου επισκέψεις. Διαφοροποίηση στους σκοπούς των μετακινήσεων παρατηρείται κατά κατά την περίοδο της Αναγέννησης¹.

Κατά την περίοδο της Αναγέννησης η ανάπτυξη του εμπορίου, η ανακάλυψη της πυξίδας, της πυρίτιδας και της Αμερικής δημιουργούν νέες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες. Κυριαρχούν πλέον οι έμποροι που η φύση της δουλειάς τους με την ανάπτυξη νέων αγορών είναι να ταξιδεύουν με αποτέλεσμα να παρατηρούνται σημεία πνευματικής και μορφωτικής ανάπτυξης.

Οι νέες συνθήκες δημιουργούν μετακινήσεις, η δε συνεχής ανάπτυξη των συγκοινωνιακών μέσων προέχει τις δυνατότητες για την πραγματοποίησή τους. Έτσι την εποχή αυτή παρατηρείται ένας, σε σχέση με το παρελθόν, “οργασμός” μετακίνησης ατόμων για λόγους τέρψης και ικανοποίησης πνευματικών ανησυχιών. Η μετάβαση ατόμων από χώρες της Ευρώπης προς την Αίγυπτο, την εγγύς Ανατολής και την Ελλάδα για λόγους κύρια αρχαιολογικού ενδιαφέροντος ή εθνολογικής έρευνας είναι πλέον γεγονός¹.

Από το 18^ο αιώνα ειδικά μετά την πλήρη επικράτηση της αστικής τάξης, ο τουρισμός αν και αρχίζει να σημειώνει κάποια ποσοτική και ποιοτική άνοδο, παραμένει προνόμιο των ατόμων με υψηλά εισοδήματα και ελάχιστων επιστημόνων και φιλοσόφων.

Στην ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού από τη δεκαετία του '50 και μετά σημαντικό και πρωτεύοντα ρόλο έπαιξαν ο Ν. Δούκας και ο Δ. Παπαευστρατίου, που διετέλεσαν Γενικοί Γραμματείς του Ε.Ο.Τ. Η προσφορά τους στην ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού είναι πρωτοποριακή αφού είναι αυτοί οι μεγάλοι θεμελιωτές του τουριστικού έργου¹.

Η ανεκμετάλλευτη πηγή εισροής πολύτιμου συναλλάγματος μέσω της τουριστικής κίνησης αποδεικνύεται ως σοβαρός μοχλός ανάπτυξης για τις δημόσιες επενδύσεις που θα συνεισφέρουν στην οικονομική ανόρθωση του κράτους. Η πολιτική αυτή στον τουριστικό τομέα εκτιμήθηκε δεόντως από την πρώτη κυβέρνηση του Κ. Καραμανλή με υπουργό Προεδρίας τον κ. Κ. Τσάτσο, διότι η ανάπτυξη του τουρισμού απαιτούσε σημαντικές επενδύσεις μόνο σε δραχμές, με άμεση οικονομική απόδοση και με εισροή φυσικά πολύτιμου συναλλάγματος, που ήταν απαραίτητο όχι μόνο για το έντονα ελλειμματικό ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών αλλά και για την ανάπτυξη του βιομηχανικού αλλά και άλλων τομέων της ελληνικής οικονομίας¹.

Με το σλόγκαν **“Ο τουρισμός δίνει ψωμί σε πληθυσμούς περιοχών που στερούνται πλουτοπαραγωγικών πηγών”**, η Ελλάδα, με τον ανεκμετάλλευτο μέχρι τότε μεγάλο τουριστικό της πλούτο, προσδοκούσε σε υψηλούς στόχους, οι οποίοι είχαν πολλαπλασιαστικές ευεργετικές επιδράσεις στη μεταμόρφωση της χώρας, καθώς η τουριστική ανάπτυξη από τότε και μετά κατάφερε να αλλάξει τη ζωή στις πιο φτωχές περιοχές της και έδωσε μια ανεκτίμητη υπεραξία στη γη στις μέχρι τότε άγονες παραλιακές εκτάσεις αλλά και στις βραχώδεις παραλίες¹.

Μια άλλη προσφορά της τουριστικής ανάπτυξης ήταν και η στήριξη της τοπικής παραγωγής και η συγκράτηση του πληθυσμού των οικονομικά ασθενέστερων περιοχών με την εξασφάλιση θέσεων εργασίας. Η προσπάθεια για την ανάλογη προστασία του περιβάλλοντος μάλλον, στη συνέχεια προσέκρουσε σε οικονομικά προνόμια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που σιγά-σιγά άρχισε την εκμετάλευση του τουρισμού με αποτέλεσμα μέχρι και σήμερα να αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της προστασίας του, όχι όπως θα έπρεπε. Η εκ των υστέρων παρεμβάσεις όπως είναι φυσικό, δεν είναι ικανές να περιορίσουν το πρόβλημα. Οι βασικές κατευθύνσεις της τουριστικής πολιτικής που εφαρμόστηκαν στην αρχή της ανάπτυξης του τουρισμού εστιάζονται στις αναφερόμενες παρακάτω¹.

- Ανάπτυξη του παραλιακού τουρισμού, με την ένταξη των παράλιων περιοχών των λουτροπόλεων που αποτελούν θερινά θέρετρα.
- Ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού με κρουαζιερόπλοια.
- Αποκέντρωση του τουρισμού, με περιφερειακή ανάπτυξη, καθώς ο τουρισμός περιοριζόταν κατά κύριο λόγο στην Αθήνα που αποτελούσε, λόγω των πολιτιστικών και αρχαιολογικών προσόντων της, τον κύριο πόλο έλξης ξένων τουριστών, καθώς επίσης και η αεροπορική πρόσβαση που ήταν πλέον δυνατή.
- Κατασκευή μεγάλων οδικών δικτύων τουριστικής και όχι μόνο σημασίας για τη διακίνηση των τουριστών εκτός της Αθήνας και την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού, με ιδιαίτερο χαρακτήρα την εθνική οδό μέχρι τη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα και τη διάνοιξη οδικού δικτύου στην Ήπειρο από το Αντίριο μέχρι την Ηγουμενίτσα για τη σύνδεση με την παραδοσιακά τουριστική χώρα, την Ιταλία.

- Ανέγερση από τον Ε.Ο.Τ. ξενοδοχειακών μονάδων, πιλοτικής μορφής, με την επωνυμία “Ξενία”, σε σημαντικές για την εποχή του ’60 περιοχές με σκοπό να αρχίσει η αποκέντρωση των καταλυμάτων. Επίσης δημιουργήθηκαν τουριστικά περίπτερα με εστιατόρια και μικρούς ξενώνες¹.

Το αναπτυξιακό αυτό πρόγραμμα στόχευε στην ανάπτυξη μιας βασικής τουριστικής υποδομής με υποδειγματική λειτουργία, με την οποία θα καθοριζόταν η λειτουργία των ξενοδοχείων με βάση τις διεθνείς προδιαγραφές. Ο τελικός όμως στόχος ήταν η δημιουργία ευνοϊκών προϋποθέσεων για την προσέλκυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, με τη μορφή αναδόχων των “Ξενία”, της επιδότησης απευθείας τουριστικών επενδύσεων σε τουριστικές περιοχές με απήχηση και ενδιαφέροντα για τους ξένους τουρίστες, με περιηγήσεις με τουριστικά λεωφορεία και τη δημιουργία προγραμμάτων για κρουαζιέρες.

Η βασική φιλοσοφία της πολιτικής αυτής είχε σαν σκοπό την ομαλή διαδοχή στην τουριστική διαδικασία από το κράτος στην ιδιωτική πρωτοβουλία με το κράτος να αποτελεί καθαρά επιτελικό και νομοθετικό έργο, υποστηρίζοντας για το καλό του ελληνικού τουρισμού την όλη προσπάθεια. Παράλληλα στην τουριστική υποδομή, εντάχθηκε η δημιουργία του πρώτου δικτύου σταθμών λιμενισμού και ανεφοδιασμού θαλαμηγών σκαφών, οι μαρίνες, που θα αποτελούσε την αρχή για την κατασκευή μαρινών διαχείρισης σκαφών, οι οποίες αποτελούν τη βασική προϋπόθεση για την οργάνωση και ανάπτυξη του γιότινγκ που ευνοείται από την γεωγραφική θέση της χώρας και από την ύπαρξη πολλών ακτών και νήσων, με σκοπό την προσέλκυση τουριστών υψηλής εισοδηματικής τάξης. Συστήνεται για πρώτη φορά στον Ε.Ο.Τ υπηρεσία προβολής και διαφήμισης καθώς και δημιουργία γραφείων στο εξωτερικό¹.

Στα τέλη της δεκαετίας του ’60 άρχισε η επιλεκτική διαφημιστική προβολή του τουρισμού μας στο εξωτερικό με καταχωρήσεις σε εξειδικευμένες εκδόσεις για την προσέλκυση τουριστών, ενώ παράλληλα άρχισε να δραστηροποιείται το τμήμα δημοσίων σχέσεων του Ε.Ο.Τ για τη δημοσίευση από ξένους δημοσιογράφους άρθρων για τις τουριστικές δυνατότητες της χώρας.

Μέσα σ’ αυτή την κοσμογονία κατασκευής τουριστικών έργων, εντάχθηκε η δημιουργία οργανωμένων ακτών καθώς και οι τουριστικές εκδηλώσεις με κύριο άξονα τα φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου.

Μ’ αυτές τις ενέργειες άρχισε η ανάδειξη των πρώτων διεθνών τουριστικών κέντρων της χώρας όπως η Ολυμπία, οι Δελφοί, η Ρόδος, η Κέρκυρα και άλλες που λόγω των έργων έγιναν περισσότερο προσιτές¹.

Η μεγάλη αυτή προσπάθεια που έγινε κατά τη δεκαετία του ’60 δεν κατόρθωσε με τον ίδιο σωστό τρόπο και προβληματισμό να συνεχισθεί λόγω της εμπλοκής ατόμων που βλέποντας τον

τουρισμό σαν εύκολη πλέον υπόθεση για τη δημιουργία υψηλών οικονομικών αποδόσεων, δεν ακολούθησαν ορθολογικές επιλογές.

Έτσι παρόλο που η συμβολή του τουρισμού στα οικονομικά της χώρας λόγω της εισροής του πολύτιμου συναλλάγματος δημιούργησε μια όχι σωστή και ορθολογική ανάπτυξη του, τόσο χωροταξικά όσο και σε ανθρώπους με γνώση του αντικειμένου και με γνώμονα την ελληνική πραγματικότητα, χάθηκε και πολύτιμος χρόνος και μεγάλα χρηματικά ποσά που θα μπορούσαν να έχουν θέσει τον τουρισμό σε περίοπτη θέση σε παγκόσμιο επίπεδο ¹.

Πάντως τα τελευταία χρόνια η έντονη, με νέες επιστημονικές και επιχειρηματικές βάσεις, παρέμβαση του ιδιωτικού τομέα έδωσε μια νέα ώθηση στον τουρισμό μας, που περνά όμως κατά περιόδους κρίσεις μιας και όπως θα δούμε, πολλοί παράγοντες τόσο εσωγενείς όσο και εξωγενείς τον επηρεάζουν. Για να κατανοήσουμε καλύτερα τη σημασία του τουρισμού στην ανάπτυξη της χώρας μας ως προσέξουμε την αναφορά του Ελβετού τουρισμολόγου **Bitter**, που αναφέρει ότι **“Ο τουρισμός είναι ένα ποτάμι που μέσα από ένα καλά οργανωμένο δίκτυο καναλιών διαχέεται μέσα στη χώρα και προσφέρει τον επιούσιο σε διάφορες κοινωνικές τάξεις”**¹.

Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει οι αποφάσεις των αρμοδίων κέντρων να είναι οι πρέπουσες για να μπορεί ο τουρισμός να επιτελεί το ευεργετικό του έργο. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στα άτομα που έμμεσα ή άμεσα θα ασχολούνται στον τουρισμό που πρέπει να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένα και με αυξημένο το αίσθημα της ευθύνης καθώς να έχουν και αυξημένη τουριστική συνείδηση. Με τον όρο τουριστική συνείδηση εννοούμε το σύνολο των ενεργειών που συμβάλλουν στην καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των τουριστών, τη διευκόλυνση τους και τη δημιουργία σε αυτούς ευχάριστης εντύπωσης κατά την πρόσκαιρη παραμονή τους στον τόπο που επισκέπτονται ¹.

1.8 Μαζικός Τουρισμός

Το τέταρτο στάδιο της σύγχρονης τουριστικής δραστηριότητας, δηλαδή η μεταπολεμική εποχή από το 1945 μέχρι σήμερα, αποτελεί περίοδο τεχνολογικών επαναστάσεων. Αυτές οδήγησαν σε μαζική αύξηση του πλούτου και του διαθέσιμου εισοδήματος, καθώς και σε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής και στη συμπεριφορά των πολιτών. Η ταχύτητα και η κλίμακα των αλλαγών αυτών ήταν μεγαλύτερη από ποτέ. Επομένως, τη συγκεκριμένη περίοδο σημειώθηκε μαζική ανάπτυξη των ταξιδιών στις εκβιομηχανισμένες και πλουσιότερες χώρες του πλανήτη ².

Οι μεταφορές και οι άλλες μορφές επικοινωνίας, όπως η τηλεόραση, ενίσχυσαν σημαντικά τους οικονομικούς παράγοντες που έδιναν ώθηση στη διάδοση του τουρισμού, καθώς υπενθυμιζόταν συνεχώς πόσο ενδιαφέρον και ποικιλία παρουσιάζουν τα αξιοθέατα ξένων χωρών. Σταδιακά το ενδιαφέρον για το εξωτερικό υπερίσχυσε του ενδιαφέροντος για τα τοπικά προϊόντα ή για την παραμονή στον τόπο μόνιμης κατοικίας. Στις πλουσιότερες χώρες, ο πληθυσμός έγινε πιο “ευκίνητος” και ο

αριθμός των ιδιόκτητων οχημάτων αυξήθηκε ραγδαία. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι άδειες αυτοκινήτων αυξήθηκαν από 100 εκατομμύρια το 1970 σε 394 εκατομμύρια το 1987 ².

Στην Ευρώπη συγκεκριμένα, οι άδειες υπερδιπλασιάστηκαν περνώντας από τα 68 στα 159 εκατομμύρια, περυσιάζοντας δηλαδή ρυθμό αύξησης της τάξης του 135%. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ, το 80% των εσωτερικών μετακινήσεων πραγματοποιούνταν με ιδιωτικά οχήματα. Σε έρευνα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τίτλο “Οι διακοπές των Ευρωπαίων” αναφέρεται ότι τα ιδιωτικά αυτοκίνητα ήταν το πιο σημαντικό μέσο μεταφοράς για τις διακοπές, καλύπτοντας το 58% της συνολικής κίνησης. Εκείνη την περίοδο, τα τρένα και τα δημόσια μέσα μεταφοράς (λεωφορεία και πούλμαν) έχασαν την πρωτοκαθεδρία τους. Μάλιστα, σε ορισμένες χώρες, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες, οι σιδηρόδρομοι έχασαν τη σημασία τους ως μεταφορείς επιβατών. Τα αεροπορικά ταξίδια αυξήθηκαν με ακόμα ταχύτερο ρυθμό, όπως είναι εμφανές στον πίνακα των προγραμματισμένων πτήσεων. Ωστόσο, ο πίνακας δεν εκθέτει το σύνολο των τάσεων στην αεροπορική κίνηση, αφού δεν παρουσιάζει τη μεγάλη αύξηση που επίσης σημειώθηκε στα μη προγραμματισμένα ταξίδια (πτήσεις charter) ².

Μέχρι τη δεκαετία του ‘80, αυτά είχαν αναχθεί στο 18% της συνολικής κίνησης, αντιστοιχώντας σε περισσότερο από το 50% των διαδρομών στην Ευρώπη.

Εκεί, η πλειοψηφία των μετακινήσεων για διακοπές πραγματοποιούνταν μέσω charter, καθώς οι tour operators ξεκίνησαν επίσης να προσφέρουν υπηρεσίες αεροπορικών μεταφορών ².

Πρίν από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η εναέρια μεταφορά επιβατών ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Τα υπερατλαντικά ταξίδια διεξάγονταν αποκλειστικά μέσω θαλάσσης. Η ταχεία και ευρεία κλίμακας ανάπτυξη των αερομεταφορών κατά τη μεταπολεμική εποχή ενισχύθηκε από τη χρήση των μεγάλης χωρητικότητας αεριωθούμενων σκαφών, καθώς και από τη βελτίωση του εξοπλισμού τους, η οποία οδήγησε σε σημαντική μείωση του χρόνου και της πραγματικής τιμής των ταξιδιών. Οι πτήσεις charter, που χρησιμοποιούνταν εκτεταμένα από τους tour operators, ειδικά στην Ευρώπη, πολλαπλασιάστηκαν επίσης, προκειμένου να καλύψουν τη μεγάλη αύξηση της ζήτησης ².

Ο πλανήτης βρισκόταν σε συνεχή κίνηση, τουλάχιστον όσον αφορά τις πλουσιότερες βιομηχανικές χώρες. Η ανάπτυξη των μετακινήσεων ήταν πρωτοφανής σε κλίμακα. Σύμφωνα με τον WTO, το σύνολο των παγκόσμιων τουριστικών αφίξεων παρουσίαζε σχεδόν συνεχή αύξηση, περνώντας από τα 69 εκατομμύρια το 1960 στα 537 εκατομμύρια το 1994 αύξηση της τάξης του 800% ².

1.9 Διεθνής Τουριστική Εξέλιξη

Όπως έχουμε αναφέρει το τουριστικό φαινόμενο μετά τον Β’ παγκόσμιο πόλεμο έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις. Εκατομμύρια τουρίστες διακινούνται καθημερινά σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Το τουριστικό κύκλωμα που έχει δημιουργηθεί με τα τεράστια οικονομικά οφέλη, παίζει σπουδαίο ρόλο στην κατεύθυνση που θα πάρουν τα τουριστικά ρεύματα ¹.

Κύρια παρατηρούμε μια κίνηση από τις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες προς τις υπανάπτυκτες και τις υπό ανάπτυξη παρά μια αντίθετη κίνηση αν και οι σημερινές τάσεις έχουν καταργήσει την κατάσταση αυτή. Φυσικό επόμενο της κίνησης αυτής των τουριστικών ρευμάτων είναι να δημιουργεί μία χρηματική – συναλλαγματική κυκλοφορία που για χώρες υποδοχής τουριστών αποτελεί μία βασική πηγή εισοδήματος. Η πηγή αυτή δημιουργεί έναν έντονο ανταγωνισμό που τις περισσότερες φορές οδηγεί σε αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα ¹.

Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή από τους φορείς της τουριστικής πολιτικής κάθε χώρας και ιδιαίτερα των χωρών υποδοχής τουριστών στο θέμα της ποιότητας και της τιμολογιακής πολιτικής που με τη βοήθεια της σωστής προβολής και των δημόσιων σχέσεων να μπορέσουν να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες ¹.

Η σημερινή διεθνής οικονομική συγκυρία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα προβάλλει άμεσα και έμμεσα το διεθνή τουρισμό, γεγονός που απαιτεί μεγαλύτερη προσπάθεια εκ μέρους των τουριστικών οργανισμών και επιχειρήσεων. Μια προσπάθεια που η κατεύθυνση της δεν μπορεί να είναι άλλη από της ποιότητας στο τουριστικό κύκλωμα και τη συνεχή βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών για ακόμη καλύτερα αποτελέσματα τόσο για τους ίδιους όσο και για τον τουρίστα- καταναλωτή ¹.

Σε διεθνές επίπεδο τα τελευταία χρόνια έχουν δραστηριοποιηθεί μεγάλοι οικονομικοί οργανισμοί που εντάσσουν στα άλλα αντικείμενα δράσης τους και την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών των πελατών τους. Έτσι παρατηρούμε οικονομικούς κολοσσούς με υψηλό επίπεδο οργάνωσης και προγραμματισμό να διεκπεραιώνουν τα πάντα γύρω από την εξυπηρέτηση του τουρίστα. Με οριζόντιες και κάθετες οργανώσεις προσπαθούν όχι μόνο να καλύψουν όλες τις τουριστικές ανάγκες αλλά και να δημιουργήσουν με τον τρόπο τους και νέες ¹.

Αντιλαμβανόμενοι τη μεγάλη σημασία του τουρισμού, τόσο για τον ίδιο τον άνθρωπο όσο και για τις οικονομίες που υπηρετεί, οι τουριστικοί οργανισμοί έχουν τη δυνατότητα να στρέψουν τα τουριστικά ρεύματα προς όποια κατεύθυνση έχουν συμφέρον. Επίσης ανακαλύπτουν ή έντεχνα δημιουργούν, νέους τόπους προορισμού αυξάνοντας τις τουριστικές περιοχές όπου εκτελούν ακόμη και τα βασικά έργα υποδομής και ανωδομής επενδύοντας τεράστια κεφάλαια έχοντας εκ των προτέρων σίγουρη την αποεπένδυση και το θετικό οικονομικό αποτέλεσμα. Οι νέες αυτές περιοχές αποτελούν νέους πόλους έλξης τουριστών με το πλεονέκτημα του καινούργιου και της μη κορεσμένης περιοχής ¹.

Δηλαδή στις περιοχές αυτές οι τουρίστες που θα τις επισκεφθούν, εκτός των βασικών τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών, θα βρουν και μια σχετική ησυχία που τα τελευταία χρόνια στερούνται στις κλασικές και γνωστές σε όλους, τουριστικές περιοχές σε όλο τον κόσμο. Πράγματι πολλές τουριστικές περιοχές έχουν χαρακτηριστεί σαν κορεσμένες και γίνονται προσπάθειες να βρεθούν οι σωστές λύσεις ώστε και οι περιοχές αυτές να ενταχθούν κανονικά στους τουριστικούς προορισμούς χωρίς την ύπαρξη των προβλημάτων που προκαλεί η μεγάλη συρροή τουριστών ¹.

Σαν μία λύση στο πρόβλημα αυτό προτείνεται η αύξηση της τιμής των προσφερομένων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών με την ανάλογη αύξηση της προσφοράς, ώστε με λιγότερο και επιλεκτικότερο αριθμό τουριστών, το περιβάλλον να μην επιβαρύνεται και τα οικονομικά αποτελέσματα να είναι τα επιθυμητά. Έτσι δημιουργούνται περιοχές που απευθύνονται σε τουρίστες υψηλής εισοδηματικής τάξης. Μια άλλη λύση που προτείνεται είναι η ηθελημένη αντιδιαφήμιση, το ηθελημένο αντιμάρκετινγκ που θα αποθαρρύνει τους υποψήφιους τουρίστες να επισκεφθούν την περιοχή αυτή. Μ' αυτό τον τρόπο δημιουργείται το πρόβλημα στο πού θα στραφούν οι τουρίστες. Λύση δίνεται μέσα από τις πολυάριθμες και διάσπαρτες σ' όλο τον κόσμο τουριστικές περιοχές καθώς επίσης και από τη δυνατότητα που έχουν οι μεγάλοι τουριστικοί οργανισμοί να κατευθύνουν όπου αυτοί θέλουν τα τουριστικά ρεύματα. Έτσι επιτυγχάνεται μια ισορροπία στην κατανομή του τουριστικού πλήθους που ικανοποιεί τόσο τους τουριστικούς οργανισμούς όσο και τους ίδιους τους τουρίστες ¹.

Γενικά στο διεθνές τουριστικό στερέωμα επικρατεί η παραπάνω σκέψη που σε πολλές περιπτώσεις αποτελεί πραγματικότητα, και η προσοχή και η δραστηριότητα στρέφεται στη δημιουργία νέων τουριστικών περιοχών με σκοπό την αποσυμφόρηση των ήδη γνωστών. Οι νέες αυτές περιοχές ανήκουν κατά κόρον στις επικράτειες των υποανάπτυκτων χωρών και όπως έχει τονισθεί ο τουρισμός βοηθά σε σημαντικό βαθμό στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών.

Για το λόγο αυτό οι χώρες αυτές κάνουν προσπάθεια για την όσο το δυνατόν καλύτερη τουριστική τους οργάνωση στα πλαίσια της εφαρμογής της τουριστικής τους πολιτικής ¹. Ως παράδειγμα για λύση του τουριστικού κορεσμού μιας περιοχής μπορούμε να αναφέρουμε την περιοχή της νήσου Μπαλί. Στο Μπαλί υπήρχε μεγάλη τουριστική κίνηση η οποία άρχισε να ανησυχεί τους τουριστικούς φορείς του νησιού γιατί το βασικό προσόν του, το εξωτικό περιβάλλον, κινδύνευε από το μεγάλο αριθμό τουριστών και από τη φυσική αδυναμία προσφοράς ενός ικανοποιητικού σε ποιότητα επιπέδου προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών. Για τους λόγους αυτούς και μπροστά στο πρόβλημα της υποχώρησης του τουριστικού ρεύματος από την περιοχή αυτή, αποφασίστηκε η πολιτική της αντιδιαφήμισης και του αντιμάρκετινγκ με σκοπό να μειώσουν την ελκυστικότητα του νησιού για τα μεσαία και χαμηλά εισοδήματα, προσδοκώντας στην προσέλκυση τουριστών υψηλής εισοδηματικής τάξης, δημιουργώντας ταυτόχρονα πολυτελείς εγκαταστάσεις εναρμονισμένες με το περιβάλλον του νησιού. Το εγχείρημα μάλλον είναι πετυχημένο απ' ό,τι δείχνουν τα αποτελέσματα. Δηλαδή προτίμησαν λιγότερους σε αριθμό τουρίστες αλλά με μεγαλύτερη δυνατότητα δαπάνης ώστε και το περιβάλλον να διατηρήσουν και να μην έχουν οικονομικές απώλειες ¹.

1.10 Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού

Το Νοέμβριο του 1974 ιδρύθηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (Organisation mondiale de tourisme) με έδρα τη Μαδρίτη και λειτουργεί υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. Μέλη του είναι οι εθνικοί τουριστικοί οργανισμοί των χωρών, από αυτά 102 είναι τακτικά και 39 έκτακτα ¹.

Οι βασικές επιδιώξεις του Οργανισμού είναι :

1. Η προαγωγή και ανάπτυξη του διεθνούς τουρισμού, με παράλληλη προσπάθεια στο σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων, την οικονομική ανάπτυξη και την εδραίωση της ειρήνης διεθνώς.
2. Η ύπαρξη μιας ενεργούς αντιπροσωπείας στα Ηνωμένα έθνη για το πρόγραμμα ανάπτυξης.
3. Η ενθάρρυνση και βοήθεια στα τουριστικά θέματα των υπό ανάπτυξη ευρισκομένων χωρών.
4. Η απλοποίηση στη διακίνηση των τουριστών ¹.

1.11 Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού [Ε.Ο.Τ.]

Ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού ιδρύθηκε το 1929 με το Ν.5377 και επανιδρύθηκε με το Ν.558 το 1945 και υπαγόταν στην εποπτεία Εμπορίου αρχικά, μετά στο υπουργείο Προεδρίας Κυβερνήσεως και σήμερα ανήκει μετά από πολλές έριδες στο υπουργείο Ανάπτυξης. Διοικείται από συμβούλιο και προΐσταται ο Γ. Γ. Τουρισμού ¹.

Σκοπός του οργανισμού είναι η άσκηση της κρατικής τουριστικής πολιτικής με οργάνωση και συντονισμό των διαφόρων υπηρεσιών του, κεντρικών και περιφερειακών, με τις τοπικές αυτοδιοικήσεις και τους ιδιωτικούς τουριστικούς φορείς, ο έλεγχος των τουριστικών προσόντων της χώρας τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό και γενικά η άσκηση εποπτείας σ' όλο το φάσμα του ελληνικού τουρισμού ¹.

Ο Ε.Ο.Τ., σαν μοναδικός φορέας του τουριστικού κλάδου στη χώρα μας, έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στα αρχικά στάδια του μοντέλου ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού. Η δράση του συνοδεύτηκε από πολλές επιτυχίες αλλά και αποτυχίες. Έδωσε λύσεις σε προβλήματα και βοήθησε πολλές φορές τους επαγγελματίες να ξεπεράσουν τόσο ενδωγενείς όσο και εξωγενείς δυσκολίες ¹.

Πλην όμως ο Ε.Ο.Τ. μετατράπηκε σε έναν υδροκέφαλο οργανισμό όπου συγχέονται και διαπλέκονται αρμοδιότητες επεξεργασίας και προώθησης της τουριστικής πολιτικής μαζί με επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως ξενοδοχεία, καζίνο, ιαματικές πηγές κ.ά. Στη σημερινή πραγματικότητα, για να ανταποκριθεί κανείς στις συνθήκες του διεθνούς ανταγωνισμού, θα πρέπει να ακολουθήσει ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης και να προσαρμοσθεί σε νέες μεθόδους management και άσκησης πολιτικής. Για τον λόγο αυτό δημιουργήθηκαν οι δύο Ανώνυμες Εταιρίες (για το Φεστιβάλ και την περιουσία) οι οποίες θα αναλάβουν τις επιχειρηματικές και επιχειρησιακές δραστηριότητες του Ε.Ο.Τ. στους τομείς ευθύνης των ¹.

Έτσι ο νέος Ε.Ο.Τ. μετατρέπεται σε επιτελικό και βασικό όργανο προώθησης και προβολής του ελληνικού τουρισμού στην παγκόσμια τουριστική αγορά με αιχμή του δόρατος τα γραφεία εξωτερικού και γενικότερα στην άμεση παρουσία του στις ξένες αγορές ¹.

Η συμμετοχή του Ε.Ο.Τ. στη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής υπήρξε σημαντική ιδιαίτερα με τη δημιουργία στη δεκαετία του '60 των ξενοδοχείων "ΞΕΝΙΑ" που κατασκευάστηκαν σε σημεία με τουριστικό ενδιαφέρον σε διάφορες περιοχές της χώρας, που λειτούργησαν υπό την εποπτεία του και έπαιξαν σημαντικό ρόλο ως πιλότοι ώστε να κατασκευασθεί στη συνέχεια μια πλειάδα ξενοδοχείων από ιδιώτες που αποτέλεσαν και τη βάση για τη δημιουργία της κατάλληλης σε μέσα διαμονής υποδομής και έτσι είχαμε μεγαλύτερη και ποιοτικά αναβαθμισμένη κίνηση τουριστών από το εξωτερικό προς τη χώρα μας. Σήμερα τα περισσότερα "ΞΕΝΙΑ" λειτουργούν υπό τη διεύθυνση ιδιωτών στους οποίους ο οργανισμός παραχώρησε την εκμετάλλευσή τους με μακροχρόνιες μισθώσεις ενώ μερικά από αυτά λόγω παρέλευσης του ρόλου τους ή λόγω του ότι η θέση τους σήμερα δεν ευνοεί την αποτελεσματική τους λειτουργία, ή έχουν αποδοθεί σε διάφορους φορείς ή παραμένουν κλειστά ¹.

Σημαντικό ρόλο πρέπει να παίζουν τα διάφορα γραφεία του εξωτερικού τα οποία πρέπει να στελεχώνονται με το καταλληλο προσωπικό, ώστε να πετυχαίνουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα που δεν είναι άλλα από την ενίσχυση του ελληνικού τουρισμού.

Η τουριστική εκπαίδευση αποτελεί για τον Ε.Ο.Τ. μια άλλη βασική του επιδίωξη έχοντας δημιουργήσει σε διάφορες περιοχές της χώρας βασικές τουριστικές σχολές σε δικά του κτιριακά συγκροτήματα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, τροφοδοτώντας την τουριστική αγορά εργασίας με καταρτισμένα στελέχη τα οποία τόσο στο παρελθόν όσο και στο μέλλον έδωσαν και θα δώσουν τις γνώσεις τους για την προώθηση και ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού ¹.

Στα πλαίσια της οριστικής ένταξης της χώρας μας στην οικονομική και νομισματική ευρωπαϊκή ένωση, ο Ε.Ο.Τ. καλείται να διαδραματίσει ένα νέο ρόλο που θα διαμορφώσει τόσο από την πολιτική του υπουργείου Ανάπτυξης που ανήκει, αλλά και από τις νέες διαγραφόμενες τάσεις που θα προκύψουν τόσο στην ευρωπαϊκή αγορά όσο και στην παγκόσμια ¹.

1.12 Ο Ελληνικός Τουρισμός και οι Προοπτικές του.

Η χώρα μας ανήκει στις τουριστικές χώρες υποδοχής τουριστών και δίνει ιδιαίτερη σημασία στην προσέλκυση περισσότερων τουριστών, που σημαίνει περισσότερο συνάλλαγμα. Η εισροή συναλλάγματος σημαίνει βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, σημαίνει ανάπτυξη των υποβαθμισμένων περιοχών, σημαίνει νέες ευκαιρίες για απασχόληση, σημαίνει επενδύσεις, σημαίνει γενικά οικονομική ανάπτυξη ¹.

Πάρα πολλές φορές από κυβερνητικά, και όχι μόνο χείλη, έχει ειπωθεί ότι ο τουρισμός αποτελεί εθνική υπόθεση και είναι η μόνη ανταγωνιστική μας "βιομηχανία" που πρέπει όλοι μαζί να τη βοηθήσουμε και να την υποστηρίξουμε ¹.

Η τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας, παρά τις πολλές υποσχέσεις, συνήθως στερείται ενός μακροχρόνιου και ρεαλιστικού προγράμματος που να στηρίζεται στην αποφυγή των λαθών του παρελθόντος, στις νέες διεθνείς τουριστικές εξελίξεις και να είναι συνδεδεμένο και με τους υπόλοιπους τομείς της κοινωνικοοικονομικής ζωής της. Οι σημαντικές γεωπολιτικές μεταβολές των τελευταίων χρόνων στα βόρεια σύνορα μας έχει δημιουργήσει μια άλλη κατανομή των τουριστών στις διάφορες τουριστικές περιοχές της επικράτειας δημιουργώντας για άλλη μια φορά συσσώρευση των τουριστών στην νότια Ελλάδα και στα νησιά ¹.

Η παραπάνω κατάσταση είναι γνωστή από την άναρχη ανάπτυξη του τουρισμού στις αρχές της δεκαετίας του '60 οπότε και δημιουργήθηκε η διαφορά της τουριστικής ανάπτυξης μεταξύ βορρά και νότου με τις ευλογίες της πολιτείας. Η σύγκλιση μεταξύ βορρά και νότου επιτεύχθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '80 με τη συμβολή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που διαπίστωσε και πρόβαλε το γεγονός ότι η χώρα διαθέτει και στο βόρειο τμήμα της, αξιόλογες φυσικές ομορφιές για την ανάπτυξη τουριστικών περιοχών. Όσον αφορά τους ρυθμούς ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού και τον αριθμό των αφίξεων ξένων τουριστών, υπάρχει μια ανοδική πορεία παρά τις διεθνείς και πολλές φορές εσωτερικές δυσκολίες που επηρεάζουν τον ευαίσθητο τομέα του τουρισμού ¹.

Η δυναμικότητα σε κλίνες ολοένα και αυξάνεται με δυνατότητα να εξυπηρετούμε πάνω από δέκα εκατομμύρια τουρίστες το χρόνο. Σημασία όμως δεν έχει η αύξηση του αριθμού των τουριστών αλλά και η ανάλογη αύξηση των τουριστικών εσόδων. Ήδη η πολιτεία προσπαθεί να περάσει μηνύματα όπως ελεγχόμενη αύξηση με μεγαλύτερη ημερήσια δαπάνη των τουριστών, άρα προσπαθεί να προσελκύσει τουρίστες με ικανοποιητικό - ως υψηλό- βαλάντιο. Η επίτευξη του στόχου αυτού χρειάζεται και την ανάλογη βελτίωση της ποιότητας των προσφερόμενων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών που θα αποτελέσει το κίνητρο για την άφιξη των τουριστών που επιθυμούμε. Η διεθνής τάση για βιομηχανοποίηση του τουρισμού δεν πρέπει να μας επηρεάσει απόλυτα αλλά να διατηρήσουμε ταυτόχρονα την ελληνική παραδοσιακή φιλοξενία που αποτελεί ένα από τα βασικά προνόμια της χώρας μας στο τουριστικό στερέωμα ¹.

Ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος, ιδιαίτερα από γειτονικές χώρες, είτε φιλικές είτε όχι, και θα πρέπει οι προσπάθειες μας να είναι εντονότερες και η τουριστική πολιτική να προσαρμόζεται γρήγορα στις απαιτήσεις της εποχής είτε εφαρμόζεται από τους κρατικούς φορείς είτε από τους ιδιωτικούς.

Για την επίτευξη των στόχων του ελληνικού τουρισμού θα πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους ότι η τουριστική παιδεία όλων όσοι άμεσα ή έμμεσα ασχολούνται με το τουριστικό κύκλωμα θα πρέπει να είναι εθνική υποχρέωση, ώστε να μην παρατηρούνται φαινόμενα που αμαυρώνουν την εικόνα του ¹.

1.13 Τουρισμός και Ευρωπαϊκή Ένωση

Ο τουρισμός σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης στερείται κοινής τουριστικής πολιτικής παρά τις πολλές προσπάθειες ιδίως των Ελλήνων Κοινοτικών Επιτρόπων. Το πρόβλημα έγκειται στο ότι τα

τουριστικά θέματα των χωρών μελών της ευρωπαϊκής ένωσης υπάγονται σε διαφορετικούς κρατικούς φορείς (διαφορετικά προϊστάμενα υπουργεία) ώστε να υπάρχουν κοινές συσκέψεις ομοειδών κρατικών υπαλλήλων και υπουργών με αποτέλεσμα οι διάφορες αποφάσεις να είναι αποσπασματικές και πολλές φορές αντικρουόμενες. Στην Ευρώπη ο τουρισμός αντιπροσωπεύει το 6% της συνολικής απασχόλησης και για τη χώρα μας το 1/3 των εξαγωγών της στον τομέα των υπηρεσιών ¹.

Στην πραγματικότητα όμως ο τουρισμός συμβάλει πολύ περισσότερο στην ευρωπαϊκή κοινωνία, γιατί ένας πολύ μεγάλος αριθμός άλλων τομέων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό, όπως οι μεταφορές, οι υποδομές, η γεωργία, η κατασκευαστική βιομηχανία αλλά και η προστασία και η ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Επίσης εξάρτηση υπάρχει και από άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών όπως η πληροφορική και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ο τουρισμός αποτελεί βασικό παράγοντα ανάπτυξης πολλών περιοχών της Ευρώπης. Ιδιαίτερα οι απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές (αγροτουρισμός) προσβλέπουν στον τουρισμό ως το κύριο μέσο ανάπτυξης τους. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του 21^{ου} αιώνα, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζεται και αναδεικνύεται η μεγάλη δυνατότητα του τουρισμού να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας.

Η μέχρι στιγμής προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη της ευρωπαϊκής τουριστικής παραγωγικής διαδικασίας έγκειται στην ακολουθία δύο βασικών αξόνων στρατηγικής ¹.

- Αναλαμβάνει συγκεκριμένες δράσεις και παράλληλα υποβάλλει προτάσεις με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουριστικού προϊόντος που αναπτύσσονται στο πλαίσιο πολλών κοινοτικών πολιτικών.
- Τα τελευταία δύο χρόνια ανέλαβε μια σειρά από πρωτοβουλίες και τον Νοέμβριο του 1997 διοργανώθηκε η Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη για τον τουρισμό και την απασχόληση. Η συνδιάσκεψη αυτή κατέληξε σε μια σειρά από ιδιαίτερα σημαντικά συμπεράσματα για την πλήρη αξιοποίηση του τουρισμού στην προσπάθεια δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας ¹.

Στη συνέχεια δημιουργήθηκε η Ομάδα Εργασίας Υψηλού Επιπέδου για τον τουρισμό και την απασχόληση. Στην ομάδα αυτή συμμετείχαν προσωπικότητες από τον χώρο του τουρισμού, από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, και έργο της ήταν η υποβολή και η αποστολή προτάσεων για το πώς ο τουρισμός μπορεί να συμβάλει ακόμα περισσότερο στην σταθεροποίηση και την ανάπτυξη της απασχόλησης στην Ευρώπη ¹.

Σύμφωνα με επεξεργασμένα στατιστικά στοιχεία, προβλέπεται ότι το 2010 οι διεθνείς αφίξεις τουριστών στην Ευρώπη θα φθάσουν τα 527 εκατομμύρια. Η εισαγωγή του Ευρώ και η διαδικασία διεύρυνσης της Ένωσης με την προσχώρηση των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Κύπρου θα δημιουργήσουν νέες δυνατότητες για περαιτέρω διεύρυνση της τουριστικής αγοράς.

Κλάδοι όπως τα ξενοδοχεία πολυτελείας, οι αεροπορικές μεταφορές, ο ιαματικός τουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, τα πάρκα αναψυχής καθώς και τα ηλεκτρονικά μέσα κρατήσεων αναμένεται να παρουσιάσουν θεαματική ανάπτυξη μέχρι και 100% στην πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα ¹.

Η ζήτηση προβλέπεται να αυξηθεί τουλάχιστον κατά 50% σε μια σειρά νέων και παραδοσιακών προϊόντων και υπηρεσιών με στόχο και αποτέλεσμα τη δημιουργία 2-3 εκατομμυρίων νέων θέσεων εργασίας σε δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα και έμμεσα με την τουριστική παραγωγική διαδικασία ¹.

Έχοντας υπ' όψη μας τα παραπάνω, αναμένεται μια πιο συντονισμένη και δραστήρια προσπάθεια των διαφόρων φορέων στα πλαίσια της ευρωπαϊκής τουριστικής πολιτικής που ουσιαστικά θα βοηθήσουν οι χώρες που αποτελούν παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς βελτιώνοντας ποιοτικά το επίπεδο των υπηρεσιών τους προς ίδιο όφελος αλλά και της τουριστικής πελατείας ¹.

1.14 Ευρώπη, η βασικότερη τουριστική περιοχή στον πλανήτη

Το 1960, το 73% των παγκόσμιων τουριστικών αφίξεων πραγματοποιήθηκε στην Ευρώπη, η οποία αποτελούσε τη βασικότερη τουριστική περιοχή στον πλανήτη. Το 1991 το ποσοστό αυτό μειώθηκε σε λιγότερο από 62%. Παρόλο που ο όγκος των τουριστών αυξήθηκε ραγδαία, η Ευρώπη έχασε σημαντικό μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς. Γι' αυτό και οι εισπράξεις από την παγκόσμια τουριστική δραστηριότητα, που γενικά αυξάνονταν γρηγορότερα από το συνολικό όγκο της τουριστικής κίνησης, μειώθηκαν στη Γηραιά Ήπειρο από 57% σε λιγότερο από 52% το 1991 ¹.

Εκείνη την περίοδο μαζικής αύξησης του συνολικού όγκου των τουριστών παρατηρήθηκαν επίσης σημαντικές μεταβολές στις τάσεις και στη ροή της τουριστικής κίνησης. Το 1990, οι διεθνείς αφίξεις στην Ευρώπη έφταναν σε νέα κορύφωση αγγίζοντας τα 337 εκατομμύρια. Όμως, την επόμενη χρονιά μειώθηκαν λόγω της ύφεσης που προκλήθηκε από τον Πόλεμο του Κόλπου. Όπως επισήμανε ο ΟΟΣΑ, η κρίση απέκρυψε ορισμένες από τις μακροπρόθεσμες διαρθρωτικές μεταβολές στην τουριστική κίνηση, όπου υπήρχαν τόσο ηττημένοι όσο και νικητές, τουριστικές περιοχές με ύφεση κι άλλες με αύξηση των δραστηριοτήτων τους. Όσο αυξανόταν η συνολική τουριστική κίνηση, η ταξιδιωτική ροή μεταβλήθηκε και άλλαξε πορεία. Όπως αναφέρεται τα ταξίδια σε μακρινούς προορισμούς αυξήθηκαν περισσότερο απ' ό,τι οι εκδρομές σε κοντινότερες περιοχές ¹.

Ενώ έπαιρνε μαζικές διαστάσεις η μετακίνηση από τις κρύες, βιομηχανικές πόλεις του βορρά προς τις θερμές, ηλιόλουστες παραλίες, ένα προϊόν του οποίου η προώθηση ήταν σχετικά εύκολη, αυξήθηκε η κατάτμηση των τουριστικών ταξιδιών. Με το πέρασμα των χρόνων αναπτύχθηκε ένας

αριθμός ξεκάθαρα διαχωρισμένων επιμέρους αγορών, με διαφορετικά χαρακτηριστικά όσον αφορά το ρυθμό ανάπτυξης, τις προοπτικές, την αντοχή στην ύφεση (που ήταν μεγαλύτερη στην αγορά των τουριστών τρίτης ηλικίας) και τις προτιμήσεις των καταναλωτών ¹.

Μεγάλο μέρος της τουριστικής κίνησης πραγματοποιούνταν για συγκεκριμένους λόγους κι όχι για γενικό τουρισμό. Τα επιχειρηματικά ταξίδια, για παράδειγμα, αναπτύχθηκαν προς νέες κατεθύνσεις, με την εμφάνιση του συνεδριακού τουρισμού, του τουρισμού εκθέσεων και του τουρισμού κινήτρων. Τα πολιτιστικά κι εκπαιδευτικά ταξίδια αυξήθηκαν ραγδαία ¹.

Τα ταξίδια για αθλητισμό και ερασιτεχνικές ενασχολήσεις (hobby) επίσης αναπτύχθηκαν, ενώ οι επισκέψεις σε συγγενείς και φίλους αύξησαν σημαντικά την κίνηση σε ορισμένες διαδρομές, όπως προς ορισμένους μακρινούς προορισμούς που είχαν συγκεντρώσει τη μεταναστευτική ροή των μεταπολεμικών χρόνων ¹.

Προς το τέλος της δεκαετίας του 80, η συνηθισμένη μαζική ροή ταξιδιωτών από τις κρύες, βιομηχανικές, αστικές περιοχές του βορρά προς τις θερμές, ηλιόλουστες παραλίες του νότου άρχισε να δείχνει σημάδια ύφεσης.

Τα πακέτα ταξιδιών προς τη Μεσόγειο και ειδικά προς την Ισπανία μειώθηκαν σημαντικά. Στη Μ.Βρετανία, αφού έφτασαν στο ανώτατο επίπεδο των 12,5 εκατομμυρίων πακέτων, κατά τη διετία 1990-1991 μειώθηκαν σχεδόν κατά 20% ,ενώ η μείωση ήταν πολύ μεγαλύτερη στους πιο δημοφιλείς προορισμούς. Η αστάθεια αυτή ήταν ιδιαίτερα επικίνδυνη και, σε μεγάλο βαθμό, μη αναμενόμενη από τους tour operators. Πάντως, δεν υπήρξε αντίστοιχη μείωση της κίνησης από τη Μ. Βρετανία προς το εξωτερικό. Επομένως, είχε απλώς σημειωθεί σημαντική μεταβολή στους τουριστικούς προορισμούς, η οποία οφειλόταν σε αλλαγές από την πλευρά της ζήτησης. Ας σημειωθεί ό,τι, την ίδια περίοδο, αυξήθηκαν γενικά τα διεθνή ταξίδια από τις νότιες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Ισπανία και η Ιταλία. Μεγάλο μέρος της αύξησης έλαβε τη μορφή ταξιδιών προς τις πιο δροσερές χώρες της Βόρειας Ευρώπης ¹.

1.15 Μελλοντικές Τάσεις

Η ιστορία του τουρισμού χαρακτηρίζεται από ακανόνιστη ανάπτυξη και περιόδους μαζικής αύξησης, οι οποίες διακόπτονται από περιόδους ύφεσης και στασιμότητας. Εξίσου επικίνδυνη, τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, είναι η συνηθισμένη έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας στα αναπτυξιακά προγράμματα, ειδικά η ύπαρξη χρονικού κενού ανάμεσα στη βελτίωση των συγκοινωνιών και του επιπέδου της στέγασης ².

Για παράδειγμα, στην περίοδο της πρώτης επαναστατικής ανάπτυξης στις αερομεταφορές, με την εισαγωγή των αεριωθούμενων αεροσκαφών μεγάλης χωρητικότητας, η φέρουσα ικανότητα των ξενοδοχείων σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες αποδείχθηκε ανεπαρκής, καθώς είχε αναπτυχθεί σε μεγάλο βαθμό για να καλύψει τις ανάγκες της κίνησης με πλοία και σιδηρόδρομους. Το πρόβλημα μπορούσε να επιλυθεί πολύ ευκολότερα, χάρη στις μεγάλες τεχνικές προόδους στις κατασκευές, τις μεθόδους ανάπτυξης και διαχείρισης. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η αύξηση στον τομέα των καταλυμάτων μπορεί να είναι μεγαλύτερη απ'ό,τι, σε εκείνη του τομέα των μεταφορών².

Η ταχεία αύξηση του τουρισμού στην Κίνα εμποδίστηκε από την έλλειψη καλών συγκοινωνιών στη χώρα. Το ίδιο ίσχυε και στην Ινδία, όπου η χωρητικότητα των εγχώριων αερογραμμών είχε μειωθεί σημαντικά για κάποια περίοδο.

Για την ανάπτυξη κάθε κλάδου του τουριστικού τομέα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση του, τα διεθνή αλλά και τα εθνικά δεδομένα του κράτους στο οποίο αναπτύσσεται. Οι τρεις αυτοί παράγοντες παρέχουν τις απαιτούμενες υπηρεσίες προς τους επισκέπτες. Στην ουσία, συνεργάζονται μεταξύ τους, όντας ανεξάρτητοι και αλληλένδετοι ταυτόχρονα. Ακόμα και στις πλήρως ανταγωνιστικές οικονομίες που είναι προσανατολισμένες προς την αγορά, υπάρχει σημαντική θέση για τον τουρισμό, ο οποίος μπορεί να παίξει ανταγωνιστικό ρόλο τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Ωστόσο, ο μηχανισμός συντονισμού δεν είναι ικανοποιητικός².

Αυτό είναι αναγκαίο για τη συνεργασία μεταξύ των κυβερνητικών υπηρεσιών, για παράδειγμα, οι οποίες ευθύνονται για σημαντικές διαστάσεις της τουριστικής δραστηριότητας. Αντίστοιχα, οι φορείς του τουρισμού, όταν κάνουν προβλέψεις για μαζική μελλοντική ανάπτυξη, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την υποδομή, και ειδικά την υποδομή στον τομέα των μεταφορών.

Στην Ευρώπη, η υποδομή των οδικών και αεροπορικών μεταφορών αποτελεί σημαντικό τρέχον ζήτημα, καθώς δεν έχει επαρκή προετοιμασία ώστε να εξυπηρετήσει τον προβλεπόμενο διπλασιασμό των μετακινήσεων την επόμενη δεκαετία².

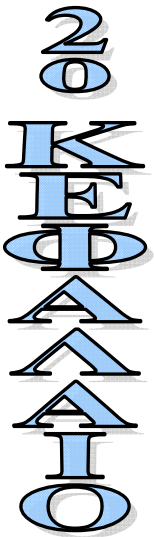
Οι περισσότερες προβλέψεις αναμένουν ότι ο δημόσιος τομέας θα συνεχίσει ικανοποιητικά τις δραστηριότητες του και ότι θα συντελέσει στη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της τουριστικής βιομηχανίας. Η σημαντική διεθνής προοπτική για ανάπτυξη του τουρισμού, ιδιαίτερα του διεθνούς, φαίνεται να είναι σωστά τεκμηριωμένη. Οι βασικοί καθοριστικοί παράγοντες της ζήτησης είναι εξαιρετικά ευνοϊκοί².

Από την πλευρά της προσφοράς, οι τουριστικές επιχειρήσεις, μέσω της βελτίωσης της τεχνολογίας και της λειτουργικής τους ικανότητας, έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν τις τιμές σε πραγματικούς όρους και να “διευκολύνουν τις αγορές”, να ικανοποιήσουν τη ζήτηση και να συμβάλουν στην αύξηση της κίνησης. Ωστόσο, όπως πάντα, υπάρχουν περιοχές όπου παρουσιάζονται προβλήματα και προκλήσεις, οι οποίες απειλούν την αύξηση. Οι προβλέψεις αποτελούν το καλύτερο μέτρο εκτίμησης της πιθανής ζήτησης².

Οι οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές πιέσεις δεν αυξάνονται μόνο με πρωτοφανή ρυθμό, αλλά και η αύξηση τους έχει δώσει ώθηση στην αστάθεια. Τα παραδοσιακά πρότυπα συμπεριφοράς των τουριστών δεν μπορούν να θεωρούνται πλέον αξιόπιστα. Τα μέχρι σήμερα άγνωστα αποτελέσματα των οικονομικών διαρθρωτικών αλλαγών, που έλαβαν χώρα σε μεγάλη κλίμακα, θα μπορούσαν να μεταβάλλουν σημαντικά το αποτέλεσμα των προβλέψεων. Οι συμπεριφορές των καταναλωτών, οι δαπάνες αντί για την εξοικονόμηση ή η διαβίωση με πίστωση αποτελούν τάσεις που μπορούν να μεταβληθούν ταχύτατα, έχοντας μεγάλες επιπτώσεις σε μια οικονομία η οποία προσανατολίζεται προς την αγορά ².

Οι κυβερνήσεις τα τελευταία χρόνια έχουν την τάση να αποσύρονται από την παρέμβαση στον τουρισμό, αφήνοντας μεγάλο περιθώριο για δράση στις δυνάμεις της αγοράς. Η μελλοντική ανάπτυξη αποτελεί ήδη πρόκληση, καθώς απαιτεί υψηλό επίπεδο σχεδιασμού και καλές διοικητικές ικανότητες τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, καθώς και βελτιώσεις στο μάρκετινγκ και στις υπηρεσίες υποδοχής ².

Ο συντονισμός των ποικίλων συμφερόντων τόσο της κυβέρνησης όσο και του ιδιωτικού τομέα, ειδικά όσον αφορά στις στρατηγικές τουριστικής ανάπτυξης, είναι αναγκαίος προκειμένου να καθιερωθεί ένας επικερδής βιώσιμος τουρισμός, με τα τεράστια πλεονεκτήματα που μπορεί να επιφέρει. Σημαντικός παράγοντας στην καθιέρωση του θα είναι η αναγνώριση από τις κυβερνήσεις του αναπτυγμένου κόσμου ότι ο μεγαλύτερος τομέας της οικονομίας τους, ο οποίος απασχολεί τους περισσότερους εργαζόμενους, αξίζει προτεραιότητα αντίστοιχη με τα οφέλη που παρέχει. Παράλληλα, ο ιδιωτικός τομέας - οι επιχειρηματίες του τουρισμού-έχουν καθήκον να συγκροτήσουν μέτωπο για την προώθηση των συμφερόντων του τουρισμού, καθώς και συστήματα για συλλογική και για ανταγωνιστική δράση, όσο προετοιμάζονται για το μέλλον ².

2.1 Η ανάπτυξη των Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού

Η παραδοσιακή μορφή του τουρισμού, που τόσο άνθησε κατά τις τελευταίες δεκαετίες, μοιάζει να έχει αρχίσει να εγκαταλείπεται προς όφελος κάποιων άλλων μορφών, που ικανοποιούν σε μεγαλύτερο πλέον βαθμό ανάγκες ή απλά επιθυμίες του σύγχρονου ανθρώπου, πέρα από την απλή τάση για φυγή, αλλαγή παραστάσεων και αναψυχή. Οι άνθρωποι, διαθέτουν όλο και μεγαλύτερο τμήμα του προϋπολογισμού τους προς όφελος της κατηγορίας τουρισμού που συνήθως χαρακτηρίζεται ως ποιοτικός. Η παρακμή του μαζικού τουρισμού οδηγεί στη δημιουργία προγραμμάτων ειδικών μορφών τουρισμού, είτε ειδικών ενδιαφερόντων (special interest) είτε εναλλακτικών (alternative tourism) ³.

Η διάκριση του τουρισμού σε μορφές συναρτάται με το σκοπό του πραγματοποιούμενου ταξιδιού ή με το είδος της τουριστικής υποχρέωσης, την οποία επιδιώκει να ικανοποιήσει ο τουρίστας. Συνεπώς, οι μορφές του τουρισμού είναι τόσες, όσες είναι οι εμφανιζόμενες ή ικανοποιούμενες αντίστοιχες τουριστικές ανάγκες ³.

Είναι πιο αποδοτικές, καλύτερα καταναμημένες στο χρόνο, περισσότερο ανθεκτικές στις διεθνείς οικονομικές και τουριστικές συγκυρίες και συμβατές με το περιβάλλον για άμβλυνση των περοβαλλοντικών προβλημάτων, που προκαλεί ο μαζικός τουρισμός. Στόχος της ανάπτυξης τέτοιων

μορφών είναι είτε η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών του μαζικού τουρισμού (μεγαλύτερη ποικιλία προσφερομένων υπηρεσιών), είτε η ανάπτυξη μιας μορφής που ανταποκρίνεται σε κάποιο ειδικό κίνητρο των τουριστών.

Πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι οι νέες μορφές τουρισμού δεν πρόκειται να αντικαταστήσουν το μαζικό τουρισμό, αφού θα αναπτύσσονται παράλληλα και συμπληρωματικά με αυτόν και θα χρησιμοποιούν τους ίδιους μηχανισμούς προώθησης και διακίνησης, εξασφαλίζοντας έτσι οικονομικά πλεονεκτήματα και παράλληλα θα αναζητούν πρόσθετους νέους τουρίστες ³.

2.2 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Με τον όρο εναλλακτικές μορφές τουρισμού αναφερόμαστε στον τουρισμό που σχετίζεται με εναλλακτικές μορφές, αφενός σε οργανωτικό επίπεδο και αφετέρου όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των τουριστικών δραστηριοτήτων που ζητούν οι επισκέπτες. Ο εναλλακτικός τουρισμός περιλαμβάνει κίνητρα, τα οποία συνδέονται με συγκεκριμένα θέματα, όπως φυσιολατρία, ταξίδια περιπέτειας, αθλητικές δραστηριότητες, περιήγηση, περιβάλλον, γνωριμία με την τοπική παράδοση, απόλαυση της θέας ενός τοπίου, περιοχές με μη μολυσμένο περιβάλλον ή πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, κ.ά ³.

Ο εναλλακτικός τουρισμός, θα λέγαμε, προσδιορίζεται από εκείνες τις μορφές τουρισμού, οι οποίες συνδέονται με κοινωνικές και περιβαλλοντικές αξίες, που επιτρέπουν τόσο στους “οικοδεσπότες” όσο και στους “φιλοξενούμενους” να υφίστανται τις θετικές αλληλεπιδράσεις και να μοιράζονται εμπειρίες. Ο εναλλακτικός τουρισμός, όπως και η “αιφόρος ανάπτυξη”, είναι έννοιες που χρησιμοποιήθηκαν ευρύτατα τα τελευταία χρόνια, καθότι εισάγουν καινούργια προσέγγιση και φιλοσοφία σ’ ένα παλιό πρόβλημα, προϋποθέτοντας εκδήλωση ενεργού ενδιαφέροντος εκ μέρους τόσο των “φιλοξενούμενων” όσο και των “οικοδεσποτών” ³.

Ωστόσο δεν υπάρχει ένας ορισμός του εναλλακτικού τουρισμού αποδεκτός σε διεθνές επίπεδο από όλους, δηλαδή όσους με τον έναν ή τον άλλο τρόπο εμπλέκονται στην υπόθεση της “βιομηχανίας” του τουρισμού. Ορισμένοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι ο εναλλακτικός τουρισμός είναι ο τουρισμός που διαφοροποιείται από τις συνηθισμένες σκληρές μορφές τουρισμού (μαζικός τουρισμός), ο οποίος υπόσχεται στους τουρίστες κάτι διαφορετικό από το μαζικό τουρισμό, ενώ άλλοι προσπαθούν να κάνουν ταξινόμηση διαφοροποιώντας κυρίως τα άτομα ή τις καταστάσεις στα οποία αναφέρονται ³.

Επιπλέον, στις εναλλακτικές μορφές ο τουρίστας συχνά επιλέγει ένα τρόπο οργάνωσης και διεξαγωγής του ταξιδιού, στον οποίο κυριαρχεί η αυτονομία στις επιλογές και η περιήγηση με μικρή ή ελάχιστη χρήση υπηρεσιών οργανωμένου τουρισμού και η δημιουργία μιας ειδικής υποδομής που εξυπηρετεί το συγκεκριμένο τουρίστα.

Πολλοί είναι οι τουρίστες σήμερα που αναζητούν να ικανοποιήσουν τα ενδιαφέροντα τους μέσα από άλλες μορφές τουρισμού, που είναι εναλλακτικές σε σχέση με τον παραδοσιακό τουρισμό και

βρίσκονται στον αντίποδα του μαζικού τουρισμού και ειδικότερα του διεθνούς τουριστικού προτύπου, που χαρακτηρίζεται από τη μαζικότητα, την επιβάρυνση του περιβάλλοντος, τη μείωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση του κέρδους σε βάρος των τοπικών κοινωνιών, της τοπικής οικονομίας και του περιβάλλοντος ³.

Ο τουρίστας που επιλέγει μια μορφή εναλλακτικού τουρισμού έχει καλύτερη μόρφωση, είναι πιο συνειδητοποιημένος πολιτιστικά, πιο ευαίσθητος σε θέματα περιβάλλοντος και πολιτισμού, πιο περίεργος και πιο αναλυτικός. Δεν προτιμάει τα μεγάλα ξενοδοχεία που έχουν κατασκευστεί και είναι εξοπλισμένα σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ³.

Ο εναλλακτικός τουρίστας αναζητεί και προστατεύει την τοπική κουλτούρα και πλησιάζει την τοπική κοινότητα, προωθεί την τοπική μαγειρική, τη χρήση τοπικών υλικών και χειροτεχνίας και την ανάπτυξη ενός μεγάλου εύρους άλλων τουριστικών υπηρεσιών π.χ τοπικές λαϊκές παραστάσεις, εκθέσεις χειροτεχνίας, πολιτιστικές εκδηλώσεις. Υπάρχει όμως ένας αριθμός συνισταμένων του εναλλακτικού τουρισμού, οι οποίες είναι γενικά αποδεκτές ³.

Η πρώτη αφορά το γεγονός ότι ο εναλλακτικός τουρισμός εφαρμόζεται σε εκείνες τις μορφές τουρισμού, οι οποίες δεν καταστρέφουν το περιβάλλον και τις ανάγκες της κοινότητας φιλοξενίας και δεν επιφέρουν τις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί ο μαζικός τουρισμός στις περιοχές που αναπτύσσεται ³.

Η δεύτερη αναφέρεται στο ότι ο εναλλακτικός τουρισμός θεωρήθηκε η μικρής κλίμακας ανάπτυξη του τουρισμού, που προέρχεται και οργανώνεται από τον τοπικό πληθυσμό ή τους τοπικούς φορείς (ενδογενούς ανάπτυξης), συνήθως χωρίς να τον εκμεταλλεύονται ή να καταστρέφουν τον πολιτισμό της κοινωνίας υποδοχής. Ο τρόπος αυτός ανάπτυξης αφενός επιφέρει λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις –κοινωνικές και πολιτισμικές και αφετέρου έχει μεγαλύτερες πιθανότητες ευνοϊκής αποδοχής από τον τοπικό πληθυσμό από ό,τι ο μαζικός τουρισμός ³.

Η τρίτη αφορά το γεγονός ότι μερικές μορφές τουρισμού θεωρούνται εναλλακτικές, διότι δεν εκμεταλλεύονται τον τοπικό πληθυσμό. Σύγκεκριμένα, τα οικονομικά οφέλη από τις τουριστικές δραστηριότητες διοχετεύονται κυρίως προς τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής ή προς τις μειονεκτικές περιοχές και όχι προς τις πόλεις ή τις άλλες χώρες, όπως συμβαίνει με το μαζικό τουρισμό και ενισχύει τη δημιουργία και την ανάπτυξη τουριστικών επιχειρήσεων, οι οποίες ανήκουν στον τοπικό πληθυσμό ³.

Τέλος, ο τουρισμός που δεν καταστρέφει τον πολιτισμό της κοινωνίας υποδοχής συνήθως ονομάζεται εναλλακτικός, διότι εκτός των άλλων προσπαθεί ενεργά να ενθαρρύνει το σεβασμό προς την πολιτισμική πραγματικότητα δια μέσου της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και γενικότερα των

οργανωμένων συναντήσεων. Είναι ορισμένες μορφές τουρισμού που ενισχύονται με τεράστια κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση ³.

Οι κυριότερες εναλλακτικές μορφές του τουρισμού είναι :

- Πολιτιστικός τουρισμός
- Χειμερινός τουρισμός
- Ορεινός και ορειβατικός τουρισμός
- Αγροτουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός
- Τουρισμός περιπέτειας

Οι μορφές αυτές, ήπιες στο βαθμό που ελαχιστοποιούν τις δυσμενείς επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού, έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό την αποκέντρωση και απομάκρυνση της τουριστικής δραστηριότητας από τις ακτές, τη διοχέτευσή της στο εσωτερικό κάθε χώρας και επομένως τη δυνατότητα ορθολογικής ανάπτυξης νέων περιοχών και συντήρησης απομακρυσμένων . Η δυνατότητα αναδιοργάνωσης της αποδιαρθρωμένης σε απομακρυσμένες περιοχές πρωτογενούς δραστηριότητας, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ανάπτυξη άλλων παράλληλων οικονομικών δραστηριοτήτων, η αύξηση του κύριου και βοηθητικού εισοδήματος, η άνοδος του επιπέδου ζωής και παιδείας αποτελούν μερικές από τις επιπλέον θετικές συνέπειες του εναλλακτικού τουρισμού ³.

Τέλος, τόσο ο μαζικός τουρισμός όσο και οι νέες ή εναλλακτικές μορφές τουρισμού επηρεάζονται από τις πολιτικές συγκυρίες, που διαμορφώνουν τις νέες τάσεις της τουριστικής ζήτησης και πιέζουν τους παράγοντες της τουριστικής προσφοράς να προσαρμοσθούν προς τα νέα καταναλωτικά τουριστικά πρότυπα ³.

2.3 Ειδικές μορφές τουρισμού

Οι ειδικές μορφές τουρισμού χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη ενός κυρίαρχου κινήτρου στη ζήτηση (π.χ.συνέδρια) και από την ανάπτυξη μιας αντίστοιχης ειδικής υποδομής στις τουριστικές περιοχές, που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση των τουριστών της κάθε ειδικής μορφής .

Ο τουρισμός αυτής της μορφής είναι μια εξειδικευμένη μορφή τουρισμού που περιλαμβάνει ομαδικές ή ατομικές μετακινήσεις ανθρώπων, για να αναπτύξουν ειδικά ενδιαφέροντα και να

επισκεφθούν αξιοθέατα και μέρη που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο θέμα (π.χ. υγεία, θρησκεία, επαγγελματική δραστηριότητα κ.λ.π.).

Οι ειδικές μορφές τουρισμού, χωρίς να υποκαθιστούν το μαζικό τουρισμό, λειτουργούν συμπληρωματικά, εμπλουτίζουν, διευρύνουν και διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν, καλύπτοντας την αντίστοιχη ζήτηση που φαίνεται να είναι αυξανόμενη⁹.

Οι κυριότερες ειδικές μορφές τουρισμού είναι :

- Ο κοινωνικός τουρισμός
- Ο τουρισμός υγείας
- Ο τουρισμός παραχείμασης
- Ο θρησκευτικός τουρισμός
- Ο επαγγελματικός τουρισμός
- Ο συνεδριακός τουρισμός
- Ο τουρισμός κινήτρων

Επισημαίνεται ότι ο πλέον δόκιμος όρος, που έχει καθιερωθεί και διεθνώς χρησιμοποιείται για την περιγραφή των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού, είναι οι ειδικές μορφές τουρισμού (**special interest tourism**)⁹.

2.4 Ειδικές μορφές τουρισμού κατά την αρχαιότητα

Κατά την περίοδο αυτή έκαναν την εμφάνιση τους ειδικές μορφές τουρισμού, όπως ο **θρησκευτικός τουρισμός**, κατά τον οποίο πιστοί επισκέπτονταν τα ιερά της Αιγύπτου, της Βαβυλώνας, της Φοινίκης, της Αρχαίας Ελλάδας. Ο Ηρόδοτος περιέγραψε στις “**Ιστορίες**” του τη μετακίνηση χιλιάδων Αιγυπτίων, οι οποίοι διέπλεαν το Νείλο με τις φελούκες τους με σκοπό να μεταβούν στο ναό της Μέμφιδος για προσκύνημα. Πολλοί επισκέπτες έρχονται στην Αθήνα, την Ελευσίνα, καθώς επίσης στο μαντείο των Δελφών, το οποίο εξελίχθηκε σε μέγα θρησκευτικό και πολιτικό κέντρο με τη χρησιμοδοσία της Πυθίας, το μαντείο της Δωδώνης, το ιερό της Δήλου, το οποίο έγινε το θρησκευτικό κέντρο των Ιώνων με θρησκευτικό, ψυχαγωγικό και πολιτικό χαρακτήρα. Ένας άλλος εξίσου σημαντικός ιερός χώρος υπήρξε το ιερό της Ολυμπίας, στο οποίο ήταν το περίφημο μαντείο των Ιαμιδών, που από θρησκευτικό κέντρο εξελίχθηκε σε πανελλήνιο πολιτιστικό κέντρο, με γιορτή προς τιμή του Δία, ο οποίος ήταν προστάτης των ξένων ως “**Ξένιος Ζεύς**”³.

Επίσης στην αρχαία Ελλάδα υπήρχαν οι μεγάλες Διονυσιακές εορτές προς τιμή του Διονύσου, τα Ελευσίνια Μυστήρια προς τιμή της Δήμητρας και της Περσεφόνης, τα Παναθήναια προς τιμή της Αθηνάς και άλλες μικρότερες εορτές προς τιμή άλλων θεών ή προς τιμή των ημίθεων και ηρώων.

Οι προσκυνητές της εποχής αυτής, πέρα από την ικανοποίηση του βασικού κινήτρου της μετακίνησης, επιδίωκαν την ανακάλυψη της διαδρομής, του τοπίου, των υπαρχόντων οικισμών, των πληθυσμών υποδοχής, της περιπέτειας και των εκπλήξεων του ταξιδιού³.

Ο πολιτιστικός τουρισμός, με επισκέψεις σε τόπους όπως η Κόρινθος ή η Δήλος λόγω των περίφημων μνημείων τους.

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός π.χ. η Αθήνα, η οποία λόγω των φιλοσοφικών της σχολών υπήρξε το μεγαλύτερο κέντρο μάθησης και φιλοσοφίας της αρχαιότητας. Από όλα τα μέρη του τότε γνωστού κόσμου οι νέοι έσπευδαν να μαθητεύσουν κοντά στους μεγάλους σοφιστές και φιλοσόφους.

Τον 4^ο αιώνα στην Αθήνα ο Πλάτωνας δημιουργεί τη σχολή του στην Ακαδημία, ο Αριστοτέλης στο Λύκειο ιδρύει την περιπατητική σχολή, οι σοφιστές όπως οι Γοργίας, Πρόδικος και Πρωταγόρας ιδρύουν δικές τους σχολές και οι νέοι συρρέουν εκεί για να εκπαιδευτούν και να μορφωθούν³.

Ο αθλητικός τουρισμός, που συνδεόταν και με το θρησκευτικό συναίσθημα και το αθλητικό ιδεώδες. Έτσι βλέπουμε την προσέλευση από όλο τον κόσμο αθλητών και θεατών στους επίσημους πανελλήνιους αγώνες, όπως τα Ίσθμια στον ισθμό της Κορίνθου προς τιμή του Ποσειδώνα, τα Πύθια στους Δελφούς προς τιμή του Απόλλωνα, τα Νέμεα στη Νεμέα προς τιμή του Δία, προκειμένου να λάβουν μέρος ή να παρακολουθήσουν τους αγώνες³.

Ο τουρισμός για λόγους υγείας π.χ. επίσκεψη στα ασκληπιεία θεραπευτήρια, όπως της Επιδαύρου, της Κω, το Αμφιαράειον στον Ωροπό ή διάφορες γνωστές ιαματικές θερμοπηγές της αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης.

Ο συνεδριακός τουρισμός, π.χ. η προσέλευση στις αμφικτιονίες. Αντιπρόσωποι των αρχαίων ελληνικών πόλεων ταξίδευαν για να συμμετάσχουν σε αυτές για τη λήψη αποφάσεων πολιτικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα. Εδώ δηλαδή συναντάμε τις πρώτες μορφές του σημερινού συνεδριακού τουρισμού.

Ο θαλάσσιος τουρισμός. Κατά την αρχαιότητα υπήρχαν πλοία, τα οποία χρησιμοποιούνταν για ψυχαγωγικούς σκοπούς. Το πιο γνωστό ήταν το περίφημο “Συρακουσία” (218-214π.Χ.), το οποίο διέθετε 30 δωμάτια, ναό της Αφροδίτης, βιβλιοθήκη με αναγνωστήριο και κήπο.

Κατά τους ελληνιστικούς χρόνους αναφέρεται ότι οι Πτολεμαίοι είχαν περίπου 800 πολυτελέστατα θαλαμηγά πλοία και μπορεί να θεωρηθούν ως πρόδρομοι των σύγχρονων θαλαμηγών και τουριστικών πλοίων. Επίσης η Κλεοπάτρα της Αιγύπτου διέθετε πολυτελή θαλαμηγό³.

Ο εμπορικός τουρισμός. Ο Ξενοφώντας στο «Περί πόρων» έργο του απέδιδε μεγάλη σημασία στους περιηγητές – εμπόρους για την ανόρθωση των οικονομικών της πόλης, γιατί αυτοί ήταν από τους πιο αποδοτικούς περιηγητές και ξόδευαν πολλά χρήματα σε διασκεδάσεις.

Αυτές οι μορφές τουρισμού συνέβαλαν ουσιαστικά στην αύξηση της κινητικότητας των ατόμων καθώς και στη μεγέθυνση της τάσης για αναζήτηση αλλαγής, κατά την εναλλαγή των χρονικών περιόδων της ιστορίας³.

Η έντονη ανάγκη του ανθρώπου για γνωριμία με άλλους τόπους ήθη, έθιμα και ανθρώπους διαφαίνεται από το απόσπασμα του Πλάτωνα στο διάλογο “Φαίδων”

“Η γη περιλαμβάνει έναν μεγάλο αριθμό περιοχώνκαι δεν είναι ούτε η σύσταση της ούτε το μέγεθος της που προκαλεί ζήλια στους ανθρώπους, όταν αναφέρονται σε αυτή....Πρόκειται για κάτι το τεράστιο...κι εμείς που κατοικούμε από τη Φώκαια μέχρι τις Ηράκλειες στήλες καταλαμβάνουμε μόνο ένα μικρό τμήμα....Υπάρχουν επιπλέον άλλοι τόποι και μεγάλος αριθμός ατόμων που κατοικούν σε αντίστοιχες περιοχές”³.

Σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση έπαιξαν και οι κατακτήσεις του Μ.Αλεξάνδρου που άνοιξαν το δρόμο προς τις άγνωστες ως τότε χώρες της Ασίας. Αναφέρεται ότι την Έφεσο της εποχής του Μ.Αλεξάνδρου (334π.Χ.) επισκέπτονταν ετησίως 700.000 τουρίστες για διασκέδαση και πολιτιστικές δραστηριότητες. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν τόσο έντονη επιθυμία για τουρισμό ώστε δημιουργήθηκε κατά την ελληνιστική περίοδο κυρίως μια ιδιαίτερη κατηγορία συγγραφέων που ονομάστηκαν περιηγητές³.

Σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, η λέξη **περιηγητής** δήλωνε αφενός εκείνον που καθοδηγούσε τους ξένους σε ενδιαφέροντες τόπους και τους εξηγούσε τα αξιοθέατα και αφετέρου το συγγραφέα που περιέγραφε λεπτομερώς τόπους και πόλεις. Κατά μια άποψη η ανακάλυψη του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού στον ελλαδικό χώρο οφείλεται στους ξένους κυρίως περιηγητές, που με αρκετούς κινδύνους ταξίδευαν με πάθος για να ανακαλύψουν το αρχαίο ελληνικό πνεύμα που γνώριζαν μόνο από τα αρχαία κείμενα που σώθηκαν στις βιβλιοθήκες των πατρίδων τους³.

Ως αξιόλογοι περιηγητές στην αρχαιότητα αναφέρονται ο Στράβων, ο Ηρόδοτος κ. ά. Ο Πausανίας (2^{ος} αιώνας μ.Χ.) ο περιηγητής, μεταγενέστερος του Ηρόδοτου κατά έξι περίπου αιώνες και γνωστότερος όλων, ταξίδεψε σε Ελλάδα, Ιταλία, Περσία, Συρία, Αίγυπτο κ.λ.π. ανάμεσα στο 130-170μ.Χ. Μετά από τις περιηγήσεις του στην Ελλάδα, κατέγραψε τις εντυπώσεις του σε ένα μεγάλο αριθμό βιβλίων, δέκα τον αριθμό, με τον τίτλο “Ελλάδος Περιήγηση” και τα κείμενα αυτά συγκαταλέγονται στους πρώτους τουριστικούς οδηγούς. Ο Φίλων από το Βυζάντιο (3^{ος} αιώνας μ.Χ.) αναφέρει την ύπαρξη των επτά θαυμάτων του κόσμου, τα οποία πρότεινε ως την καλύτερη επιλογή σε κάθε ποιοτικό ταξιδιώτη. Επίσης, την περίοδο αυτή εμφανίζονται και οι πρόδρομοι των σημερινών μουσείων. Η Βαβυλώνα εκθέτει τις συλλογές των ιστορικών ενθυμίων από τον 6^ο αιώνα π.Χ., ενώ οι Έλληνες παρουσιάζουν μία σειρά ιστορικών εκθεμάτων κοντά στις ιερές τοποθεσίες, Ολυμπία, Δελφούς κ.λ.π.³

2.4.1 Πολιτιστικός – πνευματικός τουρισμός

2.4.1.1 Έννοια του πολιτισμού

Ο όρος “πολιτισμός” αναφέρεται στην κοινωνική κληρονομιά του ανθρώπου, δηλαδή στα επιτεύγματα και στα κοινωνικώς μεταβιβάσιμα στοιχεία που χαρακτηρίζουν ένα κοινωνικό σύνολο.

Ο πολιτισμός, με όλα του τα στοιχεία (αρχαιολογικοί χώροι, αρχιτεκτονικά μνημεία, έργα τέχνης, σύνολα οικοδομημάτων, τοπία τα οποία είναι έργα του ανθρώπου και της φύσης, κ.λ.π.), σύμφωνα με τη διακήρυξη της Μανίλας (1980), αποτελεί θεμελιώδη πόλο έλξης τουρισμού αλλά και κληρονομιά της ανθρωπότητας, που επιβάλλει το σεβασμό και την προστασία του.

Κατά τη διακήρυξη του Μεξικού (1982), η έννοια του πολιτισμού διευρύνθηκε, ώστε σήμερα πολιτισμός να θεωρείται το σύνολο των διακριτικών εκφράσεων, πνευματικών ή υλικών, διανοητικών ή συναισθηματικών, που χαρακτηρίζουν μια κοινωνία ή ένα κοινωνικό σύνολο και οι οποίες περιλαμβάνουν, εκτός από τις τέχνες και τα γράμματα, τους τρόπους ζωής, τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, τα συστήματα αξιών, τις παραδόσεις και τη θρησκευτική πίστη³.

Πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι δεν υπάρχει ένας ενιαίος και γενικά παραδεκτός ορισμός του πολιτισμού και τούτο γιατί η έννοια της κοινωνικής κληρονομιάς αποδίδεται στις (ξένες) λατινογενείς γλώσσες με δύο όρους, οι οποίοι έχουν διαφορετικές χρήσεις και διαφορετικό εννοιολογικό περιεχόμενο. Οι όροι αυτοί είναι ο υλικός και τεχνολογικός πολιτισμός (civilization) και ο πνευματικός πολιτισμός (culture).

Ο όρος τεχνολογικός πολιτισμός αναφέρεται στα στοιχεία της κοινωνικής κληρονομιάς που αφορούν τα τεχνητά επιτεύγματα, τα μέσα παραγωγής τους, τις επιστημονικές γνώσεις του ανθρώπου. Ο όρος κουλτούρα-πνευματικός τουρισμός αναφέρεται στα πνευματικά και ηθικά επιτεύγματα ενός λαού, δηλαδή τις τέχνες, τη λογοτεχνία, την ιδεολογία, τα ήθη και τα έθιμα, τη θρησκεία του κ.λ.π.³

2.4.1.2 Χαρακτήρας του πολιτιστικού τουρισμού

Ως πολιτιστικός τουρισμός μπορεί να χαρακτηριστεί η περιήγηση που έχει ως κύριο στόχο τη γνωριμία και εκτίμηση της ιστορικής, καλλιτεχνικής και πνευματικής κληρονομιάς, καθώς και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας μιάς περιοχής.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO) θεωρεί πως πολιτιστικός τουρισμός είναι το ταξίδι που γίνεται με κίνητρο βασικά πολιτιστικό, περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικές συναντήσεις, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ,

προσκυνήματα, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία, καθώς και τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, του λαϊκού πολιτισμού και της τέχνης³.

Οι έννοιες τουρισμός και πολιτισμός μπορούμε να πούμε ότι είναι αλληλένδετες, γιατί όσοι ταξιδεύουν για τουρισμό επισκέπτονται έναν τόπο και για να γνωρίσουν τον πολιτισμό του. Τόσο τα επιτεύγματα του τεχνολογικού όσο και του πνευματικού πολιτισμού αποτελούν σημαντικούς τουριστικούς πόλους έλξης τουριστών σε μια χώρα. Γι'αυτό χώρες με μακραίωνη ιστορία και παράδοση, με πλούσια επιτεύγματα στον πολιτιστικό τομέα, με πλούσιο ιστορικό παρελθόν, έχουν αυξημένη τουριστική κίνηση.

Το διεθνές συνέδριο της Οξφόρδης του 1969 κατέληξε στο εξής συμπέρασμα :

“Ο μορφωτικός τουρισμός επιβάλλεται να γίνει από τώρα και στο εξής, σε διεθνή κλίμακα, ένα από τα βασικά μέσα που θα εξασφαλίζουν την ισορροπία του ανθρώπου και του εμπλουτισμού της προσωπικότητάς του, δημιουργώντας τις συνθήκες ενός νέου ουμανισμού σε έναν πολιτισμό, όπου η επιταχυνόμενη εξέλιξη της τεχνικής επιτρέπει κάθε μέρα και περισσότερο τη συνετή χρήση του ελεύθερου χρόνου. Ο τύπος αυτός του τουρισμού αποτελεί ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα διευκόλυνσεως των ανθρώπινων επαφών σε διεθνές επίπεδο και κατανόησεως μεταξύ των λαών”³.

Το συμπέρασμα αυτό του διεθνούς συνεδρίου της Οξφόρδης του 1969 με θέμα “Μνημεία και Τουρισμός” επαναλαμβάνεται με μικρές παραλλαγές σε όλα τα συνέδρια και τις επιστημονικές συναντήσεις. Ο πολιτιστικός τουρισμός θεωρείται εναλλακτική μορφή τουρισμού, η οποία όμως συνυπάρχει με το μαζικό τουρισμό ή και με άλλες εναλλακτικές μορφές. Εμπεριέχει κατεξοχήν την έννοια της εκπαίδευσης ή της ευρύτερης παιδείας του επισκέπτη. Πρόκειται δηλαδή για τη μορφή εκείνη του τουρισμού που απευθύνεται σε κοινό υψηλού επιπέδου και επικεντρώνεται στην επίσκεψη πολιτιστικών χώρων διαφόρων εγκαταστάσεων (μνημείων, μουσείων, πινακοθηκών, θεάτρων κ.λ.π.) και επιδιώκει γενικότερα την εμβάθυνση στα στοιχεία πολιτιστικού πλούτου του παρελθόντος και του παρόντος. Οι αρχαιότητες και κατ'επέκταση ο πολιτισμός παίζουν σημαντικό ρόλο στις προτιμήσεις των τουριστών ώστε να επισκεφτούν έναν τόπο και μάλιστα τον αμέσως σημαντικότερο μετά τις φυσικές ομορφιές και το κλίμα³.

Στην Ελλάδα από την αρχαιότητα πραγματοποιούνταν πολιτιστικά ταξίδια ή ορθότερα περιηγήσεις, που στόχευαν στην άμεση γνωριμία με άλλες κοινωνίες και άλλους πολιτισμούς. Από το Θαλή και τον Αναξίμανδρο έως τον Πλάτωνα και από τον Ηρόδοτο έως τον Πausανία και τον Στράβωνα, η μετάβαση σε ένα τόπο σήμαινε και γνωριμία με τον τόπο, την ιστορία και τα μνημεία του. Περιηγητές αριστοκράτες, φίλοι της περιπέτειας, συγγραφείς, καλλιτέχνες και λόγιοι παρουσιάστηκαν από τα χρόνια της τουρκοκρατίας ως σήμερα. Η τουριστική εικόνα της Ελλάδας, όπως άλλωστε αυτή προβλήθηκε μέσω των τουριστικών οδηγιών που κυκλοφόρησαν από το 19^ο αιώνα και μέχρι τη δεκαετία του '60, ήταν ταυτισμένη με τον αρχαιολογικό-μνημειακό της πλούτο³.

2.4.1.3 Στόχος του πολιτιστικού τουρισμού

Στόχος του πολιτιστικού τουρισμού είναι η ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των αρχαιολογικών, ιστορικών και αρχιτεκτονικών μνημείων για την ανάπτυξη ήπιας μορφής τουρισμού στην περιοχή, η ουσιαστική γνωριμία και η επαφή του επισκέπτη με τον πολιτισμό και τον πραγματικό τρόπο ζωής της χώρας που επισκέπτεται.

Ο πολιτιστικός τουρισμός συμβάλλει ταυτόχρονα στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μιας περιοχής, ενώ παράλληλα έχει επιμορφωτικό χαρακτήρα για τον επισκέπτη, τον οποίο φέρνει σε άμεση επαφή με την ιστορία και τον πολιτισμό του τόπου³.

2.4.1.4 Συστατικά στοιχεία του πολιτιστικού τουρισμού

Ο πολιτισμός στον τουρισμό περιλαμβάνει :

1. Τους αρχαιολογικούς χώρους και τοποθεσίες, τα αρχαιολογικά μνημεία –μουσεία.
2. Τα λαογραφικά-εθνολογικά στοιχεία, τα λαογραφικά μουσεία, τις ιστορικές βιβλιοθήκες, τα ήθη και τα έθιμα.
3. Τις θρησκευτικές τοποθεσίες, τα μοναστήρια, τις εκκλησίες, τους προσκυνηματικούς τόπους λατρείας ,τους θρησκευτικούς εορτασμούς.
4. Τα ετήσια εθνικά και τοπικά φεστιβάλ, τα πανηγύρια παραδοσιακών δεδομένων.
5. Τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (φεστιβάλ μουσικής, χορού, θεάτρου,κινηματογράφου).
6. Τα σχετιζόμενα με παραδοσιακή και μοντέρνα τέχνη (λ.χ. γλυπτική, ζωγραφική, μουσική, χορός, πλαστικές τέχνες κ.λ.π.).
7. Τα αρχιτεκτονικά μνημεία των επιμέρους περιοχών, όπως διασωζόμενοι παραδοσιακοί οικισμοί, κατακόμβες, πύργοι, κάστρα, φρούρια, μέγαρα, σύνολα οικοδομημάτων,όπως ομάδες κτιρίων μεμονομένων ή ενοτήτων (οικισμών),τα οποία λόγω της αρχιτεκτονικής τους, της ομοιογένειας τους ή της θέσης τους έχουν παγκόσμια αξία από άποψη ιστορίας, τέχνης ή επιστήμης.
8. Τα μνημεία διασωζόμενου φυσικού και τεχνητού κάλλους (π.χ.σπήλαια, φράγματα, κτιριακά συγκροτήματα).

9. Οι πινακοθήκες και τα κάθε μορφής μουσεία ανάδειξης της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
10. Οι αθλητικές εκδηλώσεις, οι αθλητικές συναντήσεις (Ολυμπιακοί Αγώνες κ.λ.π.).
11. Τα τοπία, είτε έργα του ανθρώπου είτε συνδυασμός έργων του ανθρώπου και της φύσης, καθώς και εκτάσεις περιλαμβανομένων και των αρχαιολογικών χώρων, οι οποίες έχουν παγκόσμια αξία από άποψη ιστορική, αισθητική, εθνολογική και ανθρωπολογική³.

2.4.2 Μορφωτικός τουρισμός

Η κατηγορία αυτή του τουρισμού περιλαμβάνει κυρίως σπουδαστές, οι οποίοι μεταβαίνουν σε διάφορες χώρες για να φοιτήσουν σε πανεπιστήμια ή άλλες σχολές, να παρακολουθήσουν σεμινάρια επιμόρφωσης ή εξειδίκευσης κ.λ.π. ή επιστήμονες που κάνουν μεταπτυχιακές σπουδές.

Ο μορφωτικός τουρισμός είναι ιδιαίτερα δημοφιλής σε ευρωπαϊκά σχολεία κυρίως στη Γαλλία και Αυστρία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση επίσης ευνοεί τέτοιες πρωτοβουλίες, οι οποίες φθάνουν μέχρι τη λειτουργία “πράσινων τάξεων” ή “τάξεων κοντά στη θάλασσα”, για όλους τους μαθητές από το δημοτικό ως το λύκειο. Τα τμήματα αυτά συνδυάζουν το ταξίδι, τη γνωριμία με την περιοχή που θα επισκεφθούν οι μαθητές και τη διδασκαλία³.

Βασικό κίνητρο για την προσέλκυση του μαθητικού και φοιτητικού τουρισμού είναι η προσφορά συγκεκριμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, τα οποία μπορεί να στηρίζονται και στη βάση ανταλλαγής μαθητών και φοιτητών, που ενισχύονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για εκπαιδευτικούς σκοπούς οργανώνονται επίσης ομαδικές εκδρομές σπουδαστών σε διάφορες χώρες, όπου συνδυάζεται η απόκτηση γνώσεων με ταυτόχρονη ψυχική ανάταση. Τελευταία έχουν επινοηθεί κρουαζιέρες με ειδικά πλοία, στις οποίες παίρνουν μέρος ολόκληρες τάξεις με το εκπαιδευτικό προσωπικό τους, που συνεχίζουν τα μαθήματά τους ταξιδεύοντας³.

2.4.3 Ο χειμερινός τουρισμός (winter tourism)

Ο χειμερινός τουρισμός είναι σήμερα μια πραγματικότητα, που γνωρίζει πρωτοφανή άνθιση σε παγκόσμια κλίμακα. Κατά τις τελευταίες δεκαετίες η μορφή του χειμερινού τουρισμού είναι συνυφασμένη ειδικότερα με τα χειμερινά σπορ, τα χιονοδρομικά κέντρα και γενικότερα με το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται στη διάρκεια του χειμώνα.

Ο χειμερινός τουρισμός περιλαμβάνει την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού όπως ο ορεινός τουρισμός (οι διακοπές σε ορεινά θέρετρα), ο χιονοδρομικός, ο ορειβατικός, ο τουρισμός περιπέτειας, ο

τουρισμός παραχείμασης, που αποτελούν το σύνολο των δραστηριοτήτων που εκδηλώνονται στις ορεινές περιοχές και διεξάγονται σε όλη τη διάρκεια του έτους. Ορισμένα αθλήματα που

αποκαλούνται χειμερινά είναι συγγενή μεταξύ τους όπως η χιονοδρομία(σκι), η παγοδρομία, η ελκηθροδρομία, η αναρρίχηση, η ορεινή πεζοπορία, ο αλπινισμός, το ραντονέ (ορειβατικό σκι) ,το ποδήλατο βουνού κ.ά. Αυτές οι μορφές μπορούν να αναπτυχθούν και πρέπει να συνδυαστούν απαραίτητα με έργα τουριστικής υποδομής και αξιοποίησης των ορεινών περιοχών, ώστε να αποτελέσουν πόλο έλξης τουριστών.

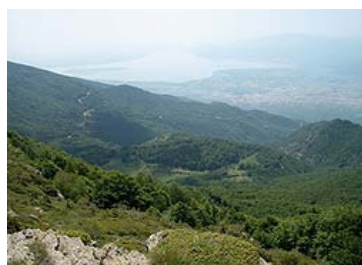
Ιδιαίτερη παράδοση και ανάπτυξη των χειμερινών - ορεινών διακοπών παρατηρείται κυρίως στις χώρες της βορειοδυτικής Ευρώπης και της Αμερικής. Ειδικότερα, ο χειμερινός τουρισμός ξεκίνησε από τις Σκανδιναβικές χώρες και από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα άρχισε να εξαπλώνεται σταδιακά σε χώρες που διαθέτουν τις κατάλληλες κλιματολογικές συνθήκες και την οικονομική δυνατότητα να υποστηρίξουν την εφαρμογή του . Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, εάν και ποικίλλουν από χώρα σε χώρα, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι συμμετέχουν οι πλέον εύρωστες οικονομικά τάξεις. Δεν πρέπει να παραγνωρίζει κανείς την οικονομική επιβάρυνση, που προϋποθέτει η ενασχόληση με τα σπορ του χειμώνα, τα οποία απαιτούν σημαντικά ποσά (κυρίως η χιονοδρομία). Σ' αυτά, όπως είναι αυτονόητο, περιλαμβάνονται επιπλέον και τα έξοδα μετάβασης στους τόπους τουρισμού, τα έξοδα ύπνου, διατροφής, διασκέδασης, ψυχαγωγίας κ.λ.π. ³

2.4.4 Ορεινός τουρισμός (mountain tourism)

Ο ορεινός τουρισμός ως εναλλακτική μορφή τουρισμού έχει ως χαρακτηριστικό γνώρισμα τη διάσταση και τη μεγάλη θεματική ποικιλία των δραστηριοτήτων. Οι τουριστικές δραστηριότητες κάθε μορφής και τύπου στους ορεινούς, έχουν παράδοση αιώνων και οι στίχοι τους κατά κύριο λόγο αφορούν τη φυσιολατρία, την υγεία, τη γνωριμία με τον αγροτικό πολιτισμό.

Οι ορεινοί όγκοι ή οι ορεινές περιοχές κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα αντιπροσωπεύουν αξιόλογους τουριστικούς προορισμούς για τους κατοίκους των οικονομικά ανεπτυγμένων χωρών, όπου πραγματοποιείται μια σειρά τουριστικών και αθλητικο-αναψυχικών δραστηριοτήτων.

Ο ορεινός τουρισμός δεν έχει χρονικούς περιορισμούς εκδήλωσης.

Ο τουρίστας που επισκέπτεται ορεινές περιοχές μπορεί να συνδυάσει με τον ορεινό τουρισμό, τη διαμονή δηλαδή σε ορεινά θέρετρα για αναψυχή, και το γαστρονομικό και το πολιτιστικό τουρισμό. Όσον αφορά το γαστρονομικό τουρισμό, αυτός περιλαμβάνει την τοπική κουζίνα κάθε περιοχής, με τα τοπικά φαγητά και γλυκά.

Όσον αφορά τον τελευταίο, τον πολιτιστικό τουρισμό δηλαδή, αυτός περιλαμβάνει την περιήγηση με στόχο τη γνωριμία και εκτίμηση της ιστορικής, καλλιτεχνικής και πνευματικής κληρονομιάς, καθώς και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας.

Η διαμονή των τουριστών γίνεται σε ξενοδοχεία, μπαγκαλούς (μικρά αυτοτελή σπίτια) ξύλινα ή πέτρινα, δεμένα αισθητικά με το ορεινό τοπίο, επίσης και σε ενοικιαζόμενα δωμάτια ³.

2.4.5 Ορειβατικός τουρισμός (naturism tourism)

Ο ορειβατικός τουρισμός ταυτίζεται με την ορειβασία και περιλαμβάνει πεζοπορία σε μονοπάτια, δάση, φαράγγια, περιοχές φυσικού κάλλους, αναβάσεις και καταβάσεις σε βουνά, διάσχιση και αναρρίχηση. Η ορειβασία χρονολογείται στο 1787, χρονιά που ο Σωσσύρ κατέκτησε για πρώτη φορά την κορυφή του Mont Blanc στις Άλπεις .

Η απαιτούμενη υποδομή για τον ορειβατικό τουρισμό είναι :

Τα ορειβατικά μονοπάτια, τα οποία χαράσσονται και χρησιμοποιούνται για πεζοπορία είτε στην ελληνική επικράτεια (εθνικά μονοπάτια), είτε αποτελούν τμήματα διεθνών μονοπατιών, που διέρχονται από διάφορες χώρες (όπως τα ευρωπαϊκά μονοπάτια E4 και E6).

Την ευθύνη για την οροσήμανση και συντήρηση αυτών έχουν οι φορείς διαχείρισης των καταφυγίων σε συνεργασία με τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες και την ελληνική ομοσπονδία ορειβασίας - αναρρίχησης, υπό την εποπτεία του ΕΟΤ και τα οποία παρίστανται σε χάρτες ³.

Τα καταλύματα με τον απαιτούμενο εξοπλισμό για τη διανυκτέρευση των ορειβατών και για όσους τους ενδιαφέρει ο αλпинισμός. Τα καταφύγια είναι κτιριακές εγκαταστάσεις με 80 το πολύ κλίνες, σε υψόμετρο άνω των 900 μέτρων, που εξυπηρετούν την πεζοπορία, την ορειβασία και την αναρρίχηση. Είναι συνήθως όμορφα και λιτά πέτρινα καταλύματα, που δένουν αρμονικά με το περιβάλλον. Χτίζονται κυρίως στην άκρη του δάσους ή σε κάποιο στρατηγικό διάσελο πάνω στην πορεία προς την κορυφή. Βρίσκονται επίσης συχνά στην αρχή δημοφιλών αναβάσεων και αναρρίχησης.

Ο χειμερινός ορειβατικός τουρισμός περιλαμβάνει και την ανάβαση και αναρρίχηση σε παγωμένα βουνά. Ο ορειβάτης πρέπει να είναι εφοδιασμένος με ένα ιδανικό συνδυασμό γνώσεων, εξοπλισμού και ψυχικών και αθλητικών ικανοτήτων. Θα πρέπει να είναι καλός ορεινός πεζοπόρος, ώστε να κινείται άνετα και γρήγορα στο βουνό. Επίσης, θα πρέπει να είναι άριστος γνώστης του βουνού, να ενεργεί πάντα με φρόνηση και ψυχραιμία και να αγαπά προπάντων τη φύση ³.

Ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος προσέγγισης σ' αυτό το άθλημα είναι μέσα από τις διαδικασίες των σχολών ορειβασίας. Οι σχολές προσφέρουν μια γενική γνωριμία με το βουνό, την ορειβασία και τις διάφορες παραμέτρους της. Στόχος είναι η εκμάθηση και η εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με τις

κυριότερες ορειβατικές τεχνικές ,ώστε να είναι δυνατή η άνετη και η ασφαλής κίνησή τους στο δύσκολο χειμερινό βουνό .

Σήμερα η ορειβασία προσελκύει όλο και περισσότερους τουρίστες, που ενδιαφέρονται για την καλή τους φυσική κατάσταση και για πιο ουσιαστική επαφή με τη φύση. Επίσης πρέπει να τονιστεί ότι η ορειβασία αποτέλεσε το κίνητρο για τη δημιουργία ορεινών πάρκων και προστατευόμενων ζωνών. Για το λόγο αυτό πρέπει να δοθεί έμφαση στον ορειβατικό τουρισμό ³.

2.4.6 Οικοτουρισμός (ecotourism)

Ο οικοτουρισμός αποτελεί μια ειδική μορφή τουρισμού, που βασίζεται στην ανάδειξη και αξιοποίηση των φυσικών πόρων μιάς χώρας, ενώ ανάλογα με τη διαφορετική διάρθρωση της προσφοράς (οργάνωση, διαφήμιση ,τύπος πελατών κ.λ.π.) μπορεί να θεωρηθεί και νέα τουριστική μορφή. Ο οικοτουρισμός είναι γνωστός και με άλλα ονόματα, όπως οικολογικός τουρισμός, φυσιολατρικός τουρισμός κ.λ.π. ³

2.4.6.1 Έννοια του οικοτουρισμού

Η δυνατότητα να δοθεί ένας κοινά αποδεκτός ορισμός του όρου παρουσιάζει δυσκολία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι γενικά ο οικοτουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού που αναπτύσσεται σε αξιόλογες οικολογικά περιοχές , δεν υπερβαίνει τα όρια δυνατοτήτων αξιοποίησης της περιοχής, προωθεί την προστασία και διαχείριση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος με τη θέσπιση νομικών ή άλλου τύπου αποτελεσματικών μέτρων, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί τη συνοχή του κοινωνικού ιστού ³.

Είναι ένα ταξίδι στη φύση, που προϋποθέτει την προστασία του περιβάλλοντος και αποβλέπει στην αειφόρο ανάπτυξη. Η φύση και το τοπίο λειτουργούν παράλληλα και ως στοιχεία τουριστικής έλξης και τουριστικού αξιοθέατου,και έτσι αποτελούν παράγοντες της τουριστικής προσφοράς.

Στον τομέα του τουρισμού σημειώθηκε μια αυξανόμενη τάση για διακοπές σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και οικολογικής αξίας, με έντονο το στοιχείο της συμμετοχής της περιπέτειας ,της ανάκαμψης ,της γνώσης και της επαφής με νέους πολιτισμούς.Για τον προσδιορισμό του περιεχομένου της έννοιας του οικοτουρισμού έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις. Κοινή συνισταμένη στην εκάστοτε προσέγγιση είναι η συμβολή του οικοτουρισμού στα εξής :

- Στην προστασία της φύσης,
- Στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Στην αειφόρο ανάπτυξη
- Στην ευημερία της τοπικής κοινωνίας
- Στη δυνατότητα να παρέχει ο τουρισμός απόλαυση και συμμετοχικές δραστηριότητες
- Στην προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης.

Ο στόχος της ανάπτυξης του οικοτουρισμού αποσκοπεί στην αξιοποίηση των τουριστικών δυνατοτήτων κυρίως της ενδοχώρας και των μικρών νησιών, με τη διαμόρφωση ενός ποιοτικού και πολύμορφου τουριστικού προϊόντος, την ποιοτική αναβάθμιση των καταλυμάτων κ.λ.π. τουριστικών υπηρεσιών και τη δημιουργία υποδομών για την ικανοποίηση ποικίλων αναγκών και ενδιαφερόντων των τουριστών (υγεία και υγιεινή διαβίωση, υγιεινή διατροφή, αθλητισμός κ.ά.)³.

Επιπλέον, σε αντίθεση με τις άλλες μορφές τουρισμού που προωθούνται, ο οικοτουρισμός έχει το πλεονέκτημα ότι αναπτύσσεται όλες τις εποχές του χρόνου. Ωστόσο, λόγω έλλειψης οργανωμένων υποδομών και ολοκληρωμένης προσφοράς οικοτουριστικών υπηρεσιών, η σημερινή εικόνα δεν είναι ικανοποιητική.

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι ο προσεκτικός σχεδιασμός της απαραίτητης υποδομής. Οι επισκέπτες των οικολογικά ευαίσθητων περιοχών οφείλουν να τηρούν προσεκτικά τις απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος από τη ρύπανση, την αποφυγή κάθε ενόχλησης των φυσικών βιότοπων και διατάραξης της ισορροπίας των οικοσυστημάτων³.

2.4.7 Αγροτουρισμός (agro-tourism)

Ο όρος “αγροτουρισμός” ή “αγροτικός τουρισμός” ή “πράσινος τουρισμός” περιλαμβάνει ένα σύνολο τουριστικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται σε αγροτικό χώρο και στηρίζονται στην αξιοποίηση των φυσικών, ανθρώπινων και πολιτιστικών τοπικών πόρων.

Ειδικότερα, “αγροτουρισμός είναι εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, από τους απασχολούμενους κυρίως στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα της παραγωγής σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών³. Ο αγροτουρισμός στηρίζεται στην αξιοποίηση των φυσικών, πολιτιστικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων, ικανοποιεί εξειδικευμένες προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και

Παροδοσιακό δωμάτιο σε Μεσσηνιακό χωριό

αποβλέπει στη συγκράτηση ή την επιστροφή του τοπικού πληθυσμού, στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας και στην άνοδο του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου”. Σύμφωνα με την πρώτη τοποθέτηση του Ελληνικού Κέντρου Αγροτουρισμού(ΕΛΛΚΑ), ο αγροτουρισμός στην Ελλάδα είναι :

“Η παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων, που αποσκοπεί στην οικονομική αναβάθμιση των αγροτικών χώρων και της υπαίθρου, με τη στήριξη της τοπικής αγροτικής παραγωγής, της εμπορίας, της ήπιας και μικρής κλίμακας προσφοράς τουριστικών υπηρεσιών και της ανάδειξης του πολιτιστικού και φυσικού πλούτου κάθε περιοχής”.

Συνοψίζοντας, ο αγροτουρισμός είναι μια ήπια μορφή τουριστικής ανάπτυξης της υπαίθρου, μια μορφή τουρισμού που διεθνώς εντάσσεται στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και που δεν επεμβαίνει στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και στους φυσικούς πόρους με τρόπο που να τα αλλοιώνει. Αναπτύσσεται στον αγροτικό χώρο, κυρίως από αγρότες στο επάγγελμα, οι οποίοι είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής και έχουν ως κύριο σκοπό τόσο την ενίσχυση του αγροτικού τους εισοδήματος όσο και της τοπικής οικονομίας³.

2.4.8 Περιβαλλοντικός τουρισμός

Περιβάλλον, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 1650/1986 είναι “το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων, που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα της ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες”³.

Ως φυσική κληρονομιά θεωρούνται φυσικά μνημεία, που αποτελούνται από φυσικούς ή βιολογικούς σχηματισμούς αξιόλογους από άποψη αισθητική ή επιστημονική, επίσης γεωλογικοί και φυσιογραφικοί σχηματισμοί και τέλος εκτάσεις που αποτελούν την κατοικία απειλούμενων ζωικών και φυτικών ειδών παγκοσμίου αξίας από άποψη επιστημονική ή ανάγκης διατήρησης αυτών .

Ως περιοχές προστασίας της φύσης χαρακτηρίζονται εκτάσεις μεγάλης οικολογικής ή βιολογικής αξίας, στις οποίες προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον από κάθε δραστηριότητα ή επέμβαση που είναι δυνατό να μεταβάλει ή να αλλοιώσει τη φυσική κατάσταση, σύνθεση ή εξέλιξη του³.

Η ποιότητα του περιβάλλοντος αποτελεί βασικό πόλο έλξης των τουριστών, που επηρεάζει την επιλογή ενός προορισμού στη θέση κάποιου άλλου. Η σχέση δηλαδή ανάμεσα στο περιβάλλον και τον τουρισμό είναι ιδιαίτερα στενή.

Οι φυσικές ομορφιές λειτουργούν ως αξιοθέατο για τους επισκέπτες. Αυτή η σχέση όμως πρέπει να γίνει απόλυτα κατανοητή, προκειμένου να επιτευχθεί ο ορθός σχεδιασμός, η σωστή ανάπτυξη και διαχείριση των φυσικών πόρων. Ο ευρύτερος ορισμός του περιβάλλοντος αναφέρεται τόσο στο δασικό όσο και στο τεχνητά δομημένο περιβάλλον.

Ο όρος φυσικό περιβάλλον περιλαμβάνει στοιχεία που μας προσφέρει η φύση, το κλίμα δηλαδή και τον καιρό, τις υδάτινες ζώνες, το φυσικό ανάγλυφο και τα εδάφη, ακτές, παραλίες, αμμουδιές, τη χλωρίδα και την πανίδα κ.λ.π.

Αυτά συνθέτουν το πιο δυναμικό τμήμα του τουριστικού προϊόντος. Ο όρος τεχνητά δομημένο περιβάλλον είναι ό,τι έχει προσθέσει ο άνθρωπος στη φύση, όπως τα κτίρια και οι διάφορες κατασκευές.

Η μεγάλη πλειονότητα των τουριστών θέλουν καθαρό αέρα, καθαρές θάλασσες, απάτητες βουνοπλαγιές και προορισμούς που δεν έχουν πολύ κόσμο και είναι ασφαλείς. Όταν δεν προσφέρονται αυτά τα στοιχεία ή όταν χάνονται μέσα στη διαδικασία της υπερανάπτυξης, τα άτομα στρέφονται σε άλλους προορισμούς και τότε μόνο ή διαρκής μείωση των τιμών θα διατηρήσει τη ζήτηση από τους λιγότερο απαιτητικούς πελάτες. Είναι αποδεδειγμένο ότι η ορθή αντιμετώπιση του περιβάλλοντος από όλα τα είδη ταξιδιωτικών και τουριστικών επιχειρήσεων οδηγεί σε υψηλότερη ποιότητα του τουριστικού προϊόντος με χαμηλότερο κόστος³.

Όλες οι αναλύσεις διεθνώς αποδεικνύουν πλέον ότι τουρισμός χωρίς περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και προστασία του περιβάλλοντος δεν μπορεί να επιβιώσει. Το περιβάλλον θα λέγαμε ότι αποτελεί πηγή που διατίθεται “δωρεάν”, ενώ τη βασική ευθύνη για την προστασία και αξιοποίηση του, φέρουν οι κυβερνήσεις και η τοπική αυτοδιοίκηση. Οι επιχειρήσεις της βιομηχανίας των ταξιδιών και του τουρισμού δεν έχουν κάνει αρκετά προς αυτή την κατεύθυνση, ώστε να χαράξουν τις περιβαλλοντικές πολιτικές που είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροχρόνια επιβίωση και ευημερία τους.

Οι χώρες που δεν πετυχαίνουν να εξασφαλίσουν περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά υψηλών προδιαγραφών και αναγνωρισμένης ποιότητας δεν θα αντέξουν στο διεθνή ανταγωνισμό. Η προστασία λοιπόν, του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τουρισμού μίας συγκεκριμένης περιοχής³.

2.4.9 Θαλάσσιος τουρισμός (marine tourism)

Ο θαλάσσιος τουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού ιδιαίτερα σημαντική για την Ελλάδα, που απαιτεί τη γνώση και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

Θαλάσσιος τουρισμός με την ευρύτερη έννοια θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κάθε τουριστική δραστηριότητα που έχει σχέση με τη θάλασσα και τις ακτές. Συνήθως όμως ο θαλάσσιος ή ναυτικός τουρισμός περιλαμβάνει θαλάσσιες περιηγήσεις –περιπάτους –κρουαζιέρες με κρουαζιερόπλοια ή άλλα σκάφη αναψυχής, καθώς και ναυταθλητικές δραστηριότητες, όπως ιστιοπλοΐα, yachting με σκάφη αναψυχής, θαλαμηγούς ή τουριστικά σκάφη, ερασιτεχνική αλιεία, κατάδυση, περιήγηση σε θαλάσσια πάρκα, επίσκεψη σε ναυτικά μουσεία κ.λ.π. Στο θαλάσσιο τουρισμό δεν συμπεριλαμβάνονται ανάλογες δραστηριότητες σε υδάτινες επιφάνειες της ενδοχώρας (λίμνες, ποτάμια) αλλά αυτές περιέχονται στις μορφές του γενικού τουρισμού³.

Κατηγορίες του θαλάσσιου τουρισμού

Τουρισμός παραλίας, Θαλάσσια περιήγηση (κρουαζιέρα), Τουρισμός θαλασσιών σπορ, Καταδυτικός τουρισμός³.

2.4.10 Αθλητικός τουρισμός (sports tourism)

Ο αθλητισμός αποτελεί σοβαρό παράγοντα δημιουργίας και ανάπτυξης τουριστικής κίνησης για τις περιοχές εκείνες οι οποίες προσφέρονται για διάφορα σπορ και στις οποίες λαμβάνουν χώρα διάφορες αθλητικές εκδηλώσεις. Από τους αρχαίους χρόνους, όπως αναφέρει ο Όμηρος, ο αθλητισμός ήταν διαδεδομένος μεταξύ ορισμένων λαών³.

Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν σπουδαίες αθλητικές εκδηλώσεις σε πολλές πόλεις, όπως στη Νεμέα της Κορινθίας, όπου διεξάγονταν τα Νέμεα ανά διετία, στον Ισθμό της Κορίνθου τα Ίσθμια ανά τριετία κοντά στο ιερό του Ποσειδώνα, στους Δελφούς τα Πύθια ανά τριετία προς τιμή του Θεού Απόλλωνα και στην Ολυμπία οι Ολυμπιακοί Αγώνες ανά τετραετία. Όλα αυτά αποτελούσαν μία αθλητικο-θρησκευτική εκδήλωση. Η αναψυχή και οι πολιτιστικές δραστηριότητες (θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκδηλώσεις κ.λ.π.) συμπλήρωναν τον κύριο κορμό των δραστηριοτήτων³.

Οι αθλητικές αυτές εκδηλώσεις κατά την αρχαιότητα είχαν ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση πλήθους κόσμου εκεί όπου πραγματοποιούνταν, για την παρακολούθηση των αντίστοιχων αγώνων.

Ο αθλητικο - θρησκευτικός τουρισμός εμφανίζεται στη φιλοσοφία και τις αξίες που χαρακτήριζαν τον ελληνικό τουρισμό.

Αυτή η μορφή τουρισμού δεν συνδύαζε τη μετακίνηση με την ανακάλυψη ή την περιπέτεια, αλλά με την προσήλωση των μετακινούμενων στις τοπικές παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα. Έτσι, θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε τον ολυμπιακό τουρισμό ως κατεξοχήν πολιτιστικό - ανθρωποκεντρικό. Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους ο αθλητισμός άρχισε σιγά-σιγά να χάνει τη μαζικότητα του και να περιορίζεται μόνο σε δύο τάξεις ανθρώπων, στους επαγγελματίες αθλητές

και στους μονομάχους, θηριομάχους και τους στρατιωτικούς³.

Ο σύγχρονος αθλητισμός γεννήθηκε στην Αγγλία, όπου τα πανεπιστήμια και τα διάφορα κολέγια οργάνωναν αθλητικούς αγώνες. Από την Αγγλία ο αθλητισμός διαδόθηκε στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, στις ΗΠΑ και στις Σκανδιναβικές χώρες. Μετά την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων το 1896, διαδόθηκε σε ολόκληρο τον πολιτισμένο κόσμο για να πάρει τη σημερινή μορφή.

Τα τελευταία χρόνια πολλές κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές έχουν συντελέσει στο να αποτελεί ο αθλητισμός ένα σημαντικό κίνητρο για την ανάπτυξη τουριστικής δραστηριότητας. Συγκεκριμένα, ο αθλητικός τουρισμός περιλαμβάνει όλες εκείνες τις τουριστικές δραστηριότητες του ατόμου με σκοπό την άθληση, την άσκηση, την παρακολούθηση αθλητικών γεγονότων ή την αναψυχή. Με τον τρόπο αυτό γινόμαστε αποδέκτες ή χρήστες υπηρεσιών που συνδέονται με τον εσωτερικό αθλητικό τουρισμό. Όταν, για παράδειγμα, πηγαίνουμε στον Παρνασσό για σκι ή ακολουθούμε την ομάδα του αγαπημένου μας αθλήματος στις αγωνιστικές της υποχρεώσεις εκτός έδρας³.

Συνεπώς, η μετακίνηση των τουριστών για συμμετοχή ή παρακολούθηση μιας αθλητικής δραστηριότητας είναι ένας σημαντικός παράγοντας της αθλητικής τουριστικής δραστηριότητας. Ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί έναν από τους ανερχόμενους τομείς του τουρισμού και έχει ως κύριο στόχο τη διευκόλυνση παρακολούθησης αθλητικών αγώνων ή συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες, όπως διεθνείς ποδοσφαιρικοί αγώνες, ολυμπιάδα σκακιού, πανευρωπαϊκοί αγώνες, διεθνείς αθλητικές συναντήσεις. Είναι ένα είδος τουρισμού που μπορεί να προσελκύσει ανθρώπους διαφόρων ηλικιών και εθνικοτήτων και το οποίο μπορεί να είναι τοπικής, περιφερειακής ή παγκόσμιας εμβέλειας και η ανάπτυξη του οδηγεί στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Παγκοσμίως ενδιαφέροντος αθλητικά γεγονότα όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες έχουν να δώσουν πολλά στον αθλητικό τουρισμό. Ωστόσο, παρατηρείται ότι η έννοια του αθλητικού τουρισμού είναι σε πρώιμη κατάσταση από πλευράς αναγνώρισης και έρευνας, τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική. Σήμερα, πολλά κράτη ανταγωνίζονται για να αναλάβουν τη διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων, καθώς θεωρούν ότι θα τους βοηθήσουν στην οικονομική τους ανάπτυξη³.

2.4.10.1 Κατηγορίες δραστηριοτήτων του αθλητικού τουρισμού

Οι κυριότερες κατηγορίες δραστηριοτήτων του αθλητικού τουρισμού είναι :

- Τουρισμός άθλησης και άσκησης
- Τουρισμός αθλητικών γεγονότων
- Πολιτιστικός –αθλητικός τουρισμός³.

2.4.11 Ψυχαγωγία και άθληση.

Από την αρχαιότητα η ψυχαγωγία και η άθληση αποτελούσαν μεγάλης σημασίας κοινωνικές εκδηλώσεις. Με την εξέλιξη του τουρισμού οι αθλητικές εκδηλώσεις συνδέονται και με την ανάπτυξη ξενοδοχειακής υποδομής. Δημιουργούνται ξενοδοχεία αναψυχής, τα οποία καλύπτουν τις θερινές διακοπές και παρέχουν δυνατότητες και εξοπλισμό για οργανωμένη ψυχαγωγία και άθληση των πελατών τους. Τα ξενοδοχεία αυτά διεθνώς ονομάζονται club, τα λεγόμενα κέντρα παραθερισμού και διακοπών³.

Τα club hotels βρίσκονται συνήθως σε παραθαλάσσια σημεία με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά. Εδώ υπάρχει υποδομή για διασκέδαση και άθληση. Οι πελάτες είναι εντός κάποιων ορίων ηλικίας και δεν κινούνται μόνοι εκτός ξενοδοχείου.

Η υποδομή των club hotels περιλαμβάνει πισίνες, night club, beach bar, pool bar, ταβέρνα, γήπεδα για διάφορα αθλήματα, θαλάσσιες εξέδρες, σκάφη για θαλάσσια σπορ, εξοπλισμό καταδύσεων, σκάφη, wind –surf κ.λ.π. Οι εγκαταστάσεις αυτές πρέπει να είναι όσο το δυνατό συγκεντρωμένες και κοντά στην παραλία.

Στην Ελλάδα σήμερα λειτουργούν περίπου 30 club hotels. Υπάρχουν όμως πολλές μεγάλες ή μεσαίες ξενοδοχειακές μονάδες, οι οποίες προσφέρουν αυτό το προϊόν που περιγράφεται ως ψυχαγωγία και άθληση³.

2.4.12 Τουρισμός του γκόλφ

Πατρίδα του αθλήματος του γκόλφ θεωρείται η Αγγλία, καθώς οι Βρετανοί παίζουν γκόλφ περισσότερο από 500 χρόνια. Όμως το γκόλφ ήταν γνωστό και στη Σκωτία από το 1413. Η παλαιότερη αναφορά στο γκόλφ, έστω και αρνητική, γίνεται κατά το έτος 1457, όταν ο βασιλιάς James II της Σκωτίας ζήτησε στη βουλή να απαγορευτεί το ποδόσφαιρο και το γκόλφ, διότι οι άνδρες έχαναν χρόνο με αυτά τα σπορ αντί να εκπαιδεύονται στην τοξοβολία και να πηγαίνουν στην εκκλησία.

Το γκόλφ επισημοποιήθηκε σε μια πανεπιστημιούπολη της Σκωτίας, τον Άγιο Ανδρέα (St. Andrews). Το 1552 ο αρχιεπίσκοπος John Hamilton εγγυήθηκε το δικαίωμα των πολιτών της παραπάνω πόλης να παίζουν γκόλφ, ποδόσφαιρο, σκοποβολή και άλλα παιχνίδια³.

Με την πάροδο του χρόνου το παιχνίδι διαδόθηκε σε όλη την Μεγάλη Βρετανία, έγινε της μόδας, εξελίχθηκε σε λαϊκό άθλημα και οργανώθηκαν πολυάριθμοι σύλλογοι (clubs) στα τέλη του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα. Το 1834 στο St. Andrews, ιδρύθηκε ο βασιλικός σύλλογος γκόλφ του Αγίου Ανδρέα (Royal and Ancient Golf of St. Andrews), ο οποίος αποτελεί μέχρι σήμερα παγκόσμια το κυβερνών όργανο.

Κατά το 19^ο αιώνα, η βιομηχανική επανάσταση εξασφάλισε τυποποιημένο και οικονομικότερο εξοπλισμό, ώστε το γκόλφ να γίνει πιο προσιτό σε ευρύτερες κοινωνικές τάξεις. Το άθλημα διαδόθηκε

στις διάφορες περιοχές της αυτοκρατορίας, καθώς και στις αποικίες της και μέσα από αυτές εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο³.

Σήμερα το γκόλφ θεωρείται ένα από τα αθλήματα με δυναμική ανάπτυξη σε διεθνές επίπεδο. Η μορφή αυτή του τουρισμού συγκαταλέγεται ανάμεσα στις πιο προσοδοφόρες του τουριστικού κλάδου, καθώς απευθύνεται σε τουρίστες υψηλού εισοδήματος και διεξάγεται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Αποτελεί μια μορφή τουρισμού που γνωρίζει μεγάλη άνθηση στην Ευρώπη. Το γκόλφ όμως θεωρείται περισσότερο ειδικής μορφής τουρισμός παρά άθλημα, καθώς οι παίκτες συνδυάζουν το παιχνίδι με τη διαμονή τους σε καλά ξενοδοχεία.

Με αυτή τη μορφή, δηλαδή ως αθλητικός τουρισμός, έκανε την εμφάνιση του στις αρχές δεκαετίας του 1980, οπότε οι παίκτες του γκόλφ, οι golfers, αναζήτησαν τοποθεσίες που θα συνδυάζαν τις διακοπές με το χόμπι τους. Αναζήτησαν την ιδανική τοποθεσία, από πλευρά μορφολογική και κλιματολογική, για να εξασκηθούν και να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους. Είναι στατιστικώς αποδεδειγμένο ότι οι απανταχού του κόσμου golfers είναι οι περισσότερο μετακινούμενοι φίλαθλοι και δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι το μέλλον του τουρισμού είναι στενά συνυφασμένο με το μέλλον του γκολφ³.

2.4.13 Τουρισμός “περιπέτειας” (adventure holidays ή adventure travel)

Η ανθρώπινη τάση για αναζήτηση της περιπέτειας αφορά μια αντίσταση στις συνήθειες της καθημερινότητας, που κυριαρχείται από τον ορθολογισμό, την οργάνωση, το συνεχή υπολογισμό και τη διαρκή εξυπηρέτηση συμφερόντων συγκεκριμένων ομάδων. Εξάλλου, κατά την εξέταση των κινήτρων του τουρισμού, διαπιστώνει κανείς ότι πολλά από τα κίνητρα έχουν συναισθηματικό και μη λογικό χαρακτήρα, όπως η αναζήτηση του μακρινού, του άγνωστου, του ανέγγιχτου³.

Τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότερο επιλέγουν, αντί της κλασικής ηλιοθεραπείας, πιο ριψοκίνδυνες δραστηριότητες. Στον τομέα του τουρισμού όλο και περισσότερο κατακτούν έδαφος οι εναλλακτικές προτάσεις τουρισμού, που έχει τη δυνατότητα να προσφέρει κάθε χώρα στους επισκέπτες της. Μια σημαντική κατηγορία τουρισμού που αναπτύσσεται είναι ο τουρισμός περιπέτειας, του οποίου οι δραστηριότητες έχουν μικρό ή μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας.

Ως τουρισμός περιπέτειας ορίζεται “η δραστηριότητα αναψυχής που λαμβάνει χώρα σε έναν ασυνήθιστο, εξωτικό, απομονωμένο ή δυσπρόσιτο προορισμό και χαρακτηρίζεται από ένα βαθμό ρίσκου και συγκίνησης για αυτόν που την πραγματοποιεί”³.

Ο τουρισμός περιπέτειας προσφέρεται για να γνωρίσει κανείς βουνά, διεθνή ορειβατικά μονοπάτια, απότομα φαράγγια, κοιλάδες, ήρεμες λίμνες, ορμητικά ποτάμια κ.λ.π. Με τον τουρισμό περιπέτειας επιτυγχάνεται η ανάδειξη του φυσικού τοπίου, των παραδοσιακών οικισμών, η προστασία της χλωρίδας και της πανίδας της περιοχής, χωρίς να διαταράσσονται οι περιβαλλοντικές ισορροπίες. Συνδυάζονται φυσική άσκηση, δράση, τόλμη, θάρρος και σεβασμός στη φύση. Απαραίτητες επίσης είναι σε αρκετές περιπτώσεις οι τεχνικές γνώσεις, καθώς και η σωστή οργάνωση και ο εξοπλισμός.

Τέλος, σημαντικός στόχος για όλες αυτές τις δραστηριότητες είναι να γνωρίσουμε καλύτερα τις ομορφίες της φύσης και να ζήσουμε κάποιες ώρες ή μέρες σ' ένα μοναδικό περιβάλλον.

Οι πιο γνωστές δραστηριότητες τουρισμού περιπέτειας που καταγράφονται διεθνώς είναι : Trekking, River trekking, Kayak ποταμού, Hydrospeed, Rafting, Monoraft, Canoe Kayak, Αναρρίχηση (climbing), Canoying, Mountain bike, Jeep safari, Ski, Ιππασία ³ .

2.4.14 Εκκεντρικός τουρισμός (extreme tourism)

Σήμερα όλο και περισσότεροι νέοι εμπλέκονται σε μια σειρά επικίνδυνων αθλημάτων ή δραστηριοτήτων – πρόκειται για τα λεγόμενα “extreme sports”. Τα αθλήματα αυτά κατακτούν τους νέους γιατί, όπως φαίνεται τους προσφέρουν ένα είδος ψυχικής διέγερσης, την οποία δεν βρίσκουν σε άλλες δραστηριότητες . Οι νέοι αυτοί συνήθως επιζητούν να βρίσκονται συνεχώς σε “κατάσταση συναγερμού”, που προκαλεί εγρήγορση και κινητοποίηση ³.

Είναι εξαρτημένοι από τον ίδιο τον κίνδυνο, από την ακρότητα του να βρίσκονται σε διαρκώς σε κατάσταση συναγερμού. Αναζητώντας λοιπόν νέα προϊόντα , η τουριστική βιομηχανία εμπορευματοποιεί τις πιο ακραίες ιδέες και αξιοποιεί ως ταξιδιωτικό προορισμό τα πιο αφιλόξενα και επικίνδυνα μέρη της γης. Τα νέα αυτά προϊόντα του τουρισμού απευθύνονται σε τουρίστες – ταξιδιώτες, οι οποίοι βαρέθηκαν τα συμβατικά ταξίδια και τα ταξίδια του μάρκετινγκ. Προβάλλονται κυρίως μέσω διαδικτύου ή ταξιδιωτικών οδηγών και φυλλαδίων και έχουν ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη του τουρισμού και στις πιο απομονωμένες γωνιές του πλανήτη ³.

2.4.15 Κοινωνικός τουρισμός (social tourism)

Ο κοινωνικός τουρισμός είναι μια μορφή κοινωνικής παροχής του κράτους, το οποίο παρέχει δωρεάν ή φθηνότερες διακοπές σε νέους, ηλικιωμένους, πολύτεκνους κ.λ.π., οι οποίοι δίχως τη βοήθεια του δεν θα είχαν τη δυνατότητα να τις πραγματοποιήσουν.

Σύμφωνα με το Διεθνές Γραφείο Κοινωνικού Τουρισμού (BITS =Bureau Internationale de Tourisme Social), κοινωνικός τουρισμός είναι το σύνολο των σχέσεων και διεργασιών που προκύπτουν από την επιδοτούμενη από την πολιτεία, βάσει ορισμένων προγραμμάτων, συμμετοχή στον τουρισμό των κοινωνικών στρωμάτων με χαμηλό εισόδημα³.

2.4.15.1 Οι δικαιούχοι του κοινωνικού τουρισμού

Όπως αναφέρθηκε, ο κοινωνικός τουρισμός απευθύνεται κυρίως σε άτομα με χαμηλά εισοδήματα ή άτομα ειδικών ομάδων, τα οποία γενικά

μπορούν να υπαχθούν σε κατηγορίες όπως :

- Οι εργαζόμενοι και συνταξιούχοι με χαμηλό εισόδημα
- Τα άτομα με ειδικές ανάγκες συμπεριλαμβανομένων και των υπερηλίκων
- Οι πολύτεκνοι, των οποίων το εισόδημα είναι συνήθως ανεπαρκές
- Οι πολιτικοί πρόσφυγες, αγρότες και αγρότισσες των οποίων η πρόσβαση στον τουρισμό είναι δύσκολη λόγω οικονομικών δυσχερειών διότι δεν έχουν την απαιτούμενη πληροφόρηση και εμπειρία
- Τα προγράμματα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, για νέους που δεν έχουν δικό τους εισόδημα
- Τα προγράμματα της εργατικής εστίας, για τους χαμηλόμισθους και συνταξιούχους ασφαλισμένους στο ΙΚΑ³.

2.4.16 Τουρισμός υγείας (health tourism)

Ο τουρισμός υγείας αποτελεί μια εναλλακτική μορφή τουρισμού μέσω της οποίας επιχειρείται προσέλκυση επισκεπτών που ενδιαφέρονται για θέματα της υγείας τους ή για την αναζωογόνηση και για την καλή φυσική τους κατάσταση. Περιλαμβάνει όλο το εύρος δραστηριοτήτων, που σχετίζονται τόσο με τον ιαματικό τουρισμό ή θερμαλισμό (ιαματικές πηγές) όσο και με νέες μορφές, όπως ο συνδυασμός του τουρισμού με ειδικές θεραπείες, ο τουρισμός υγιεινής και φυσικής διαβίωσης (προληπτική ιατρική, ανανέωση, διαιτητική, αισθητική) και ο τουρισμός για άτομα με ειδικές ανάγκες, με βάση κυρίως τα στοιχεία του θαλάσσιου περιβάλλοντος ή των ιαματικών πηγών³.

Η μορφή αυτή όμως εναλλακτικού τουρισμού θα αναλυθεί διεξοδικά στο 3^ο κεφάλαιο .

2.4.17 Τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες

Μια άλλη δραστηριότητα του τουρισμού υγείας αποτελεί ο τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες. Το ποσοστό των ατόμων αυτών συνεχώς αυξάνεται τα τελευταία χρόνια στις ανεπτυγμένες χώρες, με αποτέλεσμα η κρατική μέριμνα να στρέφει το ενδιαφέρον της και στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των ατόμων αυτών για δραστηριότητες τουρισμού αναψυχής.

Ο αγγλικός οργανισμός τουρισμού ανέλαβε το 1989 μια καμπάνια υποστήριξης του δικαιώματος των ατόμων με ειδικές ανάγκες να έχουν ισότιμη πρόσβαση σε όλες τις τουριστικές υπηρεσίες, τα ίδια δικαιώματα, ίδιες και ίσες ευκαιρίες και τις ίδιες προσβάσεις στον τουρισμό.

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί αυτός ο στόχος, κάλεσε τους τουριστικούς επιχειρηματίες να πάρουν ειδικά μέτρα, ώστε τα άτομα αυτά να έχουν πρόσβαση στις εγκαταστάσεις και στα μέσα που αυτές διαθέτουν, για να μπορούν να απολαμβάνουν τα τουριστικά προϊόντα τους, όπως ακριβώς και οι υπόλοιποι τουρίστες³.

Αυτή η μορφή τουρισμού αναφέρεται σε άτομα που παρουσιάζουν κινητικά ή ψυχολογικά προβλήματα και γενικά προβλήματα υγείας και ανήκουν κατά κανόνα στις μεσαίες και άνω ηλικίες. Δεν στοχεύει η μορφή αυτή του τουρισμού στη θεραπεία ή στη βελτίωση της υγείας των ατόμων αυτών, αλλά στην παροχή της δυνατότητας να ταξιδέψουν και να μπορέσουν να απολαύσουν την εμπειρία αυτή. Οι επί μέρους ανάγκες τους είναι ευδιάκριτες κατά κατηγορία και γι' αυτό η ικανοποίησή τους χρειάζεται ειδική υποδομή. Τα άτομα με κινητικά προβλήματα χρειάζονται ειδικά μεταφορικά μέσα για τις μετακινήσεις τους και ειδικές εγκαταστάσεις στα καταλύματα για τις ανάγκες κυκλοφορίας και διαμονής (ράμπες, ασανσέρ, δωμάτια, λουτρά κ.λ.π.). Τα άτομα με ψυχολογικά–ψυχιατρικά προβλήματα χρειάζονται εγκαταστάσεις αθλητικο –θεραπευτικές, προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες των ιδιόρρυθμων αυτών “ασθενών”³.

Κρατικοί φορείς και ιδιωτικοί τουριστικοί οργανισμοί έχουν αναλάβει την προώθηση και προβολή προγραμμάτων ταξιδιών, που θα επιτρέψουν σε αυτά τα άτομα να ταξιδεύουν περισσότερο. Ιδιαίτερη σημασία έχει δοθεί την τελευταία δεκαετία στη βελτίωση και συμπλήρωση της υποδομής των ξενοδοχείων και τουριστικών θερέτρων για την υποδοχή των ατόμων με φυσικές αναπηρίες.

Αυτού του είδους ο τουρισμός αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς στις ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου, όπου λειτουργούν εδώ και χρόνια και κέντρα αιμοκάθαρσης. Στην Τουρκία π.χ λειτουργούν 8 κέντρα, στην Ισπανία 10, στην Πορτογαλία 7, στην Τυνησία 1, στην Κροατία 1 κ.λ.π. Οι εγκαταστάσεις στα περισσότερα κέντρα θυμίζουν περισσότερο ξενοδοχείο παρά κλινικές³.

Στη χώρα μας λειτουργεί εδώ και έξι χρόνια, βάσει προεδρικού διατάγματος που εκδόθηκε το 2000, στο Ηράκλειο Κρήτης το πρώτο μεσογειακό κέντρο διακοπών αιμοκάθαρσης “Μεσόγειος Α.Ε.”, που λειτουργεί εκτός νοσοκομείων και κλινικών. Στο κέντρο αυτό φιλοξενούνται Έλληνες και αλλοδαποί νεφροπαθείς μαζί με τις οικογένειές τους ή δύο τουλάχιστον συνοδούς, συνδυάζοντας θεραπεία και διακοπές στο νησί, πράγμα που θα ήταν αδύνατο κάτω από άλλες συνθήκες. Φυσικά οι

συνοδοί έχουν διαφορετικές ανάγκες και αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον καταρτισμό των ειδικών προγραμμάτων³.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ειδικές μελέτες που αφορούν τον τουρισμό των ατόμων με ειδικές ανάγκες δεν έχουν γίνει, παρά μόνο αποσπασματικές προσπάθειες, οι οποίες δεν έχουν καταλήξει στη δημιουργία ενός πλαισίου παρεμβάσεων στην υπάρχουσα τουριστική υποδομή. Το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, προωθεί σχέδιο νόμου για τις προδιαγραφές ίδρυσης κέντρων τουρισμού υγείας.

Το 70% των ατόμων αυτών προτιμούν να ταξιδεύουν την άνοιξη και το φθινόπωρο, λόγω των καιρικών συνθηκών, γεγονός που επιμηκύνει την τουριστική περίοδο³.

2.4.18 Τουρισμός ατόμων τρίτης ηλικίας

Η Τρίτη ηλικία, σύμφωνα με μελέτη του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ), είναι το μέλλον του τουρισμού. Η σημαντική αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων στο συνολικό πληθυσμό, λόγω παράτασης του ορίου ηλικίας ιδιαίτερα των ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης, σε συνδυασμό με τη γενικότερη τάση για περισσότερα και μακρύτερα ταξίδια των σχετικά εύπορων τμημάτων του πληθυσμού, που έχουν περάσει στην περίοδο της τρίτης ηλικίας (άτομα άνω των 65 ετών), έχει διαμορφώσει μια συνεχώς διευρυνόμενη τουριστική αγορά αξιώσεων. Με την Τρίτη ηλικία συνδέονται διάφορες μορφές τουρισμού, όπως ο κοινωνικός τουρισμός, ο τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες και ο θεραπευτικός τουρισμός ή τουρισμός ψυχικής αποκατάστασης (rehabilitation). Η τελευταία αυτή μορφή προϋποθέτει τη δημιουργία ειδικών κέντρων ψυχικής αποκατάστασης³.

Το σημαντικό είναι ότι οι τουρίστες τρίτης ηλικίας είναι σε θέση να δραστηριοποιούνται όλες τις εποχές του έτους. Ο τουρισμός της τρίτης ηλικίας, με το δυναμισμό που διαθέτει αυτή στις μέρες μας και την κοινωνική στήριξη που έχει, μπορεί να αναπτυχθεί ακόμα και το χειμώνα σε περιοχές με ήπιο κλίμα και με εγκαταστάσεις και εξοπλισμό κατάλληλο, που να καλύπτουν τις ειδικές ανάγκες (ψυχαγωγικές και υγείας) αυτών των ηλικιών. Οι υποδομές αυτές πρέπει να συμπληρωθούν με ποιοτικού χαρακτήρα μέτρα, όπως είναι η εκπαίδευση των ξενοδοχοϋπαλλήλων και η εξασφάλιση ιατρικών υπηρεσιών. Όσον αφορά γενικότερα τον τουρισμό αυτού του τύπου, η ταξιδιωτική – τουριστική τάση των ατόμων της τρίτης ηλικίας είναι σημαντικά ανώτερη από τη μέση αντίστοιχη τάση του συνολικού τουρισμού. Αυτό σημαίνει ότι επενδύοντας στον τουρισμό ατόμων τρίτης ηλικίας, οι επιχειρήσεις και τα κράτη μπορούν να αναμένουν μεγαλύτερα οφέλη, που δεν είναι μόνο οικονομικού χαρακτήρα. Οι υπερήλικες έχουν τις δικές τους ψυχολογικές ανάγκες. Η δίψα για ζωή και για μάθηση που αναπτύσσεται στη τρίτη ηλικία είναι εντονότερη παρά ποτέ³.

Τα οικονομικά χαρακτηριστικά και οι συνήθειες διαβίωσης και ψυχαγωγίας αυτής της κατηγορίας του πληθυσμού είναι ιδιαίτερα ελκυστικά και προσφέρονται για τη δημιουργία από όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες ολοκληρωμένων πακέτων τουριστικών υπηρεσιών για όλο το χρόνο και όχι μόνο για την περίοδο της τουριστικής αιχμής.

Αυτό οφείλεται στον απεριόριστο διαθέσιμο χρόνο που έχουν οι τουρίστες τρίτης ηλικίας, αφού δεν έχουν υποχρεώσεις και άρα έχουν την ευχέρεια του προγραμματισμού και της συστηματικής και συχνότερης επιλογής προορισμών ανεξαρτήτως εποχής³.

2.4.19 Τουρισμός παραχείμασης ή διαχείμασης (snowbird tourism)

Η παραχείμαση (snowbird tourism) είναι μια ιδιαίτερη μορφή τουρισμού.

Τα τελευταία χρόνια οι άνθρωποι μιμούνται τα αποδημητικά πτηνά και αποδημούν κατά τη διάρκεια του χειμώνα σε θερμότερες περιοχές (παραχειμάζουν).

Πρόκειται για άτομα τρίτης ηλικίας, που περνούν μεγάλο χρονικό διάστημα του χειμώνα σε περιοχές της Ευρώπης με ήπιο κλίμα.

Η τουριστική πελατεία του τουρισμού παραχείμασης είναι ελάχιστη, συγκρινόμενη με τη συνολική τουριστική πελατεία. Την αποτελούν κυρίως συνταξιούχοι και άνθρωποι τρίτης ηλικίας, που είναι πιο ευαίσθητοι κατά τους χειμερινούς μήνες, όπως επίσης ελεύθεροι επαγγελματίες και εισοδηματίες, με οικονομική άνεση και χωρίς οικογενειακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις.

Το είδος αυτό του τουρισμού έχει κάποιες ιδιαίτερες απαιτήσεις, διότι τα άτομα που τον προτιμούν συνήθως δεν έρχονται μόνο για παραχείμαση, αλλά και για πολιτιστικούς –μορφωτικούς σκοπούς³.

Για να προωθηθεί αποτελεσματικά ο τουρισμός αυτού του είδους απαιτείται στις πόλεις που θα δεχθούν αυτούς τους τουρίστες η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι αναγκαίες υπηρεσίες εξυπηρέτησης αυτών (π.χ. διευκόλυνση μετακινήσεων).

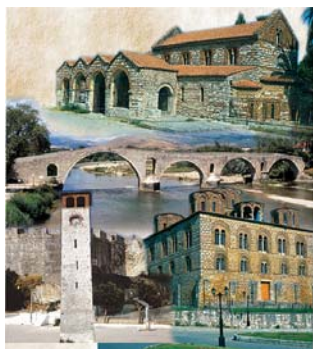
Επίσης πρέπει να είναι εξασφαλισμένη η πρόσβαση στους αρχαιολογικούς χώρους, τα λαογραφικά, πολιτισμικά και ιστορικά μουσεία της περιοχής κατά την περίοδο αυτή. Τέλος, πρέπει να προστατεύεται η σωματική ακεραιότητα του τουρίστα και να υπάρχει πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας³.

2.4.20 Θρησκευτικός τουρισμός (religious tourism)

Το θρησκευτικό συναίσθημα είναι έμφυτο, αφού οι άνθρωποι ανέκαθεν είχαν ανάγκη για την ικανοποίηση αυτού του συναισθήματος, να επισκέπτοντα ορισμένους τόπους για την εκτέλεση των θρησκευτικών τους καθηκόντων. Η εκτέλεση λατρευτικών ενεργειών αποτέλεσε από την αρχαιότητα κίνητρο μετακίνησης των ανθρώπων.

Σήμερα, αυτή η μετακίνηση για την εκπλήρωση θρησκευτικών καθηκόντων συνδέεται με ένα μεγάλο φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων, που χαρακτηρίζονται ως θρησκευτικός τουρισμός³.

Ο αρχαίος ελληνικός κόσμος, ο αιγυπτιακός και αργότερα η ρωμαϊκή αυτοκρατορία γνώρισαν την ανάπτυξη ενός θρησκευτικού τουριστικού ρεύματος. Οι αρχαίοι Έλληνες επισκέπτονταν τους Δελφούς για να ζητήσουν χρησμό από το μαντείο του Απόλλωνα, την Επίδαυρο για να ζητήσουν τη θεραπεία τους στο ναό του Ασκληπιού. Αναφέρεται μάλιστα και η επιβολή ειδικού φόρου στους προσκυνητές που περνούσαν από την πόλη Κρίσσα για να επισκεφτούν τους Δελφούς. Το ιερό της

Δήλου έγινε το θρησκευτικό κέντρο των Ιώνων, με θρησκευτικό, ψυχαγωγικό και πολιτικό χαρακτήρα. Και εκτός Ελλάδος οι κάτοικοι π.χ του Μεξικού αναζητούσαν τη λύτρωση στο ναό του Quetzal, οι κάτοικοι του Περού στο Κούζκο και οι Βολιβιανοί στη λίμνη Τιτικάκα.

Ο τουρισμός αυτός παρουσιάζει μεγαλύτερη έξαρση κατά την περίοδο του Μεσαίωνα, με έντονα χαρακτηριστικά του προσκυνηματικού τύπου και κύριες πόλεις επίσκεψης την Ιερουσαλήμ, τη Ρώμη, την Κωνσταντινούπολη κ.λ.π.³

Με το πέρασμα των χρόνων αναδείχθηκαν και άλλα θρησκευτικά κέντρα, που λόγω της πνευματικής και θρησκευτικής ακτινοβολίας καταξιώθηκαν στη συνείδηση των πιστών και άρχισαν να γνωρίζουν το φαινόμενο του θρησκευτικού τουρισμού, όπως η αθωνική πολιτεία.κ.λ.π.

Στους θρησκευτικούς τόπους προσέρχονται μαζικά οι προσκυνητές, όταν υπάρχει κάποια γιορτή, είτε και καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Οι περιοχές αυτές μοιάζουν απόλυτα με τις καθαρά τουριστικές – παραθεριστικές περιοχές, διότι υπάρχει ξενοδοχειακή υποδομή, εστιατόρια και άλλες εγκαταστάσεις, καθώς και καταστήματα με τουριστικά είδη³.

Ο θρησκευτικός τουρισμός μάλιστα θεωρείται ως υποκατηγορία του πολιτιστικού τουρισμού, λόγω του γεγονότος ότι αυτός που μετέχει σε οργανωμένα προσκυνήματα, όταν εκπληρώσει τις θρησκευτικές του υποχρεώσεις διαθέτει συχνά χρόνο για επίσκεψη σε διάφορα αξιοθέατα και γενικά συμπεριφέρεται ως τουρίστας, γιατί έχει ανάγκη για κατάλυμα, γεύματα, να αγοράσει ενθύμια κ.λ.π. Υποστηρίζεται ότι ο θρησκευτικός τουρίστας είναι κατά το ήμισυ προσκυνητής και κατά το άλλο ήμισυ τουρίστας.

Οι περιοχές θρησκευτικού τουρισμού διακρίνονται σε :

Τόπους θρησκευτικού προσκυνήματος και σε τόπους θρησκευτικής πολιτιστικής κληρονομιάς³.

2.4.21 Επαγγελματικός τουρισμός (business travel)

Από τα αρχαία χρόνια ο άνθρωπος ταξίδευε σε διάφορα μέρη του κόσμου για επαγγελματικούς λόγους, οι οποίοι τότε σχετίζονταν κυρίως

με το εμπόριο. Οι πρώτοι που πραγματοποιούν κατά κάποιο τρόπο επαγγελματικό τουρισμό είναι οι Αιγύπτιοι δημόσιοι υπάλληλοι, στην αρχαία Αίγυπτο, που μετακινούνται στα όρια της επικράτειας τους με συγκεκριμένες αποστολές. Στη Μεσοποταμία συμβαίνει το ίδιο. Κατά μήκος των χερσαίων διαδρομών υπάρχουν κρατικοί ξενώνες, που προσφέρουν φιλοξενία σε κρατικούς υπαλλήλους και επίσημους αγγελιοφόρους³.

Ο επαγγελματικός τουρισμός, λοιπόν, είναι ειδική μορφή τουρισμού, έχει ως κριτήριο διάκρισης τον ταξιδιωτικό σκοπό και σχετίζεται με την προώθηση της επαγγελματικής δραστηριότητας αυτών που συμμετέχουν. Παράλληλα όμως, οι ίδιοι μπορούν να αναπτύξουν και τουριστικές δραστηριότητες, όπως π.χ. παρακολούθηση, συμμετοχή σε συνέδρια, σεμινάρια, εκθέσεις.

Ο επαγγελματικός τουρισμός χωρίζεται σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες :

1. Το γενικό επαγγελματικό τουρισμό
2. Το συνεδριακό τουρισμό
3. Τον εκθεσιακό τουρισμό
4. Τα ταξίδια κινήτρων.

Σήμερα ο επαγγελματικός τουρισμός αποτελεί έναν ιδιαίτερα δυναμικό τομέα και θεωρείται σημαντική πηγή εσόδων και δημιουργίας θέσεων εργασίας, καθώς και αναζωογόνησης της τουριστικής κίνησης³.

2.4.21.1 Συνέπειες του επαγγελματικού τουρισμού

Ο επαγγελματικός τουρισμός αποφέρει οφέλη για τον κάθε προορισμό και τους κατοίκους του. Σύμφωνα με διεθνείς στατιστικές, ο τουρίστας που ταξιδεύει για επαγγελματικούς λόγους ξοδεύει πολύ περισσότερα από τον τουρίστα αναψυχής, προτιμά μεταξύ άλλων πολυτελή ξενοδοχεία για τη διαμονή του και επιλέγει πρώτη θέση στα μέσα μεταφοράς. Παράλληλα, μετά το τέλος των επαγγελματικών του υποχρεώσεων, ασχολείται με επιπλέον δραστηριότητες, όπως επισκέψεις σε μουσεία, ψώνια στα μαγαζιά, δείπνα σε ακριβά εστιατόρια κ.λ.π. Συμβάλει στη μείωση της εποχικότητας του τουριστικού προϊόντος, αφού πραγματοποιείται καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου³.

2.4.21.2 Συνεδριακός τουρισμός (congress and convention tourism)

Ιστορική αναφορά

Συνέδριο, στην ελληνική γλώσσα, σημαίνει σύναξη ατόμων σε ένα χώρο, για να συζητήσουν και να πάρουν αποφάσεις για σημαντικά και κοινού ενδιαφέροντος θέματα. Η πρώτη μορφή συνεδρίων θεωρείται ο θεσμός των αμφικτιονιών στην αρχαία Ελλάδα.

Οι αμφικτιονίες ήταν συγκεντρώσεις αντιπροσώπων των γειτονικών ελληνικών φυλών και αργότερα γειτονικών πόλεων –κρατών γύρω από διάφορους ιερούς τόπους. Αρχαιότερη αμφικτιονία αναφέρεται αυτή των Θερμοπυλών το έτος 1522π.Χ., η οποία συνεδρίαζε αργότερα στους Δελφούς. Επίσης αμφικτιονίες γίνονταν στη Βοιωτία, στον Πόρο και σε άλλες πόλεις. Η σπουδαιότερη από όλες είναι η δελφική αμφικτιονία, η οποία παίρνει εκτός από το θρησκευτικό χαρακτήρα και πολιτικό. Το θεσμό των αμφικτιονιών διαδέχθηκε αργότερα ο θεσμός των “κοινών”, που επικράτησε στον ελληνικό χώρο για τρεις ολόκληρους αιώνες³.

Σύγχρονη μορφή του συνεδριακού τουρισμού.

Ο συνεδριακός τουρισμός με τη σημερινή του μορφή εμφανίστηκε στις ΗΠΑ τη δεκαετία του 1960 και αργότερα ακολούθησαν και οι άλλες μορφές του επαγγελματικού τουρισμού.

Συνεδριακός τουρισμός είναι ο τουρισμός που γίνεται κατά τη διάρκεια ενός συνεδρίου, όπου συναντώνται άτομα από διαφορετικά μέρη συνήθως για μια ή περισσότερες μέρες, με σκοπό να συζητήσουν διάφορα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, να ενημερωθούν, να ανταλλάξουν επιστημονικές γνώσεις, να προβούν σε επιστημονικές ανακοινώσεις κ.λ.π., αλλά στον εκτός του συνεδρίου χρόνο έχουν τουριστικές δραστηριότητες .

Σήμερα, λόγω της ανάπτυξης που έχουν σημειώσει οι επιστήμες, οι τέχνες, η παιδεία, το εμπόριο, η οικονομία, κ.λ.π., είναι απαραίτητη η οργάνωση αντίστοιχων συνεδρίων. Ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί μια από τις δυναμικότερα εξελισσόμενες ειδικές μορφές τουρισμού σε παγκόσμια κλίμακα³.

Παρατηρείται μάλιστα την τελευταία δεκαετία ανάπτυξη 7-10% παγκοσμίως, με την Ευρώπη να αντιπροσωπεύει το 62% του συνολικού συνεδριακού τουρισμού, ενώ αντιπροσωπεύει άνω του 25% του παγκόσμιου τουρισμού³.

2.4.21.3 Συνεδριακά κέντρα –Συνέδρια.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, τα συνεδριακά κέντρα/αίθουσες αποτελούν τον πυρήνα του συνεδρίου και κατ' επέκταση του συνεδριακού τουρισμού. Συνεδριακά κέντρα είναι, ως γνωστό, οι στεγασμένοι χώροι συγκέντρωσης ατόμων, που καλύπτουν τις ανάγκες συνεδριακών και πολιτιστικών, κοινωνικών, εκθεσιακών, εμπορικών ή ψυχαγωγικών εκδηλώσεων σε επίπεδο τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές. Όλα όσα αφορούν τα συνεδριακά κέντρα, τις προδιαγραφές ανέγερσης (θέση, μέγεθος, εξοπλισμός, κατηγορίες κ.λ.π.) και τη λειτουργία αυτών, έχουν καθοριστεί με την υπ' αριθμ. 23908/9/91 κοινή υπουργική απόφαση³.

Είδη συνεδρίων

Τα συνέδρια διακρίνονται :

- Με βάση το αντικείμενο με το οποίο ασχολούνται σε :

Επαγγελματικά, επιστημονικά, πολιτιστικά, πολιτικά, κοινωνικά κ.λ.π.

- Με βάση τη συχνότητα με την οποία συνέρχονται σε :

Σταθερά συνέδρια ή ημερίδες, που τελούνται σε συνδυασμό με εκθέσεις, και μη σταθερά, περιοδικά και μη περιοδικά συνέδρια, όσα δηλαδή δεν παρουσιάζουν ούτε περιοδικότητα ούτε σταθερότητα.

- Με βάση τη χρονική τους διάρκεια :

Η διάρκεια του συνεδρίου εξαρτάται από το πρόγραμμα που θα ακολουθήσει. Έτσι, τα διακρίνουμε σε ημερήσια, ολιγοήμερα κ.λ.π.

- Με βάση το γεωγραφικό τους χαρακτήρα σε :

Τοπικής, περιφερειακής, εθνικής και διεθνούς εμβέλειας.

- Με βάση τον αριθμό των συμμετεχόντων σε :

Ολιγομελή ή πολυάριθμα ³.

2.4.21.4 Εκθεσιακός τουρισμός (exhibition tourism)

Ο εκθεσιακός τουρισμός μπορεί να οριστεί ως η συμμετοχή των επαγγελματιών σε μια έκθεση, είτε είναι εκθέτες είτε επισκέπτες είτε απλώς απασχολούμενοι στην έκθεση, που παράλληλα μπορούν να συνδυάζουν τουριστικές δραστηριότητες ³.

Η μορφή αυτή του τουρισμού δεν είναι ένα νέο φαινόμενο, αφού οι ρίζες του φθάνουν πολύ βαθιά στην ιστορία. Πρώτη μορφή των εκθέσεων ήταν τα παζάρια, οι εμποροπανηγύρεις, κατά τις οποίες συγκεντρώνονταν οι έμποροι με τα εμπορεύματα τους σε έναν τόπο με την ευκαιρία μιας εορτής (πανηγυριού), με σκοπό να πωλήσουν στους επισκέπτες που πήγαιναν στο πανηγύρι. Οι μεγαλύτερες εκθέσεις της εποχής εκείνης ήταν η έκθεση της Μέκκας, η έκθεση της σαμπάνιας στη Γαλλία και οι εμπορικές εκθέσεις της Γένοβα, του Μιλάνου, της Φρανκφούρτης και του Λονδίνου.

Για την ανάπτυξη όμως του εκθεσιακού τουρισμού απαιτείται η πόλη στην οποία θα διεξαχθεί η έκθεση να διαθέτει κατάλληλες υποδομές, όπως σύγχρονους και κατάλληλα εξοπλισμένους εκθεσιακούς χώρους που θα διαθέτουν τους αναγκαίους βοηθητικούς χώρους, δηλαδή γραφείο εξυπηρέτησης επισκεπτών, ταχυδρομείο, χώρους στάθμευσης αυτοκινήτων, ιατρείο, αναπτυγμένο συγκοινωνιακό δίκτυο, επιχειρήσεις που θα υποστηρίξουν με υπηρεσίες και αγαθά τους εκθέτες και την έκθεση, όπως ταξιδιωτικά γραφεία, εστιατόρια, καφετέριες, κέντρα διασκέδασης, μεταφορών κ.ά ³

2.4.21.5 Τουρισμός κινήτρων (incentive tourism)

Κίνητρο είναι μια εσωτερική κατάσταση που ενεργοποιεί, δραστηριοποιεί ή υποκινεί ένα άτομο και το αναγκάζει να διαμορφώσει μια συμπεριφορά και να προβεί σε ενέργειες, που έχουν σκοπό την επίτευξη ενός επιθυμητού στόχου.

Ως ταξίδια κινήτρων εννοούνται τα ταξίδια, μεταξύ των οποίων και ομαδικά τουριστικά πακέτα GIT (Group Inclusive Tours) συνήθως για τουριστικούς προορισμούς στο εξωτερικό, τα οποία προσφέρουν μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις στους συνεργάτες τους και υπαλλήλους τους ως κίνητρο στην προώθηση των προϊόντων τους ή ως επιβράβευση της απόδοσης της εργασίας τους³.

Η ιδέα της παροχής κινήτρων στους υπαλλήλους μιας επιχείρησης προκειμένου να αυξήσουν την παραγωγικότητα τους ξεκίνησε το 1906, όταν μια εταιρία που κατασκεύαζε ταμειακές μηχανές στο Ντάιτον του Οχάιο, πρόσφερε στους 70 καλύτερους πωλητές της από μια διαμαντένια καρφίτσα και ένα ταξίδι στα κεντρικά γραφεία της εταιρίας στη Νέα Υόρκη.

Σήμερα, η τεχνική ενίσχυση της παραγωγικότητας των στελεχών επιχειρήσεων και η επιβράβευση των καλύτερων εξ' αυτών με πολυτελή ταξίδια έχει εξελιχθεί και αποτελεί μια νέα μορφή τουρισμού, που αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς και θεωρείται ότι φέρει οικονομικά οφέλη στις χώρες που ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη αυτής της μορφής του τουρισμού.

Στην αγορά της Ευρώπης και της Αμερικής υπάρχουν tour operators και ταξιδιωτικά γραφεία που ασχολούνται μόνο με την οργάνωση και πώληση ταξιδίων –κινήτρων και αναλαμβάνουν να εξηγήσουν στην εταιρία που τους ενδιαφέρει το πώς ένα ταξίδι – κίνητρο μπορεί ν' αυξήσει τις πωλήσεις χωρίς να επιβαρύνει τον προϋπολογισμό της³.

Στόχος τους επίσης είναι να φτιάξουν το σχετικό τουριστικό πακέτο –κίνητρο και να δώσουν στο χρήστη του, στο ολιγοήμερο αυτό διάστημα (τρεις ως τέσσερις μέρες συνήθως), την ευκαιρία να απολαύσει κάτι το ξεχωριστό, κάτι το οποίο δεν θα είχε ο ίδιος τη δυνατότητα να ζήσει αν αγόραζε με δικά του χρήματα το τουριστικό αυτό πακέτο³.

2.4.22 Σεξουαλικός τουρισμός (sex tourism)

Ως σεξουαλικός τουρισμός ορίζεται το ταξίδι σε μια ξένη χώρα με στόχο τη φθηνή σεξουαλική ικανοποίηση. Σε ορισμένες χώρες υπάρχει “εμπορευματοποίηση” του έρωτα, καθώς με τον τρόπο αυτό οι ντόπιοι μπορούν να αυξήσουν το εισόδημα τους. Για παράδειγμα, ο σεξοτουρισμός αποτελεί μια τεράστια βιομηχανία για αρκετές ασιατικές χώρες και γενικά σε λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, τις οποίες επισκέπτονται ορισμένοι τουρίστες ακριβώς γι' αυτό το λόγο.

Σήμερα πολλοί τουρίστες προτιμούν τον σεξουαλικό-ερωτικό τουρισμό

για να ικανοποιήσουν ερωτικές τους ανάγκες και φαντασιώσεις, την επιθυμία γνωριμίας από κοντά ξένων ατόμων, την ανάπτυξη κάθε μορφής σχέσεων με άτομα που ανήκουν σε άλλα πολιτιστικά, κοινωνικά κ.λ.π επίπεδα³.

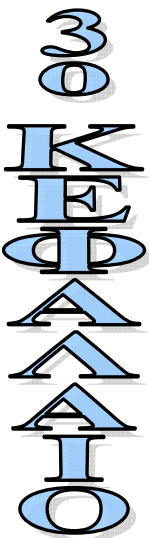
2.4.23 Ο χρονομεριστικός τουρισμός (time sharing)

Η σύμβαση χρονομεριστικής μίσθωσης, μια από τις πλέον πρόσφατες μορφές τουρισμού, γνωστή διεθνώς με την ονομασία time sharing (TS), εμφανίστηκε καταρχήν με τη μορφή της πολυιδιοκτησίας ή της χρονικά διαιρεμένης ιδιοκτησίας.

Ο θεσμός της χρονομεριστικής μίσθωσης εμφανίστηκε στη δεκαετία του 1960 στην Ιαπωνία και το 1965 στη Γαλλία, συγκεκριμένα στο Super- Devoluy, θέρετρο χειμερινών διακοπών στις Γαλλικές Άλπεις. Στις αρχές του 1970 υιοθετήθηκε από τρία μεγάλα προγράμματα στις ΗΠΑ³.

Στο τέλος του 1979 περισσότερες από 250.000 αμερικανικές οικογένειες έκαναν χρήση του συστήματος αυτού. Από το 1980 αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Σήμερα οι περισσότεροι χρήστες χρονομεριστικής μίσθωσης υπάρχουν στις ΗΠΑ, Ιαπωνία, Γαλλία και Μ. Βρετανία. Η χρονομεριστική μίσθωση τουριστικού καταλύματος έχει εισαχθεί στην Ελλάδα ως θεσμός το 1986 με το ν. 1652/1986 και έτυχε ευρείας εφαρμογής.

Σύμφωνα με το θεσμό αυτό, ο τουρίστας που επιθυμεί αυτή τη μορφή τουρισμού αγοράζει από μια εταιρία time sharing (με συμβολαιογραφική πράξη) το δικαίωμα κατοχής και χρήσης ενός συγκεκριμένου καταλύματος σε ξενοδοχείο (συνήθως ένα studio) ή ένα μικρό διαμέρισμα σε κάποιο συγκρότημα διαμερισμάτων ή σε έπαυλη και γενικά τουριστικές εγκαταστάσεις, για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο κάθε χρόνο και για ορισμένα χρόνια, 5 έως 60, κάτω από προϋποθέσεις και όρους που καθορίζονται νομικά³.

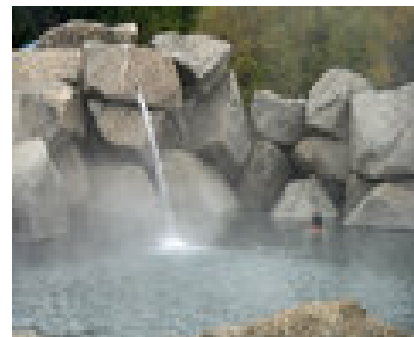

3.1 Η ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού

Ο τουρισμός υγείας ιστορικά και ως το πρόσφατο παρελθόν ταυτιζόταν με το θεραπευτικό – ιαματικό τουρισμό. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες, σε πολλές ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και στις ΗΠΑ, έχει αναπτυχθεί και ένα νέο είδος τουρισμού υγείας, που δεν απευθύνεται σε ασθενείς αλλά σε υγιείς κατά κύριο λόγο ανθρώπους, οι οποίοι επιδιώκουν μέσα από ειδικές κούρες να διατηρήσουν μια καλή φυσική κατάσταση και να αναζωογονηθούν. Περιλαμβάνει όλες τις υπηρεσίες που έχουν σχέση με την υγεία, όπως τον ιατρικό έλεγχο (medical check-up), την ειδική διατητική (special diet), τη θεραπεία με βιταμίνες (vitamin-complex), τις βοτανοθεραπείες (herbal remedies), τη γυμναστική, τις ειδικές θεραπείες, όπως αντικαπνιστική, θεραπεία κατά του άγχους, ψυχοθεραπεία, κινησιοθεραπεία, χαλάρωση, εκμάθηση ύπνου, αισθητική κ.λ.π.³.

Ο τουρισμός υγείας περιλαμβάνει δύο τμήματα :

Το τμήμα της θεραπείας, που έχει ως βάση ιατρικές μεθόδους, οι οποίες βασίζονται στη χρήση των ουσιών όπως εξέρχονται από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, στα πλαίσια μιας θεραπευτικής και προληπτικής της διάστασης της υγείας, όπως ο θερμαλισμός (με το νερό) Και η κλιματοθεραπεία (με τον αέρα). Ακόμα υπάρχει και η σπηλαιοθεραπεία, που εφαρμόζεται σε χώρους εντός των σπηλαίων, όπου υπάρχει σταθερή θερμοκρασία κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου³.

Το τμήμα που αποσκοπεί στην επανάκτηση της καλής φυσικής κατάστασης του οργανισμού και γενικά στην αναζωογόνηση και στη συντήρηση της σωματικής και ψυχικής κατάστασης του ατόμου.

Η παρακολούθηση γίνεται είτε με ιατρικές μεθόδους είτε με μεθόδους παράλληλες του ιατρικού επαγγέλματος, όπως στην περίπτωση της θαλασσοθεραπείας, της φυτοθεραπείας, της αισθητικής, του αδυνατίσματος, της διαιτητικής.

Επίσης, στη βιομηχανία τουρισμού υγείας υπάγονται και τα διάφορα προϊόντα υγείας, είτε φυσικά προϊόντα είτε σχετικά παράγωγα αυτών, η παρασκευή των οποίων βασίζεται σε παραδοσιακές συνταγές με στοιχεία που προέρχονται από φυσικές ή φυτικές ύλες και που τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση³.

3.1.1 Ιαματικός τουρισμός ή θερμαλισμός (thermalism)

Ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί τμήμα του τουρισμού υγείας και αναφέρεται στη χρήση του ιαματικού νερού για την ίαση παθήσεων του ανθρώπινου σώματος. Ο ιαματικός – θεραπευτικός τουρισμός έχει ως σκοπό την εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών για θεραπευτικούς σκοπούς. Παραμένει κυρίαρχη μορφή του τουρισμού με ιστορία και παράδοση πολλών αιώνων και με ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας, που διαθέτει ένα τεράστιο και σε μεγάλο βαθμό ανεκμετάλλευτο πλούτο ιαματικών πηγών. Στη διεθνή και ελληνική ορολογία έχει καθιερωθεί ως αντίστοιχος όρος η λέξη “θερμαλισμός”(thermalism). Επίσης χρησιμοποιείται ως ισοδύναμος ο όρος υδροθεραπεία (hydrotherapy)³.

3.2 Ιστορική αναδρομή

Οι θεραπευτικές ιδιότητες του νερού ήταν γνωστές από πολύ παλιά. Το 2000 π.Χ. οι Βαβυλώνιοι είχαν συνδέσει την έννοια του γιατρού με “αυτόν που γνώριζε πολύ καλά το νερό”.

Στη χώρα μας, που έχει μεγάλη παράδοση στη θαλασσοθεραπεία από τη νεολιθική και τη χάλκινη εποχή, υπάρχουν θερμές, λουτρονέρια, ιαματικά λουτρά, λασπόλουτρα, ατμοθέρμες ³.

Οι αρχαίοι Έλληνες κληρονόμησαν την “υδροφιλία” από τους Αχαιούς των ομηρικών χρόνων, καθώς διαπίστωσαν μόνο ωφέλειες από το νερό “θεραπεύειν δια των υδάτων” και το ύψωσαν στη θέση θρησκευτικού συμβόλου. Μάλιστα από το 1500 π.Χ. αξιοποιούνται οι διάφορες ιαματικές πηγές, με θαυματουργικές θεραπευτικές ιδιότητες και τον 5^ο π.Χ. αιώνα ιδρύονται τα Ασκληπιεία, τα οποία κτίζονται συνήθως κοντά σε ιαματικές πηγές. Τα ιαματικά λουτρά κατά την περίοδο αυτή εξυπηρετούν

όχι μόνο τους εύπορους πολίτες, αλλά και τα λαϊκά στρώματα. Ο ιαματικός – θεραπευτικός τουρισμός γενικότερα συνδύαζε τις υποχρεωτικές και ωφέλιμες μετακινήσεις μ’ εκείνες της αναψυχής και της κοσμικότητας.

Οι αρχαίοι Έλληνες επισκέπτονταν συχνά τις ιαματικές πηγές και υποβάλλονταν σε θεραπεία είκοσι μιας ημερών. Οι πηγές της Σκοτούσας και της Αιδηψού ήταν οι πιο γνωστές, ενώ οι ιαματικές πηγές της Χειμάρας προτιμώνταν από τον Πίνδαρο και της Κασταλίας από τον Ηρόδοτο.

Ο Ηρόδοτος (484 -410 π.Χ.) είναι ο πρώτος παρατηρητής των ιαματικών νερών και της λουτροθεραπείας, των οποίων αναφέρει και περιγράφει στα κείμενα του τον ιδανικό τρόπο χρήσης, ενώ ο Ιπποκράτης (460 -375 π.Χ.) μιλά για τις ιαματικές τους ιδιότητες, τη χρήση των ιαματικών νερών και καθορίζει τις παθήσεις για τις οποίες ενδείκνυνται ³.

Τα Ασκληπιεία ήταν λατρευτικοί ναοί και μαζί θεραπευτικά κέντρα της αρχαίας Ελλάδας, όπου πήγαιναν οι ασθενείς και υποβάλλονταν σε θεραπεία. Δεν ήταν νοσοκομεία, αλλά ιερά εξυγιαντήρια, όπου οι ιερείς – θεραπευτές (οι λεγόμενοι ασκληπιάδες) ασκούσαν ευεργετική ιαματική επίδραση, κυρίως σε άτομα που έπασχαν από ψυχοσωματικές διαταραχές. Τα Ασκληπιεία ήταν πάρα πολλά ανά την Ελλάδα. Στον αρχαίο ελληνικό κόσμο αναφέρεται σε γραπτές πηγές η ύπαρξη περίπου 220 Ασκληπιείων. Όμως εκείνα της Κω και της Επιδαύρου ήταν τα σπουδαιότερα και τα μεγαλύτερα. Το δεύτερο μάλιστα θεωρείται ότι αποτελεί το κατεξοχήν ιερό της υδρολατρείας και υδροθεραπείας. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα Ασκληπιεία ήταν χτισμένα σε τοποθεσίες με ειδυλλιακή θέα, υγιεινό κλίμα, μεγάλη ηλιοφάνεια, καθαρό αέρα, εύφορη γη, πλούσια βλάστηση, αειθαλή δένδρα, άφθονα ύδατα, θερμές και ψυχρές ιαματικές πηγές και όχι ισχυρούς ανέμους ³.

Κατά τη Ρωμαϊκή εποχή Έλληνες γιατροί, οπαδοί της ιατρικής του Ιπποκράτη, ασχολούνταν με την υδροθεραπεία. Οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες και αργότερα Ευρωπαίοι βασιλείς και ευγενείς κατασκεύασαν σε διάφορες περιοχές της ευρωπαϊκής ηπείρου εγκαταστάσεις για να απολαμβάνουν τα

ιαματικά λουτρά, οι Θέρμες του Καρακάλλα στο Baden –Baden/Αυρηλιανά Ύδατα (211 -217μ.Χ.),τα ρωμαϊκά λουτρά στο Μπάθ, τα ιαματικά νερά στο Κάρλοβι Βάρι (Κάρολος IV,1347), στο Aix Baines (Ααχεν) κ.λ.π. .

Η λουτροθεραπεία είχε τόση σπουδαιότητα, ώστε αναφέρεται χαρακτηριστικά :

“Στη Ρώμη, οι επισκέπτες στα κέντρα λουτροθεραπείας λούονται κατά τη διάρκεια όλων των ωρών της ημέρας και της νύχτας. Παραμένουν στις λουτροπόλεις ημέρες ολόκληρες και αφιερώνουν στη λουτροθεραπεία ένα σημαντικό μέρος του ελεύθερου χρόνου τους”. Τα κέντρα λουτροθεραπείας εκείνης της περιόδου αποτελούν ολόκληρα οικιστικά συγκροτήματα, όπου αναπτύσσεται παράλληλα μια πληθώρα δραστηριοτήτων αναψυχής, ενώ συχνά περιλαμβάνουν αίθουσες βιβλιοθηκών και μουσείων. Κοντά στη Ρώμη αφθονούν οι ιαματικές πηγές, από τις οποίες εκείνες της Albula, μονοπωλούν τις βασιλικές προτιμήσεις³.

Ο Καίσαρας Αύγουστος συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη του κέντρου λουτροθεραπείας της Baines,το οποίο δέχεται και χειμερινή πελατεία. Παράλληλα κατασκευάζονται δημόσια οικοδομήματα, βίλες αναψυχής και ξενοδοχειακά καταλύματα.

Η Baines εξελίχθηκε σε διεθνές ιαματικό – θεραπευτικό κέντρο και στη συνέχεια προσέλκυσε και ξένη πελατεία, όπως Αιγύπτιους και Φοίνικες, με όλες τις συνέπειες ,θετικές και αρνητικές, που επιφέρουν οι μεγεθύνσεις αυτού του είδους . Ο Σενέκας, τακτικός επισκέπτης της λουτρόπολης, την χαρακτηρίζει ήδη ως μία πόλη χωρίς κανόνες. Συγκεκριμένα αναφέρει : “Την εγκατέλειψα μία ημέρα μετά την άφιξη μου. Πρόκειται για ένα μέρος που ο συνωστισμός το κάνει επικίνδυνο. Ο συνετός θα πρέπει να αποφύγει συναντήσεις που αντιτίθενται στα χρηστά ήθη”.

Η Τραϊανούπολη Έβρου πήρε το όνομα της από το Ρωμαίο Αυτοκράτορα Τραϊανό, ο οποίος ήταν τακτικός επισκέπτης των γνωστών λουτρών της Προύσας .

Επίσης κατά τους ρωμαϊκούς και βυζαντινούς χρόνους δημιουργούνται γύρω από τις ιαματικές πηγές οι

πρώτες λουτροπόλεις. Το Μεσαίωνα ο θερμαλισμός παρακμάζει και αναβιώνει πάλι στις αρχές του 16^{ου} αιώνα. Το 1480 εκδίδεται η πρώτη νομοθετική πράξη για τα λουτρά στη Γερμανία, ενώ τον 16^ο αιώνα τοποθετούνται γιατροί υδρολόγοι στις ιαματικές πηγές της Γαλλίας και της Ιταλίας. Στην ελεύθερη από τους Τούρκους Ελλάδα, ο Καποδίστριας ενδιαφέρθηκε για τα νερά της Κύθνου το 1830 προσκαλώντας ειδικούς Ρώσους μελετητές. Η προσπάθεια αυτή ολοκληρώθηκε αργότερα επί Όθωνα, επί της εποχής του οποίου κατασκευάστηκε με εντολή του ίδιου και της Αμαλίας το 1830 το πρώτο υδροθεραπευτήριο της χώρας στα λουτρά της Κύθνου. Τα εξήντα δωμάτια του ξενοδοχείου και τα δεκατέσσερα δωμάτια του υδροθεραπευτηρίου τα

έχτισε ο Τσίλερ. Το ίδιο καυτό σιδηρούχο νερό των 52 βαθμών Κελσίου που κυλούσε τότε κυλάει και σήμερα, για να θεραπεύει δερματικές παθήσεις, αρθροπάθειες και νευραλγίες³.

Το 1927 οι Ιταλοί αντιλήφθηκαν τις θεραπευτικές ιδιότητες του κόκκινου νερού στην Καλλιθέα της Ρόδου και έχτισαν ένα πολυτελέστατο υδροθεραπευτικό κέντρο, το οποίο εκατοντάδες χιλιάδες τουρίστες από το βάθος της Ανατολής, την Αίγυπτο, την Ιταλία, τη Γαλλία επισκέπτονταν και θεραπεύονταν. Παθήσεις του ήπατος, των νεφρών, παχυσαρκία, χοληστερίνη, διαβήτης, πέτρες στη χολή εύρισκαν θεραπεία με το πόσιμο νερό. Δυστυχώς το θεραπευτικό κέντρο έκλεισε το 1970³.

Η υδροθεραπεία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την αντιμετώπιση πολλών παθήσεων και διακρίνεται σε δύο είδη :

- Την εσωτερική, η οποία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία (πόση ιαματικών νερών), εισπνοθεραπεία (εισπνοή των αερίων ή των σταγονιδίων των μεταλλικών νερών) και τις πλύσεις (στοματικές, ρινικές, γυναικολογικές).
- Την εξωτερική, η οποία περιλαμβάνει τα λουτρά, τις καταιωνίσεις (για ορισμένο χρόνο το σώμα δέχεται το θερμομεταλλικό νερό, που έρχεται με ψηλή ή χαμηλή πίεση), τις υδρομαλάξεις (το σώμα δέχεται την πίεση του νερού), την υδροκινησιοθεραπεία (συνδυασμός λουτροθεραπείας και κινησιοθεραπείας, όσο το σώμα βρίσκεται στο νερό) και την πηλοθεραπεία (εφαρμογή πηλού που έχει “ωριμάσει” σε σημεία του σώματος με διάφορες παθήσεις).

Όσον αφορά την ηλικία και το φύλο των τουριστών αυτής της κατηγορίας, παρατηρείται ότι είναι κατά κύριο λόγο άτομα της τρίτης ηλικίας, ενώ οι γυναίκες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό³.

3.3 Ιαματικός – Θεραπευτικός Τουρισμός - Γενικές Πληροφορίες

Ο Θεραπευτικός Τουρισμός, όπως προαναφέρθηκε είναι μία επιλεκτική μορφή Τουρισμού με σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα. Είναι η μορφή Τουρισμού που υφίσταται τις λιγότερες αρνητικές επιδράσεις από τυχόν δυσμενείς συγκυρίες και μπορεί να δώσει δωδεκάμηνη Τουριστική περίοδο¹⁰.

Πολλά κέντρα Τουρισμού Υγείας λειτουργούν σήμερα στην Κεντρική Ευρώπη και συγκεκριμένα στην Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, Ελβετία, Αυστρία και λιγότερο στο Βέλγιο, Ισπανία, Πορτογαλία, Ελλάδα, Ολλανδία, Φιλανδία, Σουηδία. Επίσης λειτουργούν πολλά τέτοια κέντρα στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης όπου ο ιαματικός τουρισμός αποτελεί σημαντικό κομμάτι της οικονομίας τους π.χ. Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία, Ρουμανία, Ρωσία, Γιουγκοσλαβία, Βουλγαρία¹⁰.

Στο χώρο της Μεσογείου εκτός της Ιταλίας, Ισπανίας, Ελλάδας και Πορτογαλίας ιαματικό τουρισμό και τουρισμό υγείας έχουν επίσης αναπτύξει το Ισραήλ, η Τουρκία, η Τυνησία, το Μαρόκο και η Κύπρος ¹⁰.

Στη Γερμανία, που διαθέτει 250-300 κέντρα ιαματικού τουρισμού υγείας το έτος 1988 ένας αριθμός 7 εκατ. ατόμων επισκέφθηκαν τα κέντρα αυτά. Εκ των ατόμων αυτών τα 2,3 εκατ. υποβλήθηκαν σε ιαματική θεραπεία (θερμαλισμό) και τα υπόλοιπα άτομα σε θαλασσοθεραπεία, σε κινήσιοθεραπεία και σε κλιματοθεραπεία. Το ποσοστό του γερμανικού πληθυσμού που επισκέφθηκε τα κέντρα αυτά κατά την ίδια χρονιά ήταν γύρω στο 10% ενώ οι ξένοι επισκέπτες συνήθως αποτελούν μικρό ποσοστό του συνόλου των επισκεπτών των ιαματικών κέντρων (ήταν μόλις το 3% το έτος 1988).

Στην Ιταλία, που λειτουργούν γύρω στα 200 κέντρα τουρισμού υγείας, κατά το ίδιο έτος 1988 βρέθηκε ότι επισκέφθηκαν τα κέντρα αυτά 2,3 εκατ. άτομα. Επίσης υπολογίστηκε ότι το 10% (1988) των εισπράξεων από τον αλλοδαπό τουρισμό προερχόταν από τους επισκέπτες των 12 μεγαλύτερων κέντρων τουρισμού υγείας ¹⁰.

Στη Γαλλία λειτουργούν γύρω στα 50 κέντρα τουρισμού υγείας, εκ των οποίων τα περισσότερα εξειδικεύονται στη θαλασσοθεραπεία και περίπου τα 20 στον Ιαματικό Τουρισμό. Το ποσοστό του πληθυσμού που επισκέπτεται τα κέντρα αυτά δεν υπερβαίνει το 1%, ενώ οι ξένοι τουρίστες αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό στο σύνολο των λουόμενων ¹⁰.

Στην Ελβετία, λειτουργούν 22 ιαματικά κέντρα και εξειδικεύονται περισσότερο στην θεραπεία για πρόληψη. Το κλίμα το υψόμετρο της τοποθεσίας όπου βρίσκονται ορισμένα από τα κέντρα αυτά είναι ιδανικά για την προσφορά προϊόντων που προορίζονται για ανάρρωση και χαλάρωση.

Στην Αυστρία, λειτουργούν 100 ιαματικά κέντρα, εκ των οποίων τα 20 είναι αποκλειστικά για υδροθεραπεία. Η Αυστρία έχει αναπτύξει πολύ τον τομέα αυτό ώστε να παρουσιάζεται διεθνώς ως προορισμός αναζωογόνησης κατά της καθημερινής ρουτίνας. Μαζί με την Ελβετία αποτελούν μοναδικές χώρες όπου τα κέντρα τουρισμού υγείας τους, εξειδικεύονται στην κλιματοθεραπεία.

Στην Ισπανία, λειτουργούν 92 κέντρα ιαματικού τουρισμού και ένα κέντρο τουρισμού υγείας. Γενικά ο κλάδος του τουρισμού υγείας δεν είναι αναπτυγμένος και δεν προωθείται ¹⁰.

Στην Πορτογαλία, λειτουργούν 40 κέντρα ιαματικού τουρισμού και για τον κλάδο του τουρισμού υγείας συμβαίνει το ίδιο με την Ισπανία, δηλαδή δεν υπάρχουν προοπτικές.

Στο Βέλγιο λειτουργούν λίγα κέντρα ιαματικού τουρισμού ενώ τα κέντρα τουρισμού υγείας είναι περισσότερα. Εκ των επισκεπτών οι περισσότεροι είναι ημεδαποί τουρίστες αφού βρέθηκε ότι επί συνόλου 240.222 διανυκτερεύσεων (1990) στα κέντρα τουρισμού, το 88.88% πραγματοποιήθηκε από Βέλγους και το υπόλοιπο 11,17% από αλλοδαπούς επισκέπτες¹⁰.

Στην Βόρεια Ευρώπη και συγκεκριμένα στη Σουηδία και τη Φιλανδία τα προϊόντα του τουρισμού υγείας που προσφέρονται είναι πολύ υψηλών προδιαγραφών, τόσο από άποψη κοινωνική όσο και ιατρική.

Στην Αγγλία, οι φάρμες υγείας είναι γνωστές ως τόποι τουρισμού υγείας ενώ τα κέντρα ιαματικού τουρισμού έχουν ατονήσει. Μόνο δύο από τα κέντρα αυτά επαναλειτούργησαν το 1985.

Στην Βόρεια Αμερική ο τουρισμός υγείας ο οποίος έχει την έννοια της ξεκούρασης μόνο και όχι και της θεραπείας, προσφέρεται σε ειδικευμένους σταθμούς τα "Health Resorts" ή "Spa Resorts". Είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις που βρίσκονται συνήθως σε πολυτελή ξενοδοχεία με μπάνια, πισίνες και αθλητική υποδομή, κυρίως στην Καλιφόρνια και Φλόριδα.

Επίσης στις πρώην Ανατολικές χώρες Ρωσία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία κλπ., ο ιαματικός τουρισμός θεωρείται αναπτυσσόμενος τομέας, αφού ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού των χωρών αυτών αλλά και των ξένων τουριστών επισκέπτεται τα κέντρα τουρισμού υγείας¹⁰.

Έτσι, στην Ουγγαρία η οποία θεωρείται από τις πλέον αναπτυσσόμενες στον τομέα αυτό, αφού διαθέτει 100 - 120 τέτοια οργανωμένα κέντρα με πλήρη εξοπλισμό και υποδομή και γύρω στις 350 ιαματικές πηγές με εγκαταστάσεις, το 10% (1988) περίπου του πληθυσμού της επισκέπτεται τις ιαματικές λουτροπόλεις, ενώ το 22% των ξένων επισκεπτών έχει ως προορισμό τα κέντρα του τουρισμού υγείας.

Στην Τσεχοσλοβακία, η οποία διαθέτει και αυτή οργανωμένα κέντρα τουρισμού υγείας, το 3,5% (1988) του πληθυσμού της βρέθηκε ότι υποβλήθηκε σε ιαματική θεραπεία¹⁰.

Στη Ρωσία ένας στους δεκαπέντε Ρώσους πηγαίνει σε ιαματικά κέντρα. Σήμερα οι λουτροπόλεις αυτές προσελκύουν νέους και άτομα όλων των ηλικιών εκτός των άλλων και λόγω της στροφής προς τις

παραδοσιακές μορφές φυσικής θεραπείας που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια. Οι φυσικοί τρόποι θεραπείας ή όπως λέγεται της αφαρμάκου ιατρικής κερδίζουν συνεχώς έδαφος με τα νέα δεδομένα δηλαδή την επιβάρυνση του περιβάλλοντος, το άγχος της καθημερινής ζωής, το κάπνισμα, κλπ. που θεωρούνται υπεύθυνα για τις περισσότερες ασθένειες και το πρόωρο γήρας. Επιστημονικά έχει αποδειχθεί ότι τα προϊόντα του τουρισμού υγείας αποτελούν προάσπιση για καλή υγεία και έχουν επίσης σημαντική συμβολή στην προληπτική ιατρική. Σημειώνεται εδώ ότι στη Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, η προληπτική ιατρική στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στη υδροθεραπεία από τις μικρές ηλικίες¹⁰.

Τα πακέτα διακοπών προορισμού σε αυτά τα κέντρα συνδυάζονται τις περισσότερες φορές και με προσφορά άλλων τουριστικών υπηρεσιών αναψυχής, αναζωογόνησης, σπορ (όπως σκι, ιστιοπλοία, ιππασία, τένις, κλπ.) και πολιτιστικών δραστηριοτήτων της υψηλής κοινωνικής ζωής (όπως κινηματογράφο, θέατρο, φεστιβάλ μουσικής κλπ.) γιατί απευθύνονται όχι μόνο σε ασθενείς αλλά και στους συνοδούς των ασθενών, καθώς και σε άλλους επισκέπτες συνήθως ανωτέρου εισοδηματικού επιπέδου. Εξάλλου, απαιτείται η μακρά παραμονή των ατόμων σε αυτά τα θέρετρα, μεγαλύτερη από τα συνήθη τουριστικά θέρετρα, προκειμένου να φανούν τα αποτελέσματα μιας ορισμένης θεραπείας στην οποία υποβάλλονται, ιδίως αν πρόκειται για ειδικές θεραπείες (όπως αντικαπνική θεραπεία, θεραπεία του άγχους, ψυχοθεραπεία, κινησιοθεραπεία, χαλάρωση, διαιτητική, εκμάθηση ύπνου, έρευνα της σωστής γραμμής-στάσης του σώματος, αισθητικής κλπ.). Επομένως η αναγκαστική παραμονή των επισκεπτών για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα στα κέντρα του τουρισμού υγείας (π.χ. 21 ημέρες στη Γαλλία, 21-28 ημέρες στη Γερμανία, 12-18 ημέρες στην Ιταλία) απαιτεί να δημιουργηθεί όχι μόνο η κατάλληλη ατμόσφαιρα για την χαλάρωση και την αναζωογόνηση του οργανισμού αλλά και η δημιουργία και άλλων δραστηριοτήτων και τόπων έλξης των τουριστών που θα τους απασχολούν κατά τις ελεύθερες ώρες.

Έτσι δημιουργούνται συγκροτήματα που διαθέτουν όλη τη γενική και ειδική υποδομή και το κατάλληλο περιβάλλον που απαιτείται για τον τουρισμό μακράς παραμονής όπως πάρκα πρασίνου, κήποι, ποταμοί, λίμνες, κλινικές, κέντρα θεραπείας, κατάλληλος εξοπλισμός, ειδικευμένοι γιατροί, στέγαση σχετική με τη θεραπεία, ελεγχόμενη δίαιτα κλπ. που βοηθά στην αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης θεραπείας¹⁰.

Ένα άλλο θέμα που θεωρείται πολύ σημαντικό είναι ο τομέας έρευνας αγοράς και ανάπτυξης των πωλήσεων του τουρισμού υγείας. Ορισμένες χώρες όπως η Αυστρία, η Ελβετία, η Γαλλία κλπ. έχουν προχωρήσει στο θέμα της έρευνας αγοράς και της διαφήμισης και προσφέρουν σε συνεργασία με τις εθνικές τους αεροπορικές εταιρείες "πακέτα διακοπών" για την ομορφιά και καλή φυσική κατάσταση

στα κέντρα υγείας που αποτελούνται από συγκροτήματα ξενοδοχείων με θερμά λουτρά και όλη την υποδομή (γήπεδα τένις, χώρους αθλητισμού κλπ.) σε περιβάλλον ιδανικό (με πάρκα πρασίνου) για θεραπεία και ξεκούραση. Τα τουριστικά αυτά πακέτα διακινούνται από ειδικούς τουριστικούς πράκτορες σε διεθνή κλίμακα και απευθύνονται συνήθως σε πελατεία υψηλού εισοδηματικού επιπέδου.

Βέβαια υπάρχει και η εξειδίκευση των κέντρων αυτών ανάλογα με το χαρακτηρισμό και η θερμοκρασία των ιαματικών νερών τους και την εξειδικευμένη υποδομή που διαθέτουν, το κλίμα κλπ. π.χ. άλλα προσφέρονται για λουτροθεραπεία (Ουγγαρία) ποσιθεραπεία, άλλα για πηλοθεραπεία (ιδίως στην Ιταλία), άλλα για θαλασσοθεραπεία ιδίως αυτά που βρίσκονται κοντά στη θάλασσα (Γαλλία), άλλα για κλιματοθεραπεία (Ελβετία, Αυστρία) κλπ ¹⁰.

Υπάρχουν, όμως και αμφισβητήσεις για την αξία του θερμαλισμού ως θεραπευτικής μεθόδου που μαζί με τον ανταγωνισμό των άλλων κέντρων οδηγούν σε φθίνουσα διαχρονική τάση του αριθμού των ατόμων που προσέρχονται στα ιαματικά κέντρα.

Αναλυτικότερα οι παράγοντες αυτοί αποδίδονται κυρίως :

1. Στον μεγάλο ανταγωνισμό ανάμεσα στα κέντρα τουρισμού υγείας και στα άλλα τουριστικά θέρετρα που βρίσκονται στις παραλίες ή στα όρη των χωρών του εξωτερικού και προσφέρουν φθηνότερα πακέτα διακοπών με εναλλακτικές ευκαιρίες αναψυχής.
2. Στις νέες μεθόδους που εφαρμόζουν οι φαρμακοβιομηχανίες για την χημική θεραπεία των ασθενειών με τη χρήση φαρμάκων και το χαρακτηρισμό της υδροθεραπείας ως απαρχαιωμένης μεθόδου. Στην Αμερική και την Αγγλία οι γιατροί είναι τελείως αρνητικοί για την αποτελεσματικότητα της υδροθεραπείας ως θεραπευτικής μεθόδου ενώ στις άλλες χώρες υπάρχει μια ενδιάμεση κατάσταση ¹⁰.
3. Στην παραμελημένη εκπαίδευση της υδρολογίας που δεν διδάσκεται συστηματικά στα περισσότερα πανεπιστήμια.
4. Στην απροθυμία του ιατρικού σώματος να αναγνωρίσει την υδροθεραπεία ως ιατρική μέθοδο.

Η Διεθνής Οργάνωση Θερμαλισμού λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω εισήγαγε το 1974 νέες αρχές και όρους για το χαρακτηρισμό των θεραπευτικών ιδιοτήτων των ιαματικών νερών και για την ταξινόμηση των θερμών πηγών. Είναι σημαντικό, όπως αναφέρει η παραπάνω Οργάνωση, ότι ο θερμαλισμός δεν είναι ανταγωνιστικός στις θεραπείες με φάρμακα αλλά συμπληρωματικός στην

κλινική και χειρουργική, αφού μπορεί να προσφέρει στον ασθενή π.χ. ενός ατυχήματος την ανακούφιση και φροντίδα που χρειάζεται για να επανέλθει στην κανονική ζωή ¹⁰.

Όμως η αναγνώριση της υδροθεραπείας ως ιατρικής θεραπευτικής μεθόδου από τον τομέα της Κοινωνικής Ασφάλισης σε πολλές χώρες, ιδίως τη Ευρώπη, οδήγησε σε μία σχετικά αυξημένη ζήτηση των κέντρων του ιαματικού τουρισμού, συγκριτικά με τα προηγούμενα. Η σημαντική αυτή αύξηση στη ζήτηση των προϊόντων που προσφέρονται στα κέντρα του τουρισμού υγείας που παρατηρήθηκε τελευταία, αποδίδεται στη στροφή των ατόμων προς τις παραδοσιακές μεθόδους θεραπείας, όπως προαναφέρθηκε, αλλά και την αυξανόμενη έμφαση που δίδεται από πολλούς στην κατ' επανάληψη επανάκαμψη του οργανισμού που επιτυγχάνεται με την σωματική άσκηση και δοκιμασία και τις ειδικές θεραπείες που ακολουθούνται σε καθαρό και υγιεινό περιβάλλον ενός κέντρου τουρισμού υγείας.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο κλάδος του τουρισμού υγείας να προσελκύσει αρκετές επενδύσεις και σημαντικά κεφάλαια του ιδιωτικού τομέα για την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό των κέντρων αυτών, ώστε να προσαρμοστούν στις σύγχρονες απαιτήσεις του τουρισμού υψηλών προδιαγραφών όπως χαρακτηρίζεται ο τομέας αυτός ¹⁰.

3.4 Η περίπτωση της Ελλάδος

Η Ελλάδα είναι πλούσια σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και ενδείκνυνται για εφαρμογή στη σύγχρονη φυσική υδροθεραπεία. Σε όλες τις ιαματικές πηγές που λειτουργούν στην Ελλάδα συναντάται μόνο η μορφή της θεραπείας και όχι η προσφορά υπηρεσιών που έχουν σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού. Δηλαδή τα κέντρα που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι κέντρα ιαματικού τουρισμού και όχι κέντρα τουρισμού υγείας. Μορφές υδροθεραπείας που εφαρμόζονται στην Ελλάδα είναι α) η λουτροθεραπεία και η πηλοθεραπεία, β) η ποσιθεραπεία και γ) η εισπνοθεραπεία. Η υδροθεραπεία μπορεί να είναι εσωτερική ή εξωτερική.

Η εσωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την ποσιθεραπεία, την εισπνοθεραπεία και τις ρινικές, στοματικές, γυναικολογικές πλύσεις. Η εξωτερική υδροθεραπεία περιλαμβάνει την λουτροθεραπεία και την πηλοθεραπεία. Σε ορισμένες από τις ιαματικές πηγές στην Ελλάδα, που έχουν σύγχρονο εξοπλισμό εφαρμόζονται και οι νέες μέθοδοι της λουτροθεραπείας όπως καταιονήσεις, υδρομαλάξεις, υδροκινησιοθεραπεία, ασκήσεις γυμναστικής, φυσιοθεραπεία κλπ ¹⁰.

3.4.1 Χαρακτηριστικά της Ελληνικής Αγοράς

Στην Ελλάδα οι θεραπευτικές ιδιότητες ορισμένων πηγών ήταν γνωστές από την αρχαιότητα και μάλιστα συνδεδεμένες με την ιστορία του τόπου όπου βρίσκονται (όπως της Αιδηψού, των Θερμοπυλών, Ικαρίας, Τραιανούπολης κλπ.) η αξιοποίηση και η βαθμιαία οργάνωση των ιαματικών πηγών της χώρας άρχισε από τις αρχές του παρόντα αιώνα. Οι πρώτες πηγές που αναπτύχθηκαν ήταν της Υπάτης, της Αιδηψού, της Κύθνου, Κυλλήνης, Λουτρακίου Καιάφα και ακολούθησαν οι υπόλοιπες πηγές, οι περισσότερες από τις οποίες ήταν πηγές Τουριστικής Σημασίας. Οι περιοχές πολλών από τις πηγές αυτές λόγω κυρίως της γειννίας τους με την θάλασσα εξελίχθηκαν σε μεγάλες λουτροπόλεις, οι οποίες δέχονται επιπλέον των λουομένων στις ιαματικές πηγές και μεγάλο αριθμό παραθεριστών.

Η ζήτηση για τον ιαματικό τουρισμό στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα, ιδίως στις μεγάλες λουτροπόλεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό των λουομένων προσέρχεται κατά πρώτον το μήνα Σεπτέμβριο και ακολουθεί ο μήνας Αύγουστος αντίθετα με ότι συμβαίνει στον υπόλοιπο τουρισμό του οποίου ο μήνας αιχμής είναι ο μήνας Αύγουστος. Από εκτιμήσεις προέκυψε ότι κατά την διάρκεια όλου του εξαμήνου, Μάιος-Οκτώβριος, που λειτουργούν συνήθως οι πηγές, το 40% των λούσεων κατά μέσο όρο πραγματοποιήθηκε κατά τον μήνα Σεπτέμβριο του έτους 1995 στις μεγάλες πηγές, το άλλο 32% κατά μήνα Αύγουστο, το 20% περίπου κατά μήνα Ιούλιο, το 5% τον μήνα Οκτώβριο και μόλις το 3% τον μήνα Ιούνιο ενώ κατά τον μήνα Μάιο το αντίστοιχο ποσοστό ήταν ελάχιστο.

Αντίθετα, για τις πηγές Τοπικής Σημασίας τα αντίστοιχα ποσοστά φαίνονται πιο εξομαλυσμένα δηλαδή βρέθηκε ότι το ποσοστό των λούσεων που πραγματοποιήθηκε κατά το μήνα Σεπτέμβριο του 1995 αναλογούσε στο 30% του συνόλου των λούσεων όλου του έτους, το 25% κατά το μήνα Αύγουστο και το 15% κατά το μήνα Ιούλιο, το 15% κατά το μήνα Οκτώβριο, το 10% κατά τον μήνα Ιούνιο και το υπόλοιπο 5% κατά τον μήνα Μάιο. Η διαφορά αυτή που παρατηρήθηκε μεταξύ των πηγών Τουριστικής και Τοπικής Σημασίας περισσότερο αποδίδεται στον τόπο προέλευσης των λουομένων. Οι μικρές πηγές προτιμούνται περισσότερο από τον τοπικό πληθυσμό και λιγότερο από τον πληθυσμό της υπόλοιπης χώρας γιατί απαιτούν μικρότερη μετακίνηση των ατόμων ενώ τις μεγάλες λουτροπόλεις τις επισκέπτονται συνήθως άτομα από άλλα μέρη της Ελλάδας που συνδυάζουν την υδροθεραπεία με τις καλοκαιρινές διακοπές τους. Ο μέσος όρος παραμονής των ατόμων είναι γύρω στις 13-14 ημέρες δηλαδή περίπου ότι συμβαίνει και στον υπόλοιπο τουρισμό.

Όσον αφορά την ηλικία και το φύλο των λουομένων παρατηρείται ότι συνήθως είναι άτομα της τρίτης ηλικίας και οι γυναίκες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 60-65%) . Ο αριθμός ατόμων που χρησιμοποιεί τις ιαματικές πηγές αναλογεί στο 1,4% (1993) του ελληνικού πληθυσμού, ενώ το ποσοστό αυτό ήταν μεγαλύτερο, γύρω στο 1,7% κατά τα έτη 1961 και 1971. Η φθίνουσα πορεία του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα οφείλεται στους ίδιους λόγους που παρατηρούνται και στο εξωτερικό, δηλαδή κυρίως στον ανταγωνισμό που προέρχεται από το χώρο της φαρμακοβιομηχανίας και την απροθυμία των γιατρών να αναγνωρίσουν την υδροθεραπεία ως ιατρική μέθοδο. Επίσης

σημαντικό ρόλο στην φθίνουσα πορεία του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα έχει παίξει και η έλλειψη της σχετικής διαφήμισης και πληροφόρησης του κοινού από τα μέσα ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες, περιοδικά κλπ) τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό ¹¹.

Από το χώρο της Κοινωνικής Ασφάλισης κάθε χρόνο επιδοτούνται προγράμματα που εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση δαπανών για υδροθεραπεία ενός σημαντικού αριθμού ασφαλισμένων. Έτσι, από το ΙΚΑ κατά τα έτη 1995 και 1996 αποδόθηκαν οι δαπάνες για λουτροθεραπεία σε 58.660 και 59.204 ασφαλισμένους αντίστοιχα που αναλογούσαν στο 43,2% και 41,5% του συνολικού αριθμού των λουομένων. Την πλειοψηφία αυτών των ασφαλισμένων του ΙΚΑ αποτελούν οι συνταξιούχοι, κατά το 88%-90% και το υπόλοιπο 10-12% αφορά τους άμεσα ασφαλισμένους. Επιχορηγήσεις υπήρξαν, σε μικρότερο βαθμό, και από άλλα ταμεία όπως της ΔΕΗ, των Τραπεζών. Αναλυτικότερα, κατά τα ίδια έτη 1995 και 1996 επιχορηγήθηκαν από τη ΔΕΗ 4.961 και 5.355 ασφαλισμένοι αντίστοιχα για υδροθεραπεία ¹¹.

3.4.2 Κατευθύνσεις Πολιτικής για την ανάπτυξη του τομέα

Ο ιαματικός τουρισμός είναι δυνατό να αποτελέσει και μέσο ξεκούρασης, αναζωογόνησης και ανανέωσης εκτός από μέσο θεραπείας. Έτσι από κοινού ο θερμαλισμός η κλιματοθεραπεία, η θαλασσοθεραπεία και η πηλοθεραπεία που έχουν μεγάλη σχέση μεταξύ τους μπορούν να αποτελέσουν μορφές τουρισμού που θα συμβάλλουν στην πρόληψη, αποκατάσταση της υγείας, ξεκούραση, ομορφιά, δηλαδή ταυτόχρονη ανάγκη για διακοπές και θεραπεία μαζί σε ένα πρότυπο περιβάλλον ¹⁰.

Οι ελληνικές λουτροπόλεις μπορούν να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν σε κέντρα τουρισμού υγείας δηλαδή σε κέντρα θεραπείας που να είναι και κέντρα αναψυχής και ηρεμίας για όλες τις ηλικίες για περισσότερους μήνες του έτους, αφού οι περισσότερες βρίσκονται κοντά στη θάλασσα και έχουν καλό κλίμα, βασικά στοιχεία για ποικίλες εφαρμογές στη θαλασσοθεραπεία και την κλιματοθεραπεία. Η βελτίωση των εγκαταστάσεων των λουτροπόλεων της χώρας με σύγχρονη υποδομή και εξοπλισμό είναι αναγκαία για την πλήρη αξιοποίηση των ιαματικών ιδιοτήτων των νερών των πηγών.

Ταυτόχρονα, η ένταξη των πηγών σε ένα πλέγμα ποικίλων εγκαταστάσεων που να συνδυάζουν και άλλες δραστηριότητες (αθλητισμός για όλες τις ηλικίες, πολιτιστικά, εγκαταστάσεις αναψυχής για νέους και παιδιά, πάρκα πρασίνου) επιτυγχάνεται η ανάδειξη των πηγών σε παραθεριστικά κέντρα τουρισμού μακράς παραμονής και όλων των ηλικιών. Επομένως βασικός σκοπός των αναπτυξιακών σχεδιασμών του τομέα του τουρισμού θα πρέπει να είναι η προσέλκυση επενδύσεων, ώστε να αναπτυχθούν και στην Ελλάδα σύγχρονα κέντρα τουρισμού υγείας, όπως γίνεται με ταχείς ρυθμούς στις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Τα κέντρα αυτά προσφέρονται για την ανάπτυξη των εναλλακτικών

μορφών του τουριστικού προϊόντος και παρουσιάζουν τελευταία αυξημένη ζήτηση. Ήδη έχει επιδειχθεί ενδιαφέρον από ξένους και Έλληνες επενδυτές για την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών της Ελλάδας και τη μετατροπή τους σε σύγχρονα κέντρα τουρισμού υγείας ¹⁰.

Τα απαιτούμενα έργα υποδομής για τις λουτροπόλεις και γενικά τους τόπους έλξης επισκεπτών καθ όλη σχεδόν τη διάρκεια του έτους θα πρέπει να είναι μεγάλης κλίμακας γιατί οι χώροι που θα προσφέρονται προορίζονται εκτός της θεραπείας ιατρικών παθήσεων και τη γενικότερη βελτίωση της φυσικής κατάστασης και υγείας των επισκεπτών τους. Όπως επισημαίνουμε, τα κέντρα λουτροθεραπείας που έχουν δημιουργηθεί σε μερικές λουτροπόλεις αποτελούν και κέντρα παραθερισμού συγκεντρώνοντας έτσι και ένα αρκετά μεγάλο αριθμό παραθεριστών. Οι περιοχές με ήδη αναπτυγμένη υποδομή για τις ανάγκες του εποχιακού τουρισμού ξεκινούν με σημαντικό πλεονέκτημα συγκριτικά με περιοχές που δεν έχουν αναδειχθεί σε τουριστικά κέντρα. Τα μη καθιερωμένα τουριστικά κέντρα παρόλα τα φυσικά πλεονεκτήματα που διαθέτουν αποτελούν " νέους τουριστικούς τόπους" που θα πρέπει να διαθέτουν πολύ καλό εξοπλισμό για να μπορέσουν να ανταγωνιστούν με επιτυχία τα ήδη καθιερωμένα κέντρα. Βασικό αίτημα είναι η ευχέρεια προσπέλασης δηλαδή οι περιοχές που προορίζονται για κέντρα τουρισμού μακράς παραμονής πρέπει να βρίσκονται κοντά σε αερολιμένα και να εξυπηρετούνται από καλό οδικό δίκτυο. Γενικότερα, η σωστά οργανωμένη υποδομή μεταφορών εκτός των άλλων συμβάλλει και στην αξιοποίηση του φυσικού δυναμικού των πηγών λόγω της μεγαλύτερης έκτασης και προβολής που θα αποκτήσουν ¹⁰.

Η πλήρης αξιοποίηση μετά από αξιολόγηση της θεραπευτικής ικανότητας αλλά και της δυναμικότητας των ιαματικών πηγών στην Ελλάδα να αποτελέσουν τομέα αναπτυξιακών και επενδυτικών πρωτοβουλιών προς όφελος της οικονομίας σε εθνικό αλλά και σε τοπικό επίπεδο . Η αξιοποίηση των πηγών από ιδιώτες είτε από την Τοπική Αυτοδιοίκηση με τη δημιουργία κοινοτικών επιχειρήσεων αποτελεί και μια μορφή τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας. Τα οικονομικά οφέλη θα είναι πολλά για την Τοπική Κοινωνία και εφόσον, με την ανάπτυξη των πηγών θα υπάρξει τόνωση της οικονομίας ¹⁰.

Επίσης, δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι πριν από κάθε είδους ανάπτυξη για την αξιοποίηση των ιαματικών πηγών χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την προστασία του τοπίου και την εξασφάλιση της ποιότητας του περιβάλλοντος γιατί οι περισσότερες ιαματικές πηγές ευρίσκονται σε περιοχές όπου συνδυάζεται βουνό με θάλασσα κάτω από εξαιρετικές κλιματολογικές συνθήκες. Η διατήρηση του γνήσιου φυσικού περιβάλλοντος στα κέντρα παραθερισμού / λουτροπόλεων αποτελεί κύριο μέλημα. Η προστασία των ιαματικών νερών, σημαντικών φυσικών πόρων που εντάσσονται γενικότερα στο υδάτινο δυναμικό της χώρας, αποτελεί πρωταρχικό σκοπό. Είναι γνωστό ότι η

υποβάθμιση του περιβάλλοντος πέρα από τη καταστροφή της αρχικής φυσικής ομορφιάς συντελεί και στη μείωση της ανταγωνιστικότητας του συγκεκριμένου θέρετρου στην τουριστική αγορά ¹⁰.

Βασική είναι και η σημασία της έρευνας αγοράς και διαφήμισης, που γίνεται σε χώρες της Ευρώπης θέμα στο οποίο η Ελλάδα υστερεί πολύ, με αποτέλεσμα οι ιαματικές πηγές της Ελλάδος να μην είναι διεθνούς φήμης. Παρόλα αυτά, όμως όπως έχει αναφερθεί σε διεθνή συνέδρια ακόμα και από ξένους ειδικούς, η Ελλάδα έχει πολύ καλές ιαματικές πηγές που μπορούν να συνδυαστούν με το θαλάσσιο τουρισμό και οι λουτροπόλεις της να αποτελέσουν " πρότυπο " για όλες τις σχετικές πόλεις της περιοχής της Μεσογείου. Επομένως, συμπερασματικά θα λέγαμε για τις ελληνικές λουτροπόλεις ότι ο σημερινός προορισμός τους που είναι κυρίως μόνο για θεραπευτικούς σκοπούς θα έπρεπε να επεκταθεί. Πρωταρχικός σκοπός είναι να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρουν, ώστε να διευρυνθεί το πεδίο των δραστηριοτήτων τους και να αποτελέσουν κέντρα έλξης τουριστών όλων των ηλικιών για τους περισσότερους μήνες του χρόνου.

Οι περισσότερες πηγές συνδυάζουν βουνό, θάλασσα, και θερμό κλίμα. Αυτό αποτελεί ιδανικό προνόμιο με πολλά περιθώρια αξιοποίησης και ανάδειξης τους σε αξιόλογα τουριστικά κέντρα υγείας για τουρισμό μακράς παραμονής για όλες τις ηλικίες ¹⁰.

3.4.3 Νομοθετικό πλαίσιο ιαματικών πηγών

Το νομοθετικό πλαίσιο των ιαματικών πηγών άρχισε με το βασικό νόμο 2188/1920 "περί ιαματικών πηγών", ο οποίος ίσχυε μέχρι το 1960, οπότε και ψηφίστηκε ο ν. 4086/1960, που καθορίζουν το χαρακτηρισμό, την ανακήρυξη, την κυριότητα και λειτουργία των ιαματικών πηγών της χώρας, δηλαδή αναφέρονται μόνο στη μορφή του ιαματικού τουρισμού και δεν λαμβάνουν υπόψη τις σύγχρονες διεθνείς εξελίξεις στον κλάδο. Για το λόγο αυτό η έλλειψη υποδομής ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις του τουρισμού υγιεινής διαβίωσης και των ατόμων με ειδικές ανάγκες είναι εμφανής.

Όμως με την υπ' αριθμ. Τ./4400/97 υπ. Αποφ., οι προδιαγραφές των εγκαταστάσεων αξιοποίησης των ιαματικών πηγών εκσυγχρονίστηκαν, προκειμένου να υπαχθούν στο καθεστώς κινήτρων του ν.1892/1990, όπως ισχύει ³.

Το 2001 με τη συμβολή του Συνδέσμου Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας (ΣΔΚΙΠΕ) και του Υπουργείου Ανάπτυξης συντάχθηκε προσχέδιο νόμου, που θα έλυσε τα χρόνια προβλήματα των ιαματικών πηγών. Το νομοσχέδιο έφθασε στη βουλή αλλά δεν ψηφίστηκε. Σήμερα οι υπηρεσίες των Υπουργείων Τουριστικής Ανάπτυξης – Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, επεξεργάζονται νέο νομοσχέδιο περί ιαματικού τουρισμού, όπου προτείνουν μεταξύ των άλλων και την ίδρυση Κέντρων Τουρισμού Υγείας ³.

Ιαματικές πηγές είναι οι πηγές μεταλλικών ή μη υδάτων και κηρύσσονται ως ιαματικές με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση του ΕΟΤ και γνωμοδότηση του ιατροσυνεδρίου, το οποίο βεβαιώνει τις ιαματικές τους ιδιότητες.

Τον επιχειρηματικό ρόλο του ΕΟΤ έχει σήμερα αναλάβει η Εταιρία Τουριστικής Ανάπτυξης Ε.Τ.Α. Α.Ε. (ν. 3270/2004, ΦΕΚ 187/Α). Σκοπός της είναι η πλήρης αξιοποίηση όλης της ακίνητης περιουσίας του ΕΟΤ και φυσικά των ιαματικών πηγών. Η Ελλάδα διαθέτει πλούσιες ιαματικές πηγές, περισσότερες από 900 καταγεγραμμένες, με ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και φυσικές αναβλύσεις που έχουν θεραπευτικές ιδιότητες.

Σύμφωνα με το ν.4086/1960 οι ιαματικές πηγές χωρίζονται σε :

- Ιαματικές πηγές τουριστικής σημασίας
- Ιαματικές πηγές τοπικής σημασίας, που εμφανίζουν σημαντική κίνηση.
- Ιαματικές πηγές τοπικής σημασίας, που εμφανίζουν περιορισμένη κίνηση
- Πηγές πόσιμου μεταλλικού ύδατος³.

Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για την κατάταξη αυτή είναι η χημική σύνθεση των νερών, η προσέλευση των λουομένων και η τουριστική σημασία των περιοχών που βρίσκονται. Η κατάταξη αυτή γίνεται πάλι με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται σύμφωνα με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, μετά από σύμφωνη γνώμη του διοικητικού συμβουλίου του ΕΟΤ³.

Η υποδομή αυτών των κέντρων χαρακτηρίζεται από μέτρια έως κακή με ελάχιστες εξαιρέσεις, που αφορούν τις πηγές τουριστικής σημασίας. Παρατηρείται έλλειψη σύγχρονων ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, εκσυγχρονισμού των θεραπευτηρίων ή άλλων παράλληλων δραστηριοτήτων (ψυχαγωγία, άθληση) και κυρίως χαμηλής ποιότητας υπηρεσίες, πολλές φορές χωρίς στοιχειώδη ιατρική κάλυψη. Αυτό εξηγεί και τη χαμηλή κίνηση που παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια, με εξαίρεση το Λουτράκι και την Αιδηψό, που έχουν σύγχρονες εγκαταστάσεις.

Σήμερα τα ιαματικά λουτρά, πηγές εθνικού πλούτου, εγκαταλείπονται. Ιστορικά κτίσματα, που κάποτε στέγαζαν τα λουτρά, καταστρέφονται και απλώς θυμίζουν τις ένδοξες περιόδους της ακμής του ιαματικού τουρισμού για την αναζωογόνηση του οποίου απαιτούνται κεφάλαια³.

Οι δήμοι όμως από μόνοι τους είναι δύσκολο να αξιοποιήσουν τις ιαματικές πηγές, γι'αυτό σήμερα γίνεται προσπάθεια να περάσουν σε χέρια ιδιωτών σχεδόν όλες οι πηγές της χώρας, ώστε να αξιοποιηθούν ως ολοκληρωμένα κέντρα θαλασσοθεραπείας. Ιδιωτικές πηγές δεν λειτουργούν στην Ελλάδα, αλλά αντίθετα λειτουργούν ιδιωτικά κέντρα θαλασσοθεραπείας³.

Η ζήτηση όμως για τον ιαματικό τουρισμό στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα, ιδίως στις μεγάλες λουτροπόλεις. Το μεγαλύτερο ποσοστό λουομένων προσέρχονται

συνήθως το μήνα Αύγουστο αλλά και κατά κύριο λόγο το μήνα Σεπτέμβριο. Επίσης, η ζήτηση προέρχεται μόνο από τον εσωτερικό τουρισμό, ενώ η ζήτηση που παρατηρείται σε ορισμένες πηγές από αλλοδαπούς είναι συνήθως πρόσκαιρη και συμπτωματική. Στις περισσότερες ιαματικές πηγές που λειτουργούν στη χώρα μας οι προσερχόμενοι, οι οποίοι είναι άτομα τρίτης ηλικίας, συνήθως χαμηλού οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου, προσβλέπουν στη θεραπεία τους και όχι στη γενικότερη ζήτηση, που έχει σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού.

Οι οικισμοί που σχηματίζονται γύρω από τις ιαματικές πηγές λουτροθεραπείας ονομάζονται λουτροπόλεις. Την ονομασία αυτή την αποκτούν με προεδρικό διάταγμα, μετά από αίτηση των οικείων δημοτικών ή κοινοτικών συμβουλίων και απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του ΕΟΤ.

Στις λουτροπόλεις και σε ακτίνα ενός χιλιομέτρου γύρω από αυτές απαγορεύεται η εγκατάσταση και λειτουργία θεραπευτηρίων, νοσοκομείων, κλινικών ή αναρρωτηρίων για νοσηλεία ατόμων που πάσχουν από μεταδοτικές ασθένειες, χωρίς άδεια του ΕΟΤ και του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, μετά γνωμοδότηση του ιατροσυνεδρίου³.

3.5 Οι συνέπειες του ιαματικού τουρισμού

Ο ιαματικός τουρισμός μπορούμε να πούμε ότι κυρίως έχει θετικές συνέπειες, όπως :

1. Συνεχή τουριστική ροή και άρα εισροή περισσότερου συναλλάγματος
2. Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
Ζήτηση αγαθών για περισσότερους μήνες το χρόνο και εξομάλυνση της εποχικότητας των τουριστικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια των θερινών μηνών - φορολογικά και άλλα έσοδα για τις τοπικές αρχές³.
3. Δέχεται σχετικά υποδεέστερες διεθνολογικές επιδράσεις σε περιόδους κρίσεων
4. Στρέφει μια γενικότερη κατηγορία του διεθνούς πληθυσμού στις φυσικές θεραπευτικές αγωγές
5. Συνδυάζει άμεσα τις διακοπές με ξεκούραση (relax).
6. Ο ιαματικός τουρισμός είναι μια εναλλακτική μορφή τουρισμού φιλική προς το περιβάλλον και ως τέτοια υποστηρίζεται από πολλές ομάδες πληθυσμού (πράσινοι, οικολόγοι, οπαδοί της άγριας ζωής κ.λ.π.) και αναπτύσσεται στο φυσικό περιβάλλον³.
7. Νέες θέσεις απασχόλησης με την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας λόγω της ανάπτυξης των ιαματικών πηγών αλλά και λόγω κατασκευής αρχικής υποδομής όπως είναι η υποδομή υγείας και αθλητικών εγκαταστάσεων (νοσοκομείων, γηπέδων κλπ.),
8. Ζήτηση για ανάπτυξη υπηρεσιών αγοράς (τράπεζες, καταστήματα, εστιατόρια κλπ.).
9. Βελτίωση των υπηρεσιών στον τομέα μεταφορών (αεροδρόμια, οδικές συνδέσεις κλπ.)

10. Ζήτηση για εγκαταστάσεις και ειδική υποδομή (ιατρική) υψηλού επιπέδου για τον εξοπλισμό των υδροθεραπευτηρίων και των ιατρικών μονάδων³.

(Ορισμένες Ιαματικές Πηγές και Υδροθεραπευτήρια στον Ελλαδικό χώρο, παρατίθενται στο Παράρτημα 1 .)

3.6 Προοπτικές ανάπτυξης του τουρισμού υγείας

Οι χώρες προέλευσης των περισσότερων πελατών τουρισμού υγείας, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, είναι οι ανεπτυγμένες χώρες της κεντρικής Ευρώπης και η Σκανδιναβία. Σημαντικό ρόλο για τη στροφή στις χώρες αυτές στο θεραπευτικό τουρισμό παίζει η ιστορική παράδοση, αλλά και η ιατρική, που παραδέχεται στις χώρες αυτές τις θεραπευτικές ιδιότητες των ιαματικών πηγών.

Η στροφή σε τέτοιου είδους κέντρα είναι κυρίως διαδεδομένη σε ανθρώπους που ζουν στα μεγάλα αστικά κέντρα και ανήκουν στις υψηλότερες κοινωνικοοικονομικά τάξεις. Το κίνητρο για την επίσκεψη σε ένα κέντρο υγείας σήμερα είναι η αναζήτηση ξεκούρασης, χαλάρωσης και η αντιμετώπιση του καθημερινού άγχους της αστικής ζωής και της εργασίας³.

Οι μεσογειακές χώρες έχουν μια ικανοποιητική ζήτηση, αλλά υστερούν σε υποδομή, αφού όλο βάρος της ανάπτυξης δόθηκε στο μαζικό τουρισμό. Την τελευταία δεκαετία επενδύθηκαν σημαντικά ποσά για την ανανέωση και επέκταση των υπάρχοντων θεραπευτικών κέντρων λόγω της αυξανόμενης ζήτησης, η οποία είναι αποτέλεσμα της συνειδητοποίησης των ωφελειών της καλής υγείας σε συνδυασμό με το ανανεωμένο ενδιαφέρον για φυσική ζωή και θεραπείες ομορφιάς.

Λόγω έλλειψης στατιστικών στοιχείων είναι δύσκολο να μετρήσουμε το μέγεθος αυτής της μορφής τουρισμού, αλλά μπορούμε να επισημάνουμε τους κύριους τομείς ανάπτυξης της αγοράς του τουρισμού υγείας. Τομέας θεραπείας (curative), όπως ρευματισμών και αρθρίτιδας, αντιμετώπισης κακής κυκλοφορίας του αίματος, του αναπνευστικού και πεπτικού συστήματος καθώς και θεραπείας του άγχους. Τομέας πρόληψης (preventative), για την ενίσχυση της φυσικής κατάστασης και υγείας του πελάτη μέσω προγραμμάτων ομορφιάς, γυμναστικής και διαίτας. Επιδίωξη καλής υγείας, καλής φυσικής κατάστασης με διασκέδαση και δραστηριότητες αναψυχής³.

Οι εγκαταστάσεις όπου συνήθως παρέχονται αυτές οι δυνατότητες σε μοντέρνα κέντρα αναψυχής είναι :

- Εγκαταστάσεις ευρείας κλίμακας προληπτικών και θεραπευτικών μέτρων για υγιείς και ασθενείς πελάτες.

- Κέντρα με κατάλληλο εξοπλισμό για προσφορά εκτενών διευκολύνσεων σε δραστηριότητες αναψυχής, που δεν έχουν απαραίτητα σχέση με ιατρική περίθαλψη³.

Για τη δημιουργία ενός κέντρου θεραπευτικού τουρισμού ή τουριστικής υγιεινής διαβίωσης, η απαραίτητη υποδομή είναι ξενοδοχεία υψηλών προδιαγραφών, υδροθεραπευτήρια, εξειδικευμένες ιατρικές μονάδες³.

Όμως επειδή τα κέντρα αυτά υγιεινής διαβίωσης απευθύνονται κυρίως σε τουρίστες υψηλών εισοδημάτων, εκτός από την ανωτέρω υποδομή είναι αναγκαία και μια πρόσθετη υποδομή σε αθλητικές εγκαταστάσεις, γήπεδα γκόλφ, πάρκα πρασίνου κ.λ.π. και σε αίθουσες προβολής για κινηματογράφο, θέατρο, ενώ πρέπει ταυτόχρονα να εξασφαλίζεται η ψυχαγωγία των πελατών που παραμένουν για μεγάλα χρονικά διαστήματα με διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.λ.π. Επίσης θα πρέπει να γίνει συνδυασμός του ιαματικού τουρισμού με τον τουρισμό υγείας, με την προσέλκυση ατόμων νεώτερης ηλικίας για την απόλεια της εποχικότητας.

Θα ήταν καλό να δημιουργηθούν χειμερινά προγράμματα στις λουτροπόλεις με θερμό κλίμα, που βρίσκονται κοντά σε αστικά κέντρα. Ακόμα θα πρέπει να συνδυαστούν οι προσφορές του ιαματικού τουρισμού με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, όπως συνεδριακός, εκπαιδευτικός, αθλητικός, χειμερινός³.

4.1 Νερό : Σύμβολο της Ολιστικής Αισθητικής

“Η τέχνη του να θεραπεύεις τις ασθένειες και να ανακουφίζεις τους πόνους είναι μεγάλη, ακόμα όμως μεγαλύτερη είναι η τέχνη του να αναχαιτίζεις τις αρρώστιες και τους πόνους στην αρχή τους (Pettenkofer)”.

Αυτή η φράση θα μπορούσε να αποτελέσει το σύνθημα της ολιστικής αισθητικής, της οποίας η αποστολή είναι η διατήρηση της υγείας και η πρόληψη των ασθενειών. Η ενεργή φροντίδα για την υγεία πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα. Προσπαθεί με τη βοήθεια φυσικών ζωτικών ερεθισμάτων να κινητοποιήσει τις δυνάμεις του ίδιου του σώματος, να τις φέρει με την εξάσκηση στο ανώτερο τους σημείο και να τις διατηρήσει σ’ αυτό το επίπεδο. Αυτή είναι η βασική αρχή της σύγχρονης αναζήτησης της ευεξίας. Ένα απ’ αυτά τα φυσικά ερεθίσματα είναι το νερό, που αποτελεί ένα από τα αρχαιότερα μέσα για την ομορφιά και την υγεία ⁶.

4.1.1 Το Νερό του οργανισμού μας

Χωρίς νερό ο πλανήτης δεν θα είχε καμιά ευκαιρία να επιζήσει, γιατί χωρίς νερό δεν υπάρχει ζωή. Η σημασία του νερού για την υγεία μας και για τον οργανισμό μας, του οποίου αποτελεί το βασικότερο συστατικό, είναι τεράστια. Το νερό αντιπροσωπεύει το 70% του βάρους του ανθρώπινου οργανισμού. Μέσα στο ανθρώπινο σώμα υπάρχει παντού.

Στο εσωτερικό των κυττάρων, στα διάφορα όργανα, σε όλους τους μυς, ακόμα και στα οστά, που αποτελούν στερεότερα και σκληρότερα τμήματα του οργανισμού. Τα οστά περιέχουν περίπου 22% νερό, ενώ στους μυς, στο αίμα και στα άλλα υγρά του οργανισμού η αναλογία του νερού είναι μεγαλύτερη, περίπου 70% ή και περισσότερο. Καμιά λειτουργία μέσα στον οργανισμό του ανθρώπου δεν γίνεται χωρίς νερό, αφού όλες γίνονται διαμέσου του νερού και με το νερό. Όλες οι διεργασίες και όλα τα οργανικά φαινόμενα είναι συνδεδεμένα με το νερό, γι’ αυτό δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι το πρώτο πράγμα που ζητάει ένας τραυματίας ή ένας άρρωστος είναι το νερό ⁶.

Η ποσότητα του νερού που περιέχεται μέσα στα κύτταρα, αντιπροσωπεύει το μισό του βάρους του σώματος του ατόμου. Για παράδειγμα ένα άτομο που ζυγίζει 70 κιλά, θα περιέχει 50 κιλά νερού μέσα στον οργανισμό του, απ’ τα οποία τα 35 κιλά θα βρίσκονται μέσα στα κύτταρα, ενώ τα υπόλοιπα 15 κιλά του νερού θα βρίσκονται έξω από τα κύτταρα, κατανεμημένα σε όλο τον οργανισμό. Το νερό

που βρίσκεται έξω από τα κύτταρα περιέχει αλάτι, γεγονός που μας θυμίζει την αρχική προέλευση μας. Μοιάζει με το θαλασσινό νερό, μέσα στο οποίο πριν από εκατομμύρια χρόνια δημιουργήθηκαν τα πρώτα ατελή έμβια όντα, τα οποία από τη θάλασσα, ύστερα από εξέλιξη χιλιάδων χρόνων, μπόρεσαν να ζήσουν και στην ξηρά. Τα όντα αυτά είχαν μέσα τους θαλασσινό νερό, την “εσωτερική θάλασσα” και χάρη σ’ αυτή μπόρεσαν να επιβιώσουν ⁶.

4.1.2 Καταπληκτικά γεγονότα για το Νερό

Η ανεκτίμητη αξία του νερού οφείλεται σε ορισμένα χαρακτηριστικά του, τα οποία το κάνουν μοναδικό. Αυτά είναι :

- 1) Το νερό είναι η πιο άφθονη ένωση στον κόσμο (συνδυασμός υδρογόνου περίπου 90% και οξυγόνου περίπου 10%).
- 2) Το νερό είναι εξαιρετικά εύπλαστο, με συνέπεια να μπορεί να έρθει σε επαφή σχεδόν με όλα τα μέρη της επιφάνειας του σώματος, και όταν απορροφηθεί σε πετσέτα ή άλλο υλικό μπορεί να πάρει το σχήμα όλων των περιγραμμάτων και των εξωτερικών επιφανειών του σώματος.
- 3) Το νερό απορροφάται και δίνει μεγάλα ποσά θερμότητας χωρίς να αλλάξει πολύ τη δικιά του θερμοκρασία.
- 4) Το νερό είναι ιδανικός διαλύτης. Μπορούν να διαλυθούν σ’ αυτό πολλά συστατικά, γι’ αυτό είναι ιδανικό στη μεταφορά συστατικών στην επιφάνεια του σώματος.
- 5) Το νερό δεν είναι τοξικό και δεν προκαλεί ερεθισμούς.
- 6) Το νερό αποθηκεύει ενέργεια και τη μετατρέπει από υγρή σε αέρια ή στερεή μορφή. Και οι τρεις μορφές του είναι εξίσου χρήσιμες ⁶.

4.1.3 Επιδράσεις του Νερού

Το νερό αποτελεί κινητήρια δύναμη και επηρεάζει όλες τις λειτουργίες του οργανισμού. Οι κυριότερες επιδράσεις του νερού στον ανθρώπινο οργανισμό είναι :

- **ΕΝΙΣΧΥΣΗ** : Ο ψυχρός ερεθισμός του νερού ενισχύει το ανοσοποιητικό σύστημα.
- **ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ** : Η κίνηση ενάντια στην αντίσταση του νερού ενδυναμώνει το μυϊκό σύστημα
- **ΑΙΜΑΤΩΣΗ** : Η πίεση του νερού διεγείρει την αρτηριακή ροή προς την καρδιά και κατά συνέπεια ολόκληρο το κυκλοφορικό ⁶.
- **ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΟΧΗΣ** : Όταν συμμετέχουν μεγάλες μυϊκές ομάδες στην κίνηση, δυναμώνει η καρδιά και το κυκλοφορικό.
- **ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ** : Λόγω της υδροστατικής πίεσης του νερού, η καρδιά εργάζεται αποτελεσματικότερα, πιο αργά και συνεπώς εξοικονομεί ενέργεια

- ΜΑΣΑΖ ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΡΜΑ : Η πίεση και η αντίσταση του νερού επιδρούν στο δέρμα σαν απαλό μασάζ.
- ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ : Η εκπνοή γίνεται πιο αργή και η εισπνοή γίνεται βαθύτερη με αποτέλεσμα να δυναμώνει το αναπνευστικό σύστημα.
- ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ : Η προσπάθεια μέσα στο νερό φροντίζει τους μύες, τους τένοντες και τις αρθρώσεις και ευνοεί την κινητικότητα, όχι μονάχα για τις γεμάτες σιλουέτες αλλά και σε όλα τα άτομα.
- ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΥ : Μέσα στο νερό δεν υπάρχει ο κίνδυνος της πτώσης. Οι απότομες κινήσεις δεν είναι εφικτές ή αμβλύνονται. Ως εκ τούτου η πιθανότητα να τραυματιστούμε είναι ελάχιστη.
- ΕΥΕΞΙΑ : Η ευερεθιστικότητα του νευροφυτικού συστήματος καταστέλλεται μέσα στο νερό, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ικανότητα χαλάρωσης ⁶.

Ρίχνοντας μια ματιά στις παρακάτω ευεργετικές ιδιότητες του νερού, καταλαβαίνει κανείς ότι το νερό είναι ένα πολύτιμο φυσικό στοιχείο, ευτυχώς για όλη την ανθρωπότητα, άφθονο στη φύση. Όταν μάλιστα πρόκειται και για θαλασσινό νερό, τότε σ' αυτές τις ιδιότητες προστίθονται και πολλές άλλες που οφείλονται στη μοναδική σύσταση του θαλασσινού νερού ⁶.

4.2 ΘΑΛΑΣΣΑ...Πολύτιμος σύμμαχος της υγείας

Η σημασία της θάλασσας για την όλη οικονομία της φύσεως και τη διατήρηση της ζωής πάνω στον πλανήτη μας είναι αναμφισβήτητη, κυρίως όμως αναμφισβήτητη είναι για την υγεία μας. Οι εξελικτικές μας ρίζες βρίσκονται στη θάλασσα, αφού εκεί ήταν το περιβάλλον που για πρώτη φορά παρουσιάστηκε το φαινόμενο της ζωής.

Η θάλασσα σε έκταση είναι πολύ μεγαλύτερη από τη στεριά και έτσι δικαιολογημένα πολλοί επιστήμονες έχουν διατυπώσει τη γνώμη ότι ο πλανήτης μας θα ήταν πιο σωστό να ονομάζεται ωκεανός ή θάλασσα, αντί να λέγεται γη ⁶.

Η θάλασσα είναι θεραπευτική και αποτελεί μοναδικό και πολύτιμο αγαθό από θέμα υγείας, αφού περιέχει ζωτικά στοιχεία με αντιβιοτικές, βακτηριοστατικές ιδιότητες και ουσίες ορμονικής φύσεως με βιολογικά αποτελέσματα εξισορρόπησης. Όμως η θάλασσα δεν είναι ωφέλιμη μόνο για αυτούς που υποφέρουν, αλλά είναι περισσότερο ωφέλιμη για τους υγιείς, γιατί τους προφυλάσσει από πολλές ασθένειες.

Αυτή η διπλή χρήση της θάλασσας ήταν και η αφορμή, για να αποτελέσει αντικείμενο επιστημονικής έρευνας και να αποδειχθεί ένας πραγματικά πολύτιμος σύμμαχος της ιατρικής και να εισαχθεί η μέθοδος της θαλασσοθεραπείας στις μεθόδους αποκατάστασης και διατήρησης της ανθρώπινης υγείας ⁶.

Το θαλασσινό νερό έχει τρία βασικά θετικά αποτελέσματα στην υγεία :

- 1) Δράση διαμέσω του δέρματος : Το θαλασσινό νερό περιέχει τα κύρια ανόργανα και οργανικά στοιχεία που χρειάζονται για τη διατήρηση της ζωής των κυττάρων.
- 2) Σωματικά αποτελέσματα : Το διεγερτικό αποτέλεσμα του θαλασσινού νερού μέσω της μάλαξης που κένει, είναι ιδιαίτερα χρήσιμο σε περιπτώσεις φυσικοθεραπείας.
- 3) Θερμικά αποτελέσματα : Ρυθμίζεται η αιματική κυκλοφορία και επιτυγχάνεται η ηρεμία και η χαλάρωση του ατόμου ⁶.

4.3 ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

Η ιατρική της τρίτης χιλιετίας θα έχει στόχο περισσότερο τη διατήρηση της υγείας παρά τη θεραπεία, αφού τα 4/5 των ασθενειών προέρχονται από το λάθος τρόπο ζωής στις σύγχρονες κοινωνίες. Αυτό το στόχο έρχεται να διασφαλίσει η μέθοδος της θαλασσοθεραπείας, η οποία αποτελεί βέβαια και συνεργό των τεχνικών αποκατάστασης, για την ανάκτηση της υγείας ⁶.

4.3.1 Ανάλυση του όρου “ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑ”

Ο όρος θαλασσοθεραπεία προέρχεται από τη λέξη θάλασσα, δηλαδή τη θεά της δημιουργίας και καθιερώθηκε το 19^ο αιώνα για να περιγράψει τις πολλαπλές χρήσεις, καθώς και τα θεραπευτικά αποτελέσματα του θαλασσινού νερού και των διαφόρων προϊόντων που προέρχονται από τη θάλασσα όπως τα φύκια, η λάσπη και η άμμος.

Το Γαλλικό Υπουργείο Υγείας δημοσίευσε το 1961 τον ακόλουθο ορισμό για τη θαλασσοθεραπεία. “Θαλασσοθεραπεία είναι η ταυτόχρονη χρήση -υπό ελεγχόμενες συνθήκες - των εξής στοιχείων : του παραθαλάσσιου κλίματος, του ιονισμένου αέρα, του θαλασσινού νερού, της θαλάσσιας λάσπης, της άμμου και των φυκιών με ταυτόχρονη ιατρική παρακολούθηση, σε μια ειδική τοποθεσία, η οποία δεν απέχει από τη θάλασσα περισσότερο από 400 μέτρα”. Ο στόχος της θεραπείας πρέπει να είναι η ίαση ή η πρόληψη ενώ οποιοδήποτε άλλο, εξ ορισμού, δεν υπάγεται στη θαλασσοθεραπεία ⁶.

Η θαλασσοθεραπεία είναι μια αυθεντική θεραπεία, με ρίζες στα αρχαία χρόνια, όπου έχει εξελιχθεί στη σύγχρονη εποχή σε μια επιστημονικά τεκμηριωμένη θεραπεία για τη διατήρηση και την αποκατάσταση της ανθρώπινης υγείας ⁶.

4.3.2 2000 Χρόνια Θαλασσοθεραπείας

Η χρήση του θαλασσινού νερού για θεραπευτικούς σκοπούς παραπέμπει στην αρχαιότητα, όπου οι Αιγύπτιοι, οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι ήταν κιόλας εξοικειωμένοι με τα ωφέλιμα αποτελέσματα του θαλασσινού νερού και του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Πριν την ανάπτυξη της ιατρικής, οι άνθρωποι είχαν πάρει στα χέρια τους την υγεία και τη θεραπεία, αφού τα πρωτόγονα ανθρώπινα ένστικτα ήταν συντονισμένα με τη φύση. Στους Ελληνορωμαϊκούς πολιτισμούς τα μπάνια κατείχαν σπουδαία θέση, εκτελούνταν σε χώρους ειδικά σχεδιασμένους απ' τους καλύτερους τεχνίτες και πέρα από θεραπευτικά και καλωπιστικά, κατείχαν κύριο ρόλο στην προετοιμασία των πολεμιστών για τις μάχες, δίνοντας τους καλή υγεία και σωματική δύναμη ⁶.

Πριν από 2000 χρόνια ο Έλληνας γιατρός Ασκληπιάδης προσδιόρισε το νερό ως στοιχείο κλειδί μιας γενικής αγωγής για την εξουδετέρωση ασθενειών ⁶.

Ο Ασκληπιάδης πίστευε ότι η κίνηση των ατόμων στο σώμα προκαλεί τις αρρώστιες και υποστήριζε τη θεραπευτική δύναμη του νερού σε συνδυασμό με κατάλληλο διαιτολόγιο, άσκηση και μασάζ. Πράγματι αυτή η ολιστική προσέγγιση, που ακόμα και σήμερα θεωρείται πολύ προοδευτική, πέτυχε και η φήμη σαν γιατρός εξελίχθηκε σε διαστάσεις θεού. Η ιστορία και η μυθολογία αναμιγνύονται και ο Ασκληπιάδης καταγράφεται ως ο πατέρας δύο θεοτήτων. Της Υγείας και της Πανάκειας που ήταν θεά της γιαιτρειάς. Το άσυλο του Ασκληπιάδη στην Επίδαυρο ήταν το πιο τιμημένο θεραπευτικό κέντρο της αρχαιότητας.

Η Επίδαυρος ήταν πραγματικά ένα πρόωρο κέντρο SPA, ένας συνδυασμός ανάπαυσης, γυμναστικής, θέρετρο υγείας με λίγη ιερατική ψυχοθεραπεία ⁶.

Ο Ιπποκράτης, ο Αριστοφάνης, ο Γαληνός, ο Κέλσος, ο Κικέρων, ο Πλίνιος ο πρεσβύτερος, ο Αρεταίος, ο Κασσιόδωρος, ο Αβικέννας, ο Ηρόδοτος και άλλοι γιατροί της αρχαιότητας είχαν παρατηρήσει την προληπτική και θεραπευτική δύναμη του νερού της θάλασσας στην ανθρώπινη υγεία. Κατά τον Ηρόδοτο “επωφελούμαστε τις θεραπείες της θάλασσας και του ήλιου για πολλές ασθένειες” (484 π. Χ), ενώ ο Ευριπίδης υποστήριζε ότι “η θάλασσα κλύζει πάντα ανθρώπων κακά” (480π.χ). Ο Ιπποκράτης συνιστούσε θερμά θαλάσσια λουτρά ή θερμά επιθέματα, καθώς και τη χρήση του θαλασσινού νερού σε πυογόνους και γαγγραινώδεις μολύνσεις ⁶.

Ο πατέρας της ιατρικής έγραψε ότι το θαλασσινό νερό ενδείκνυται για το καθάρισμα των πληγών και έχει την ικανότητα να εξαφανίζει το οίδημα ενώ υποστήριζε ότι “η θάλασσα ιατρός πάντων” (Ιπποκράτης 420π.χ.).

Κατά το Μεσαίωνα και τους αιώνες που ακολούθησαν η θάλασσα είχε αγνοηθεί και επικρατούσε γενική αποστροφή προς αυτή. Κατά το 16^ο αιώνα, το 1578 ο Ambroise Pare, ένας απ' τους θεμελιωτές της σύγχρονης ιατρικής, συνιστά θαλασσινά μπάνια για τις στυπτικές, αναθερμαντικές και ενυδατικές τους ικανότητες ⁶.

Αργότερα κατά το 17^ο αιώνα, ο Floyer εισήγαγε δειλά τις πρώτες απόψεις θαλασσοθεραπείας. Ο βασιλιάς της Αγγλίας Γεώργιος ο Β' στάθηκε αφορμή να αρχίσουν γύρω στο 1700 τα θαλάσσια λουτρά. Ο γιατρός του, οπαδός της θεωρίας των θεραπευτικών και υγιεινών ιδιοτήτων της θάλασσας, του σύστησε πρωινά και απογευματινά θαλασσόλουτρα για τη θεραπεία των εκζεμάτων του. Τελικά ο 18^{ος} αιώνας αποτελεί την απαρχή της θεραπευτικής χρήσης της θάλασσας από τον Άγγλο γιατρό Richard Russel, μέσω μιας περίφημης διδακτορικής διατριβής του, που δημοσιεύθηκε το 1750 στο Λονδίνο με τίτλο “The Use of Sea Water”. Το 1791 ανοίγει με πρωτοβουλία του Lettsom ένα ίδρυμα θαλασσοθεραπείας στο Μαργκκράιτ.

Από το 19^ο αιώνα η εμπειρική γνώση για τη θεραπευτική επίδραση της θάλασσας σε διάφορες καταστάσεις, αρχίζει να θεμελιώνεται πάνω σε επιστημονικές παρατηρήσεις και ερμηνείες. Το 1861 ανοίγει το πρώτο γαλλικό θαλάσσιο νοσοκομείο στο Berck, με ονομασία “Petit Berck”. Το 1865 ο γιατρός Dr. De la Bonnardire εισάγει τον όρο “θαλασσοθεραπεία” από τις ελληνικές λέξεις θάλασσα και θεραπεία. Το 1899 ο Dr. Louis Bagot ανοίγει το πρώτο κέντρο θαλασσοθεραπείας στο Roscoff, με ονομασία “The Institut Marin de Rockroum”. Σ’ αυτό το κέντρο άτομα με ρευματικές παθήσεις και άτομα θύματα ατυχημάτων, εκμεταλλεύοντουσαν την αποκατάσταση που προσφέρει το θαλασσινό θερμαινόμενο νερό και οι θεραπείες με τα φύκια ⁶.

Μάλιστα τα εντυπωσιακά αποτελέσματα του κέντρου, το έκαναν φημισμένο σε όλο τον κόσμο. Το 1904 ο βιολόγος Rene Quinton αναγνώρισε την ομοιότητα ανάμεσα στην ανόργανη σύνθεση του θαλασσινού νερού και του πλάσματος του ανθρώπινου αίματος και κατέληξε ότι η επαφή με το θαλασσινό νερό είναι τονωτική.

Επίσης εκδίδει το βιβλίο “Salt Water : Living Environment” που παρέχει την επιστημονική τεκμηρίωση για τα οφέλη του θαλασσινού νερού. Το 1963 ο πρωταθλητής στη ποδηλασία Louison Bobet διακυρήσσει την αρχή της εποχής της θαλασσοθεραπείας, με την ίδρυση ενός ινστιτούτου θαλασσοθεραπείας στο Quiberon.

Ο Bobet πρωταθλητής και νικητής για τρεις φορές του ποδηλατικού γύρου της Γαλλίας και ήρωας ενός ολόκληρου έθνους, πέφτει θύμα τροχαίου ατυχήματος στις 15/12/1961 με συνέπεια να έρθει αντιμέτωπος με πιθανό ακρωτηριασμό. Μετά από πολλές επιτυχημένες χειρουργικές επεμβάσεις, κατάφεραν να σώσουν το πόδι του, βάζοντας του μεταλλικό μοχλό ⁶.

Αυτό ήταν η αφορμή να επισκεφτεί το θαλάσσιο ινστιτούτο του Rockroum στο Roscoff, όπου μετά από θεραπείες με θαλασσινό νερό και φύκια, κατάφερε να περπατήσει, να τρέξει και να νιώσει όπως ποτέ άλλοτε. Τα αποτελέσματα αυτά ήταν το έναυσμα για τον Bobet να δημιουργήσει το ινστιτούτο του, που ήταν πρότυπο της σύγχρονης θαλασσοθεραπείας, όπου γίνονταν θεραπείες σε ένα άνετο και πολυτελές περιβάλλον που θύμιζε περισσότερο διακοπές παρά ιατρική κλινική.

Από τότε έως τις μέρες μας η θαλασσοθεραπεία έχει εξελιχθεί σημαντικά, με επιστημονικές έρευνες που έχουν πιστοποιήσει πλέον την αξία της θαλασσοθεραπείας στην ανθρώπινη υγεία και

έχουν προσαρμόσει τις θεραπείες και τα υλικά στις σημερινές απαιτούμενες ανάγκες των σύγχρονων ατόμων ⁶ .

4.3.3 Μηχανισμός δράσης της Θαλασσοθεραπείας

Η βάση της θαλασσοθεραπείας είναι ότι τα συστατικά που προέρχονται από τη θάλασσα περιέχουν ιδιότητες που φυσιολογικά ξαναφέρνουν την ισορροπία στο δέρμα, το ανανεώνουν και του προσφέρουν ξανά νεανική λάμψη. Ο μηχανισμός της θαλασσοθεραπείας στηρίζεται στο γεγονός ότι το θαλασσινό νερό που έχει αποσπαστεί από τη θάλασσα πρόσφατα, θερμαίνεται σε θερμοκρασία 34-36° C και έτσι ενεργοποιούνται αρνητικά ιόντα, τα οποία καθίστανται ικανά να διεισδύσουν στο σώμα και να μεταφέρουν τα ζωτικά στοιχεία της θάλασσας σε κάθε όργανο του σώματος. Επιπλέον το γεγονός ότι η πυκνότητα του θαλασσινού νερού είναι παρόμοια με αυτή των ανθρώπινων κυττάρων, δίνει τη δυνατότητα για γρήγορο, άμεσο και βαθύ αποτέλεσμα. Το δέρμα λειτουργεί σαν σήτα και όχι σαν φραγμός για τα ανόργανα μέταλλα ⁶ .

Το θαλασσινό νερό περιέχει 32gr ανόργανων αλάτων σε κάθε λίτρο, ενώ το εσωτερικό μας περιβάλλον περιέχει μόλις 9gr/lit, οπότε όταν το σώμα μας περιβάλλεται από θαλασσινό νερό, ξεκινάει το φαινόμενο της ώσμωσης, κατά το οποίο το σώμα κυριολεκτικά αντλεί τα ανόργανα άλατα πραγματοποιώντας μια τάση εξισορρόπησης των συγκεντρώσεων.

Αυτή η διαδικασία μάλιστα επιταχύνεται στις συνθήκες θερμοκρασίας που υπάρχουν κατά τη θαλασσοθεραπεία, αφού υπάρχει διαστολή των αγγείων του δέρματος. Σύμφωνα με το μηχανισμό της θαλασσοθεραπείας η επιδερμίδα μας φορτίζεται αρνητικά ,αλλά το βαθύτερο στρώμα της θετικά. Το ηλεκτρολυτικό ρεύμα κατευθύνεται από την αρνητική προς τη θετική κατεύθυνση.

Αρχικά τα αρνητικά ιόντα κινούνται μέσω της επιδερμίδας στις κατώτερες στοιβάδες. Εκεί τα ιόντα προσλαμβάνονται από τα τριχοειδή, από αυτά οδηγούνται στο αίμα και μέσω του αίματος στα άλλα όργανα.

Ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση του μηχανισμού θαλασσοθεραπείας, έτσι ώστε να γίνει πλήρης διείσδυση των ενεργών στοιχείων του θαλασσινού νερού στον ανθρώπινο οργανισμό, είναι τουλάχιστον 20 λεπτά, γι' αυτό άλλωστε και συστήνεται η ελάχιστη παραμονή των ατόμων μέσα στις πισίνες με θαλασσινό νερό στα κέντρα θαλασσοθεραπείας, να είναι 20 λεπτά ⁶ .

4.3.4 Ανάλυση στοιχείων που χρησιμοποιεί η Θαλασσοθεραπεία

Όπως προαναφέρθηκε η θαλασσοθεραπεία χρησιμοποιεί, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, τα στοιχεία του παραθαλάσσιου κλίματος, του θαλασσινού νερού, της θαλάσσιας λάσπης, της άμμου και των φυκιών, για να αποδώσει τα ευεργετικά τους αποτελέσματα στον ανθρώπινο οργανισμό. Εύλογο είναι λοιπόν να εξετάσουμε ένα προς ένα, όλα αυτά τα στοιχεία ⁶.

4.3.5 Θαλάσσιο Κλίμα

Το θαλάσσιο κλίμα ασκεί ευεργετική επίδραση στην όλη ψυχοσωματική μας υπόσταση. Η θαλασσινή ατμόσφαιρα παίρνει από τη θάλασσα τα βασικά χαρακτηριστικά της, ενώ η θάλασσα ασκεί πάνω στο θαλάσσιο κλίμα σημαντική επίδραση. Οι άνεμοι που έρχονται από το ανοικτό πέλαγος δίνουν στον αέρα της θάλασσας το χαρακτήρα “αεροζόλ” μέσα στο οποίο περιέχονται διάφορες χημικές ενώσεις που παρασύρει ο άνεμος από τους αφρούς των κυμάτων (χλωριούχο νάτριο, ιώδιο οργανικό ή ελεύθερο, διάφορα βρωμίδια, πυρίτιο σε κολλοειδή κατάσταση και πολλά άλλα συστατικά, που δίνουν στην ατμόσφαιρα της θάλασσας το ιδιαίτερο άρωμα της). Όσο πιο δυνατός είναι ο άνεμος, τόσο περισσότερο δίνει στη θαλασσινή ατμόσφαιρα το χαρακτήρα “αεροζόλ”. Τέλος ο αέρας της θάλασσας είναι πλούσιος σε οξυγόνο και όζον, του οποίου η ύπαρξη και η ποσότητα δίνει το χαρακτήρα της καθαρής ατμόσφαιρας ⁶.

4.3.6 Επιδράσεις Θαλάσσιου Κλίματος

Γενικώς το θαλάσσιο κλίμα ασκεί τονωτική επίδραση σε όλες τις λειτουργίες. Οι παράγοντες της τονωτικής αυτής επιδράσεως είναι πολλοί. Ηλιακή ακτινοβολία, όζον, ιώδιο, ιονισμός της ατμόσφαιρας, θαλάσσια λουτρά. Εκτός όμως από την τονωτική αυτή επίδραση, το θαλάσσιο κλίμα ασκεί και καταπραϋντική επίδραση που οφείλεται στη σχετική σταθερότητα της θερμοκρασίας, της υγρασίας και της ατμοσφαιρικής πίεσης.

Ειδικότερα το θαλάσσιο κλίμα επιδρά στον ανθρώπινο οργανισμό με τα εξής φαινόμενα ⁶.

Αυξάνει :

- Τον αριθμό των ερυθρών αιμοσφαιρίων
- Την αιμοσφαιρίνη κατά μέσο όρο 9-10%
- Την αλκαλική παρακαταθήκη.
- Την ασβεστιαίμια

- Την απορρόφηση του φωσφόρου, ιδίως στα παιδιά που προσλαμβάνουν μεγαλύτερη ποσότητα ασβεστίου, το οποίο συγκρατείται περισσότερο
- Την συγκράτηση των μεταλλικών ή μεταλλοειδών στοιχείων του οργανισμού.
- Την ευεργετική ανταλλαγή της ύλης, κυρίως των λευκωμάτων. Ο μεταβολισμός αυτός των πρωτεϊνών αυξάνεται σημαντικά επειδή αφομοιώνονται καλύτερα και όχι επειδή υφίσταται μεγαλύτερη φθορά ο οργανισμός
- Τον βασικό μεταβολισμό κατά 11-15%.
- Το θείο, το γλουταθείο, το κάλιο και το ιώδιο του αίματος.
- Την τόνωση των νεύρων του δέρματος, τον μυϊκό τόνο και την αντίσταση των τριχοειδών αγγείων
- Την αποβολή του ουρικού οξέος και της ουρίας του αίματος επειδή στο θαλάσσιο κλίμα παρουσιάζουν μεγαλύτερη διαλυτικότητα στο αίμα
- Τη διούρηση
- Τη δερματική αναπνοή
- Τη συστολική δύναμη του καρδιακού μυ. Επίσης βελτιώνει την περιφεριακή κυκλοφορία, με την επιβράδυνση του καρδιακού ρυθμού
- Την αρτηριακή πίεση στα υποτασικά άτομα, ενώ δεν επηρεάζει την αρτηριακή πίεση των ατόμων που έχουν φυσιολογική πίεση
- Διεγείρει και τονώνει το συμπαθητικό
- Ευνοεί την ισορροπία της εκκρίσεως των αλατοκορτικοειδών ορμονών, όπως της αλδοστερόνης που ρυθμίζει τον μεταβολισμό των ηλεκτρολυτών
- Ηρεμεί το παρασυμπαθητικό
- Επιβραδύνει την αναπνευστική συχνότητα και τον αριθμό των αναπνοών, οι οποίες γίνονται πιο βαθιές. Έτσι αυξάνεται ο αερισμός των πνευμόνων και το αναπνευστικό πηλίκο
- Αποτρέπει την ανάπτυξη καρκίνου σύμφωνα με επίσημα στατιστικά
- Επιδρά ευνοϊκά στους ενδοκρινείς αδένες, κυρίως στο θυρεοειδή, στους παραθυρεοειδείς και στους γεννητικούς
- Επιδρά στη σημαντική ανάπτυξη, με αύξηση του βάρους και του αναστήματος⁶.

4.3.7 Γενικές ενδείξεις της θαλασσοθεραπείας

Η θαλασσοθεραπεία, επιστημονικά αποδεδειγμένα, αποτελεί τεράστια φυσική δύναμη τόσο για την πρόληψη όσο και για τη θεραπεία πολλών καταστάσεων.

Η θαλασσοθεραπεία απευθύνεται σε κάθε άνθρωπο. Από τις διάσημες προσωπικότητες που επιζητούν την χαλάρωση και την ηρεμία, τους αθλητές για την προπόνηση τους, τους απλούς ανθρώπους που

επιζητούν να χάσουν κάποια κιλά και να απολαύσουν τα θαλάσσια μπάνια που είναι ελιξήριο νεότητας, τους διευθυντές εταιρειών που επιζητούν φυγή από το άγχος, μέχρι και τις νέες μητέρες που επιζητούν τόνωση του σώματος και του πνεύματος τους. Άλλωστε πολλές ιατρικές ασθένειες μπορούν να θεραπευτούν υπό τις συνθήκες τις θαλασσοθεραπείας. Οι ενδείξεις της θαλασσοθεραπείας μπορούν να εντοπιστούν στον τομέα της ιατρικής και στον τομέα της αισθητικής ⁶.

4.3.7.1 Στον τομέα της Ιατρικής

Οι ενδείξεις της θαλασσοθεραπείας στο χώρο της ιατρικής είναι :

- α) Για ρευματολογικές ανωμαλίες που σχετίζονται με τα οστά και τις αρθρώσεις. Βελτιώνεται η δυσκαμψία των αρθρώσεων και θεραπεύονται πολλές μορφές αρθρίτιδας.
- β) Προβλήματα της κυκλοφορίας του αίματος, αφού η θαλασσοθεραπεία επαναδιεγείρει την αιματική κυκλοφορία.
- γ) Πρόληψη και θεραπεία καρδιαγγειακών προβλημάτων.
- δ) Αναπνευστικά προβλήματα - Στον εθισμό στο κάπνισμα.
- ε) Συμπτώματα εμμηνόπαυσης και για τη θεραπεία των ημικρανιών.
- στ) Φυσιολογικές βλάβες, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που προκαλούνται από αθλήματα.
- ζ) Στη θεραπεία της ψωρίασης και άλλων δερματοπαθειών.
- η) Σε καταστάσεις που σχετίζονται με το σύγχρονο τρόπο ζωής (άγχος, νευρωτική πίεση και υπερκόπωση)
- θ) Στη μεταγεννητική κατάσταση των νέων μητέρων ⁶.

4.3.7.2 Στον τομέα της Αισθητικής

Η θαλασσοθεραπεία έχει θεαματικά αποτελέσματα στο χώρο της αισθητικής, και οι γενικές ενδείξεις της είναι :

- α) Στο πρόβλημα της γενικής παχυσαρκίας, δηλαδή στο αδυνάτισμα.
- β) Στην κυτταρίτιδα.

- γ) Στη χαμένη ελαστικότητα, σφριγηλότητα και απαλότητα του δέρματος.
- δ) Στην ακμή
- ε) Σε μικροβλάβες του δέρματος.
- στ) Στην αφυδάτωση και στην αποτοξίνωση του δέρματος.

4.3.8 Γενικές αντενδείξεις Θαλασσοθεραπείας

Όπως όλες οι θεραπείες, έτσι και η θαλασσοθεραπεία έχει και αντενδείξεις.

Αυτές είναι :

- α) Σε μολυσματικές καταστάσεις.
- β) Σε μεταστατικές καταστάσεις.
- γ) Σε χειρουργικά τραύματα και ανοικτές πληγές.
- δ) Σε οξείες δερματίτιδες.
- ε) Σε άτομα με καρδιακή ή αναπνευστική ανεπάρκεια.
- στ) Σε σοβαρά εγκεφαλικά επεισόδια.
- ζ) Σε κισσώδες έλκος – κισσούς, όπου πρέπει να αποφεύγονται οι υψηλές θερμοκρασίες.
- η) Σε άτομα με υπέρταση.
- θ) Σε άτομα με υπερ-θυροειδισμό και σε άτομα αλλεργικά στο ιώδιο. Προσεκτικά πρέπει να είναι και τα άτομα που ζούν σε περιοχές όπου τα ποσοστά του ιωδίου είναι χαμηλά, και δεν είναι συνηθισμένα σε τόσο ψηλή λήψη ιωδίου.
- ι) Σε ψυχωτικές καταστάσεις.

Τέλος θα πρέπει να τονίσουμε ότι η θαλασσοθεραπεία θα πρέπει να εφαρμόζεται πάντα υπό την ιατρική παρακολούθηση των ατόμων και ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε οργανισμού. Βέβαια θα πρέπει να διεξάγεται πάντα μετά από τουλάχιστον μιάμιση ώρα από το φαγητό. Το θεραπευτικό φάσμα της θαλασσοθεραπείας είναι ευρύ, γι' αυτό το λόγο και χρειάζεται τόσο η ανάλυση των γενικών επιδράσεων όσο και των εκλεκτικών επιδράσεων της θαλασσοθεραπείας⁶.

4.4 Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

- 1) Αποτελεσματική δράση στο δέρμα λόγω της περιεκτικότητας των στοιχείων που χρησιμοποιεί η θαλασσοθεραπεία σε βασικά μεταβολικά και οργανικά στοιχεία, τα οποία είναι απαραίτητα για να διατηρηθεί η κυτταρική ζωή. Έτσι επιφέρεται η αποκατάσταση της ελαστικότητας και της σταθερότητας του δέρματος, και η γρήγορη επούλωση πολλών δερματικών παθήσεων.

- 2) Επαναδιέγερση του μεταβολισμού του οργανισμού και επίτευξη της αποτοξίνωσης του. Έτσι ευνοείται και επιτυγχάνεται το αδυνάτισμα (κυτταρίτιδα).
- 3) Μείωση τοπικών οιδημάτων και συμφόρησης, γεγονός ευνοϊκό και για την καταπολέμηση της κυτταρίτιδας.
- 4) Απαλλαγή από πόνους, αφού ορισμένοι μέθοδοι της θαλασσοθεραπείας καταφέρνουν να μειώσουν την αισθαντικότητα των νευρικών απολήξεων που αναφέρουν τον πόνο.
- 5) Γενικά επαναφέρει την εξισορρόπηση της ενέργειας του οργανισμού.
- 6) Ρύθμιση του κυκλοφορικού και απαλλαγή από τα συμπτώματα που σχετίζονται με την κακή κυκλοφορία.
- 7) Βελτίωση της δυσκαμψίας, των πόνων των αρθρώσεων και αντιμετώπιση ρευματοειδών παθήσεων.
- 8) Αντιφλεγμονώδης δράση.
- 9) Γρήγορη αποκατάσταση τραυμάτων σε συνδυασμό με τη φυσικοθεραπεία.
- 10) Προσδίδει ευεξία στα άτομα, ανακουφίζοντας τα από το άγχος, το στρές και άλλες ιδιότητες που μας προσδίδει ο σύγχρονος τρόπος ζωής.
- 11) Μεταγεννητική υποστήριξη των νέων μητέρων που επιζητούν την ανανέωση τόσο του σώματος, όσο και του πνεύματος τους.
- 12) Ευεργετική ενίσχυση σε κούρες κατά του καπνίσματος ⁶.

4.5 Εκλεκτικές Επιδράσεις Θαλασσοθεραπείας - Το Δέρμα & η Θάλασσα

Το δέρμα ενός ενήλικα ατόμου μετρίου αναστήματος και βάρους έχει εμβαδόν 1,80 τετ.μέτρα και βάρος περίπου τρία κιλά.

Αποτελείται από τρεις κύριες στοιβάδες που από έξω προς τα μέσα είναι :

1. Η επιδερμίδα, που αποτελεί το εξωτερικό περίβλημα του σώματος μας και διακρίνεται σε υποστοιβάδες, οι οποίες είναι τέσσερις (από έξω προς τα μέσα) (κεράτινη, κοκκώδη, ακανθωτή ή μαλλιγιανή και βασική ή μητρική, στην οποία περιέχονται και τα μελανοκύτταρα που είναι υπεύθυνα για το χρώμα του δέρματος). Η επιδερμίδα σχηματίζει ένα ελαστικό δίκτυ, μέσα στο οποίο υπάρχουν κυψελίδες γεμάτες λίπος ⁶.

Το λίπος αυτό χρησιμεύει αφ' ενός για να εμποδίζει την εξάτμιση του νερού του οργανισμού και αφ' ετέρου για να παρεμποδίζει τη διείσδυση βακτηριδίων και διαφόρων άλλων ουσιών.

2. Το χόριο, που ιστολογικά αποτελείται από δύο στοιβάδες.

Τη θηλώδη ή επιπολής και τη δικτυωτή στοιβάδα. Το χόριο είναι εύκαμπτο και ελαστικό, γεγονός που οφείλεται στην περιεκτικότητά του σε κολλαγόνες και ελαστικές ίνες.

3. Το υπόδημα, το οποίο εκτός από αγγεία, νεύρα, ελαστικές και κολλαγόνες ίνες, ιδρωτοποιούς αδένες έχει και λιποκύτταρα, που σε περίπτωση διόγκωσης τους και κατακράτησης υγρών στην περιοχή, δημιουργείται η κυτταρίτιδα.

Το δέρμα που περιβάλλει το σώμα μας, μας προστατεύει από τα χτυπήματα, την υγρασία, τη ζέστη, την ακτινοβολία και κυρίως από διάφορα μικρόβια και παράσιτα ⁶.

Επίσης το δέρμα ρυθμίζει τη θερμοκρασία του σώματος με τη συστολή και διαστολή των αγγείων του, ρυθμίζοντας συγχρόνως και την έκκριση του ιδρώτα.

Το δέρμα όμως εκτός από την εξωτερική προστατευτική λειτουργία, εξυπηρετεί και την εσωτερική άμυνα του οργανισμού. Η απέκκριση όξινου ιδρώτα, σχηματίζει ένα όξινο περίβλημα δέρματος, δυσμενές για την ανάπτυξη βακτηριδίων και μυκήτων. Ως αισθητήριο όργανο το δέρμα υποδέχεται με ειδικές νευρικές συσκευές, ερεθίσματα πόνου, πίεσεως και θερμοκρασίας, ενώ ως απεκκριτικό όργανο υποβοηθάει τη λειτουργία των νεφρών. Ο ρόλος του δέρματος είναι αξιόλογος προ πάντων γιατί είναι ευαίσθητο, λαμβάνει όλους τους ερεθισμούς του κόσμου που μας περιβάλλει, τους μεταφέρει στα κέντρα των μυελικών και φυτικών νεύρων, από όπου λαμβάνει απαντήσεις. Επηρεάζει λοιπόν ψυχή και σώμα, και δίκαια χαρακτηρίζεται καθρέφτης υγείας ⁶.

Ο ρόλος του δέρματος είναι αξιόλογος προ πάντων γιατί είναι ευαίσθητο, λαμβάνει όλους τους ερεθισμούς του κόσμου που μας περιβάλλει, τους μεταφέρει στα κέντρα των μυελικών και φυτικών νεύρων, από όπου λαμβάνει απαντήσεις. Επηρεάζει λοιπόν ψυχή και σώμα, και δίκαια χαρακτηρίζεται καθρέφτης υγείας ⁶.

Ο γιατρός Dr. Erno Laszlo έγινε διάσημος, με το να ζητάει από τις γυναίκες να βουτούν το πρόσωπο τους μέσα σε νερό και ήταν ο πρώτος που αναγνώρισε τις εξαιρετικές ωφέλειες του νερού στο δέρμα. Με τη δερματολογική του έρευνα, διαπίστωσε ότι γενικά το νερό ήταν ζωτικό για να διατηρηθούν τα επίπεδα ενυδάτωσης του δέρματος και για να εμποδίσει την πρόωγη γήρανση.

Έτσι σύμφωνα με τον Dr. Laszlo τα οχτώ βασικά οφέλη του νερού είναι :

1. Απολεπίζει το δέρμα από τα νεκρά κύτταρα.
2. Επιταχύνει την κυτταρική ανανέωση.
3. Αποτοξινώνει.
4. Μαλακώνει και ενυδατώνει το δέρμα.
5. Ενισχύει την απορρόφηση των διαφόρων ουσιών.
6. Ισχυροποιεί τα τριχοειδή αγγεία.
7. Καθαρίζει πλήρως και βαθιά το δέρμα.
8. Διεγείρει την παραγωγή κολλαγόνου ⁶.

Σημαντικό είναι, για την ενίσχυση των αποτελεσμάτων της θαλασσοθεραπείας, πριν την έναρξη της θαλασσοθεραπείας, να γίνεται ένα καλό πηλινγκ που θα απομακρύνει τα νεκρά κύτταρα από το δέρμα. Με τη θαλασσοθεραπεία ρυθμίζεται η κυκλοφορία του αίματος στο δέρμα και έτσι τα άχρηστα προϊόντα απελευθερώνονται πιο αποτελεσματικά. Επίσης βελτιώνεται ο τόνος του δέρματος και ενεργοποιούνται οι αποθήκες λιπώδους ιστού που βρίσκονται στο υπόδημα, γεγονός άκρως ευεργετικό

για την καταπόλεψη της κυτταρίτιδας. Η θαλασσοθεραπεία θεραπεύει την κυτταρίτιδα γιατί βελτιώνει το κυκλοφορικό και την αποχέτευση των ιστών.

Γενικά η υγεία του οργανισμού ωφελείται όταν το δέρμα λειτουργεί αποτελεσματικά, γιατί τα επίπεδα τοξικότητας πέφτουν και έτσι καταπονούνται λιγότερο άλλα όργανα αποβολής όπως το ήπαρ, τους νεφρούς, τους πνεύμονες και τα έντερα. Πάντως το τελικό υποπροϊόν της θαλασσοθεραπείας που εστιάζει το δέρμα μπορεί να είναι ένας βασικός στόχος για πολλά άτομα, για πιο σφιχτό και καθαρό δέρμα με καλύτερο χρώμα και καλύτερη κατάσταση της επιφάνειας του ⁶.

Το δέρμα επιτρέπει σε μερικές ουσίες να το διαπερνούν και προς τις δύο διευθύνσεις. Έτσι όπως αποβάλλει τις άχρηστες ουσίες, επιτρέπει την είσοδο σε απαραίτητες θρεπτικές ουσίες. Μερικές θεραπείες ενεργούν στην επιφάνεια του δέρματος, ενώ άλλες ενεργούν βαθύτερα, ρυθμίζοντας την κυκλοφορία του αίματος από και προς στο δέρμα.

Υπάρχουν θεραπείες που κύριος στόχος τους είναι η αποτοξίνωση, γίνονται συχνά, καθημερινά αν γίνεται και βελτιώνουν τη λειτουργία του δέρματος, και θεραπείες που αφορούν όλο το σύστημα του οργανισμού, επηρεάζουν τον μεταβολισμό και το κυκλοφορικό ενώ εφαρμόζονται 1 ή 2 φορές την εβδομάδα.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ : Μια δερματοπάθεια, αφού λάβαμε όλες τις προφυλάξεις, όχι μόνο δεν χειροτερεύει και δεν γενικεύεται με τη θάλασσα, αλλά αντιθέτως μπορεί αν όχι να θεραπευτεί, να κατευνάσει. Ενδείκνυται σε χρόνιες δερματοπάθειες όπως : Ψωρίαση, διάφορες μορφές εκζέματος, νευροδερματίτιδες, τοπικούς ή γενικευμένους κνησμούς, σκληροδερμίες, φυματώσεις του δέρματος, άτονα έλκη, επίπεδο λειχήν, ακμή, κυτταρίτιδα, αφυδάτωση δέρματος, χαλάρωση.

ΑΝΤΕΝΔΕΙΞΕΙΣ : Σε λοιμώδη νοσήματα, καρκίνο, δερματοπάθειες που συνοδεύουν πνευμονική φυματίωση, καχεκτικές καταστάσεις, ευαισθησία στην ηλιακή ακτινοβολία, πυοδερματικά εκζέματα, έκζεμα που συνοδεύεται με γαστροεντερικές και ηπατικές διαταραχές και δερματοπάθειες που συνοδεύονται από αλλοιώσεις του κεντρικού, ενδοκρινικού και αναπνευστικού συστήματος ⁶.

4.6 Απαραίτητες Προϋποθέσεις Λειτουργίας Κέντρων Θαλασσοθεραπείας

Ένα πρωτόκολλο για τις προϋποθέσεις λειτουργίας των κέντρων θαλασσοθεραπείας εκδόθηκε στις 18 Ιουνίου 1997 στο journal Officiel de la Republique Francaise και αποτελεί πιστοποιητικό ποιότητας ⁶.

Σύμφωνα λοιπόν με αυτό, ένα κέντρο θαλασσοθεραπείας θα πρέπει :

1. Να έχει προνομιακή θέση κοντά στη θάλασσα, βρισκόμενο σε ακτίνα 1000 μέτρων το μέγιστο από την ακτή.
2. Να χρησιμοποιεί κατ' εξοχήν θαλασσινό νερό. Το θαλασσινό αυτό νερό θα πρέπει να βρίσκεται υπό ορισμένες συνθήκες.
3. Όταν αντλείται από τη θάλασσα μεταφέρεται στο κέντρο θαλασσοθεραπείας μόνο μέσω σωλήνων και τοποθετείται σε συγκεκριμένες δεξαμενές, χωρίς να μεταφέρεται οπουδήποτε και να επαναφέρεται.
4. Το θαλασσινό νερό δεν φυλάσσεται πάνω από 48 ώρες πριν τη χρήση του και δεν ζεσταίνεται πάνω από 50° C.
5. Το θαλασσινό νερό ποτέ δεν ξαναχρησιμοποιείται. Μάλιστα ανανεώνεται σταθερά με εισροή “φρέσκου” νερού, τουλάχιστον το 20% του όγκου κάθε 24 ώρες.
6. Πρέπει να γίνονται έλεγχοι στο πλαγκτόν, στο σημείο των δεξαμενών που φθάνει το θαλασσινό νερό, έτσι ώστε να πιστοποιείται η ποιότητα του θαλασσινού νερού. Μια φορά το μήνα πρέπει να γίνονται βακτηριολογικά τεστ στο σημείο άντλησης του νερού απ' τη θάλασσα και σε όλα τα σημεία θεραπειών.
7. Καθημερινά πρέπει υποχρεωτικά να γίνεται έλεγχος του pH για την αλατότητα του θαλασσινού νερού στις δεξαμενές αποθήκευσης ⁶.
8. Να διαθέτει μόνιμη ιατρική εποπτεία. Το κέντρο θαλασσοθεραπείας πρέπει να έχει μόνιμα τουλάχιστον ένα γιατρό, ο οποίος θα εξετάζει κάθε επισκέπτη χωριστά και θα εγκρίνει τις προτεινόμενες θεραπείες για κάθε άτομο, ανάλογα με τις ανάγκες του.
9. Όλες οι θεραπείες πρέπει να εκτελούνται από ομάδα ειδικών επιστημόνων και επαγγελματιών. Έτσι εξειδικευμένοι φυσικοθεραπευτές - μασέρ αναλαμβάνουν τις φυσικοθεραπείες και τα μασάζ, διπλωματούχοι αισθητικοί αναλαμβάνουν τις θεραπείες αισθητικής προσώπου και σώματος, και υπό την εποπτεία υδροθεραπευτών εκτελούνται όλες οι ανεξάρτητες θεραπείες μέσα στο θαλασσινό νερό.
10. Όταν μέσα στο θαλασσινό νερό γίνονται θεραπείες σε γκρουπ πολλών ατόμων (όχι πάνω από 20 άτομα), απαραίτητη είναι η επίβλεψη από γυμναστές ή δασκάλους κολύμβησης ή ναυαγοσώστες.
11. Να έχει κατάλληλες και καλά συντηρημένες εγκαταστάσεις. Το κέντρο θαλασσοθεραπείας πρέπει να διαθέτει τον απαραίτητο εξοπλισμό για να μπορεί να προσφέρει τουλάχιστον οκτώ βασικές θεραπείες της θαλασσοθεραπείας (διεξοδικές πισίνες, θαλάμους για εφαρμογές φυκοθεραπείας – λασποθεραπείας, μανιέρες υδρομασάζ, καταιονισμούς (ντουζ) από πίδακες, καταιονισμούς (ντουζ) κάτω από το νερό, ζεστές /κρύες μανιέρες για χέρια/πόδια, και αεροζόλς.

12. Να υπάρχει συνεχές ενδιαφέρον και επαγρύπνηση για τους κανόνες υγιεινής και ασφάλειας ⁶.

4.7 Εξοπλισμός Κέντρων Θαλασσοθεραπείας

Ο βασικός εξοπλισμός σύμφωνα με τις προϋποθέσεις λειτουργίας των κέντρων θαλασσοθεραπείας είναι :

- 1) Πισίνες με θαλασσινό νερό και πίδακες νερού μέσα σ' αυτές, για να γίνονται θεραπευτικές φυσικοθεραπείες.
- 2) Ειδικούς θαλάμους για να εφαρμόζονται θεραπείες με φύκια ή λάσπη.
- 3) Μπανιέρες υδρομασάζ.
- 4) Καταιονισμοί (ντουζ) ψιλής βροχής (vichy shower ή affusion shower).
- 5) Καταιονισμοί (ντουζ) από πίδακες (jet massage).
- 6) Αίθουσες για μασάζ και εξοπλισμό ειδικό για φυσικοθεραπείες.
- 7) Κατάλληλο εξοπλισμό για ηλεκτροθεραπείες.
- 8) Εξοπλισμό βασικό γυμναστηρίου.
- 9) Jacuzzi, χαμάμ, σάουνα ⁶.

4.7.1 Η Ιδανική Μπανιέρα Θαλασσοθεραπείας

Οι δέκα προϋποθέσεις για την ιδανική μπανιέρα θαλασσοθεραπείας είναι :

1. Η σχεδίαση της να ελκύει τους πελάτες.
2. Η χωρητικότητα της να επιτρέπει την άνετη βύθιση των ατόμων.
3. Το περίβλημα της πρέπει να είναι ακρυλικό γιατί είναι το μόνο αντιβακτηριακό υλικό.
4. Να υπάρχει εύκολη είσοδος σ' αυτή.
5. Να έχει τουλάχιστον 130 ακροφύσια προγραμματισμένα σε πέντε ανατομικές ζώνες, ώστε να υπάρχει ποικιλία στα θεραπευτικά οφέλη του μπάνιου.
6. Να υποστηρίζει προϊόντα φυκιών, χωρίς να φθείρεται η ίδια.
7. Η χειροκίνητη μάνικα πρέπει να είναι αρκετά δυνατή με ελάχιστη πίεση 42 psi.
8. Η ανάμειξη του νερού και του γαλακτοποιημένου αέρα να σέβεται τη μηχανικότητα του ιστού.
9. Η επιλογή μεταξύ εκτόξευσης νερού και εκτόξευσης αέρα, είναι από τα σημαντικότερα οφέλη της μπανιέρας γιατί μπορούμε να προσδιορίσουμε τα θεραπευτικά αποτελέσματα που επιθυμούμε.
10. Η αυτόματη αποστράγγιση που παρέχει αυξάνει την υγιεινή λύση ⁶.

Η μπανιέρα θαλασσοθεραπείας έχει τρία θεραπευτικά οφέλη :

1) **Μηχανικά οφέλη** (επίπλευση και μεταβλητές πιέσεις) .

Η μέγιστη επίπλευση και η ελαχιστοποίηση του βάρους, είναι το τέλειο περιβάλλον για μυϊκή χαλάρωση και συνεπώς ψυχολογική ηρεμία.

Τα ακροφύσια είναι προγραμματισμένα σε πέντε ανατομικές ζώνες (πατούσες, πόδια, γοφούς, πλάτη, ώμους). Ο αυτόματος κύκλος πάει απ' τις πατούσες στην πλάτη και διαρκεί 2,5 λεπτά (γύρω στα 30 δευτερόλεπτα για κάθε ζώνη). Τα αποτελέσματα του κυκλικού μασάζ είναι: τόνωση του λεμφικού, αποστράγγιση του κινητικού συστήματος (μυών και αρθρώσεων), ψυχολογική ελάφρυνση και γενικά απόλυτη ξεκούραση ⁶.

2) **Θερμικά οφέλη** (εναλλαγή ζεστού –κρύου).

Η ανθρώπινη οντότητα είναι ομοιοθερμική, πράγμα που σημαίνει ότι η εσωτερική θερμοκρασία μας παραμένει σταθερή στους $37^{\circ}\text{C} + 0,5^{\circ}\text{C}$. Η σταθερή αυτή θερμοκρασία διατηρείται με διάφορες αντιδράσεις των συστημάτων του σώματος μας. Η τέλεια μπανιέρα επιτρέπει τη διατήρηση της θερμοκρασίας σταθερή καθ' όλη τη λειτουργία της.

3) **Βιοχημικά οφέλη** (ανταλλαγές μεταλλικών στοιχείων με το συνδετικό ιστό).

Η ανταλλαγή ιόντων και ανόργανων στοιχείων γίνεται όταν :

- το δέρμα είναι απαλλαγμένο όσο γίνεται από τα νεκρά κύτταρα.
- η θερμοκρασία του υγρού περιβάλλοντος είναι το λιγότερο 38°C
- η διάρκεια της ανταλλαγής πρέπει να είναι το λιγότερο 15 λεπτά.

Το νερό είναι το καλύτερο στοιχείο για τη ρύθμιση αυτής της ανταλλαγής ⁶.

(Παρατίθεται στο Παράρτημα 2 η **Εγκύκλιος του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης** σχετικά με την διαδικασία και τα δικαιολογητικά χορήγησης αδειών λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και κολυμβητικών δεξαμενών εντός κυρίων ξενοδοχειακών καταλυμάτων)

4.8 Γλωσσάριο Θαλασσοθεραπείας

- **BALNEOTHERAPY** : Μπάνια σε θερμαινόμενο θαλασσινό νερό με υδρομασάζ
- **ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑ** : Θεραπευτικές περιποιήσεις με νερό.
- **ΥΔΡΟΜΑΣΑΖ** : Θεραπευτικό μασάζ με χρήση ζεστού νερού

- ΝΤΟΥΖ ΔΙΑΧΥΣΗΣ : Γίνεται χειρομάλαξη ενώ το άτομο δέχεται εκτοξευόμενο θαλασσινό νερό. Χαλαρώνει και ανακουφίζεται ⁶
- JET MASSAGE: Καταιονισμός νερού από πίδακες, κατευθυνόμενοι από ειδικούς. Ρυθμίζει το κυκλοφορικό
- VICHY SHOWER Ή AFFUSION SHOWER : Καταιονισμός νερού από πίδακες σταθερά οριζόντια τοποθετημένους
- ΑΔΡΙΖΩΝ ΜΠΑΝΙΟ : Μπάνιο σε φυσικό θαλασσινό νερό εμπλουτισμένο με φύκια ή θαλάσσια λάσπη ή θερμικά φυσικά νερά, που αφρίζουν και κάνουν μασάζ
- ΜΠΑΝΙΑ RASUL : Μπάνιο που περιέχει τρία διαφορετικά είδη λάσπης. Ηφαιστιακή, ποάνθρακα και Νεκράς Θάλασσας, με τα οποία κάνουμε μασάζ στο σώμα για καθαρισμό και χαλάρωση
- ΣΚΩΤΣΕΖΙΚΑ ΝΤΟΥΖ : Εκτοξευόμενο ντουζ με εναλλάξ ζεστό και κρύο νερό
- ΥΠΟΒΡΥΧΙΑ ΝΤΟΥΖ : Πίδακες κάτω από το νερό κάνουν μασάζ και τονώνουν τους μυς
- ΑΛΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑ : Θερμαινόμενα επιθέματα σώματος από φύκια και άλλα θαλάσσια προϊόντα. Βοηθούν το κυκλοφορικό, καθαρίζουν το δέρμα, χαλαρώνει, ανακουφίζει και έχει αντιφλεγμονώδη δράση ⁶
- ΠΕΡΙΤΥΛΙΓΜΑ ΜΕ ΦΥΚΙΑ : Θεραπεία χαλάρωσης, κατά την οποία το σώμα καλύπτεται με διάφορα έλαια και τζελ και τυλίγεται με φύλλα εμποτισμένα με φύκια. Οι τοξίνες και τα περίσσεια υγρά απομακρύνονται από το σώμα
- ΕΠΙΘΕΜΑΤΑ FANGO : Εφαρμογή μείγματος λάσπης με θαλασσινό νερό, θερμαινόμενο και επικαλυμένο με πλαστικό σεντόνι για να διατηρεί τη θερμοκρασία. Συστείνεται για ρευματισμούς και αρθρίτιδα.
- ΑΡΩΜΑΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑ : Μασάζ με πιέσεις σε ειδικά σημεία, χρησιμοποιώντας αιθέρια έλαια για θεραπευτικούς σκοπούς
- BRUMISATION: Εισπνοές ατμών ιονισμένου θαλασσινού νερού. Βοηθάει σε αναπνευστικά προβλήματα και για χαλάρωση
- ΛΕΜΦΙΚΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ : Βοηθάει στην αύξηση της ροής της λέμφου, απομακρύνοντας τοξίνες και άχρηστες ουσίες από το σώμα. Μπορεί να είναι υπό μορφή μασάζ ή επιθέματα ποδιών τριβής ή συμπιεζόμενα
- ΠΙΕΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑ : Αποβολή των τοξινών με μηχανική λεμφική αποχέτευση. Η διαδικασία προηγείται από ένα κυκλοφορικό μασάζ και ακολουθείται κρύο επίθεμα fango
- ΡΕΦΛΕΞΟΛΟΓΙΑ : Χαλαρωτική θεραπεία με μασάζ και πιέσεις σε διαφορετικές περιοχές στις πατούσες. Αυτές οι πιέσεις συνδέουν διαμέσω καναλιών ενέργειας κάθε όργανο του σώματος

- ΣΑΟΥΝΑ : Θεραπεία με ξηρή θερμότητα που καθαρίζει το σώμα και χαλαρώνει τους μυς. Συνήθως ακολουθείται από κρύο ντους ή μπάνιο
- ΧΑΜΑΜ ή ΑΤΜΟΛΟΥΤΡΟ : Θεραπεία με υγρή θερμότητα που χρησιμοποιεί ατμό για αυξήσει την εφίδρωση και να απομακρύνει τις τοξίνες του σώματος.
- CRYOTHERAPY : Κρύα επιθέματα ποδιών με θαλασσινό νερό και φύκια για ενίσχυση του κυκλοφορικού και μείωση της κατακράτησης υγρών
- ΗΛΕΚΤΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑ : Θεραπεία με υψηλής ροής ενέργεια στο σχήμα των ραδιοκυμάτων, για τη θεραπεία των εσωτερικών ιστών ⁶.

4.9 Διαφοροποίηση Κέντρων Θαλασσοθεραπείας - SPA

Η λέξη SPA και η έννοια κέντρο θαλασσοθεραπείας, συχνά συγχίζονται και πολλές φορές ταυτοποιούνται. Παρόλαυτα ανάμεσα τους υπάρχει μια σημαντική διαφορά, ικανή για να τα χωρίσει σε δύο τελείως ξεχωριστές έννοιες.

Η διαφορά αυτή είναι ότι τα κέντρα θαλασσοθεραπείας, χρησιμοποιούν κατ' εξοχήν στις θεραπείες που προσφέρουν, θαλασσινό νερό και άλλα προϊόντα της θάλασσας, ενώ τα κέντρα SPA μπορούν να χρησιμοποιήσουν και θαλασσινό νερό αλλά και ιαματικό νερό. Έτσι τα κέντρα SPA μπορεί να προσφέρουν τη θαλασσοθεραπεία στη λίστα θεραπειών που παρέχουν, αλλά η αμιγή χρήση της θαλασσοθεραπείας γίνεται κατ' αποκλειστικά στα κέντρα θαλασσοθεραπείας που τηρούν και τις απαραίτητες προϋποθέσεις ⁴.

4.10 ΚΕΝΤΡΑ SPA

Η χώρα μας, παρόλο που κατέχει μια πραγματικά ευνοϊκή γεωγραφική θέση, περικυκλωμένη από θάλασσα, μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να εκμεταλλεύεται οργανωμένα τη μέγιστη δύναμη του θαλασσινού νερού στον τομέα της υγείας και της ομορφιάς. Η λέξη SPA, που προέρχεται από την ιταλική φράση “**Salus Per Aqua**”, η οποία μεταφράζεται ως “**Υγεία δια μέσω του νερού**”, τα τελευταία μόλις χρόνια έχει εισαχθεί στο λεξιλόγιο των Ελλήνων.

Βέβαια ανατρέχοντας κανείς στην ιστορία μας, θα διαπιστώσει ότι ο όρος Spa στην Ελλάδα υπήρχε από τα αρχαία χρόνια, όπου οι Αρχαίοι Έλληνες είχαν τη δυνατότητα να απολαύσουν τη

θεραπευτική δράση του νερού σε ένα εκπληκτικό θέρετρο υγείας στην Επίδαυρο. Έτσι η Επίδαυρος αποτελούσε το ολιστικό SPA των αρχαίων Ελλήνων και ένα άριστο προσχέδιο των σύγχρονων κέντρων SPA αιώνες μετά. Τα SPA είναι κέντρα που χρησιμοποιούν την υδροθεραπεία και όλες τις υπηρεσίες της αισθητικής, προκειμένου οι επισκέπτες τους να έχουν τη δυνατότητα συστηματικής προληπτικής ή θεραπευτικής αγωγής⁵.

Τα SPA χωρίζονται σε κατηγορίες, οι οποίες είναι :

- 1) **SPA Resort (θέρετρο)**, το οποίο στεγάζεται σε ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι κάποιος είναι υποχρεωμένος να μένει μέσα στο ξενοδοχείο.
- 2) **SPA Λουτρόπολη**, το οποίο λειτουργεί σε περιοχή με ιαματικές πηγές και κάνει χρήση του ιαματικού νερού αυτών των πηγών.
- 3) **SPA Μιας Μέρας ή DAY SPA**, το οποίο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και ουσιαστικά αποτελεί ένα σύγχρονο εργαστήριο αισθητικής που προσφέρει εκτός από τις κλασσικές υπηρεσίες αισθητικής, υδροθεραπείες και εφαρμογή των προϊόντων SPA όπως φύκια, λάσπες, ιαματικό νερό, θαλασσινό νερό, αιθέρια έλαια και άλλα.
- 4) **SPA Club**, που πρόκειται για λέσχη, είναι πριβέ και λειτουργεί με κάρτα μέλους.
- 5) **SPA Cruise** (σε κρουαζιερόπλοιο), το οποίο διαθέτει όλη την απαραίτητη υποδομή για την περιποίηση προσώπου και σώματος.
- 6) **Destination Spa**, το οποίο παρέχει την διαμονή συμπεριλαμβανομένων και των εξειδικευμένων θεραπειών Spa.
- 7) **Holistic Spa**, το οποίο εστιάζει σε εναλλακτικές θεραπευτικές και διατροφικές μεθόδους.
- 8) **Medical Spa**, το οποίο χρησιμοποιεί θεραπείες και πρωτόκολλα που έχουν δημιουργήσει ιατροί και επαγγελματίες των Spa.
- 9) **Structured Spa**, το οποίο χρησιμοποιεί πολύ αυστηρούς κανονισμούς λειτουργίας και με πολύ καλά προκαθορισμένο αντικειμενικό σκοπό – στόχο, όπως είναι π.χ η διακοπή του καπνίσματος.
- 10) **Adventure Spa**, το οποίο έχει σαν βασική του δραστηριότητα εξειδικευμένα αθλήματα και δραστηριότητες περιπέτειας, προσφέροντας προγράμματα υδροθεραπείας και περιποιήσεις προσώπου - σώματος.
- 11) **Spa της 3^η Ηλικίας**, στο οποίο πραγματοποιούνται προγράμματα και φυσικές δραστηριότητες σε συνδυασμό με αντιγηραντικές – ανανεωτικές θεραπείες και διατροφικά προγράμματα.
- 12) **Exclusive Spa / VIP Spa**, απευθύνεται σε πολύ επιλεγμένο κοινό το οποίο έχει πρόσβαση αποκλειστικά από θάλασσα (ιδιωτικό σκάφος) ή από αέρος (ελικόπτερο)⁵.

4.11 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ SPA

Τα πρόσφατα χρόνια γνωρίζουμε μια αληθινή έκρηξη στην ανάπτυξη του κλάδου Ευεξίας σε όλο τον κόσμο. Ο κύριος συντελεστής αυτής της εντυπωσιακής εξέλιξης φαίνεται να είναι η εφαρμογή υπηρεσιών που βασίζονται στην φιλοσοφία του spa.

Το σχετικά πρόσφατο – γενικευμένο- ενδιαφέρον στα spas, έχει οδηγήσει στην δημιουργία μιας σειράς επιχειρήσεων που διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους ως προς το μέγεθος αλλά και το είδος υπηρεσιών που παρέχουν. Έτσι, αυτή η ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας, έχει προκαλέσει σύγχυση σχετικά με το είδος των υπηρεσιών που προσφέρονται στα αντίστοιχα κέντρα ¹⁴.

Στις μέρες μας, **ο ορισμός** του τι είναι spa, καθώς και πιο θα πρέπει να είναι το προφίλ των επιχειρήσεων που προσφέρουν αντίστοιχες υπηρεσίες, οδηγεί σε ατέλειωτες συζητήσεις και διαφωνίες καθώς δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός σε παγκόσμιο επίπεδο .

Από την πλευρά τους και οι καταναλωτές, βρίσκονται σε σύγχυση στο να προσδιορίσουν το τι είδους υπηρεσίες αναμένουν από επιχειρήσεις που προσδιορίζονται ως κέντρα spa, κέντρα θαλασσοθεραπείας, κέντρα υγείας και ομορφιάς, κέντρα αδυνατίσματος, κέντρα ομορφιάς κλπ ¹⁴.

Σχηματικά, η διαφωνία, σε σχέση με τον όρο spa, αντιπροσωπεύεται από δυο κύριες ομάδες :

- 1) Από αυτούς που ακολουθούν την παραδοσιακή φιλοσοφία του spa και επιμένουν πως βασικό συστατικό αντίστοιχων υπηρεσιών είναι το νερό ιαματικής πηγής ή θάλασσας.
- 2) Και από αυτούς που επιμένουν, ότι στις μέρες μας η χρήση φυσικού νερού δεν είναι απαραίτητο συστατικό για την εφαρμογή υπηρεσιών spa .

Η πρώτη ομάδα αντιπροσωπεύεται κυρίως από Ευρωπαίους και η δεύτερη από Βορειοαμερικανούς .

Από ιστορική σκοπιά μιλώντας, οι παραδοσιακές θεραπείες spa, οι οποίες έχουν την ρίζα τους στην Ευρώπη, βασίζονται σε νερά με θεραπευτικές ιδιότητες .

Οι Αμερικανοί ήταν αυτοί που πήραν την φιλοσοφία του spa και την μετέφεραν στα κέντρα των πόλεων.

Ο όρος day spa και οι εκδοχές του, (Sport and fitness spa, Medical spa κλπ), είναι καθαρά αμερικανική επινόηση και σήμερα το είδος αυτών των επιχειρήσεων είναι η κυρίαρχη δύναμη στην αγορά Ευεξίας των ΗΠΑ.

Αλλά είναι σαφές ότι η νέα εκδοχή του **spa** αναπτύσσεται ταχύτατα και στην Ευρώπη, ενσωματώνοντας σταδιακά όλες τις επιχειρήσεις που ήταν γνωστές μέχρι σήμερα, ως κέντρα αισθητικής, κομμωτικής, αδυνατίσματος, γυμναστήρια κλπ τείνοντας έτσι να διαμορφώσουν μια ενιαία βιομηχανία, αυτής της Υγείας Ευεξίας και Ομορφιάς ¹⁴ .

4.12 Γενική Επισκόπηση της Αγοράς - Μορφές Επιχειρήσεων

Σχηματικά μπορούμε να ταξινομήσουμε την αγορά του spa σε δυο κατηγορίες :

Το τουριστικό spa και το spa της πόλης ¹⁴.

4.12.1 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ SPA

Οι φροντίδες υγείας και ευεξίας, εμφανίζονται να είναι το πλέον ταχύτατα αναπτυσσόμενο τμήμα υπηρεσιών του τουριστικού spa σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο συνδυασμός των τάσεων του σύγχρονου καταναλωτή για αναζήτηση πιο υγιεινού τρόπου ζωής από την μια μεριά και η επιθυμία του από την άλλη να δραπετεύσει έστω και για λίγο από την καθημερινότητά του και το στρες των πόλεων, έχουν αναδείξει τις διακοπές που συνδυάζονται με υπηρεσίες spas σαν μια από τις πλέον δημοφιλείς επιλογές του ταξιδιώτη του 21ου αιώνα.

Σύμφωνα με την Καναδική Τουριστική Επιτροπή (CTC), η εκτιμώμενη ανάπτυξη των υπηρεσιών υγείας και ευεξίας στα ξενοδοχεία, κυμαίνεται ετησίως από 8% -10% σε παγκόσμιο επίπεδο. Από την Ευρωπαϊκή πλευρά, η Γερμανική Ένωση Ευεξίας (German Wellness Association), αναφέρει ετήσια αύξηση 6% στην Γερμανία καθώς οι Γερμανοί ξοδεύουν πάνω από 65 εκατ. ευρο για υπηρεσίες ευεξίας ¹⁴.

Στην Μ. Βρετανία, παρ όλο που ερευνητές αναφέρουν πως η εσωτερική αγορά της χώρας αναπτύσσεται ταχύτατα στον τομέα αυτό, παράλληλα εκτιμούν πως η αγορά του τουριστικού spa είναι ακόμα σε νηπιακή κατάσταση και η τρέχουσα αξία της είναι 1 εκατομμύριο λίρες.

Ερευνητές επίσης στην χώρα αυτή εκτιμούν, πως η ανάπτυξη του κλάδου εξαρτάται από την μείωση του κόστους των διακοπών .

Γενικά, εθνικές κυβερνήσεις στην Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως, επιδιώκουν μέσω σχεδιασμένων στρατηγικών, να αξιοποιήσουν τους φυσικούς πόρους για την ανάπτυξη του τουριστικού spa ¹⁴.

4.12.2 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ “DAY SPA”

Εμπνεόμενες από την σύγχρονη τάση του καταναλωτή για φροντίδες υγείας και ευεξίας, οι τύπου spa υπηρεσίες μεταφέρθηκαν στα αστικά κέντρα και τώρα εμφανίζονται να διεκδικούν ένα εξαιρετικά διευρυμένο καταναλωτικό κοινό ¹⁴.

Σύμφωνα με την Διεθνή Ένωση Spa (ISPA), τα Spa της Πόλης (day spas) αλλά και τα ιατρικά (medical spas) αυξήθηκαν το 2004 κατά 155% και 143% αντίστοιχα .

Η Αμερικανική Ένωση Day Spa εκτιμά επίσης, ότι κατά την ίδια περίοδο υπήρξε μια αύξηση μεταξύ 12.000 και 17.000 επιχειρήσεων στις ΗΠΑ .Και αυτή είναι μια τεράστια ανάπτυξη αν κανείς πάρει υπόψη του ότι το 1990 στην χώρα αυτή υπήρχαν 6.000 τύπου spa κέντρα .

Τα Spas της Πόλης τα συναντά κανείς παντού :

Σε εμπορικά κέντρα, σε νοσοκομεία και κλινικές, σε σαλόνια αισθητικής και κομμωτήρια.

Ο λόγος που έχει προκαλέσει αυτή την εντυπωσιακή ανάπτυξη σε τύπου spa - επιχειρήσεων στις πόλεις, εξακολουθεί να παραμένει “μυστήριο” .

Πάντως για τους αμερικανούς η απάντηση είναι “απλή”.

“Το ξενοδοχειακό spa, είναι μια θαυμάσια επιλογή για διακοπές, αλλά αυτό μπορεί να καλύψει τις αντίστοιχες ανάγκες του καταναλωτή μόνο για μια βδομάδα τον χρόνο .

“Τα Day spas καλύπτουν αυτές τις ανάγκες των καταναλωτών, για τις υπόλοιπες 51 βδομάδες του χρόνου”¹⁴.

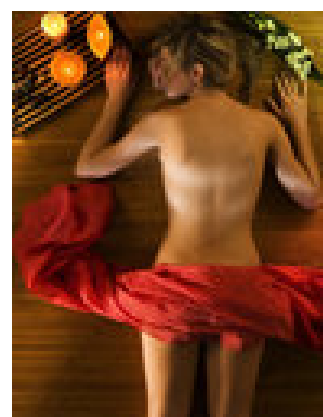
4.13 Θεραπείες και Υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες Spa υποτίθεται ότι προορίζονται για να συμβάλλουν στην γενική αίσθηση της ευεξίας, μέσω μιας ποικιλίας επαγγελματικών υπηρεσιών που ενθαρρύνουν την ανανέωση του μυαλού, του σώματος και της ψυχής .

Ωστόσο, οι υπηρεσίες αλλά και η συνολική εμπειρία που λαμβάνει ο καταναλωτής, διαφέρουν εξαιρετικά από επιχείρηση σε επιχείρηση¹⁴.

Ο συνδυασμός διασκέδασης, άσκησης, υγιεινής και ισορροπημένης διατροφής, χαλάρωσης, περιποίησης και σεμινάρια για την διαχείριση του άγχους, είναι αυτά που κυρίως προσφέρονται σε ξενοδοχεία και σε spas προορισμού (destination spas).

Παρά το γεγονός ότι οι υπηρεσίες spas έχουν συνδυαστεί με την χαλάρωση και την ξεκούραση, η πλειοψηφία των spas της πόλης διατηρούν και τμήματα γυμναστηρίου και αδυνατίσματος. Διάφορα κέντρα εφαρμόζουν προηγμένες τεχνικές αντιγηραντικών θεραπειών, όπως botox ενέσιμα, μικροδερμαπόξεση, αποτρίχωση με lasers, καθώς άλλα που εξειδικεύονται στην μείωση του βάρους και την αποτοξίνωση¹⁴.

Το **μασάζ** και οι **περιποιήσεις προσώπου** εμφανίζονται να είναι οι πλέον κοινές υπηρεσίες, και οι πλέον επικερδείς, για όλες τις εκδοχές των επιχειρήσεων τύπου spa. Ακολουθούνται από κοντά από ανατολικές θεραπείες όπως η αγιουβερδα, η γιόγκα κλπ. Τέλος, υδροθεραπεία και αρωματοθεραπεία είναι επίσης κοινές υπηρεσίες για τα περισσότερα κέντρα ¹⁴.

4.14 Η Αγορά σε αριθμούς

Τα πιο ακριβή στοιχεία για την ανάπτυξη του συνόλου της αγοράς των spas μας έρχονται από τις ΗΠΑ καθώς οι ευρωπαϊκές έρευνες εντοπίζονται κυρίως στην ανάπτυξη του τουριστικού spa.

Σύμφωνα με την Διεθνή Ένωση Spa (ISPA), το 2003, το σύνολο της βιομηχανίας Spa διαχειρίστηκε στις ΗΠΑ 11.2 δισεκατομμύρια δολάρια ...Για το ίδιο διάστημα, η Διεθνής Ένωση Ιατρικού Spa (IMSA), εκτιμά ότι η βιομηχανία του ιατρικού spa στις ΗΠΑ, διαχειρίστηκε πάνω από 400 εκατομμύρια δολάρια ¹⁴.

Τα παρακάτω παρατιθέμενα στοιχεία έχουν επίσης ως πηγή την ISPA:

4.14.1 Αριθμός επιχειρήσεων

Υπάρχουν κατ'εκτίμηση 12.100 spas στις ΗΠΑ.

Η πλειοψηφία εξ αυτών αντιπροσωπεύει τα spas της πόλης (72,4%), καθώς τα spas προορισμού και τα ξενοδοχειακά, αντιπροσωπεύουν το 13.5%.

Στο διάστημα μεταξύ 2000-2005 ο ρυθμός ανάπτυξης επιχειρήσεων ήταν της τάξης του 21% σε ετήσια βάση. Γεγονός που σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις υπερδιπλασιάστηκαν μέσα σε διάστημα 5 χρόνων ¹⁴.

4.14.2 Επιφάνειες

Το ξενοδοχειακό spa καλύπτει το 37% της επιφάνειας της συνολικής βιομηχανίας.

Ενώ κατά μέσο όρο, το 39% των κέντρων καλύπτεται από καμπίνες θεραπειών.

Έξοδα

Μεταξύ του 1997 και 1999 τα ετήσια έσοδα ανά επιχείρηση, αυξήθηκαν κατά μέσο όρο 65%. Που σημαίνει, το ετήσιο εισόδημα των 550 χιλιάδων δολαρίων που αναλογούσαν, κατά μέσο όρο, σε κάθε επιχείρηση το 1997, έφτασε τα 930 χιλιάδες δολάρια το 1999. Το 1999 το μέσο καθαρό κέρδος κατά επιχείρηση (μετά φόρων) αυξήθηκε κατά 14.8%. Τα κέρδη από τις θεραπείες κυμάνθηκαν στο 52% ¹⁴.

4.15 Το προφίλ του καταναλωτή υπηρεσιών spa

Σύμφωνα με την ISPA, οι καταναλωτές υπηρεσιών spa, διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες :

1. Σε αυτούς που θεωρούν την συμμετοχή τους στα spas καθώς και την εμπάθυνση των γνώσεών τους για την φιλοσοφία αυτών των υπηρεσιών, ως αναπόσπαστο κομμάτι του τρόπου ζωής τους .
2. Σε αυτούς που επισκέπτονται τα spas επιδιώκοντας ευχαρίστηση και απόλαυση.
3. Και τέλος σε αυτούς που ενδιαφέρονται να πληροφορηθούν για τα spas αλλά τους λείπει ο ενθουσιασμός και η αφοσίωση της πρώτης ομάδας .

Αυτές οι τρεις κατηγορίες πελατών, συνήθως αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς ποιοτικούς προσανατολισμούς στην επιλογή και συμμετοχή τους στα spas της πόλης. Ωστόσο εμφανίζονται να έχουν παρόμοιες προτιμήσεις όταν επισκέπτονται ένα τουριστικό spa. Εδώ, οι καταναλωτές έχουν την τάση να δοκιμάζουν μια ευρύτερη σειρά θεραπειών και εμφανίζονται πιο πρόθυμοι να ξοδέψουν χρήματα , δικαιολογώντας αυτή την επιλογή τους ως ένα τμήμα των διακοπών τους ¹⁴.

Κάτι επίσης πολύ ενδιαφέρον σε σχέση με το τουριστικό spa, είναι ότι οι άνδρες καταναλωτές είναι πολύ πιθανό να δοκιμάσουν αντίστοιχες υπηρεσίες, περισσότερο από ότι κανείς θα περίμενε, αν λάβει υπόψη του το συνολικό αριθμό ανδρών που δέχεται αντίστοιχες υπηρεσίες .

Σε γενικές γραμμές οι καταναλωτές που επισκέπτονται spas έχουν ως κίνητρο έναν ή περισσότερους από τους ακόλουθους λόγους :

1. Αναζήτηση ευχαρίστησης και απόλαυσης των υπηρεσιών
2. Απόδραση από την καθημερινότητα και αναζήτηση ανακούφισης από το στρες
3. Διάθεση για προσωπική εργασία σε σχέση με ορισμένες πλευρές του σώματος τους και της ψυχολογικής τους κατάστασης ¹⁴.

Οι περισσότεροι από τους επισκέπτες των spas της πόλης ενδιαφέρονται για αναζήτηση ευχαρίστησης και απόλαυσης και ίσως για ορισμένα συγκεκριμένα και άμεσα αποτελέσματα σε σχέση με την σωματική ή ψυχική τους κατάσταση (πχ ανακούφιση από ένα πονοκέφαλο, στρες κλπ).

Ωστόσο, είναι πιθανό στο μέλλον, να γενικευτεί η τάση που θέλει τα spas να γίνονται τρόπος ζωής ως μέσο για την διατήρηση της καλής φυσικής και ψυχικής κατάστασης.

Οι πιο τακτικοί πελάτες των spas ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα μεταξύ 31-54 ετών (το 60% των πελατών) Η ηλικιακή ομάδα μεταξύ 18-30 έχει πολλές προοπτικές ανάπτυξης . Τέλος, το 85% των πελατών των spas της πόλης είναι γυναίκες ¹⁴.

4.16 Οι Σύγχρονες Τάσεις

Οι τάσεις που περιγράφονται παρακάτω βοηθούν στην αναγνώριση του τύπου και της συμπεριφοράς των καταναλωτών, καθώς και στην εκτίμηση του τρέχοντος και μελλοντικού δυναμικού της αγοράς. Η γνώση αυτή είναι χρήσιμη για τη δημιουργία ενός premium spa, προσιτού σε όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό ατόμων. Ο τύπος των πελατών που επισκέπτονται τα spas έχει αλλάξει από την εποχή της αναγέννησης αυτής της συνήθειας, τέλος 1980/αρχές 1990.

Το Spa δεν θεωρείται πια "απλώς μια πολυτέλεια", αλλά μια αναγκαιότητα και είναι θεμελιώδες στοιχείο του σύγχρονου τρόπου ζωής. Αυτή η άποψη αναπτύχθηκε από τη μεταπολεμική γενιά, ηλικίας σήμερα 35-49 ετών. Μια κρίσιμη ηλικία, όπου οι ευθύνες και οι προσωπικές φιλοδοξίες οδηγούν συνήθως σε μια περίοδο ζωής "πλούσια σε χρήμα, φτωχή σε χρόνο". Σ' αυτό το είδος πελατείας περιλαμβάνονται ο τύπος 1 (γυναίκα-επαγγελματίας) και ο τύπος 2 (γυναίκα-οικογενειάρχης). Πρόσφατες μελέτες έδειξαν ότι οι οικογενειάρχες αποτελούν το 60% της πελατείας των spas ¹¹.

Είναι πολύ ενθαρρυντικό όμως και το συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό της "γενιάς X" (ηλικίας κάτω των 30 ετών) του πληθυσμού που συχνάζει στα διάφορα spas. Συνήθως είναι άγαμοι, με ανώτατη εκπαίδευση και αντιστοιχούν τέλεια στον τύπο 1.

Αντίθετα, παρατηρείται μια μείωση της πελατείας spa στις ηλικίες 50 και πάνω, εξαιτίας ίσως της αντίληψης ότι δεν υπάρχει θέση για γέρικα και χαλαρωμένα κορμιά σ' ένα περιβάλλον όπου δεσπόζουν η ομορφιά, τα νιάτα και το σφρίγος!

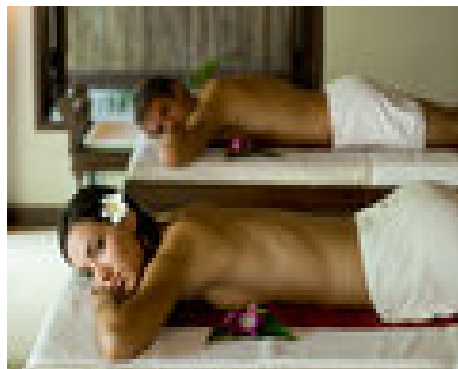
Αυτή η σκληρή αλήθεια αποτελεί όμως μια θαυμάσια ευκαιρία για τα spa να προσελκύσουν τους πιο ώριμους πελάτες που δε νοιώθουν άνετα στα παραδοσιακά κέντρα spa. Οι ώριμοι πελάτες (τύπος 4) ενδιαφέρονται λιγότερο για χαλάρωση και περισσότερο για την υγεία, την καλή εμφάνιση και την ευεξία τους. Στις υπηρεσίες που τους προσφέρετε θα μπορούσε ίσως να συμπεριλαμβάνονται συμβουλές υγείας από ένα ειδικό ¹¹.

4.17 Ζευγάρια και Σχέσεις

Τέλος, οι έρευνες έδειξαν ότι το 63% των πελατών spa είναι έγγαμοι, το 22% άγαμοι και το υπόλοιπο χωρισμένοι ή χήροι. Αυτό δημιουργεί ένα ενδιαφέρον ερώτημα :

Εκτός από τους λόγους υγείας, τι άλλο ωθεί τους ανθρώπους στα spa;

Από κοινωνική άποψη, είναι μήπως μια καλή ευκαιρία για γνωριμία με άλλα άτομα και ίσως με ένα μελλοντικό σύντροφο; Για τους έγγαμους, η επίσκεψη στο spa είναι ίσως μια προσωρινή απόδραση από τα δεσμά του γάμου. Ωστόσο, και για ένα ζευγάρι, το spa, σε συνδυασμό με διανυκτέρευση, μπορεί να είναι μια πολύ ρομαντική και σέξυ ανανέωση της σχέσης! ¹¹

4.18 Οι παράγοντες που επηρεάζουν στην επιλογή ενός Spa

Θεαματική ανάπτυξη κατά 8-10% σημειώνουν παγκοσμίως οι υπηρεσίες υγείας και ευεξίας (spa) στα ξενοδοχεία, σύμφωνα με τη Διεθνή Ένωση Spa (ISPA). Στην Ευρώπη, σύμφωνα με στοιχεία της Γερμανικής Ένωσης Ευεξίας (German Wellness Association), καταγράφεται ετήσια αύξηση 6%, με τους Γερμανούς να ξοδεύουν πάνω από 65 εκατ. ευρώ για τέτοιες. Στη Μ. Βρετανία η αξία των υπηρεσιών υγείας αποτιμάται σε 1 εκατ. λίρες και, όπως αναφέρουν οι ερευνητές, η αγορά αυτή είναι ακόμη σε νηπιακή ηλικία. Ιδιαίτερα δυναμική είναι η αμερικανική αγορά spa, με τον σχετικό ετήσιο τζίρο να ξεπερνά τα 12 δισ. δολάρια ¹⁴.

Οι παράγοντες που επηρεάζουν στην επιλογή ενός Spa είναι η τοποθεσία του (25% των πελατών), άρθρα σε περιοδικά (23%) και τα είδη των προσφερόμενων θεραπειών (19%). Μεταξύ των θεραπειών που ζητούνται περισσότερο, αναφέρεται κυρίως το σουηδικό μασάζ (14%), μετά οι θεραπείες προσώπου (13%), οι θεραπείες με τοπικό χρώμα κατά τη διάρκεια μιας παραμονής στο εξωτερικό (11%), το πεντικιούρ (9%), οι υδροθεραπείες (7%), το μασάζ Shiatsu (7%), η ρεφλεξολογία και η μέθοδος Ayurveda (6%) ¹⁴.

Τα περισσότερα ξενοδοχεία ακολουθούν τη μέθοδο της δημιουργίας ενός συγκεκριμένου - μικρότερου ή μεγαλύτερου - χώρου όπου πραγματοποιούνται όλες οι θεραπείες, χωρισμένοι σε ειδικές καμπίνες. Ο χώρος περιλαμβάνει τις καμπίνες των ατομικών θεραπειών, καθώς και τους χώρους των ομαδικών θεραπειών (ατμόλουτρα, σάουνες, υδρομασάζ, πισίνες, κ.λπ.), γυμναστήριο και βοηθητικούς χώρους, όπως μπάνια, τουαλέτες και αποδυτήρια. Ωστόσο, μια σχετικά καινούργια τάση είναι η πιο εξατομικευμένη παροχή υπηρεσιών, ακόμη και εντός του δωματίου του κάθε πελάτη.

Βάση στοιχείων της PKF Hospitality Research's, που επεξεργάστηκε η International SPA Association (ISPA) και αφορούν σε παραθεριστικά ξενοδοχεία ανά τον κόσμο που προσφέρουν πλήρες πρόγραμμα spa και όχι απλά περιορισμένες υπηρεσίες massage, τα spa μπορούν να αναδειχτούν όχι απλά σε υπηρεσίες εμπλουτισμού του συνολικού προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, αλλά σε επικερδείς επενδύσεις¹⁴.

Στα ύψη τα έσοδα από το Spa ανά διαθέσιμο δωμάτιο .

Στοιχεία διεθνούς έρευνας, που αφορούν στο 2004, αναφέρουν ότι σε παραθεριστικά ξενοδοχεία, τα έσοδα από το Spa ανά διαθέσιμο δωμάτιο ήταν 3.117 δολάρια ή 3,4% των εσόδων, ενώ στα αστικά ξενοδοχεία τα αντίστοιχα μεγέθη ήταν 1.187 δολάρια και 1,3%.

Ο όρος “Spa”, επισημαίνεται στην έρευνα, αν και χαρακτηρίζει επιχειρήσεις που παρέχουν συγκεκριμένες υπηρεσίες αναζωογόνησης και ευεξίας, συχνά χρησιμοποιείται λανθασμένα από τους επιχειρηματίες στην Ελλάδα, προκαλώντας σύγχυση σχετικά με το είδος των υπηρεσιών που παρέχονται από τα αντίστοιχα κέντρα¹⁴.

4.19 Περισσότερα κέρδη από τα ξενοδοχειακά Spa

Είναι κοινά αποδεκτό ότι τα Spa ήταν κάποτε δεύτερη σκέψη για τους operators ξενοδοχείων και resorts. Καθώς ένα καλύτερο και υγιέστερο lifestyle έχει γίνει πλέον μία από τις πρώτες προτεραιότητες του πληθυσμού, τα Spa είναι πιο δημοφιλή και λογίζονται ως βασικά συστατικά επιτυχίας ενός ξενοδοχείου ή ενός resort, παρά μια απλή πολυτέλεια.

Παρ’ ότι είμαστε συνηθισμένοι στο να βλέπουμε τις υπηρεσίες ευεξίας ως μια στάνταρ παροχή του ξενοδοχείου, η δυναμική ανάπτυξης τους είναι πολύ μεγάλη και τα ξενοδοχεία πρέπει να προσαρμοστούν προκειμένου να παραμείνουν ανταγωνιστικά.

Οι νέες γενιές των ατόμων που πηγαίνουν σε αυτά είναι γνώστες και αναζητούν μια αυθεντική εμπειρία Spa κατά τη διάρκεια της διαμονής τους⁸.

Η ανάπτυξη των Spa destination, των medical (ιατρικών) Spa και των κέντρων διατροφής και ευεξίας υποδηλώνει ότι οι ταξιδιώτες ζουν ένα υγιέστερο lifestyle και επιζητούν την τόνωση τόσο του σώματος όσο και του πνεύματος που προκύπτει απ’ την επίσκεψη σε ένα Spa.

Αυτό το βασικό τμήμα των καταναλωτών, βλέπουν τις θεραπείες και τις εμπειρίες τους στο Spa ως μέρος ενός ευρύτερου lifestyle ευεξίας, ενώ άλλοι το θεωρούν μία ειδική περίπτωση και “προκαλούνται” από την πολυτέλεια και το “κανάκεμα” που προσφέρει η εμπειρία αυτή. Αυτοί οι καταναλωτές αναζητούν κυρίως ξενοδοχεία που παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες. Ενώ οι επενδυτές νέων “full-service” ξενοδοχείων θα χτίσουν χωρίς δισταγμό ένα Spa, οι ιδιοκτήτες ξενοδοχείων που δεν έχουν τέτοιες παροχές αισθάνονται εξαναγκασμένοι να προσθέσουν τέτοιου είδους υπηρεσίες στο ξενοδοχείο τους.

Για τα resorts, η προσθήκη εγκαταστάσεων ψυχαγωγίας δεν είναι και τόσο δραματική απόφαση. Όμως για εγκαταστάσεις που προσανατολίζονται σε συνέδρια ή πελατεία που προέρχεται από εταιρίες, η απόφαση να επενδύσουν σε μία ακριβή παροχή που δεν αποτελεί ένα εγγυημένο κέντρο εσόδων είναι λιγότερο συνηθισμένη. Για να βοηθήσει τους ιδιοκτήτες ξενοδοχείων και τους operators κατά τη διαδικασία απόφασης επένδυσης σε ένα Spa, καθώς και τους διευθυντές εγκαταστάσεων Spa στη μέτρηση και αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους, η PKF Hospitality Research (PKF-HR) ανέλυσε την οικονομική επίδοση των εγκαταστάσεων Spa κατά το έτος 2006 ⁸.

Το δείγμα χωρίστηκε σε 2 κατηγορίες, τα resorts και τα ξενοδοχεία πόλης. Τα στοιχεία προέρχονται από τη βάση δεδομένων της ξενοδοχειακής βιομηχανίας. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάλυσή δεν περιελάμβανε στατιστικά από day spas ή destination spas.

Από το 2005 έως το 2006, τα συνολικά έσοδα των Spa αυξήθηκαν από \$2.886 ανά διαθέσιμο δωμάτιο (Α.Δ.Δ.) το 2005 σε \$3.166 (Α.Δ.Δ.) το 2006. Αυτή η αύξηση κατά 9,7% είναι συγκριτικά μεγαλύτερη από την αύξηση κατά 8,2 % στα συνολικά έσοδα των ξενοδοχείων και τα κέρδη κατά 5,9% στις πωλήσεις όλων των υπόλοιπων εν ενεργεία τμημάτων των ξενοδοχείων ⁸.

Παρ' ότι το Spa ενός μέσου ξενοδοχείου πόλης έχει έσοδα ύψους μόλις \$1.207 (Α.Δ.Δ.), αυτές οι εγκαταστάσεις είχαν 12,4% κέρδη το 2006.

Τα Spa των ξενοδοχείων πόλης γίνονται μια δημοφιλής εναλλακτική λύση μιας μεγάλης εγκατάστασης γυμναστηρίου χάρη στο επίπεδο ποιότητας και τα στοιχεία της εξατομικευμένης υπηρεσίας. Επίσης, λόγω της τοπικιστικής φύσης ενός ξενοδοχείου πόλης, ο κόσμος θεωρεί το Spa ένα καταφύγιο μετά τη δουλειά που είναι κάτι παραπάνω από χαλαρωτικό.

Είναι και βολικό και πρακτικό. Τα ξενοδοχεία πόλης θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται εφ' όσον θα μπορούν να διατηρούν σχέσεις με τις τοπικές κοινωνίες. Τα resort Spa είναι πολύ μεγαλύτερες εγκαταστάσεις και επωφελούνται από μία μεγαλύτερη βάση ζήτησης. Το 2006, το μέσο resort Spa είχε έσοδα \$4.368 (Α.Δ.Δ.) ⁸.

Αυτό αντιπροσωπεύει μία αύξηση 9,3 % από το 2005. Θεραπείες όπως μασάζ, περιτυλίξεις σώματος και περιποιήσεις προσώπου είναι οι μεγαλύτερες πηγές εσόδων για τα ξενοδοχειακά Spa. Όλα αυτά μαζί αποτελούν το 73 % των εσόδων των ξενοδοχειακών Spa το 2006.

Εξ' αιτίας της χρήσης των εγκαταστάσεων από ντόπιους, τα έσοδα από συνδρομές ήταν το 15,2 % των συνολικών εσόδων των Spa ξενοδοχείων πόλης, ήταν όμως μόνο το 3,9 % των συνολικών εσόδων των resort - Spa. Ταυτόχρονα, η αύξηση κατά 9,6 % των εσόδων από υπηρεσίες ευεξίας και μασάζ οδήγησε σε αύξηση 9,7 % των εσόδων στο σύνολο των ξενοδοχειακών τμημάτων. Ενώ τα Spa προσφέρουν μία μεγάλη γκάμα υπηρεσιών, τα μασάζ παραμένουν ο μεγαλύτερος παράγοντας εσόδων για διάφορους λόγους ⁸.

Πρώτον, οι περισσότεροι καταναλωτές αγνοούν ή είναι διστακτικοί απέναντι σε ιδιαίτερες υπηρεσίες ευεξίας και επομένως τείνουν να έλκονται από το φυσιολογικό, από το λιγότερο ιδιαίτερο προϊόν. Δεύτερον, τίποτα δεν μπορεί να συναγωνιστεί ένα μασάζ όταν ψάχνεις μία απλή χαλαρωτική εμπειρία. Τρίτον, καθώς όλο και περισσότεροι επωφελούνται των υπηρεσιών ευεξίας, τείνουν να θεωρούν το μασάζ ως την υπηρεσία της επιλογής τους⁸.

Στην προσπάθειά τους όμως να είναι “πάνω από τον πελάτη” και να παρέχουν πραγματικά προσωπική υπηρεσία, τα ξενοδοχειακά Spa στηρίζονται πολύ στον εργασιακό παράγοντα. Μισθοί, εργασιακές εισφορές και bonus αποτελούν το 73,6 % όλων των λειτουργικών εξόδων. Είναι προφανές ότι η μάχη εναντίον της αύξησης του κόστους προσωπικού παραμένει σταθερή στη βιομηχανία των Spa. Καθώς οι τιμές των θεραπειών συνεχίζουν να αυξάνονται, το ποσοστό εσόδων των θεραπειών ακολουθεί κατά πόδας. Επίσης, η έλλειψη αποτελεσματικής διαχείρισης του προσωπικού έχει ως αποτέλεσμα χαμηλότερα περιθώρια κέρδους. Οι διευθυντές Spa θα έπρεπε να συγκεντρώνουν ραντεβού σε ένα θεραπευτή αντί να παρέχουν στους πελάτες ανεξέλεγκτα τη δυνατότητα να κλείνουν τα ραντεβού τους όποτε θέλουν.

Επιπλέον, οι διευθυντές Spa πρέπει να είναι γνώστες των “χαμηλών” περιόδων και να προσαρμόσουν το σχεδιασμό τους προβλέποντας αυτές τις περιόδους, προκειμένου το προσωπικό να μην κάθεται άπρακτο.

Άλλα μεγάλα έξοδα λειτουργίας είναι τα κόστη συμβάσεων (5,3 % του συνόλου εξόδων), το κόστος εμπορευμάτων και ρουχισμού προς πώληση (4,8 %), το κόστος αναλωσίμων καμπίνας (4,8 %) και τα έξοδα εξοπλισμού λειτουργίας (3,6 %). Από τη στιγμή που τα ξενοδοχειακά Spa διοικούνται ως ένα από τα υπόλοιπα τμήματα του ξενοδοχείου, πρέπει να σημειωθεί ότι δεν χρεώνονται αυτόνομα έξοδα όπως λογιστήριο, μάρκετινγκ, συντήρηση και υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Αυτά τα κόστη μοιράζονται ανάμεσα σε όλα τα τμήματα του ξενοδοχείου και ταξινομούνται ως μη διανεμόμενα έξοδα στην οικονομική αναφορά του ξενοδοχείου. Καθώς το Spa δεν επιβαρύνεται άμεσα με τα γενικά του έξοδα, η πλειοψηφία των εξόδων ποικίλει.

Επομένως, δεν αποτελεί έκπληξη το ότι η αύξηση των λειτουργικών εξόδων παραλληλίζεται με την κατά 9,7 % αύξηση των εσόδων. Το 2006, τα συνολικά λειτουργικά κόστη των Spa αυξήθηκαν κατά 9%. Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στο κόστος προσωπικού (9,6 %) και το κόστος εμπορευμάτων προς πώληση (9 %). Συγκριτικά, όλα τα υπόλοιπα λειτουργικά έξοδα αυξήθηκαν κατά 6,6 % κατά τη διάρκεια του έτους. Λόγω των εκτεταμένων απαιτήσεων προδιαγραφών προσωπικού, τα Spa επιτυγχάνουν αναλογία περιθωρίου κέρδους μικρότερη από το μέσο όρο όλων των υπόλοιπων τμημάτων του ξενοδοχείου. Το 2006 συγκεκριμένα, ένα μέσο ξενοδοχειακό Spa πέτυχε περιθώριο κέρδους 31,1 %. Συγκριτικά, η αναλογία περιθωρίου κέρδους όλων των υπόλοιπων τμημάτων μαζί ήταν 40,8 %⁸.

Λόγω της συνεχούς ροής εσόδων και την αυξημένη δυνατότητα κάλυψης των σταθερών εξόδων, τα μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους επιτεύχθηκαν από τα resort ξενοδοχεία (33.3 %) σε σύγκριση με τα ξενοδοχεία πόλης (17,9 %) ⁸.

Εξ' αιτίας της συνεχούς ανάπτυξης της βιομηχανίας Spa και την αύξηση των εσόδων, τα ξενοδοχεία των Η.Π.Α. απολαμβάνουν όλο και περισσότερα κέρδη από τη λειτουργία τους .

Από το 2005 έως το 2006, τα κέρδη των τμημάτων Spa αυξήθηκαν κατά 11,3 %. Αυτό το ποσοστό είναι μεγαλύτερο από την κατά 9,9 % μέση αύξηση όλων των υπόλοιπων τμημάτων, την ίδια περίοδο. Αν και τα κέρδη του μέσου Spa ξενοδοχείου πόλης (\$216 Α.Δ.Δ.) είναι μόλις το 15% ενός τυπικού resort Spa (\$1.456), τα Spa ξενοδοχείων πόλης είχαν ένα υγιέστατο κέρδος 45,1 % στα τελικά αποτελέσματα από το 2005 στο 2006. Τα κέρδη των resort Spa αυξήθηκαν μόλις κατά 9,1 % κατά την ίδια περίοδο, πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι αυτή η αύξηση είναι ήδη μεγαλύτερη κατά \$54 Α.Δ.Δ. από τα Spa ξενοδοχείων πόλης. Με μία μεγαλύτερη εστίαση στην επιλογή και διαχείριση προσωπικού και με καλύτερη κατανόηση της τοπικής κοινωνίας, τόσο τα Spa πόλης όσο και τα resort Spa έχουν μία απίστευτη ευκαιρία να αυξήσουν τα περιθώρια κέρδους τους.

Επιπλέον, μία εγκατάσταση Spa η οποία λειτουργεί και προωθείται σωστά, μπορεί να εμπλουτίσει τη συνολική επίδοση του ξενοδοχείου, όσον αφορά στη δυναμική των τιμών των δωματίων, την πληρότητα και την ανταπόκριση στις διάφορες απαιτήσεις της πελατείας ⁸.

4.20 Προσωπικό & Προσόντα

Το επάγγελμα του αισθητικού είναι σε μεγάλη ζήτηση και από τις δυο κατηγορίες της βιομηχανίας του spa. Ακολουθείται από το επάγγελμα του θεραπευτή καθώς και του φυσιοθεραπευτή. Άλλα επαγγέλματα που φαίνονται να είναι σε μεγάλη ζήτηση , είναι αυτά των υπαλλήλων υποδοχής .

Ωστόσο , στην βιομηχανία σήμερα υπάρχει μεγάλη ανησυχία εξαιτίας της έλλειψης, αλλά και της ποιότητας του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού .

Η έλλειψη κατάλληλων προσόντων για την διεύθυνση του spa θεωρείται μια πραγματική απειλή για την ανάπτυξη της βιομηχανίας . Υπάρχει δυσκολία στην εξεύρεση έμπειρων και κατάλληλα εκπαιδευμένων θεραπευτών, καθώς η αρχική εκπαίδευση δεν καλύπτει τις ανάγκες του spa ¹⁴.

Η διαρκώς αυξημένη παρουσία ξένων εργαζόμενων –ιδιαίτερα στο τουριστικό spa – και η ανάμειξη ως εκ τούτου τοπικών και ξένων επαγγελματιών προσόντων, συνιστά μια από τις μεγαλύτερες μελλοντικές προκλήσεις για την βιομηχανία, ως προς την διαδικασία επιλογής του κατάλληλου προσωπικού και της αντίστοιχης εκπαίδευσής του, ανάλογα με τις ανάγκες της επιχείρησης.

Η παροχή υπηρεσιών υψηλής αισθητικής με την χρήση προηγμένης τεχνολογίας, δημιουργούν την ανάγκη κατάλληλης εκπαίδευσης του προσωπικού στο ενδεχόμενο της αντιμετώπισης παρενεργειών. Καθώς η βιομηχανία θα αναπτύσσεται, η ανάγκη για μια κοινή προσέγγιση των επαγγελματικών προσόντων σε όλα τα επίπεδα, θα καταστεί ένα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που θα πρέπει να επιλύσει ¹⁴.

4.20.1 Μισθοί

Σύμφωνα με τον Βρετανικό Σύνδεσμο, Business Spa, οι μισθοί - ως ποσοστιαίος καταμερισμός των συνολικών εξόδων των επιχειρήσεων-, διαφέρουν σημαντικά στην βιομηχανία, καθώς κυμαίνονται από το 22% ως το 69% . Σύμφωνα με την ISPA , οι συνολικές αποδοχές μισθωτών στις ΗΠΑ έφτασαν το 2003, περίπου τα 24.9 δις δολάρια .

Τέλος σε σχέση με την μορφή της εργασιακής απασχόλησης η ISPA αναφέρει, ότι το 51% των υπαλλήλων εργάζεται με πλήρες ωράριο, το 34% με μερική απασχόληση, καθώς το 15% εργάζεται με σύμβαση έργου ¹⁴.

4.20.2 Απειλές και Προοπτικές για την Βιομηχανία

Καθώς η βιομηχανία spa συνεχίζει να αναπτύσσεται και να διευρύνεται, η εγκυρότητα των θεραπειών καθώς και η συνολική αποτελεσματική εμπειρία από αντίστοιχες υπηρεσίες, θα τεθούν στο μικροσκόπιο της δημόσιας κριτικής .

Μερικές από τις πραγματικές απειλές για την βιομηχανία, έχουν να κάνουν με τους ακόλουθους λόγους:

- Έλλειψη κοινά αποδεκτού ορισμού αυτής της αγοράς
- Έλλειψη κοινών κανόνων αναφορικά με της παρεχόμενες υπηρεσίες, οι οποίοι θα είναι παράλληλα κατανοητοί και στους καταναλωτές
- Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων τμημάτων της βιομηχανίας .

Ειδικότερα για το τουριστικό spa, το χαμηλό κόστος του προσωπικού σε μερικές χώρες του κόσμου, το κλείσιμο υπηρεσιών μέσω του internet κλπ, καθιστούν αυτή την αγορά πιο διαφανή αλλά και πιο ευάλωτη . Ο καθορισμός των κατηγοριών της βιομηχανίας, ο προσδιορισμός των εξειδικευμένων μορφών επιχειρήσεων που συνθέτουν αυτή την αγορά, είναι το μέσο που θα συμβάλλει στην επίτευξη κοινών στόχων που θα ικανοποιούν τις ανάγκες των επιχειρήσεων, των εργαζομένων τους, των καταναλωτών αλλά και των επενδυτών ¹⁴.

4.21 Η ελληνική πραγματικότητα

Στη χώρα μας το 1897 δημιουργήθηκε το πρώτο ιδιωτικό spa στην Αιδηψό, το “Thermae Sylla”, με διάσημους επισκέπτες στο παρελθόν όπως ο Ελ. Βενιζέλος, ο Ου. Τσώρτσιλ, η Γκρέτα Γκάρμπο κ.ά. Μετά από παρέλευση 100 ετών έγιναν εργασίες συντήρησης και αναστήλωσης. Σήμερα δέχεται επισκέπτες τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό.

Το 1997 δημιουργήθηκε το πρώτο σύγχρονο κέντρο θαλασσοθεραπείας στις βόρειες ακτές της Κρήτης που εντάσσεται σε ξενοδοχειακό συγκρότημα του Royal Mare Village. Είναι προσαρμοσμένο στα γαλλικά πρότυπα και θεωρείται ένα από τα καλύτερα της Ευρώπης ¹¹.

Σύγχρονο κέντρο θαλασσοθεραπείας επίσης λειτουργεί από το 1996 στην περιοχή της Αμουδάρας, στο Ηράκλειο Κρήτης το πρώην Thalasso του Candia Maris, νυν Aegeo Spas στο Moevenpick Resort & Thalasso Crete, προσφέροντας όλες τις ανέσεις, που απαιτούνται για τη λειτουργία ενός σύγχρονου και πολυτελούς κέντρου θαλασσοθεραπείας με ευρωπαϊκά στάνταρ.

Από το 1998 λειτουργεί ένα άλλο κέντρο θαλασσοθεραπείας, ενταγμένο επίσης σε ξενοδοχειακό συγκρότημα, στην παραλία Γεωργούπολης στα Χανιά.

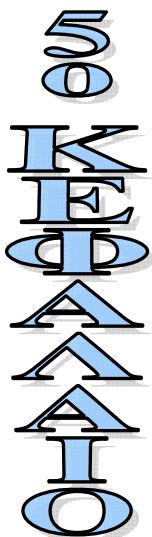
Πρόσφατη μελέτη αναφέρει όμως ότι υπάρχουν στη χώρα μας 179 ξενοδοχεία πολυτελείας, από τα οποία μόνο τα 41 διαθέτουν spa. Την επόμενη πενταετία εκτιμάται ότι θα έχουμε αύξηση της τάξης του 100% στο συγκεκριμένο τομέα στη χώρα μας, καθώς ο έντονος διεθνής ανταγωνισμός επιβάλλει στα πολυτελή ξενοδοχεία να παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες, μεταξύ άλλων και spa.

Η ένταξη των spa στις ξενοδοχειακές μονάδες συμβάλλει στην αύξηση του ποιοτικού τουρισμού και κατ' επέκταση, με την προσέλωση τουριστών υψηλού εισοδήματος, στην αύξηση εισροής συναλλάγματος ¹¹.

4.22 Ορισμένα από τα κέντρα θαλασσοθεραπείας, που λειτουργούν σήμερα σε ξενοδοχεία της Ελλάδας .

A/a	ΝΟΜΟΣ - ΘΕΣΗ	ΤΙΤΛΟΣ	ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ (ΑΡ. ΑΤΟΜΩΝ)	ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
1	Ηλείας	Ξ/Χ ΟΛΥΜΠΙΑ ΡΙΒΙΕΡΑ ΘΕΡΕΤΡΟ	200	28410-65500
2	Ηρακλείου	AEGEO SPAS	100	2810 - 264400
3	Ηρακλείου	Ξ/Χ ROYAL MARE VILLAGE Ξενοδοχείο με κέντρο θαλασσοθεραπείας	100	28970-25025
4	Λασιθίου	THE ELOUNDA SPA & THALASSOTHERAPY CENTER	100	28410-65500
5	Φθιώτιδας	Ξ/Χ ΓΑΛΗΝΗ Ξενοδοχείο με κέντρο θαλασσοθεραπείας	100	22350-80501
6	Χανίων	Ξ/Χ PERLE RESORT HOTEL Ξενοδοχείο με κέντροθαλασσοθεραπείας PERLE ROI HEALTH SPA MARINE	100	28210-39776

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ AEGEO SPAS
(ΠΡΩΗΝ THALASSO CANDIA MARIS)

5.1 Το κέντρο θαλασσοθεραπείας.

Το Aegeo Spas στο Moevenpick Resort διαθέτει ιατρική υποστήριξη, προγράμματα διαίτας, πισίνες με θαλάσσιο και γλυκό νερό, ατομικές μπανιέρες, μασάζ με φύκια, μασάζ με έλαια, φύκια με λάμπες, περιτύλιξη με φύκια affusion, θαλάσσια λασποθεραπεία, περιτύλιξη με λάσπη, κυκλικό περιμετρικό μασάζ, μασάζ φυσιοθεραπείας, οξυγονοθεραπεία, υδροθεραπεία, θαλάσσιο ντους ψιλής βροχής –affusion, υδροζέτ, αίθουσα θαλάσσιου ιονισμού, θεραπεία με φύκια για τα χέρια, θεραπεία με λάσπη για τα χέρια, σιάτσου, χρωματοθεραπεία, σολάριουμ, ατμόλουτρο, σάουνα.

Το Aegeo Spa προσφέρει όλο το χρόνο πακέτα που αφορούν την αναζωογόνηση, ενυδάτωση, αδυνάτισμα, ομορφιά, anti-stress, αντι- κάπνισμα, αθλητικές κακώσεις, οστεοπόρωση, αρθρικές παθήσεις, πρόωγη γήρανση των κυττάρων, κακή κυκλοφορία του αίματος, ρευματικές ασθένειες. Ας σημειωθεί ότι το αδυνάτισμα στο Aegeo Spa που γίνεται υπό ιατρική παρακολούθηση, είναι φυσικό και τα αποτελέσματα του σταθερά ⁷.

Περιλαμβάνει ρύθμιση του μεταβολισμού, σωστή διατροφή, προσωπικό πρόγραμμα Aegeo και πρόγραμμα φυσικής αγωγής. Η φυσική απώλεια λίπους για τους άνδρες είναι 3-4 kg το μήνα και για τις γυναίκες 2-3 kg. Με το κατάλληλο συνδυασμό θεραπειών, η απώλεια κιλών μπορεί να γίνει μεγαλύτερη. Στις νέες υπηρεσίες που προσφέρει το Aegeo Spas περιλαμβάνεται το Ινστιτούτο Αποκατάστασης Σπονδυλικής Στήλης (ΘΕΠΟΠ).

Παράλληλα από Απρίλιο μέχρι Οκτώβριο μπορεί κανείς να επωφεληθεί από τα deluxe Thalasso Packages που περιλαμβάνουν προγράμματα 14 και 7 ημερών.

Τα 7ήμερα προγράμματα προσφέρουν σε 24 συνεδρίες, 6 Thalasso πισίνες, 2 ατομικές μπανιέρες, 2 ειδικές μπανιέρες, 3 υδροπυεσοθεραπείες, 3 περιμετρικά μασάζ, 1 μασάζ με φύκια, 1 μασάζ με έλαια, 1 φύκια με λάμπες, 2 οξυγονοθεραπείες, 1 υδροζέτ.

Τα πακέτα αυτά των 14 ημερών σε συνολικά 52 συνεδρίες προσφέρουν 13 Thalasso πισίνες, 9 ατομικές μπανιέρες, 4 ειδικές μπανιέρες, 6 υδροπιεσοθεραπείες, 5 περιμετρικά μασάζ, 2 οξυγονοθεραπείες, 9 μασάζ με φύκια, 3 μασάζ με έλαια, 2 υδροτζέτ, 1 φύκια για χέρια, 1 περιτύλιξη με λάσπη για τα χέρια, 1 φύκια με λάμπες ⁷.

5.2 Η Αφροδίτη στο Aegeo Spas

Υπάρχει επίσης πρωτοποριακό Ινστιτούτο Αισθητικής, όπου όλες οι θεραπείες προσώπου και σώματος, οι οποίες γίνονται υπό ιατρική παρακολούθηση, περιλαμβάνουν θαλάσσια στοιχεία σε μεγάλη πυκνότητα. Οι θεραπείες αυτές έχουν σαν αποτέλεσμα ανάπλαση κυττάρων, αναζωογόνηση δέρματος, καταπολέμηση ρυτίδων, μυϊκής και επιδερμικής χαλάρωσης, καταπολέμηση τριχοφυίας, μείωση κυτταρίτιδας, απώλεια πόντων σε σημεία (γοφοί, μηροί, κοιλιά) και αποτοξίνωση ⁷.

5.2.1 Νους Υγιής εν σώματι υγιή.....

Οι υπηρεσίες του αθλητικού κέντρου του Aegeo Spas συμπληρώνουν το πακέτο παροχών στην υπηρεσία της υγείας και της ομορφιάς. Το υπερσύγχρονο γυμναστήριο των 1.000τ.μ με τη διάθεση των 10 αερόβιων μηχανημάτων στοχεύει στην ομαλή λειτουργία του κυκλοφορικού συστήματος και στη δημιουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων αδυνατίσματος βελτίωσης της φυσικής κατάστασης ⁷.

5.2.2 Και όλα υγιή.....

Η αρχαία – νέα μέθοδος της θαλασσοθεραπείας δίνει την ευκαιρία σε όσους τη χρησιμοποιούν να ωφεληθούν από τα πλούσια συστατικά της θάλασσας, να βιώσουν την απόλυτη χαλάρωση, να αναζωογονηθούν πνευματικά και σωματικά και να διασκεδάσουν. Το μόνο που έχουν να κάνουν είναι να πάρουν την απόφαση και αφεθούν στα “μαγικά χέρια” των ειδικών του Aegeo Spas.

Όπως συμπεραίνουμε η θαλασσοθεραπεία συνδυάζεται αρμονικά με :

- Σπορ (ποδήλατο, βιάδισμα κ.λ.π)
- Γυμναστική
- Μουσικοθεραπεία
- Δίαιτα-διατροφή
- Laser
- Ηλεκτροθεραπεία
- Θερμοθεραπεία (ακολουθώντας αυστηρούς ειδικούς κανόνες βάση της νομοθεσίας δεδομένης της υγροσκοπικής μορφής των κέντρων θαλασσοθεραπείας)
- Με κάθε είδους αισθητική περιποίηση που αφορά τομέα θεραπείας για συγκεκριμένο πρόβλημα.
- Τμήμα θαλασσοθεραπείας
- Υποδοχή : Η υποδοχή του τμήματος θαλασσοθεραπείας χωρίζεται στους εξής λειτουργικούς χώρους.
 - Χώρος των Στερεών Συνεδριών
 - Η μεγάλη πισίνα θαλασσοθεραπείας Aegeo
 - Χώρος των Υγρών Συνεδριών

Όλοι οι χώροι του τμήματος αυτού έχουν θαλασσίνο νερό το οποίο αντλείται από μήκος 150 μέτρων από την αρχή της θάλασσας. Το θαλασσίνο νερό που αντλείται, περνά από ειδική επεξεργασία φίλτρου και οδηγείται στη συνέχεια για την καταπολέμηση των μικροοργανισμών, στο πλέον εξελιγμένο σύστημα καταπολέμησης των, με τη μέθοδο Uv. Επίσης με ένα αυτοματοποιημένο σύστημα δοσομετρικών οργάνων, εισέρχεται βρώμιο για τη συμπληρωματική καταπολέμηση κάθε παράσιτου που πιθανόν να εισέρχεται στο νερό από την χρήση του από το ανθρώπινο σώμα ⁷.

Η πισίνα Aegeo χαρακτηρίζεται από τα εξής στοιχεία :

Θερμαινόμενο θαλασσίνο νερό στους 33° -37° C και 14 σημεία εκγύμνασης ή χαλάρωσης όλων των μυϊκών ομάδων του σώματος. Το κάθε σημείο ενεργοποιείται από μπουτόν που πατάει ο χρήστης και το θαλασσίνο νερό, υπό συγκεκριμένη πίεση, επιδρά στις προγραμματισμένες μυϊκές ομάδες.

Τα σημεία αυτά είναι :

- 1^ο Σημείο τοίχου : Επιδρά στην οσφυϊκή χώρα (μέση)
- 2^ο -3^ο σημεία δαπέδου : Επιδρούν στα πέλματα χρησιμοποιώντας τις πιέσεις του νερού κατάλληλα
- 4^ο -5^ο : Αντίθετη καλύμψη. Από συγκεκριμένες οπές αναβλύζει θαλασσινό νερό με υψηλή πίεση και ο χρήστης κολυμπά αντίθετα εκτελώντας αερόβια άσκηση
- 6^ο Σημείο Τοίχου.Επιδρά στην οσφυϊκή χώρα χαμηλά.

Πηγή : Aegeo Spas – Πισίνα Candia

- 7^ο Άγριο Ρεύμα : Κυκλική πορεία του νερού και ο χρήστης βαδίζει αντίθετα επιδρώντας έτσι το νερό στα όργανα της πνευλικής χώρας.
- 8^ο Σημείο Κουρτίνα : Επιδρά με συγκεκριμένες πιέσεις στις περιοχές ώμου και αυχένα

- 9^ο : Κανόνες 1,2. Αντιμπλόκ σε ολόκληρη τη σπονδυλικήστήλη.
- 10^ο : Μανιτάρι. Με θαλασσινό νερό υπό βροχή επιδρά στους ώμους και τον αυχένα.
- 11^ο : Κανόνες 3,4. Υδρομασάζ στην ωμική ζώνη
- 12^ο : Φυσαλίδες δαπέδου. Σημείο χαλάρωσης
- 13^ο : Σημείο ποδιών. Επιδρά με συγκεκριμένες πιέσεις στις μυϊκές ομάδες των ποδιών
- 14^ο : Σημείο Μέσης. Τελική χαλάρωση.

Κι εδώ θα μιλήσουμε πάλι για τις **χημικές** ιδιότητες του θαλασσινού νερού με την ελεγχόμενη θερμοκρασία και τις ανάλογες πιέσεις, τα μεταλλικά άλατα του θαλασσινού νερού (33g/lit στον Ατλαντικό και 39g/lit στις θάλασσες της Κρήτης) εισέρχονται στο σώμα μέσω της διαδικασίας της ωσμώσεως και τα 5 εκατομμύρια τριχοειδή αγγεία που έχει το ανθρώπινο σώμα. Έτσι μέσω της ηλεκτρολυτικής ιδιότητας, αρνητικά ιόντα φορτισμένα με μεταλλικά άλατα όπως μαγνητικό κάλιο,θειϊκό άλας κ.λ.π, ξεκουράζουν και τονώνουν κάθε κουρασμένο σώμα.

Λόγω, τώρα, των **μηχανικών** ιδιοτήτων του θαλασσινού νερού έχουμε μείωση του σωματικού βάρους λόγω της άνωσης του θαλασσινού νερού και μείωση της επιβάρυνσης της σωματικής μάζας που κουβαλά το σώμα. Τέλος, υπό μορφή αέρα το θαλασσινό νερό αποτελεί τη βάση των αναπνευστικών και θερμικών θεραπειών (θαλάσσιος ιονισμός, Hamam,Sauna). Θερμικές ιδιότητες του θαλασσινού νερού ⁷.

5.3 Θεραπείες

VIP Massage:

Εξειδικευμένο χαλαρωτικό μασάζ. Εφαρμόζεται σε άτομα με πόνους, οιδήματα, μυϊκούς σπασμούς και γενικότερες διαταραχές του μυοσκελετικού συστήματος, ενώ παράλληλα αποσκοπεί στην ψυχοσωματική χαλάρωση και ευεξία. Προσφέρει δηλαδή ανακούφιση από τους πόνους και τα πιασίματα που τυχόν υπάρχουν σε μεμονωμένα σημεία του σώματος όπως για παράδειγμα αυχένα, μέση,

Πηγή : Aegeo Spas

δρώντας δηλαδή σαν αναλγητικό και καταπραϊντικό μέσο, βελτιώνοντας τη λειτουργικότητα μιας ή περισσότερων μυϊκών ομάδων του σώματος. Διάρκεια θεραπείας .60'.

ΜΑΣΑΖ ΜΕ ΛΑΔΙ : Χαλαρωτικό μασάζ σε όλο το σώμα. Προσφέρει χαλάρωση και ηρεμία βοηθώντας άμεσα τον οργανισμό να αποβάλει το άγχος και το στρες της καθημερινότητας. Συντελεί άμεσα στη διατήρηση της ελαστικότητας του δέρματος σε συνδυασμό με τα προϊόντα λαδιού και αιθέριων ελαίων. Αυξάνει ελαφρώς την ενδοφλεβική πίεση και επιταχύνει την κυκλοφορία του αίματος. Έτσι, ενώ στις πρώτες μέρες το δέρμα που έχει δεχτεί μασάζ γίνεται πιο απαλό και λείο γιατί ελαττώνεται η κεράτινη στοιβάδα κάτω από τη μηχανική δράση των μαλάξεων, λίγο αργότερα το δέρμα γίνεται πιο σφιχτό, διατηρώντας συγχρόνως την ελαστικότητά του. Άμεσο αποτέλεσμα του μασάζ έχουμε επίσης και στις λειτουργίες του δέρματος όπου έχουμε αύξηση της εφίδρωσης αποβάλλοντας έτσι τις τοξίνες και τα βλαβερά συστατικά ανανεώνοντας έτσι τον οργανισμό. Όσον αφορά το κυκλοφορικό, το μασάζ προκαλεί ένα κοκκίνισμα της επιδερμίδας που σημαίνει ενεργοποίηση των τριχοειδών αγγείων και μια αύξηση ταχύτητας του αίματος⁷.

Διάρκεια θεραπείας, 30' & 60'.

ΜΑΣΑΖ ΜΕ ΦΥΚΙΑ :

Χαλαρωτικό μασάζ σε όλο το σώμα με το κατά κόρον συστατικό της θάλασσας τα “φύκια”.

Επιστημονικές έρευνες έδειξαν ότι τα φύκια μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως τα καλύτερα λειαντικά της επιδερμίδας (βοηθούν να αποβάλλεται το λίπος από τις λιπαροθήκες).

Πηγή : Aegeo Spas

Συμβάλουν στη σύσφιξη και αναζωογόνηση της επιδερμίδας και έχει άμεσα αποτελέσματα κατά της κυτταρίτιδας και του τοπικού πάχους⁷. Διάρκεια θεραπείας 30'.

ΦΥΚΙΑ ΜΕ ΛΑΜΠΕΣ :

Επάλειψη με φύκια σε όλο το σώμα, περιτύλιγμα και παραμονή κάτω από ειδικές λάμπες που έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της θερμοκρασίας του αίματος και κατ' επέκταση την εφίδρωση, την αύξηση του κυτταρικού μεταβολισμού και την αποβολή των τοξικών ουσιών.

Συμβάλει σημαντικά στο αδυνάτισμα μέσω της εφίδρωσης ενώ συγχρόνως αναζωογονεί και ανανεώνει την επιδερμίδα, βοηθάει μέσω της θερμότητας στην αύξηση του κυτταρικού μεταβολισμού και στην καλύτερη απορρόφηση των ευεργετικών συστατικών που περιέχονται στα φύκια. Αποτέλεσμα αυτών είναι η αναζωογόνηση της επιδερμίδας, το τοπικό ή ολικό αδυνάτισμα και η σύσφιξη⁷.

Διάρκεια θεραπείας 40'.

Πηγή : Aegeo Spas

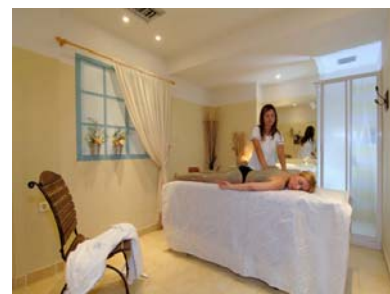
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΛΑΣΠΟΘΕΡΑΠΕΙΑ FANGO :

Επάλειψη με λάσπη σε όλο το σώμα και στη συνέχεια περιτύλιγμα αυτού, δίνοντας τη δυνατότητα στο δέρμα να απορροφήσει τα ευεργετικά συστατικά της λάσπης. Προσφέρει άμεση ανακούφιση από τις ρευματικές παθήσεις και τα αρθριτικά ενώ συγχρόνως αναζωογονεί και συμβάλλει σημαντικά στην επιδερμική σύσφιξη⁷. Διάρκεια θεραπείας 10'

ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΝΤΟΥΣ ΨΙΛΗΣ ΒΡΟΧΗΣ – AFFUSION : Ντους ζεστού θαλασσινού νερού με τη ροή της ψιλής βροχής. Συμβάλλει ενεργά στην ψυχοσωματική χαλάρωση, την ανανέωση και ευεξία του οργανισμού. Διάρκεια θεραπείας 30'.

ΕΠΑΛΕΙΨΗ ΜΕ ΦΥΚΙΑ : Επάλειψη με φύκια σε όλο το σώμα αφού πρώτα γίνει peeling για να ανοίξουν οι πόροι του δέρματος και να απορροφηθούν έτσι καλύτερα από τον οργανισμό τα ευεργετικά συστατικά των φυκιών. Άμεση ενεργοποίηση της ανταλλαγής των λιπαρών στοιχείων (βοηθά στο να αποβάλλεται το λίπος από τις λιπαροθήκες), απαλύνοντας έτσι την επιφάνεια του δέρματος⁷.

Τα θαλάσσια φύκια καθώς είναι πλούσια σε υγρασία ενυδατώνουν την ευαίσθητη επιδερμίδα διατηρώντας την έτσι λαμπερή και υγιή.

Πηγή : Aegeo Spas

ΕΠΑΛΕΙΨΗ ΜΕ ΛΑΣΠΗ : Επάλειψη σε όλο το σώμα με λάσπη. Η πλούσια σε μεταλλικά άλατα λάσπη είναι ιδανική για την απομάκρυνση των λιπαρών στοιχείων και του σμήγματος από την επιφάνεια της επιδερμίδας. Βοηθά επίσης στη βαθιά απολέπιση, απομακρύνει τα μαύρα στίγματα και ενισχύει την κυκλοφορία του αίματος.

Ακόμη, χάρη στα ενεργά συστατικά που περιέχει εξαφανίζει τους ερεθισμούς, “μαραίνει” τα σπυράκια και αποτρέπει την εμφάνιση των βακτηριδίων. Τα αποτελέσματα της δράσης της φαίνονται και μακρυπρόθεσμα, επειδή ενεργοποιεί συμπληρωματικά τις δυνάμεις αυτοπροστασίας του δέρματος και συμβάλλει στη λείανση της επιδερμίδας⁷.

Διάρκεια θεραπείας 40’.

ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΟ ΜΑΣΑΖ : Περιμετρικό υδρομασάζ με θαλασσινό νερό σε όλο το σώμα με αποτέλεσμα τη θετική επίδραση στην επιδερμική σύσφιξη και αναζωογόνηση της επιδερμίδας. Διάρκεια θεραπείας 15’.

ΥΔΡΟΠΙΕΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑ - JET MASSAGE : Εκτόξευση ζεστού θαλασσινού νερού με πίεση πάνω στο σώμα. Συμβάλλει σημαντικά στη μείωση του τοπικού πάχους και δρα κατά της κυτταρίτιδας⁷. Διάρκεια θεραπείας 10’.

ΠΙΣΙΝΑ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ : Ο συνδυασμός θερμαινόμενου θαλασσινού νερού στους 33° -37° C και εξιδικευμένων επιστημονικών μεθόδων, έχουν σαν αποτέλεσμα τα πολύτιμα συστατικά του θαλασσινού νερού όπως μεταλλικά άλατα και ιχνοστοιχεία να εισχωρούν στον ανθρώπινο οργανισμό. Σε συνδυασμό με τα 14 σημεία υδρομασάζ για όλα τα μέρη του σώματος, επιτυγχάνεται αφενός επιδερμική και μυϊκή σύσφιξη και αφετέρου ψυχοσωματική χαλάρωση, ευεξία, καταπολέμηση του άγχους και της υπερκόπωσης, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στη φυσική μορφή αδυνατίσματος αλλά και στη διατήρηση καλής ζυγείας και ομορφιάς⁷.

Διάρκεια θεραπείας 30’.

ΟΞΥΓΟΝΟΘΕΡΑΠΕΙΑ : Μια πρωτοποριακή μέθοδος θεραπείας που συμβάλλει στη γενική ανανέωση του οργανισμού, στην ενίσχυση του ανοσοποιητικού, καρδιοαναπνευστικού και κυκλοφορικού συστήματος και στην τροφή των κυττάρων, στην καταπολέμηση του γήρατος και της εξάρτησης του καπνίσματος, στην αύξηση της αθλητικής επίδοσης (φυσική κατάσταση) και της φυσικής ευεξίας⁷. Διάρκεια θεραπείας 15’.

HYDROJET: Κρεβάτι από στρώμα νερού. Προσφέρει ευεργετικό, χαλαρωτικό υδρομασάζ σε όλο το πίσω μέρος του σώματος. Σαν συνέπεια έχουμε την ανακούφιση από τους μυϊκούς σπασμούς και πόνους ενώ ταυτόχρονα λειτουργεί κάλλιστα και ως μέγιστη θεραπεία χαλάρωσης⁷. Διάρκεια θεραπείας 20’.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΜΠΑΝΙΕΡΑ AEGEO (SPECIAL ΚΑΙ ΑΠΛΗ) : Χαλαρωτικό υδρομασάζ σε όλο το σώμα από θαλασσινό νερό σε θερμοκρασία σώματος, με αιθέρια έλαια, μέσα σ’ ένα ειδικά ατομικά διαμορφωμένο χώρο. Σαν κύρια θετικά αποτελέσματα μπορούμε να αναφέρουμε τη βελτίωση του κυκλοφορικού και ανακούφιση από τους μυϊκούς πόνους. Επιλέγουμε μία από τις δύο special ή απλή ανάλογα με τη μυϊκή μάζα και τον όγκο του πελάτη ή τις εξιδικευμένες απαιτήσεις του⁷. Διάρκεια θεραπείας 20’.

CAVITOSONIC - θαλάσσιος ιονισμός: Μέσα σε ένα χώρο ειδικά διαμορφωμένο με ειδικό φωτισμό και χαμηλής έντασης μουσική χαλαρωτική, τοποθετούμε θαλασσινό νερό σε ειδική συσκευή που ιονίζει την ατμόσφαιρα φορτίζοντας την με αρνητικά ιόντα. Αυτό αποσκοπεί στην ενίσχυση της αντίστασης του αμυντικού μας συστήματος ενάντια στην ατμοσφαιρική ρύπανση, θεραπεία σε χρόνια αναπνευστικά προβλήματα, στην άμεση και ολική χαλάρωση του οργανισμού⁷.

Διάρκεια θεραπείας 20'.

SOLLARIUM: Λάμπες UVA τύπου WOLF. Για τη χρήση τους δεν χρειάζονται γυαλιά. Οι ακτίνες UVA έχουν τη δυνατότητα ενίσχυσης της έκκρισης της μελανίνης στο σώμα και έτσι έχουμε το αισθητικό μαύρισμα χωρίς να προκαλεί έγκαυμα στο δέρμα. Ενδείκνυται επίσης για δερματολογικά προβλήματα όπως η ψωρίαση⁷. Διάρκεια θεραπείας 10'.

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΕ ΑΤΟΜΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΑ ΣΕ ΔΕΡΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΘΗΣΕΙΣ.

SAUNA: Χώρα προέλευσης της η Φιλανδία (την αποκαλούν “το τρίτο τους νεφρό”), όπου η σάουνα αποτελεί τρόπο ζωής. Υπάρχουν 2 είδη α) η ξηρή (χωρίς υδρατμούς) και β) η υγρή (με υδρατμούς). Η ξηρή σάουνα είναι πιο δύσκολη για τον οργανισμό λόγω της άμεσης και μεγάλης θερμότητας και ακολούθως της έντονης εφίδρωσης⁷.

Στο Aegeo Spa θα βρούμε ομαδικές σάουνες (λουτρά ξηρής, θερμής ατμόσφαιρας) και Hamam (λουτρά με υδρατμούς). Η σάουνα τονώνει το περιφερειακό, επιταχύνει την αναπνοή και τους καρδιακούς παλμούς, χαλαρώνει τους μυς. Η διάρκεια εφαρμογής είναι σταδιακά αυξανόμενη από 10' έως 30'. Μετά την εφαρμογή το άτομο πρέπει να αναπαυθεί για 30', να ολοκληρωθεί η εφίδρωση, να αποκατασταθεί η φυσιολογική θερμοκρασία και να ηρεμήσει⁷.

5.4 Άλλες Θεραπείες αισθητικής σώματος

1. Κρυοθεραπεία και Πρεσσοθεραπεία : Η Κρυοθεραπεία συνδυάζει τα ηρεμιστικά αποτελέσματα της μενθόλης και τα αποσυμφορητικά της καμφοράς. Η άμεση αίσθηση δροσιάς ξεκουράζει τις πιο βαριές γάμπες. Η δράση της διαρκεί πολύ ώρα μετά την θεραπεία. Προκαλεί μια τονωτικότητα των τριχοειδών αγγείων που περιορίζει έτσι το πέρασμα των συστατικών του αίματος προς τα έξω. Χρησιμοποιείται σαν κούρα αδυνατίσματος διότι ελαττώνει τη διείσδυση των τοξικών στους ιστούς. Έτσι αποφεύγεται η αποθήκευσή τους. Αφήνουμε τον πελάτη 20'-30' μέσα στην πρεσσοθεραπεία με cryo gel. Στη συνέχεια γίνεται ένα ελαφρύ μασάζ από τους αστραγάλους μέχρι τους μηρούς για να απορροφήθει εντελώς το υλικό που έχει απομείνει.
2. Parafango Wrap: Η θεραπεία αυτή εφαρμόζεται σε περιπτώσεις κυτταρίτιδας προχωρημένου βαθμού, για τοπικό αδυνάτισμα και για κατακράτηση υγρών. Άμεσο ορατό και μετρήσιμο χάσιμο πόντων, σύσφιξη και φορμάρισμα της σιλουέτας, ενυδάτωση επιδερμίδας.

3. Thalasso Metabolism: Γίνεται σε συνδυασμό με την θεραπεία κατά της κυτταρίτιδας και το τοπικό αδυνάτισμα. Η ελευθερωμένη λάσπη ενεργεί σαν επαναφορά της κυτταρικής φόρμας και επιταχύνει τον μεταβολισμό των κυττάρων.
4. Thalasso Form: Χρησιμοποιείται σαν κούρα αδυνατίσματος διότι ελαττώνει τη διείσδυση των τοξινών στους ιστούς και αποφεύγεται η αποθήκευσή τους. Επίσης χρησιμοποιείται στην κυτταρίτιδα, την επιδερμική σύσφιξη επειδή διεγείρει τον οργανισμό, τον αποτοξινώνει και τέλος αυξάνει τον κυτταρικό μεταβολισμό.
5. Θεραπεία ραγάδων : Καταπολέμηση των προβλημάτων του συνδετικού ιστού (ραγάδες) λόγω απότομης αύξησης του βάρους ή κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης. Εδώ ενεργοποιείται το laser σάρωσης για 15' - 20' αφού έχει προηγηθεί peeling . Μετά το πέρας του laser σάρωσης, τοποθετείται θαλάσσια λάσπη για 20' και ξεπλένεται με χλιαρό έως κρύο νερό.
6. Αντιοιδηματική Θεραπεία : Η θεραπεία αυτή γίνεται σε περιπτώσεις κατακράτησης υγρών στα κάτω άκρα. Όπως είναι γνωστό, οίδημα χαρακτηρίζεται η μεγάλη περίσσεια υγρών στο μεσοκυττάριο (διάμεσο) χώρο των βιολογικών ιστών⁷.

Φυσικά στο Aegeo Spa με την βοήθεια ειδικά εκπαιδευμένων επαγγελματιών του χώρου της Αισθητικής Προσώπου και Σώματος, γίνεται συνεχώς αναδιάρθρωση, μετεξέλιξη των ήδη υπάρχουσών θεραπειών και εισαγωγή νέων μεθόδων, έτσι ώστε να ικανοποιούνται πάντοτε και σε κάθε εποχή οι απαιτήσεις των καταναλωτών βασιζόμενοι στις νέες τάσεις και εξελίξεις της αγοράς⁷.

(Στα Παραρτήματα 3, 4 μπορείτε να βρείτε τον τιμοκατάλογο με όλες τις προσφερόμενες θεραπείες αισθητικής σώματος και προσώπου, καθώς και τα ολοκληρωμένα πακέτα Ομορφιάς και χαλάρωσης των 7 και 14 ημερών .)

ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΣΤΟ AEGEO SPAS

Κατά τον μήνα Αύγουστο (2008), διενεργήθει μια έρευνα στο κέντρο Θαλασσοθεραπείας Aegeo Spas, με θέμα την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και συγκεκριμένα την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού και των κέντρων Θαλασσοθεραπείας και Spa στον Νομό Ηρακλείου.

Η έρευνα αυτή έγινε μέσω της διαδικασίας της προσωπικής συνέντευξης με πελάτες του κέντρου και τις απαντήσεις σε εξειδικευμένο ερωτηματολόγιο σχετικά με το παραπάνω θέμα (Παράρτημα 5) .

Σε γενικές ερωτήσεις που τέθηκαν στους πελάτες σχετικά με την πορεία του τουρισμού σε παγκόσμιο και ελληνικό επίπεδο, οι περισσότεροι συμφώνησαν ότι ο τουρισμός θα “παίξει” σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξη των οικονομιών πολλών περιοχών του κόσμου και ότι ο τουριστικός κλάδος αποτελεί μια οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα. Όλοι οι ερωτηθέντες επίσης συμφώνησαν ότι για τις περισσότερες χώρες αποτελεί την πρωταρχική παραγωγική διαδικασία τους και την βασική πηγή εισοδήματός τους, αλλά παρόλα αυτά θεωρούν ότι η επικρατούσα κατάσταση του τουρισμού στην Ελλάδα βρίσκεται σε μέτριο επίπεδο.

Επιπλέον σε ερώτηση που τέθηκε στους πελάτες σχετικά με το τι πιστεύουν πραγματικά για τον ορισμό “τουρίστας”, οι περισσότεροι γνώριζαν εν μέρει τον ορισμό αυτό. Απάντησαν δηλαδή ότι τουρίστας θεωρείται το άτομο που μεταβαίνει σε κάποιο άλλο μέρος, εκτός αυτό της μόνιμης διαμονής του, με σκοπό την γνωριμία με το τόπο προορισμού και την κουλτούρα του, την ξεκούραση και γενικότερα την διασκέδαση και την απόδραση από την καθημερινότητα. Στην ερώτηση όμως σχετικά με το πότε πιστεύουν ότι έγινε η πρώτη μετακίνηση του ανθρώπου για τουριστικούς σκοπούς, οι περισσότεροι δεν γνώριζαν να απαντήσουν με ακρίβεια, δηλαδή ότι από τα αρχαϊκά ακόμη χρόνια, οι άνθρωποι ταξίδευαν σε ξένους τόπους με σκοπό την γνωριμία με τον ξένο τόπο και την κουλτούρα του.

Τέλος σε ερώτηση που τέθηκε σχετικά με τους λόγους που οδηγούν τους ανθρώπους στην σημερινή εποχή να κάνουν τουρισμό, όλοι πιστεύουν ότι μετακινούνται για να ξεφύγουν από την καθημερινότητα τους και να γνωρίσουν νέους τόπους και πολιτισμούς. Οι περισσότεροι όμως πιστεύουν ότι ο άνθρωπος σήμερα δεν ταξιδεύει με σκοπό την ανθρώπινη επικοινωνία με τους κατοίκους και όχι μόνο, των περιοχών μετακίνησης τους αλλά ταξιδεύουν επειδή τους το επιβάλλει η μόδα και ο συρμός.

Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Στο σημείο αυτό τέθηκαν ερωτήσεις στους πελάτες σχετικά με την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Στην ερώτηση λοιπόν σχετικά με τους λόγους που οδήγησαν στην παρακμή του μαζικού τουρισμού και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών αυτού, οι περισσότεροι πελάτες απάντησαν ότι ο μαζικός τουρισμός παρήκμασε λόγω της παγκοσμιοποίησης και της εισαγωγής του Internet στις ζωές των ανθρώπων, αλλά και λόγω της γενικότερης εκμετάλλευσης των τουριστών. Από την άλλη οι περισσότεροι πιστεύουν ότι οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αναπτύχθηκαν λόγω της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου στις ζωές των ανθρώπων, την ανάγκη του σύγχρονου ατόμου για διέξοδο και φυγή από τα τετριμμένα, την ανάπτυξη της τεχνολογίας και την κυβερνητική συμμετοχή μέσω χρηματοδότησης τέτοιων μορφών τουρισμού.

Επιπλέον σε ερώτηση που τέθηκε σχετικά με την παράθεση ορισμού για τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, οι πελάτες απάντησαν ότι αυτή η μορφή είναι οτιδήποτε δεν έχει να κάνει με μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους αλλά και οτιδήποτε συμβάλλει στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτισμικής κληρονομιάς. Όλοι φυσικά είχαν γνώση για μεγάλο αριθμό εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όμως σε ερώτηση που τους τέθηκε σχετικά με το ποιές μορφές υπάρχουν ή θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στην Κρήτη, οι περισσότεροι απάντησαν ότι υπάρχει μεγάλη ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Κρήτη, αλλά θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω μορφές όπως ο τουρισμός τρίτης ηλικίας, ο τουρισμός υγείας και ο συνεδριακός .

Η ανάπτυξη του Ιαματικού τουρισμού

Σχετικά με την ανάπτυξη του ιαματικού τουρισμού, αρχικά τέθηκε η ερώτηση στους πελάτες να παραθέσουν την γνώμη τους σχετικά με την διαφορά του ιαματικού τουρισμού και του τουρισμού υγείας. Κάποιοι πελάτες απάντησαν ότι ο ιαματικός τουρισμός απευθύνεται μόνο σε άτομα που πάσχουν ήδη από κάποια ασθένεια, όπως παραδείγματος χάρη κινητικά προβλήματα αρθρώσεων και οστών και ότι ο τουρισμός υγείας απευθύνεται μόνο σε υγιείς ανθρώπους που κάνουν χρήση της μορφής αυτής, καθαρά για προληπτικούς λόγους. Άλλοι όμως πιστεύουν ότι ο ιαματικός τουρισμός έχει στόχο την αναζωογόνηση και την ευεξία του ανθρώπου μέσω της χρήσης ιαματικών φυσικών πόρων και ότι απευθύνεται σε υγιή και μη άτομα.

Όταν δε έγινε η ερώτηση στους πελάτες σχετικά με το πότε έγινε χρήση του ιαματικού τουρισμού για πρώτη φορά, οι περισσότεροι ήταν γνώμονες ότι γινόταν χρήση ήδη από αρχαιοτάτων χρόνων.

Σχετικά όμως με την ερώτηση αν η ανάπτυξη ή η εκμετάλλευση του ιαματικού τουρισμού στην Ελλάδα είναι επαρκής, οι περισσότεροι πελάτες ήταν αρνητικοί, παρόλο που δεν γνωρίζουν τον ακριβή αριθμό ιαματικών κέντρων που ήδη υπάρχουν στην Ελλάδα.

Και αυτό με έκανε να αναρωτηθώ για τους λόγους που οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν ότι λειτουργούν περίπου 20 οργανωμένα κέντρα ιαματικού τουρισμού ανά την Ελλάδα και ότι η χώρα μας είναι μια από τις πιο πλούσιες σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση. Αυτό με οδήγησε στο να τους ρωτήσω ποιές κατά την γνώμη τους θα μπορούσαν να είναι οι συνέπειες (θετικές ή αρνητικές) ανάπτυξης αυτής της μορφής τουρισμού και οι περισσότεροι απάντησαν ως κύρια θετική συνέπεια την οικονομική ενίσχυση του τόπου όπου ενδεχομένως διαθέτει ιαματικές πηγές, αλλά και ως αρνητική την μη αποτελεσματική χρήση και προστασία των πηγών αυτών από τον κρατικό και μη φορέα. Φυσικά οι περισσότεροι δεν γνώριζαν να απαντήσουν για το ποιές θα μπορούσαν να είναι οι περαιτέρω προοπτικές ανάπτυξης αυτού του τομέα στην χώρα μας.

Κέντρα Θαλασσοθεραπείας

Στο σημείο αυτό της έρευνας, έγινε συζήτηση με τους ερωτηθέντες πελάτες σχετικά με την θαλασσοθεραπεία και τα κέντρα Spa. Οι περισσότεροι πελάτες παρόλο που επισκέφτονται το κέντρο θαλασσοθεραπείας Aegeo Spas επί σειρά ετών, δεν γνώριζαν ακριβώς να απαντήσουν στην ερώτηση για το τι πραγματικά είναι η θαλασσοθεραπεία, παρόλο που πιστεύουν ότι η ένταξη χρήσης της στις ζωές μας, θα μπορούσε να μας ωφελήσει πολύ και ότι οι ευεργετικές της ιδιότητες θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις ζωές μας, να καταπολεμήσουν το άγχος, το στρες και την κόπωση που μαστίζουν όλους τους ανθρώπους τα τελευταία χρόνια και είναι αίτια για την αύξηση των καρδιαγγειακών παθήσεων.

Επιπλέον τέθηκε ερώτηση στους πελάτες σχετικά με το αν δέχεται η Κλασική ιατρική, την θαλασσοθεραπεία ως μέθοδο ίασης χρόνιων παθήσεων. Ορισμένοι πελάτες απάντησαν ότι η ιατρική δεν δέχεται την θαλασσοθεραπεία ως μέθοδο ίασης γιατί δεν βαδίζει μέσω στατιστικών και έτσι δεν μπορεί να μετρηθεί και να αξιολογηθεί όπως γίνεται στον κλάδο της ιατρικής. Άλλοι όμως πιστεύουν ότι η ιατρική δέχεται την θαλασσοθεραπεία ως μέθοδο ίασης και ότι ακόμη και ο Ιπποκράτης, ο πατέρας της Ιατρικής, συνιστούσε θεραπείες με νερό λόγω των αντιβιοτικών ιδιοτήτων της θάλασσας .

Στη συνέχεια τέθηκε η ερώτηση στους πελάτες σχετικά με τις απαραίτητες προϋποθέσεις που πρέπει να έχουν τα κέντρα θαλασσοθεραπείας. Όλοι οι πελάτες απάντησαν ότι κατά κύριο λόγο θα πρέπει να βρίσκονται κοντά στην θάλασσα, από όπου θα αντλούν και το θαλασσίνο νερό, αλλά και ότι ένα κέντρο θαλασσοθεραπείας θα πρέπει να διαθέτει εξειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό και ποικιλία θεραπειών σώματος και αισθητικής προσώπου (μασάζ με λάσπη, φύκια) . Φυσικά όλοι οι πελάτες, μέσω της εμπειρίας τους στο Aegeo Spas, γνώριζαν ποιός θα πρέπει να είναι ο βασικός εξοπλισμός ενός κέντρου θαλασσοθεραπείας.

Έπειτα δράττωντας της ευκαιρίας από την παραπάνω ερώτηση και την γνώση όλων των πελάτων για τον εξοπλισμό ενός κέντρου θαλασσοθεραπείας, τους ρώτησα πότε άκουσαν για πρώτη φορά και έπειτα επισκέφθηκαν το κέντρο θαλασσοθεραπείας Aegeo Spas. Οι περισσότεροι πελάτες επισκέφθηκαν το κέντρο γύρω στο 2002 – 2003 και οι λόγοι που τους οδήγησαν στο να το επισκεφθούν ήταν η ανάγκη τους για χαλάρωση και η ύπαρξη κάποιων μυικών πόνων. Έτσι βάση της έρευνας αυτής, οι περισσότεροι πελάτες ενδιαφέρονται για τα τμήματα του κέντρου που σχετίζονται με την θαλασσοθεραπεία, τις υπηρεσίες μασάζ και ορισμένοι για το εξειδικευμένο κέντρο γυμναστικής που διαθέτει το κέντρο.

Όλοι όμως οι πελάτες πέραν της ύπαρξης του κέντρου θαλασσοθεραπείας Aegeo Spas, γνώριζαν και την ύπαρξη και του κέντρου θαλασσοθεραπείας στο Aldemar Knossos Royal Village στην Χερσόνησο Ηρακλείου και ο κύριος λόγος που δεν το επισκέφτονται είναι η τοποθεσία του, παρόλο που γνωρίζουν επίσης για τις άριστες προσφερόμενες υπηρεσίες του.

Κέντρα Spa

Στην συνέχεια της έρευνας, τέθηκε η ερώτηση στους πελάτες σχετικά με το αν γνωρίζουν την διαφοροποίηση που υπάρχει ανάμεσα στις έννοιες του κέντρου θαλασσοθεραπείας και του κέντρου Spa. Όλοι οι πελάτες δεν γνώριζαν για την διαφοροποίηση αυτή και απάντησαν ότι μέχρι πρότινος θεωρούσαν ότι οι έννοιες αυτές είναι ταυτόσιμες, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να δώσουν ένα ακριβή ορισμό για το τι ακριβώς είναι ένα κέντρο Spa. Έπειτα σε ερώτηση που τέθηκε στους πελάτες σχετικά με τους λόγους που μόνο τα τελευταία χρόνια έχει εισαχθεί στο λεξιλόγιο των Ελλήνων, η λέξη Spa, οι περισσότεροι απάντησαν ότι αυτό συνέβη λόγω του ότι για ένα άρτια εξοπλισμένο και καταρτισμένο κέντρο Spa απαιτούνται υπέρογκα ποσά για την δημιουργία του και την μετέπειτα συντήρηση του, γεγονός που θεωρούν ότι είναι αδύνατο να γίνει στην Ελλάδα.

Παρόλο που στις μέρες μας τα κέντρα Spa και οι διάφορες κατηγορίες τους (Spa Club, Day Spa, Medical Spa, Spa 3^{ης} ηλικίας κ.α), έχουν μεγάλη ανάπτυξη στην Ελλάδα και πλέον κάθε ξενοδοχειακή μονάδα, θα πρέπει να διαθέτει ένα εξειδικευμένο κέντρο Spa, οι περισσότεροι πελάτες δεν ήταν γνώμονες των κατηγοριών αυτών και δεν γνώριζαν να απαντήσουν ποιές από τις κατηγορίες αυτές θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στον ελλαδικό χώρο.

Στη συνέχεια οι πελάτες ερωτήθηκαν σχετικά με το ποιές είναι οι προσφερόμενες υπηρεσίες σε ένα κέντρο Spa και οι περισσότεροι πελάτες απάντησαν ότι είναι η θαλασσοθεραπεία, τα μασάζ, η αποκατάσταση χρόνιων παθήσεων και οι υπηρεσίες αισθητικής προσώπου (lifting, θεραπείες ματιών, καθαρισμός προσώπου). Βάση λοιπόν της έρευνας αυτής διαφάνεται καθαρά ότι οι περισσότεροι πελάτες συγγέουν τις προσφερόμενες υπηρεσίες ενός κέντρου Spa και ενός κέντρου θαλασσοθεραπείας και θεωρούν ότι είναι όμοιες, παρόλο που δεν έχουν μέτρο σύγκρισης πέραν του Aegeo Spa.

Στο τέλος της έρευνας αυτής, τέθηκαν ερωτήσεις στους πελάτες σχετικά με το προφίλ των καταναλωτών υπηρεσιών Spa. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες απάντησαν ότι οι πελάτες υπηρεσιών Spa, χωρίζονται στους ενημερωμένους – “ψαγμένους”, αυτούς δηλαδή που θεωρούν το Spa κέντρο της γενικότερης φιλοσοφίας τους και κομμάτι της ζωής τους και στους low profil πελάτες που θέλουν να μάθουν για το τι είναι ένα κέντρο Spa, αλλά τους λείπει ο ενθουσιασμός και η αφοσίωση σε όλη αυτή την φιλοσοφία. Όλοι όμως οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι οι λόγοι που τους ωθούν να καταναλώσουν υπηρεσίες Spa, είναι η συντήρηση της φυσικής τους κατάστασης, λόγοι βελτίωσης της εξωτερικής τους εμφάνισης (αδυνάτισμα, σύσφιξη) και λόγοι χαλάρωσης, τόνωσης και διαφυγής από το καθημερινό στρές.

Επίσης στην ερώτηση γιατί βάση στατιστικών στοιχείων, το 85% των πελατών Spa είναι γυναίκες, οι περισσότεροι απάντησαν ότι συμβαίνει αυτό λόγω του ότι οι γυναίκες είναι περισσότερο ανασφαλείς ως προς την εμφάνιση τους σε σχέση με τους άντρες, ότι διαθέτουν πιο πολύ ελεύθερο χρόνο και ότι ασχολούνται σαφώς περισσότερο με θέματα αισθητικής και ευεξίας, γεγονός που φυσικά δεν υφίσταται, αφού πλέον έχουν δημιουργηθεί και κέντρα υπηρεσιών Spa μόνο για άντρες, φυσικά όχι στην Ελλάδα αλλά στις Η.Π.Α . Επίσης στην ερώτηση γιατί πιστεύουν ότι το 63% των πελατών υπηρεσιών Spa, είναι έγγαμοι και μόνο το 22% άγαμοι, οι περισσότεροι απάντησαν ότι συμβαίνει αυτό λόγω του ότι ο γάμος προκαλεί περισσότερο άγχος και στρες και με την χρήση υπηρεσιών Spa, προσπαθούν να ξεφύγουν από όλο αυτό και φυσικά γιατί ενδεχομένως οι έγγαμοι βρίσκονται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση, γεγονός που θεωρώ ότι δεν υφίσταται κατά την γνώμη, γιατί οι υποχρεώσεις του ανθρώπου μετά τον γάμο διπλασιάζονται, ειδικά όταν υπάρχουν και παιδιά στην οικογένεια.

Τέλος στην ερώτηση σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή ενός κέντρου Spa, όλοι οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι παίζει ρόλο η τοποθεσία του κέντρου Spa, οι προσφερόμενες υπηρεσίες (μασάζ, θεραπείες αισθητικής), το προσωπικό εξυπηρέτησης αλλά πρωταρχικό παράγοντα για όλους φέρει ο τιμοκατάλογος των προσφερόμενων υπηρεσιών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με γνώμονα το ότι οι εξελικτικές ρίζες της θαλασσοθεραπείας βρίσκονται στη χώρα μας, στην αρχαία Ελλάδα και ότι οι ευεργετικές ιδιότητες που διαθέτει η θαλασσοθεραπεία για τον οργανισμό μας ως προς την ίαση χρόνιων και μη παθήσεων, γεγονός αποδεδειγμένο από χιλιάδες έρευνες που έχουν διεξαχθεί τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο, μπορούμε να καταλάβουμε πόσο σημαντική θεωρείται η ένταξη της στις ζωές όλων των ανθρώπων.

Παρόλα αυτά μια άλλη χώρα κρατάει τα σκήπτρα της θαλασσοθεραπείας επί σειρά ετών. Αυτή η χώρα είναι η Γαλλία, χώρα της ομορφιάς και της κοσμετολογίας. Η θέση της θαλασσοθεραπείας στη Γαλλία πάντα ήταν και είναι στο πιο ψηλό βάθρο, και αυτό διαπιστώνεται εύκολα από το γεγονός ότι το Γαλλικό σύστημα υγείας κάλυπτε για πολύ καιρό τα έξοδα για θεραπεία σε κέντρα θαλασσοθεραπείας.

Αυτό το γεγονός μας κάνει όλους να αναρωτιόμαστε γιατί συμβαίνει αυτό και γιατί δεν υπάρχει επαρκής εκμετάλλευση του θαλασσινού νερού από τον κρατικό και ιδιωτικό φορέα στην χώρα μας?

Η απάντηση φυσικά είναι δύσκολη να δοθεί, όμως κατά την γνώμη μου και βάση της έρευνας και της συζήτησης που έγινε με πελάτες του κέντρου θαλασσοθεραπείας Aegeo Spas, αυτό ίσως συμβαίνει γιατί και από την πλευρά του κρατικού και ιδιωτικού φορέα δεν υπάρχει επαρκής γνώση και ενημέρωση ως προς τις ευεργετικές ιδιότητες που προσφέρει η θαλασσοθεραπεία.

Επομένως είναι ακόμη πιο δύσκολο για τους πελάτες ενός κέντρου θαλασσοθεραπείας & Spa, να γνωρίζουν και να δεχθούν το “καλό” που μπορεί να προσφερθεί στους οργανισμούς τους. Όταν οι υποτιθέμενοι ειδήμονες στο θέμα αυτό δεν γνωρίζουν τελικά ποιό είναι αυτό, πως μπορούν να το μεταφέρουν στους εν δυνάμει πελάτες? Πως είναι δυνατό οι πελάτες να γνωρίζουν την διαφοροποίηση που υπάρχει ανάμεσα σε ένα εξειδικευμένο κέντρο θαλασσοθεραπείας και ένα κέντρο Spa? Πως είναι δυνατό να γνωρίζουν την ποικιλία θεραπειών που μπορεί να τους προσφερθεί σε τέτοιου είδους κέντρα ευεξίας και ομορφιάς?

Παρόλο που οι υπεύθυνοι του ιδιωτικού τομέα, προσπαθούν να κατασκευάσουν τα τελευταία χρόνια κέντρα θαλασσοθεραπείας και Spa στις ξενοδοχειακές τους μονάδες, επειδή καθαρά τους το επιβάλλει ο συρμός, πιστεύετε τελικά ότι γνωρίζουν τους πραγματικούς λόγους που προβαίνουν σε τέτοιου είδους κινήσεις? Πιστεύεται ότι από την πλευρά των ειδημόνων, όπως των εταιρειών κατασκευής κέντρων θαλασσοθεραπείας & Spa, γίνεται η οργανωμένη αυτή προσπάθεια για να ωφελήσουν τους εν δυνάμει πελάτες ή για να επωφεληθούν οι ίδιοι....οικονομικά?

Κατά την γνώμη μου, θα πρέπει να γίνει μια εκτεταμένη και ομαδική προσπάθεια και από τις δύο πλευρές , έτσι ώστε να εξελιχθεί περαιτέρω ο τομέας του τουρισμού υγείας στην χώρα μας. Επιτέλους κάποτε οι κυβερνήσεις όλων των κρατών και δει της Ελλάδας, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι με την υποστήριξη των προληπτικών θεραπειών, μπορούν να μειώσουν κατά πολύ τα κονδύλια που απαιτούνται για την υγεία του σώματος και με αυτό το τρόπο ίσως και να κατάφερναν, να καταστήσουν την Ελλάδα γνωστή σε όλο τον κόσμο, πέραν του τόπου όπου προσφέρεται ο ήλιος και η θάλασσα, ως τόπο χαλάρωσης, ευεξίας και ομορφιάς.

Όπως υποστήριζε και ο Ευρυπίδης (480 π.χ).....

“Η θάλασσα κλύζει πάντα ανθρώπων κακά”

Η ομορφιά μπορεί να μη σώσει τον κόσμο.....όμως μπορεί τουλάχιστον να σώσει τον Ελληνικό τουρισμό...

Ντοστογιέφσκι

Β Ι Β Λ Ο Γ Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. Γεώργιος Δημ. Κολτσιδόπουλος, “Τουρισμός – Θεωρητική Προσέγγιση”, Εκδόσεις “ΕΛΛΗΝ” Δεύτερη Έκδοση 2005
2. Leonard J. Lickorish – Carson L. Jenkins
“Μια εισαγωγή στον Τουρισμό”, Μετάφραση: Κατερίνα Κιτίδη, Οκτώβριος 2004, Εκδόσεις “ΚΡΙΤΙΚΗ”
3. Βενετσανοπούλου Γ. Μάρω, “Η Κρατική Συμβολή στον Τουρισμό – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού – Ιστορική Εξέλιξη – Θεσμικό Πλαίσιο”, Εκδόσεις Οίκος “Interbooks” 2006
4. Ηρακλής Γιαννακόπουλος, “Θάλασσα ο Γιατρός σας, Πηγή Υγείας, Χαράς και Ομορφιάς”, Εκδόσεις Σκαραβαίος, Αθήνα 1975
5. Δημήτρης Μυλωνόπουλος, Πολυξένη Μοίρα, “Θαλάσσιος Τουρισμός”, Εκδόσεις Οίκος “Interbooks” 2005
6. Πτυχιακή Εργασία Τ.Ε.Ι Αθηνών, Γεροντή Δόξα, “Θαλασσοθεραπεία”, Αθήνα 2003
7. Πτυχιακή Εργασία Τ.Ε.Ι Αθηνών, “Θαλασσοθεραπεία και ευεργετικές επιδράσεις στον οργανισμό – Κεφ. 5^ο”, Αθήνα 2002

ΑΡΘΡΑ ΣΤΟ INTERNET

8. Hotel Operators Message, “More Profits from Spas”
9. “Ειδικές μορφές τουρισμού”, Πηγή : Ιστοσελίδα Ε.Ο.Τ
10. “Θερμαλισμός και Ιαματικός Τουρισμός – Σύγχρονη Εξέλιξη στην Ελλάδα και το Εξωτερικό”, Θεόδωρος Κοκάλας, Προϊστάμενος Τμήματος Ιαματικών Πηγών Ε.Ο.Τ., Πηγή : <http://www.iama.gr/ethno/Therm/kokalas.html>
11. “Θετικές οι προοπτικές ανάπτυξης για εγκαταστάσεις θαλάσσιου τουρισμού”, Τρίτη, 8 Μαΐου 2007, Πηγή : <http://www.traveldailynews.gr>
12. “Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού : Η προοπτική μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης”, Γιάννης Σχίζας, Πηγή : <http://www.ecocrete.gr>

13. “Εναλλακτικές μορφές τουρισμού – Σημαντικός αρωγός στην ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος”, Δημήτρης Σταθόπουλος, Δευτέρα 2 Οκτωβρίου 2006, Πηγή : <http://www.traveldailynews.gr>
14. Έρευνα : “Οι νέες τάσεις στον κλάδο Υγείας, Ομορφιάς & Ευεξίας, –ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ SPA – Πηγή : www.aesthetics.gr
15. Άρθρο : Κωδικός spa news, Γιάννης Παπαδόπουλος, Πηγή : Κέρδος

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

International Spa Association ISPA –(USA) www.experienceispa.com
International Medical Spa Association ISMA www.medicalspaassociation.org
Day Spa Association DSA www.dayspaassociation.com
British International Spa Association BISA www.spaassociation.org.uk
Spa Business Association SpaBa www.britishspas.co.uk
European Spa Association ESPA www.espa-ehv.com
Aegeo Spas (Thalasso – Candia Maris) www.maris.gr
Ιστοσελίδα Ε.Ο.Τ <http://www.gnto.gr>
Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού - UNWTO www.unwto.org
Ηλεκτρονική Εφημερίδα Τουρισμού www.traveldailynews.gr

Ιαματικές πηγές ιδιοκτησίας Ε.Ο.Τ. – Υδροθεραπευτήρια

• **Λουτρόπολη: Καιιάφας (νομός Ηλείας - Πελοπόννησος)**

Σε μικρή σχετικά απόσταση από την πρωτεύουσα του νομού Πύργος, οι ιαματικές πηγές Καιιάφα είναι γνωστές για τις θεραπευτικές τους ιδιότητες από την αρχαιότητα. Σύμφωνα με τον αρχαίο ελληνικό μύθο, σ' αυτές τις ιαματικές πηγές ο Κένταυρος Νέσσος ξέπλυνε την πληγή του που προκλήθηκε μετά από χτύπημα βέλους από τον μυθικό ήρωα Ηρακλή.

Θεραπευτικές ενδείξεις: αρθρικές δερματικές, γυναικολογικές παθήσεις, χολολιθιάσεις, ηπατίτιδες. Παθήσεις του γαστρεντερικού συστήματος, δυσπεψίες υποτονικές, δυσκοιλιότητες ατονικές από χολική ανεπάρκεια.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης) και ξενοδοχείο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.)

τηλ.: 26250 31.710, 26250 31.705 - φαξ: 26250 31.709

• **Λουτρόπολη: Κυλλήνη (νομός Ηλείας - Πελοπόννησος)**

Παραθαλάσσια λουτρόπολη με εξαιρετικές αμμώδεις παραλίες, σε απόσταση 43 χλμ. βόρεια της πρωτεύουσας του νομού Πύργος. Λόγω της ιδιαιτερότητάς της, στην περιοχή αυτή, μπορεί κάποιος να συνδυάσει θαυμάσια το θεραπευτικό και με το θαλάσσιο τουρισμό.

Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος, ασθματικές καταστάσεις, χρόνιες βρογχίτιδες, πνευμονικό εμφύσημα, λαρυγγίτιδες και δερματικές παθήσεις.

Εγκαταστάσεις: Σύγχρονη ξενοδοχειακή εγκατάσταση και υδροθεραπευτήριο για λουτροθεραπεία και εισπνοθεραπεία.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Όμιλος Δασκαλαντωνάκη

τηλ.: 26230 96.275 - φαξ: 26230 96.474

- **Λουτρόπολη: Λουτράκι (νομός Κορινθίας - Πελοπόννησος)**

Η λουτρόπολη Λουτρακίου βρίσκεται στην βόρεια ακτή του Κορινθιακού κόλπου και είναι ευρύτερα γνωστή κυρίως για την εξαιρετική ποιότητα νερών που ενδείκνυνται για ποσιθεραπεία.

Θεραπευτικές ενδείξεις ποσιθεραπείας: ουρική διάθεση, ποσιθεραπεία, ψαμμιάσεις, νεφρολιθιάσεις, χολολιθιάσεις, μικρές ηπατικές ανεπάρκειες, υποσθενικές δυσπεψίες.

Θεραπευτικές ενδείξεις λουτροθεραπείας: χρόνιες ρευματοπάθειες, μυαλγίες, αρθραλγίες, χρόνια ρευματική αρθροπάθεια, δερματικές φλεγμονές, γυναικολογικές παθήσεις.

Εγκαταστάσεις: Ποσιθεραπευτήριο σε διατηρητέο κτήριο με αξιόλογα ψηφιδωτά. Δεν διαθέτει ξενοδοχείο και η διαμονή γίνεται στα γύρω ξενοδοχεία, που λειτουργούν στη λουτρόπολη.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.)

τηλ. - φαξ: 27440 22. 205

Για λουτροθεραπεία λειτουργεί παράλληλα και υδροθεραπευτήριο, με φορέα λειτουργίας τον Δήμο Λουτρακίου. (τηλ.: 27440 22.215, 27440 22. 124 - φαξ: 27440 21.124)

- **Λουτρόπολη: Μέθανα (νομός Αττικής)**

Οι πηγές της περιοχής είναι γνωστές ήδη από τον 3ο αιώνα μ.Χ., όταν οι ιστορικοί αναφέρουν έκρηξη ηφαιστείου.

Θεραπευτικές ενδείξεις: δερματικές, αρθριτικές, γυναικολογικές παθήσεις, καθώς και παθήσεις των περιφερικών νεύρων.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Υιοί Αποστόλου Παπαϊωάννου Α.Ε. - METHANA VOLCANIC SPA

(πληροφορίες: τηλ. 22980 92.243, 22980 92.079)

- **Λουτρόπολη: Αιδηψός (νομός Ευβοίας)**

Οι θερμές ιαματικές πηγές Αιδηψού είναι γνωστές από την αρχαιότητα. Στην αρχαιολογική συλλογή της πόλης, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να δει σημαντικά εκθέματα, που συνδέονται με την ιστορία της περιοχής και τις πηγές της και χρονολογούνται από την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο.

Στην Αιδηψό λειτουργεί μεγάλο σύγχρονο υδροθεραπευτήριο με λουτήρες, υδρομασάζ, δινόλουτρα. Διαθέτει εξωτερική πισίνα ολυμπιακών διαστάσεων με ανάμικτο ιαματικό και θαλάσσιο νερό, καθώς και δύο εσωτερικές με αμιγώς ιαματικό νερό.

Το υδροθεραπευτήριο δεν διαθέτει ξενοδοχείο οπότε η διαμονή γίνεται στα γύρω ξενοδοχεία που λειτουργούν στην Λουτρόπολη.

Θεραπευτικές ενδείξεις: ρευματισμοί χρόνιοι και υποξείς, παραμορφωτικές αρθρίτιδες, σπονδυλοαρθρίτιδες, νευρίτιδες, ισχιαλγίες, οσφυαλγίες, μετατραυματικές δυσμορφίες και αγκυλώσεις, γυναικολογικές παθήσεις (σαλπγγίτιδα, ενδομητρίτιδα, ωθηκικές ανεπάρκειες, λευκόρροιες, μερικές μορφές στειρώσεως).

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.)

τηλ.: 22260 23.501, 22260 23. 502 - φαξ: 22260 69130

Επίσης, στη λουτρόπολη της Αιδηψού γενικά λειτουργούν πολλά υδροθεραπευτήρια με πισίνες κλπ.

Εδώ λειτουργεί και το πολυτελές ιδιωτικό spa ΘΕΡΜΑΙ ΣΥΛΛΑ (τηλ: 22260 22.459, 22260 60.100, 210 21.10.601, 210 21.10.602 - φαξ: 22260 22. 055, 210 21.10.603), πρότυπο κέντρο ιαματικού τουρισμού, σύμφωνα με τα υψηλότερα διεθνή πρότυπα.

- **Λουτρόπολη: Θερμοπύλες (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)**

Οι πηγές των Θερμοπυλών είναι γνωστές από την αρχαιότητα και βρίσκονται σε απόσταση 15 χλμ. νότια από την πρωτεύουσα του νομού Λαμία. Μεγάλες ποσότητες νερού σχηματίζουν ένα από τα ελάχιστα φαινόμενα ιαματικού καταρράκτη

Θεραπευτικές ενδείξεις: ρευματικές, αρθριτικές, γυναικολογικές, νευρολογικές παθήσεις. Παθήσεις αναπνευστικού συστήματος, ασθματικές καταστάσεις, βρογχίτιδες, πνευμονικό εμφύσημα.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.)

τηλ.: 22310 93.301, 22310 93.303, 22310 93.304 - φαξ: 22310 93.111

- **Λουτρόπολη: Καμένα Βούρλα (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)**

Η λουτρόπολη των Καμένων Βούρλων βρίσκεται σε απόσταση 178 χλμ. βόρεια της Αθήνας και είναι μία από τις πιο φημισμένες λουτροπόλεις του ελληνικού χώρου, καθώς οι θεραπευτικές ιδιότητες των πηγών της είναι γνωστές για πολλούς αιώνες.

Θεραπευτικές ενδείξεις: χρόνιοι ρευματισμοί, παραμορφωτική αρθρίτιδα, ουρική αρθρίτιδα, σπονδυλαρθρίτιδα, νευρίτιδες, ισχιαλγία, οσφυαλγία, διαταραχές ενδοκρινών αδένων.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο για λουτροθεραπεία, πολυτελές spa εντός ξενοδοχείου.

Ιδιοκτησία Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: ΜΗΤΣΗΣ Α.Ε.

τηλ.: 22350 22.245, 22350 22.093 - φαξ: 22350 22.307

ιστοσελίδα: www.mitsishotel.gr

- **Λουτρόπολη: Υπάτη (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)**

Ήσυχη λουτρόπολη μέσα σε καταπράσινο περιβάλλον 18 χλμ δυτικά της Λαμίας στο δρόμο προς Καρπενήσι. Υπάρχει εύκολη πρόσβαση και καλό οδικό δίκτυο.

Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις και σύνδρομα των αγγείων, αρτηριακές υπερτάσεις, ανεπάρκεια στεφανιαίων αρτηριών καρδιάς, ενδαρτηρίτιδα κάτω άκρων, φλεβίτιδες, παθήσεις της καρδιάς, των βαλβίδων της καρδιάς, μικρές καρδιακές ανεπάρκειες, διαταραχές του νευρικού συστήματος της καρδιάς, ταχυκαρδίες, αρρυθμίες, παθήσεις του δέρματος, έκζεμα, δερματίτιδες, παθήσεις περιφερικών νεύρων και μυών, παραλύσεις, ατροφίες μυών, αρθριτισμός σε ποικίλες μορφές.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο κλασσικού τύπου με φυσικοθεραπευτήριο. Δεν διαθέτει ξενοδοχείο. Η διαμονή γίνεται στα γύρω ξενοδοχεία

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.)

τηλ.: 22310 59.526 - φαξ: 22310 59.555

- **Λουτρόπολη: Πλατύστομο (νομός Φθιώτιδας – Στερεά Ελλάδα)**

Βρίσκεται σε καταπράσινο περιβάλλον 6 χλμ. βόρεια της Μακρακώμης Φθιώτιδας. Σε μικρή απόσταση από τη λουτρόπολη, σώζονται τα ερείπια της αρχαίας Φθίας.

Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις θρέψεως, αρθριτισμός, ψαμμίαση ουρικό-αζαλική (αντενδείκνυται η φωσφορική ψαμμίαση), παχυσαρκία, σακχαρώδης διαβήτης, παθήσεις ήπατος και χοληφόρων οδών, χολολιθίαση, χολοκυστίτιδα, μικρές ανεπάρκειες ήπατος, παθήσεις ουροφόρων οδών, νευρολιθιάσεις, χρόνιες πυελίτιδες και κυστίτιδες, παθήσεις πεπτικού συστήματος, δυσπεψίες, υπερχλωριδίες, δυσκοιλιότητα από χολική ανεπάρκεια, χρόνιες κολίτιδες. Εκτός από λουτροθεραπεία γίνεται και συστηματική ποσιθεραπεία.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: ΠΛΑΤΥΣΤΟΜΟ Α.Ε.

τηλ.: 22360 22.510, 22360 23.450

- **Λουτρόπολη: Σμόκοβο (νομός Καρδίτσας - Θεσσαλία)**

Βρίσκεται σε υψόμετρο 450 μ. στον ορεινό όγκο των Αγράφων, μέσα σε καταπράσινο περιβάλλον και σε απόσταση 25 χλμ. νοτιανατολικά της πρωτεύουσας του νομού Καρδίτσα.

Θεραπευτικές ενδείξεις: αρθρικές και ρευματικές παθήσεις, χρόνιοι ρευματισμοί, αρθρίτιδες, οσφυαλγίες, ισχιαλγίες, νευραλγίες, μυαλγίες, παθήσεις αναπνευστικού συστήματος. Εκτός από λουτροθεραπεία, γίνεται και συστηματική εισπνοθεραπεία.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο, ξενοδοχείο, εστιατόριο

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Δήμος Μενελεΐδος
τηλ.: 24430 61.210 - φαξ: 24430 31.178

- **Λουτρόπολη: Λαγκαδάς (νομός Θεσσαλονίκης - Μακεδονία)**

Βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της λίμνης Λαγκαδά, σε απόσταση 19 χλμ. ανατολικά της πόλης της Θεσσαλονίκης.

Θεραπευτικές ενδείξεις: παθήσεις ρευματικές, περιφερικών νεύρων και αρθρικές.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο-ξενοδοχείο (πλήρεις εγκαταστάσεις που λειτουργούν όλο το χρόνο)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Δήμος Λαγκαδά

τηλ.: 23940 22.221, 23940 22.488 - φαξ: 23940 23.090

- **Λουτρόπολη: Νιγρίτα (νομός Σερρών – ανατολική Μακεδονία)**

Θεραπευτικές ενδείξεις: ποσιθεραπεία για παθήσεις και σύνδρομο θρέψεως, πολλές μορφές αρθριτισμού, παθήσεις ουροποιητικού και γαστρεντερικού συστήματος.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.)

τηλ.: 23220 22.893 - φαξ: 23220 20.214

- **Λουτρόπολη: Ελευθερές (νομός Καβάλας – ανατολική Μακεδονία)**

Βρίσκεται σε ωραιότατο, καταπράσινο, φυσικό περιβάλλον σε απόσταση 45 χλμ. δυτικά από την πρωτεύουσα του νομού Καβάλα.

Θεραπευτικές ενδείξεις: ρευματισμοί χρόνιοι και υποξείς, αρθρικές παθήσεις.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο (βρίσκεται σε φάση αξιοποίησης)

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ.

Φορέας λειτουργίας: Αναπτυξιακή Επιχείρηση Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καβάλας (Α.Ε.Ν.Α.Κ.)

τηλ.: 25940 51.296-7, 25940 51.487 - φαξ: 25940 51.296

- **Λουτρόπολη: Κύθνος (νομός Κυκλάδων)**

Θεραπευτικές ενδείξεις: χρόνιοι ρευματισμοί, παραμορφωτική αρθρίτιδα, ισχιαλγία, μυαλγία, σπονδυλαρθρίτιδα, παραμορφωτική αρθρίτιδα, σαλπγγίτιδα, ενδομητρίτιδα κλπ.

Εγκαταστάσεις: Υδροθεραπευτήριο στο ισόγειο του παλιού «Ξενία». Η διαμονή μπορεί να γίνει στα γύρω ξενοδοχεία της λουτρόπολης.

Ιδιοκτησία: Ε.Ο.Τ. Φορέας λειτουργίας: Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Α.)

τηλ.: 22810 31.217 - φαξ: 22810 31.000

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Αθήνα 14 Μαΐου 2007
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ Αριθ. πρωτ.: 1580
ΠΡΟΣ: ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ Π.Δ.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΘΕΜΑ: Διαδικασία και δικαιολογητικά χορήγησης αδειών λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και κολυμβητικών δεξαμενών εντός κυρίων ξενοδοχειακών καταλυμάτων.

Α. Με τις διατάξεις του άρθρου 80 παρ. 8 του Ν. 3463/2006 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του Ν. 3536/2007 ο Ε.Ο.Τ. ορίζεται αρμόδιος για την χορήγηση των αδειών λειτουργίας των καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και των κολυμβητικών δεξαμενών εντός των εγκαταστάσεων των κυρίων τουριστικών καταλυμάτων.

Β. Για την χορήγηση των ως άνω αδειών απαιτούνται τα ακόλουθα :

Β1. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ

1. **Αίτηση** του επιχειρηματία ή του νομίμου εκπροσώπου σε περίπτωση που η επιχείρηση είναι νομικό πρόσωπο (εταιρεία).
2. **Ειδικό σήμα λειτουργίας και πιστοποιητικό πυρασφαλείας** του καταλύματος σε ισχύ (ελέγχονται από τα στοιχεία που τηρεί η αρμόδια Υπηρεσία του Ε.Ο.Τ.).
3. Πρόβλεψη του καταστήματος ή της κολυμβητικής δεξαμενής στα **εγκεκριμένα από τον Ε.Ο.Τ. σχέδια του καταλύματος** (ελέγχεται από την Υπηρεσία). Υποβάλλονται κατόψεις του χώρου σε τρία αντίγραφα των ως άνω σχεδίων, στα οποία θα πρέπει να εμφανίζονται το κατάστημα ή η κολυμβητική δεξαμενή, προς θεώρηση από την Υπηρεσία η οποία τα θεωρεί ως αποτελούντα ακριβή αντίγραφα των εγκεκριμένων από τον Ε.Ο.Τ. σχεδίων, και αποστολή στην Διεύθυνση Υγιεινής της οικείας Νομαρχίας σύμφωνα με το υπ' αριθ. 20957/6-3-2006 έγγραφο του Υπ. Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και το άρθρο 3 της υπ' αριθ. 69553/6-6-06 εγκυκλίου του ίδιου Υπουργείου.

4. Ορισμός υπευθύνου λειτουργίας του καταστήματος ή της κολυμβητικής δεξαμενής.

Γνωστοποιείται με υπεύθυνη δήλωση του επιχειρηματία ή του νομίμου εκπροσώπου και υποβάλλονται:

- α) Θεωρημένα αντίγραφα του βιβλιαρίου υγείας και του δελτίου Αστυνομικής ταυτότητας του υπευθύνου.
- β) Δύο πρόσφατες φωτογραφίες αυτού.
- γ) Υπεύθυνη δήλωση στην οποία θα αναφέρει ότι δεν έχει καταδικασθεί τελεσίδικα για κανένα από τα αδικήματα του άρθρου 1 παρ. 2 του Π.Δ. 180/79.
- δ) Υπεύθυνη δήλωση του προτεινόμενου ατόμου ότι αποδέχεται να αναλάβει καθήκοντα υπευθύνου λειτουργίας u964 του καταστήματος.

5. Γνωμοδότηση-εισήγηση της Διεύθυνσης Υγιεινής της οικείας Νομαρχίας. Η έκδοση αυτής θα ζητείται από την αρμόδια ΠΥΤ, η οποία θα διαβιβάζει την αίτηση του ενδιαφερομένου και τα σχετικά δικαιολογητικά στην οικεία Νομαρχία.

6. Παράβολο υπέρ Ε.Ο.Τ. ποσού 150 € πληρωτέο στην Τράπεζα Ελλάδος στο λογαριασμό 26180/ΕΟΤ ή στο ταμείο του Ε.Ο.Τ.

B2. ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΟΛΥΜΒΗΤΙΚΕΣ ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ

1. Τεχνικά στοιχεία της δεξαμενής ήτοι τεχνική έκθεση ηλεκτρομηχανολογικά σχέδια, σχεδιαγράμματα, τομές, όλα σε τρία (3) αντίγραφα υπογεγραμμένα από διπλωματούχο μηχανικό.

2. Ορισμός επόπτη ασφαλείας της δεξαμενής. Για τον ορισμό του επόπτη ασφαλείας θα υποβάλλονται τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

- α) Υπεύθυνη δήλωση του επιχειρηματία του καταλύματος με την οποία θα προτείνεται ο επόπτης ασφαλείας.
- β) Θεωρημένο αντίγραφο του βιβλιαρίου υγείας του προτεινόμενου ατόμου.
- γ) Πιστοποιητικό γνώσεων διάσωσης και παροχής πρώτων βοηθειών του προτεινόμενου ατόμου ως επόπτη ασφαλείας, δεόντως θεωρημένο από αρμόδιο φορέα
- δ) Υπεύθυνη δήλωση του προτεινόμενου ατόμου ότι αποδέχεται να αναλάβει καθήκοντα υπευθύνου ασφαλείας της κολυμβητικής δεξαμενής.

3. Ορισμός υπευθύνου καθαρισμού της δεξαμενής.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Τα ανωτέρω δικαιολογητικά προβλέπονται από τις ισχύουσες Υγειονομικές διατάξεις και θα αποστέλλονται από τις ΠΥΤ στις οικείες Δ/νσεις Υγιεινής.

B3. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

1. Για ειδικές περιπτώσεις καταστημάτων (κομμωτήριο, γυμναστήριο, ινστιτούτο αισθητικής κτλ) υποβάλλεται επιπροσθέτως και η **άδεια ασκήσεως επαγγέλματος** του υπευθύνου λειτουργίας.
2. Για καταστήματα που έχει εκμισθώσει η επιχείρηση του καταλύματος, εφ' όσον αυτό προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις, πέραν των άλλων κατά περίπτωση δικαιολογητικών υποβάλλονται επιπροσθέτως το **μισθωτήριο έγγραφο** και βεβαίωση έναρξης εργασιών από την οικεία Δ.Ο.Υ.

Γ. ΙΣΧΥΣ ΤΩΝ ΑΔΕΙΩΝ – ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

1. **Άδειες λειτουργίας που έχουν εκδοθεί με το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο εξακολουθούν να ισχύουν χωρίς περιορισμούς.**
2. **Η ισχύς των αδειών λειτουργίας των κολυμβητικών δεξαμενών είναι πενταετής.**
Μετά την λήξη της ισχύος τους αντικαθίστανται υ956 με νέες κατόπιν εισήγησης της οικείας Δ/σης Υγιεινής. Στην περίπτωση αυτή ο επιχειρηματίας υποβάλλει υπεύθυνη δήλωση στην οποία αναφέρει ότι δεν έχουν μεταβληθεί οι εγκαταστάσεις και οι όροι λειτουργίας της δεξαμενής και αντίγραφα της αρχικά θεωρημένης τεχνικής έκθεσης και των σχεδιαγραμμάτων. Σε περίπτωση που υπάρχουν μεταβολές υποβάλλονται τα αντίστοιχα δικαιολογητικά
3. Σε περίπτωση μεταβολής στοιχείων της αδειάς λειτουργίας (τροποποίηση της επιχείρησης ή λειτουργία από νέα επιχείρηση, αντικατάσταση υπευθύνου λειτουργίας κλπ.) η άδεια αντικαθίσταται με νέα κατόπιν υποβολής μόνον των δικαιολογητικών που αφορούν την μεταβολή και του σχετικού παραβόλου.

Δ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΑΔΕΙΩΝ – ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ

1. **Οι αιτήσεις των ενδιαφερομένων και τα σχετικά δικαιολογητικά υποβάλλονται στις αρμόδιες Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) του Ε.Ο.Τ.** Οι άδειες λειτουργίας υπογράφονται από τους προϊσταμένους των ΠΥΤ σύμφωνα με την υπ' αριθ. 500765/2007 (ΦΕΚ 639/Β/27-4-2007) απόφαση Γεν. Γραμματέα ΕΟΤ.
2. **Η άδεια λειτουργίας εκδίδεται στο όνομα της επιχείρησης του καταλύματος όπως αυτό αναγράφεται στο Ειδικό Σήμα Λειτουργίας αυτής.** Στις περιπτώσεις μισθωμένων καταστημάτων η άδεια λειτουργίας εκδίδεται στο όνομα της μισθώτριας επιχείρησης. Σε κάθε περίπτωση αναγράφεται επί της αδειάς το όνομα του υπευθύνου λειτουργίας αυτής.
3. Για τα καταστήματα και τις κολυμβητικές δεξαμενές εντός αυτοτελών εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής, την αρμοδιότητα έχει η Διεύθυνση Τουριστικών Εγκαταστάσεων του Ε.Ο.Τ.
4. Εφ' όσον ζητείται και άδεια λειτουργίας μουσικής, αυτή θα εξακολουθεί να χορηγείται από τους οικείους ΟΓΑ.

Ε. Η παρούσα αντικαθιστά την υπ' αριθ. 505682/6-10-2006 εγκύκλιο του Γενικού Γραμματέα Ε.Ο.Τ.

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΕΟΤ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

RELAX/ DETOXIFICATION For: Beauty, Anti-stress, Sports Injuries, Osteoporosis, Vertebra Arthritis, Rheumatic Diseases.

SESSIONS	DAY 1	DAY 2	DAY 3	DAY 4	DAY 5	DAY 6	DAY 7
For a 1-day programme, 2 nd day's programme is performed.	Aegeo Wellness Pool	Aegeo Wellness Pool	Personal Bath	Cleopatra's bath	Aegeo Wellness Pool	Aegeo Wellness Pool	For more than 6 days, programme of 1 st week is repeated.
	Personal Bath	Personal Bath	Cleopatra's bath	Red Grape	Hydrojet	Spa Jet	
	Cleopatra's bath	Essential Oils' Massage	Seaweed Massage	Hydrojet	Essential Oils' Massage	Hydrojet	
	Hydrojet	Oxygen Therapy	Oxygen Therapy	Oxygen Therapy	Oxygen Therapy	Oxygen Therapy	

TONIC For: Rejuvenation, Strengthening, Weight Loss, Bad Blood Circulation.

SESSIONS	DAY 1	DAY 2	DAY 3	DAY 4	DAY 5	DAY 6	DAY 7
For a 1-day programme, 2 nd day's programme is performed.	Aegeo Wellness Pool	Bath Tonic	Bath Tonic	Bath Tonic	Bath Tonic	Bath Tonic	For more than 6 days, programme of 1 st week is repeated.
	Bath Tonic	Jet Massage	Jet Massage	Jet Massage	Jet Massage	Spa Jet	
	Cleopatra's bath	Cleopatra's bath	Cleopatra's bath	Hydrojet	Hydrojet	Jet Massage	
	Hydrojet	Essential Oils' Massage	Seaweed Massage	Oxygen Therapy	Chocolate Mas.	Hydrojet	

ANTI-CELLULITE, WEIGHT LOSS For: Rejuvenation, Strengthening, Beauty, Anti-Stress, Weight Loss, Premature ageing of the cells, Vertebra Arthritis.

SESSIONS	DAY 1	DAY 2	DAY 3	DAY 4	DAY 5	DAY 6	DAY 7
For a 1-day programme, 2 nd day's programme is performed.	Aegeo Wellness Pool	Red Grape	Aegeo Wellness Pool	Red Grape	Aegeo Wellness Pool	Red Grape	For more than 6 days, programme of 1 st week is repeated.
	Personal Bath	Cellulite Mass.	Golden Spa	Seaweed Mass.	Golden Spa	Café Aegeo	
	Cleopatra's bath	Jet Massage	Jet Massage	Jet Massage	Jet Massage	Jet Massage	
	Hydrojet	Oxygen Therapy	Oxygen Therapy	Oxygen Therapy	Hydrojet	Oxygen Therapy	

INCLUDED: Medical care, use of towel, bathrobe and slippers, GYM-RELAX area, Jacuzzi, Solarium, Sea Ionisation Hall, Indoor Heated Pool.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Price List

Thalasso Body & Soul

Aromatherapy "Rejouissante"	40mins.	80
Aromatherapy "Dynamisante"	40 mins.	80
Aromatherapy "Relaxante"	40 mins.	80
Body Hydration	30 mins.	75
Therapeutic Back Massage	30 mins.	73
Sea Mud Fango	30 mins.	72
Thalasso VIP Massage	90 mins.	150
Massage 4 Hands	40 mins.	120

€

Essential Oils Massage	30 mins.	66
Essential Oils Massage	60 mins.	120
Massage Bamboo	60 mins.	120
Olive Oil Massage	30 mins.	66
Olive Oil Massage	60 mins.	120
Massage Hot Stone	60 mins.	120
Massage Celestial Spheres	60 mins.	120
Massage Wood Stones	60 mins.	120
Massage Chocolate	30 mins.	120
Massage "For Men" / "For Ladies"	60 mins.	132
Seaweed Massage	30 mins.	72
Mud Envelopment	30 mins.	72
Seaweed Envelopment / Affusion	30 mins.	65
Body Peeling	30 mins.	55
Spa Jet	60 mins.	90
Turbojet	60 mins.	110
Thalasso Body Facial Massage	60 mins.	110
Body Treatments		
Café Thalasso Therapy	30 mins.	120
Body Marine Slimming	40 mins.	90
Parafango	40 mins.	120
Thalasso Slim	60 mins.	120
Minceur	60 mins.	120
Magnetic Fields	30 mins.	80
Massage Heavy Legs		
Massage Slim	30 mins.	90
Anti-Cellulite Massage	60 mins.	120
Red Grape Envelopment	60 mins.	100
Pressotherapy	30 mins.	80
Breast Tightening	60 mins.	110
Hydrotherapies		
Personal Bath	30 mins.	52
Sea Rain Shower	30 mins.	25
Cleopatra's Baths	15 mins.	20
Jet Massage	15 mins.	40
Oxygen Energy Metabolism	15 mins.	30
Thalasso Wellness 2 Seasons	30 mins.	48
Golden Spa	30 mins.	120
Red Grape Thalasso Relax	60 mins.	100
Hydrojet	30 mins.	35
Special Treatments		
Deep Cleansing for Back	90 mins.	110
Eye-lashes Dying	15 mins.	16,50
Nails Dying	15 mins.	12
Massage Lymph	40 mins.	80

Manicure	45 mins.	27,50
Thalasso Foot Reflex	30 mins.	66
Pedicure	45 mins.	27,50
Eyebrow Line	30 mins.	12

Price List

€

Thalasso Face

Thalasso Rejuvenating Face Treatment	90 mins.	150
Beauté Aromatique	60 mins.	110
Deep Cleansing	90 mins.	60
Glycolic Acid (During Winter Only)	60 mins.	120
Hydration	90 mins.	120
Thalasso Caviar Cyclo Repair	90 mins.	120
Acne Therapy	120 mins	120
Thalasso Caviar Spiruline	60 mins.	120
Face Thalasso (with Cytokines)	90 mins.	120
Royal Jelly Treatment	90 mins.	120
After Sun Thalasso Repair	60 mins.	110
Thalasso Caviar Propolis	60 mins.	120
Eye Therapy	60 mins.	60
Ultrasound Vitamin	60 mins.	120
Thalasso Collagen	60 mins.	130
Face Massage	30 mins.	60
Mesotherapy Lifting	60 mins.	150
Mesotherapy Acne	60 mins.	150
Mesotherapy Rejuvenating	60 mins.	150
Mesotherapy Anti-Aging	60 mins.	150
Mesotherapy Age Spots	60 mins.	150
AHA'S (Hydroxoa)	60 mins.	120
Face Peeling	15 mins.	30
CACI Treatment	90 mins.	120
Catiolift	60 mins.	120
Phytogenic Peeling (During Winter Only)	45 mins.	120

Electrotherapies

Slim Up	40 mins.	80
Ultratone	40 mins.	80

Depilations

Upper Lip Wax Depilation	15 mins.	13
Back Depilation	60 mins.	50
Legs Depilation (Wax / Biological)	60 mins.	66
Definitive Depilation	15 - 30 mins.	22 / 44

Spine Rehabilitation Institute

Ergofit	20 mins.	20
Power Plate	20 mins.	20
Thalasso Personal & Medical Training	40 mins.	45

Dietician

Fat Measurement	20 mins.	20
Dysanexia Test	40 mins.	120
Diet Advice	20 mins.	60

Programmes

Thalasso Relax / Detoxofication	~ 3 hours per day	130 per day
Thalasso Tonic	~ 3 hours per day	115 per day
Thalasso Weight Loss	~ 3 hours per day	145 per day

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

Ε
Ρ
Ω
Τ
Η
Μ
Α
Τ
Ο
Λ
Ο
Γ
Ι
Ο

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ : ΓΟΥΡΝΙΑΝΑΚΗ ΓΑΛΑΤΕΙΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΑΥΓΕΛΗ ΒΑΣΩ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

***“Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ
ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ &
ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ – SPA ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ”***

Το παρακάτω ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε από σπουδάστρια του Τ.Ε.Ι Ηρακλείου – Κρήτης της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας του τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, με σκοπό την διεξαγωγή πτυχιακής εργασίας, όσον αφορά την ανάπτυξη κέντρων Θαλασσοθεραπείας – Spa στην Κρήτη .

Ζητώντας λίγα λεπτά από το χρόνο σας στην συμπλήρωση του παρακάτω ερωτηματολογίου, θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η κατάθεση της γνώμης σας, θεωρείται καίριας σημασίας στην διεκπόνηση της έρευνας αυτής .

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συνεργασία !!!!!

Όνοματεπώνυμο :

Φύλο : Γυναίκα ♀ Άνδρας ♂

Ηλικία :

Τόπος Διαμονής :

Περιοχή :

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1^ο Κεφάλαιο

Γενικές Ερωτήσεις

Η έννοια του Τουρισμού

“Σύμφωνα με όλες τις προβλέψεις στις αρχές του 21^{ου} αιώνα οι μεγάλες και συνεχώς αναπτυσσόμενες βιομηχανίες και παραγωγικές διαδικασίες σε παγκόσμιο επίπεδο, θα είναι ο τουρισμός, οι μεταφορές, η πληροφορική και η βιοτεχνολογία.

Όπως διαφάνεται ο τουρισμός θα παίζει σημαντικό ρόλο στην περαιτέρω ανάπτυξη των οικονομιών πολλών περιοχών του κόσμου που τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα τις βοηθούν προς την κατεύθυνση αυτή.

Ο τουρισμός σήμερα αποτελεί μια οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική δραστηριότητα που κινείται σε τοπικό και διεθνές επίπεδο και για πολλές εθνικές οικονομίες η πρωταρχική παραγωγική διαδικασία που λειτουργεί σαν βασική πηγή εισοδήματος.”

1. Εστερνίζεστε την παραπάνω άποψη ?

ΝΑΙ ΟΧΙ

2. Τα άτομα που πραγματοποιούν τουριστικές μετακινήσεις ή όπως συνηθίζεται να λέγεται, κάνουν τουρισμό, τα ονομάζουμε τουρίστες .
Είναι όμως όλοι όσοι μετακινούνται τουρίστες ή όχι ?

Παρακαλώ παραθέστε έναν ορισμό κατά την γνώμη σας για τον ορισμό της έννοιας του “Τουρίστα” ?

.....
.....
.....

3. Πότε πιστεύεται ότι έγινε η πρώτη μετακίνηση του ανθρώπου για τουριστικούς σκοπούς (σε παγκόσμιο και ελληνικό επίπεδο) ?

.....
.....

4. Στην σημερινή εποχή, ποιοί θεωρείται ότι είναι οι λόγοι που οδηγούν τον άνθρωπο να κάνει τουρισμό ? (Σημειώστε παρακαλώ με *).

- Η τάση φυγής από την καθημερινότητα
- Αλλαγή παραστάσεων
- Η επιθυμία γνωριμίας με νέους τόπους και πολιτισμούς
- Η ανθρώπινη επικοινωνία
- Η μόδα ή ο συρμός

5. Ποιά κατά την γνώμη σας, είναι η κατάσταση του Ελληνικού Τουρισμού στον 21^ο αιώνα ? (Σημειώστε παρακαλώ με *).

- Εξαιρετική
- Καλή
- Μέτρια
- Κάτω του μετρίου
- Κακή

2^ο Κεφάλαιο

Η ανάπτυξη Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού

Η παραδοσιακή μορφή του τουρισμού, που τόσο άνθησε κατά τις τελευταίες δεκαετίες, μοιάζει να έχει αρχίσει να εγκαταλείπεται προς όφελος κάποιων άλλων μορφών, που ικανοποιούν σε μεγαλύτερο πλέον βαθμό ανάγκες ή απλά επιθυμίες του σύγχρονου ανθρώπου, πέρα από την απλή τάση για φυγή, αλλαγή παραστάσεων και αναψυχή.

1. Ποιοί κατά την γνώμη σας, θεωρείται ότι είναι οι λόγοι που οδήγησαν στην παρακμή του μαζικού τουρισμού ?

.....
.....
.....

2. Ποιοί κατά την γνώμη σας, θεωρείται ότι είναι οι λόγοι που οδήγησαν στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού ?

.....
.....
.....

3. Παρακαλώ παραθέστε έναν ορισμό κατά την γνώμη σας, για την έννοια των Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού ?

.....
.....
.....

4. Ποιές από τις παρακάτω εναλλακτικές μορφές τουρισμού, γνωρίζετε ήδη ? (Σημειώστε παρακαλώ με *).

- Πολιτιστικός – πνευματικός τουρισμός
- Μορφωτικός τουρισμός
- Ο χειμερινός τουρισμός (winter tourism)
- Ορεινός τουρισμός (mountain tourism)
- Ορειβατικός τουρισμός (naturism tourism)
- Οικοτουρισμός (ecotourism)
- Αγροτουρισμός (agro-tourism)
- Θαλάσσιος τουρισμός (marine tourism)
- Αθλητικός τουρισμός (sports tourism)
- Τουρισμός του γκόλφ
- Τουρισμός “περιπέτειας”
(adventure holidays ή adventure travel)
- Κοινωνικός τουρισμός (social tourism)
- Τουρισμός υγείας (health tourism)
- Τουρισμός ατόμων με ειδικές ανάγκες
- Τουρισμός ατόμων τρίτης ηλικίας
- Θρησκευτικός τουρισμός (religious tourism)
- Συνεδριακός τουρισμός (congress and convention tourism)
- Σεξουαλικός τουρισμός (sex tourism)
- Ο χρονομεριστικός τουρισμός (time sharing)

5. Κατά την γνώμη ποιές από τις παραπάνω μορφές εναλλακτικού τουρισμού έχουν ήδη αναπτυχθεί ή θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στην Κρήτη, με βάση τα μορφολογικά της στοιχεία ?

.....
.....
.....

3^ο Κεφάλαιο

Η ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού

Ο τουρισμός υγείας ιστορικά και ως το πρόσφατο παρελθόν ταυτιζόταν με το θεραπευτικό – ιαματικό τουρισμό. Τις δύο τελευταίες δεκαετίες, σε πολλές ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και στις ΗΠΑ, έχει αναπτυχθεί και ένα νέο είδος τουρισμού υγείας, που δεν απευθύνεται σε ασθενείς αλλά σε υγιείς κατά κύριο λόγο ανθρώπους, οι οποίοι επιδιώκουν μέσα από ειδικές κούρες να διατηρήσουν μια καλή φυσική κατάσταση και να αναζωογονηθούν.

1. Παρακαλώ παραθέστε έναν ορισμό κατά την γνώμη σας για την έννοια του Ιαματικού Τουρισμού ?

.....
.....
.....

2. Ποιά θεωρείται ότι είναι η διαφορά μεταξύ του Ιαματικού Τουρισμού και του Τουρισμού Υγείας γενικότερα ?

.....
.....
.....

3. Πότε θεωρείται ότι έγινε πρώτη φορά χρήση του Ιαματικού Τουρισμού από τους ανθρώπους για θεραπευτικούς σκοπούς ?

.....
.....
.....

4. Θεωρείται ότι στον Ελλαδικό χώρο, η ανάπτυξη ή η εκμετάλλευση του ιαματικού Τουρισμού είναι επαρκής ? (Σημειώστε παρακαλώ με *)

ΝΑΙ ΟΧΙ

5. Θεωρείται ότι ο Ιαματικός Τουρισμός, μπορεί να θεραπεύσει χρόνιες παθήσεις? (Σημειώστε παρακαλώ με *)

ΝΑΙ ΟΧΙ

6. Πόσα κέντρα Ιαματικού τουρισμού γνωρίζετε ότι υπάρχουν στην Ελλάδα ?
(Σημειώστε παρακαλώ με *)

- 1 – 5
- 5 – 10
- 10 – 20
- Κανένα

7. Παρακαλώ παραθέστε ποιές ενδεχομένως θα μπορούσαν να είναι οι συνέπειες ανάπτυξης (θετικές ή αρνητικές) αυτής της μορφής εναλλακτικού τουρισμού ?

.....
.....
.....

8. Ποίες είναι κατά την γνώμη σας οι περαιτέρω προοπτικές ανάπτυξης που θα μπορούσαν να ακολουθηθούν για τον τομέα αυτό στην Ελλάδα, είτε από τον κρατικό είτε από τον ιδιωτικό φορέα ?

.....
.....
.....

4^ο Κεφάλαιο

ΚΕΝΤΡΑ ΘΑΛΑΣΣΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ – SPA

Γενικές ερωτήσεις

“Η τέχνη του να θεραπεύεις τις ασθένειες και να ανακουφίζεις τους πόνους είναι μεγάλη, ακόμα όμως μεγαλύτερη είναι η τέχνη του να αναχαιτίζεις τις αρρώστιες και τους πόνους στην αρχή τους (Pettenkofer)”.

“Η θάλασσα κλύζει πάντα ανθρώπων κακά” (Ευρυπίδης 480π.χ).

1. Τι γνωρίζετε για την “θαλασσοθεραπεία” ?
(Σημειώστε παρακαλώ με *)

- Έχω πολλές γνώσεις

➤ Δεν γνωρίζω τίποτα

1. Παρακαλώ παραθέστε κατά την γνώμη σας, έναν ορισμό για την έννοια της θαλασσοθεραπείας ?

.....
.....
.....

2. Με βάση το κείμενο που ακολουθεί, παρακαλώ απαντήστε εάν θεωρείται ότι η ένταξη της θαλασσοθεραπείας στις ζωές των ανθρώπων, μπορεί να βοηθήσει στην ανάκτηση ή αποκατάσταση της υγείας των ανθρώπων ?

ΝΑΙ ΟΧΙ

“Η σημασία της θάλασσας για την όλη οικονομία της φύσεως και τη διατήρηση της ζωής πάνω στον πλανήτη μας είναι αναμφισβήτητη, κυρίως όμως αναμφισβήτητη είναι για την υγεία μας. Οι εξελικτικές μας ρίζες βρίσκονται στη θάλασσα, αφού εκεί ήταν το περιβάλλον που για πρώτη φορά παρουσιάστηκε το φαινόμενο της ζωής. Η θάλασσα είναι θεραπευτική και αποτελεί μοναδικό και πολύτιμο αγαθό από θέμα υγείας, αφού περιέχει ζωτικά στοιχεία με αντιβιοτικές, βακτηριοστατικές ιδιότητες και ουσίες ορμονικής φύσεως με βιολογικά αποτελέσματα εξισορρόπησης. Όμως η θάλασσα δεν είναι ωφέλιμη μόνο για αυτούς που υποφέρουν, αλλά είναι περισσότερο ωφέλιμη για τους υγιείς, γιατί τους προφυλάσσει από πολλές ασθένειες.”

3. Κατά την γνώμη σας, ο κλάδος της ιατρικής δέχεται ή όχι την μέθοδο της θαλασσοθεραπείας ως μέσο ίασης ή και εξάλειψης χρόνιων παθήσεων ? Παρακαλώ αιτιολογήστε την απάντησή σας .

ΝΑΙ ΟΧΙ

.....
.....
.....

4. Παρακαλώ καταγράψτε ποιές κατά την γνώμη σας, είναι οι ευεργετικές επιδράσεις της θαλασσοθεραπείας στον οργανισμό του ανθρώπου ?

.....
.....

.....
.....

5. Ποιές κατά την γνώμη σας, είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις που πρέπει να έχουν τα κέντρα θαλασσοθεραπείας ?

.....
.....
.....

6. Ποιός κατά την γνώμη σας, θα πρέπει να είναι ο βασικός εξοπλισμός ενός κέντρου θαλασσοθεραπείας ? (Σημειώστε παρακαλώ με *)

- Πισίνες με θαλασσίνο νερό και πίδακες νερού μέσα σ' αυτές
- Ειδικούς θαλάμους για να εφαρμόζονται θεραπείες με φύκια ή λάσπη
- Μπανιέρες υδρομασάζ
- Καταιονισμοί (ντουζ) ψιλής βροχής (vichy shower ή affusion shower)
- Καταιονισμοί (ντουζ) από πίδακες (jet massage)
- Αίθουσες για μασάζ και εξοπλισμό ειδικό για φυσικοθεραπείες
- Κατάλληλο εξοπλισμό για ηλεκτροθεραπείες
- Εξοπλισμό βασικό γυμναστηρίου
- Jacuzzi, χαμάμ, σάουνα
- Κανένα από τα παραπάνω
- Όλα τα παραπάνω

Κέντρα θαλασσοθεραπείας

1. Πότε ακούσατε πρώτη φορά για την δημιουργία κέντρου Θαλασσοθεραπείας στον Νομό Ηρακλείου ?

.....
.....

2. Πότε επισκεφτήκατε για πρώτη φορά το κέντρο Θαλασσοθεραπείας Aegeo Spa (πρώην Thalasso – Candia Maris) ?

.....
.....

3. Ποιοί ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν να επισκεφθείτε το Aegeo Spa ?

.....
.....
.....

4. Για ποιά από τα παρακάτω τμήματα του Aegeo Spa, εγγραφήκατε σε αυτό ?
(Σημειώστε παρακαλώ με *)

- Τμήμα Θαλασσοθεραπείας
- Υπηρεσίες μασάζ /Αισθητικής Προσώπου
- Τμήμα Θεραπευτικής Γυμναστικής
(Personal Training)
- Τμήμα Γυμναστηρίου

5. Γνωρίζατε ήδη για την ύπαρξη πισίνας Θαλασσοθεραπείας, πριν επισκεφθείτε τον χώρο ?

ΝΑΙ ΟΧΙ

6. Ποιά κέντρα Θαλασσοθεραπείας γνωρίζετε, πέραν του Aegeo Spa, στον Νομό Ηρακλείου ?

.....
.....
.....

Κέντρα Spa

1. Η λέξη SPA και η έννοια κέντρο θαλασσοθεραπείας, συχνά συγχίζονται και πολλές φορές ταυτοποιούνται. Παρόλαυτα ανάμεσα τους υπάρχει μια σημαντική διαφορά, ικανή για να τα χωρίσει σε δύο τελείως ξεχωριστές έννοιες.
Παρακαλώ καταγράψτε κατά την γνώμη σας, την διαφορά μεταξύ κέντρων θαλασσοθεραπείας και κέντρων Spa ?

.....
.....
.....

2. “Η χώρα μας, παρόλο που κατέχει μια πραγματικά ευνοϊκή γεωγραφική θέση, περικυκλωμένη από θάλασσα, μόλις τα τελευταία χρόνια άρχισε να εκμεταλλεύεται οργανωμένα τη μέγιστη δύναμη του θαλασσινού νερού στον τομέα της υγείας και της ομορφιάς. Η λέξη SPA, που προέρχεται από την ιταλική φράση “**Salus Per Aqua**”, η οποία μεταφράζεται ως “**Υγεία δια μέσω του νερού**”, τα τελευταία μόλις χρόνια έχει εισαχθεί στο λεξιλόγιο των Ελλήνων.” Με βάση το παραπάνω κείμενο, παρακαλώ απαντήστε γιατί κατά την γνώμη σας συνέβη αυτό ?

.....
.....
.....

3. Παρακαλώ παραθέστε έναν ορισμό κατά την γνώμη σας για το τι είναι ένα κέντρο Spa ?

.....
.....
.....

4. Ποιές από τις παρακάτω κατηγορίες Spa γνωρίζετε?

(Σημειώστε παρακαλώ με *)

- SPA Resort (θέρετρο)
- SPA Λουτρόπολη
- SPA Μιας Μέρας ή DAY SPA
- SPA Club
- SPA Cruise (σε κρουαζιερόπλοιο)
- Destination Spa
- Holistic Spa
- Medical Spa
- Structured Spa
- Adventure Spa
- Spa της 3^η Ηλικίας
- Exclusive Spa / VIP Spa

4. Κατά την γνώμη σας, ποιές από τις παραπάνω αναφερθείσες κατηγορίες Spa, έχετε ακούσει να υπάρχουν στην Ελλάδα ?

Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης, παρακαλώ καταγράψτε τους λόγους μη υπάρξης των κατηγοριών αυτών .

.....
.....
.....

5. “Οι υπηρεσίες Spa υποτίθεται ότι προορίζονται για να συμβάλλουν στην γενική αίσθηση της ευεξίας, μέσω μιας ποικιλίας επαγγελματικών υπηρεσιών που ενθαρρύνουν την ανανέωση του μυαλού, του σώματος και της ψυχής”

Παρακαλώ καταγράψτε ποιές υπηρεσίες Spa γνωρίζετε ?

.....
.....
.....

6. Ποιές προσφερόμενες υπηρεσίες μασάζ και θεραπειών προσώπου γνωρίζετε ότι εκτελούνται σε κέντρα Spa ?

.....
.....
.....

7. Έχετε μέτρο σύγκρισης όσον αφορά τις υπηρεσίες των μασάζ, ή η ολιστική αυτή εμπειρία, σας προσφέρθηκε μόνο στο Aegeo Spa ?

ΝΑΙ ΟΧΙ

.....
.....

Προφίλ των καταναλωτών υπηρεσιών Spa

1. Ποιά κατά την γνώμη σας είναι το προφίλ του καταναλωτή υπηρεσιών Spa και σε ποιές κατηγορίες χωρίζεται ?

.....
.....
.....

2. Σε γενικές γραμμές οι καταναλωτές που επισκέπτονται spas έχουν ως κίνητρο έναν ή περισσότερους λόγους.

Παρακαλώ καταγράψτε ποιόι κατά την γνώμη σας, είναι οι λόγοι αυτοί ?

.....
.....
.....

3. Βάση στατιστικών στοιχείων, το 85% των πελατών των spa είναι γυναίκες. Γιατί κατά την γνώμη, πιστεύεται ότι συμβαίνει αυτό ?

.....

.....
.....

4. Έρευνες έδειξαν ότι το 63% των πελατών spa είναι έγγαμοι, το 22% άγαμοι και το υπόλοιπο χωρισμένοι ή χήροι.
Γιατί κατά την γνώμη, πιστεύεται ότι συμβαίνει αυτό ?

.....
.....
.....

5. Ποιό κατά την γνώμη σας, είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν τον καταναλωτή στην επιλογή ενός κέντρου Spa ? (Σημειώστε παρακαλώ με *)

- Τοποθεσία κέντρου Spa
- Θαλασσοθεραπεία
- Μασάζ
- Θεραπείες Αισθητικής
- Προσωπικό εξυπηρέτησης πελατών
- Τιμοκατάλογος προσφερόμενων υπηρεσιών
- Προσφορές
- Κανένα από τα παραπάνω
- Όλα τα παραπάνω

Ποιά είναι τα σχόλια σας για το παραπάνω ερωτηματολόγιο ?

- Πολύ καλό
- Καλό
- Μέτριο
- Κακό

Μπορείτε να αφήσετε το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο στις υποδοχές του κέντρου !

Σας ευχαριστώ για τον χρόνο που διαθέσατε !!!!!

Η ομορφιά μπορεί να μη σώσει τον κόσμο.....όμως μπορεί τουλάχιστον να σώσει τον Ελληνικό τουρισμό...

Ντοστογιέφσκι